T. C.
SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM
BAKANLIĞI
Yayınlarından
No : 265

VIA.
900
5129
1961

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞI

ÇALIŞMALARI

ve

TIBBÎ İSTATİSTİK YILLIĞI

1956 — 1959

D.N.1
7597

HAZIRLAYAN
Dr. YUSUF TUNCA

ACTIVITIES OF THE MINISTRY OF HEALTH
AND SOCIAL ASSISTANCE
and
YEARBOOK OF MEDICAL STATISTICS
1956—1959

Prepared by
Yusuf Tunca, M.D.

A N K A R A
GÜRSOY BASIMEVİ
1 9 6 1

Refik Saydam
M. Hıfz. Enstitüsü
KİTAP
22 / 12 / 1961
M. No. 7597

İçindekiler — Index

Konu	Sahife Page	Subject
İngilizce Özet	v	English Summary
Umumî Kısım	2	General Part
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Faaliyetleri	2	Activities of the Ministry of Health and Social Assistance
Koruyucu Hekimlik Hizmetleri	3	Activities in the Field of Preventive Medicine
Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsünün Faaliyetleri	4	Acitivities of the Refik Saydam Institute of Hygiene
Bulaşıcı Hastalıklarla Savaş	20	Control of Communicable Diseases
Veremle Savaş	39	Tuberculosis Control
Trahomla Savaş	42	Trachoma Control
Frengi ve Cüzzamla Savaş	45	Syphilis and Leprosy Control
Sıtma Savaşı ve Eradikasyonu	49	Malaria Control and Eradication
Ana ve Çocuk Sağlığı	59	Maternity and Child Health
Sanitasyon Hizmetleri	65	Sanitary Services
Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü	68	General Directorate of Health for Borders and Coastlines
Sosyal Hizmetler	69	Social Services
Sağlık ve Yardımcı Sağlık Personeli yetiştiren Müesseseler	71	Institutions for training Health and Auxiliary Health Personnel
Hıfzıssıhha Okulu	80	School of Public Health
Sağlık Sahasında Milletlerarası Münasebetler	89	International Relations in the Field of Health

Konu	Sahife Page	Subject
Türkiye'de İlâç Sanayii	97	Drug Industry in Turkey
Sağlık Propagandası ve Tıbbi Neşriyat	98	Health Education and Medical publicatians
Türkiye'de Tedavi edici Sağlık Hizmetleri	104	Activities in the Field of Curative Medicine
Umumî Hastanelerin Faaliyetleri ...	105	Activities of General Hospitals
Sağlık Merkezleri Faaliyetleri	143	Activities of Health Centers
Doğum ve Çocuk Bakımevleri Faaliyetleri	205	Activities of Maternity and Children's Clinics
Göğüs Hastalıkları Hastanelerinin Faaliyetleri	218	Activities of Hospitals of Chest Diseases
Akıl ve Sinir Hastanelerinin Faaliyeti	244	Activities of Hospitals of Neurologies and Mental Diseases
Özel Kısım: Tıbbi İstatistik	247	Main Part : Medical Statistics
Türkiye'nin Sağlık Durumu	249	The Health Situation in Turkey
Şehir ve Köyler Nüfusu	250	Population of Urban and Rural Areas
Nüfus Artış Nisbeti ve Neticeleri ...	250	Population Rate of Increase and its Results
Türkiye'de Coğrafi Durum ve İklim itibarile mıntakalar	262	Regions by Georgraphical Condition and Climate in Turkey
Türkiye'de Eski Kayıt Sistemine göre Demografik Durum	267	Demographical Situation according to the Old Recording System in Turkey
Türkiye'de Yeni Kayıt Sistemine göre Ölüm İstatistikleri	281	Death Statistics according to the New Recording System in Turkey

S U M M A R Y

The Activities of the Ministry of Health and Social Assistance

and

Yearbook of Medical Statistics

1956 - 1959

This book consists of two parts :

I. General Part : The Activities of the Ministry of Health and Social Assistance.

II. Main Part : Medical Statistics.

The activities of the Ministry of Health and Social Assistance are considered under 7 headings :

A. Activities in the Field of Preventive Medicine.

B. Social Activities.

C. Institutions for training Health and Auxiliary Health Personnel.

D. International Relations in the Field of Health.

E. Drug Industry in Turkey.

F. Health Education and Medical Publications.

G. Activities in the Field of Curative Medicine.

I.A. Activities in the Field of Preventive Medicine

I.A.1. Activities of «The Refik Saydam Institute of Hygiene»

The Refik Saydam Institute of Hygiene plays a great part in the fulfilment of preventive medical services. The Institute was founded under the Law dated 27 May 1928, No. 1267. This Institute, with its modern buildings and activities, is comparable with similar scientific institutions. From some view-points, this institution is similar to scientific institutions in other countries. It is known for its scientific investigations and publications in most parts of the world. The production of vaccines, sera and antigens is sufficient for the needs of the country. It sometimes even provides for the needs of sera and vaccines of neighbouring countries.

The Institute consists of the sections of bacteriological analysis and control, chemistry, vaccines, sera, immunology and concentration, BCG, virology and virus, and of different branches belonging to these sections. The Activities and production of this Institute since its foundation are shown in Tables 2 to 8.

I.A.2. Control of Communicable Diseases

The main function of physicians working in the field of public health is to control communicable and infectious diseases. Health personnel and other responsible authorities, according to the Public Health Law, are obliged to report the occurence of communicable diseases to the highest health authority or, in case such an authority is not present, to other official authorities.

In Turkey, the main communicable diseases to be controlled are typhoid fever, morbilli, pertussis and diphtheria. The first means of control are vaccination and immunization. The incidence of communicable diseases reported during the period 1950 - 1959 is shown in Table 10.

Morbidity, mortality, death per 100,000 living and case fatality rates, during the period 1950 - 1959, from encephalitis lethargica acuta, pertussis, brucellosis, smallpox (variola), diphtheria, dysentery, febris recurrens, morbilli, scarlatina, para - typhoidea, poliomyelitis, meningitis cerebro - spinalis epidemica, typhoidea and typhus exanthematicus, are shown in Tables 11 - 24.

I.A.3. Tuberculosis Control

On the one hand, BCG vaccination is being applied in order to immunize healthy persons against tuberculosis and on the other great effort is being put into augmenting the number of tuberculosis dispensaries and their number of beds, which helps to assure early diagnosis and treatment of the disease.

The first mass BCG vaccination in Turkey ended in May 1959. The tuberculine test was applied to 20,229,018 persons out of which 7,722,613 persons were vaccinated. The number of persons to whom the tuberculine test and BCG vaccine were applied is shown in Table 25.

The activities of tuberculosis dispensaries belonging to the Ministry of Health and Social Assistance are shown in Table 26. In every province center there is a tuberculosis control dispensary. In order to extend the service of tuberculosis control dispensaries to district centers, in 30 health centers tuberculosis control branches are established.

I.A.4. Trachoma Control

Trachoma is a local disease of the South - Eastern part of Turkey. The control of the disease began by the establishment of two trachoma hospitals, one in the Province of Adıyaman (10 beds) and the other in Malatya (20 beds), during the year 1925. A separate dispensary was attached to each of these hospitals. In 1958 the number of trachoma control institutions increased to 20 hospitals, 50 dispensaries and 252 village treatment centers. The Trachoma Control Organization which, with the aid and cooperation of WHO and UNICEF, has been furnished with modern equipment, continues to get positive results from its activities. Table 27 shows that the percentage of persons having trachoma out of the total persons examined has fallen from 74.0% in 1932 to 7.4% in 1958. The provinces where trachoma control activities are carried on, are shown, with their population, in Table 29.

I.A.5. Syphilis and Leprosy Control

Until 1957 syphilis was treated by the old method and the duration of treatment was 4 to 5 years. From July 1957 on, penicillin has come into use and the duration of treatment has decreased to 2 or 3 months.

The activities in the field of syphilis control, number of organizations and the location of these organizations are shown in Tables 30, 31 and 32.

Sporadic cases of leprosy are seen in all parts of Turkey. Most of the cases, which are supposed to amount to about 25,000, are in the South - Eastern provinces. The leprosy problem has been taken in hand and new dispensaries for treatment and control of leprosy are being established.

I.A.6. Malaria Control and Eradication

Malaria is an old and historical disaster of the Eastern Mediterranean Region of which Turkey is a part. Because of war, social upheavals, poverty and other disturbing factors malaria blazed up from time to time and caused the annihilation of whole generations and the fall of several civilizations.

Towards the end of the Nineteenth Century it was discovered that malaria was transmitted by mosquitoes. Advanced countries of the Mediterranean Region took radical measures against the disease and Turkey tried to do its best in this respect. But because of the insufficiency of the organization, we could not reach the level of advanced countries, and a generation ago those who had to travel through Anatolia were apt to see dramatic scenes such as villages empty because of malaria. Specially the First World War and its consequences caused malaria to be the main threat to health in our country. Then the Turkish Republic accepted

malaria control as its most important duty, and in order to take the disease under control it created an organization suited to the scientific needs of the period. From time to time this organization was extended. However, the difficult conditions created by World War II caused malaria to break out again, and so it became necessary to take more serious measures.

Finally, although the Ministry of Health and Social Assistance became able to take malaria under control, the measures taken were not sufficient to eradicate malaria, but simply prevented the disease of becoming serious. Then it became evident that it is possible to eradicate malaria and a Malaria Eradication Program was prepared and put into force.

With the cooperation with WHO and UNICEF, a Malaria Eradication Program has been in operation in Turkey since the beginning of 1957. Although some countries began to apply their malaria eradication programs before we did, the results achieved in Turkey are much better. UNICEF and WHO are very sure of the positive results of Malaria Eradication in Turkey, so they are attaching a great importance to the program.

Taking these positive results into consideration, the methods used in Malaria Eradication in Turkey are to be applied in other countries.

Table 33 shows the kind and amount of aid obtained from the Marshall Plan during the period 1951 - 1953, and Table 34 shows the Malaria Control activities during the period 1945 - 1956.

I.A.7. Maternity and Child Health

A twenty - year program was prepared, according to the Law Number 6367, by the consultants of WHO and UNICEF, and the Ministry of Health and Social Assistance. Then a branch of MCH was formed and attached to the General Directorate of Hygiene. Tables 35 - 41 show the activities of this branch.

I.A.8. Sanitary Services

Sanitary Services are among the functions of the General Directorate of Hygiene. The study and approval of drinking - water reports, slaughter - houses and drainage system projects; the local control of city and town springs and drinking - water installations, food supplies, coffee - houses, restaurants, hotels and similar public places, and the approval of the certificates of mineral waters and hot springs; etc. are examples of these services.

I.A.9. General Directorate of Health for Borders and Coastlines

This General Directorate is responsible of taking the necessary scientific measures for the protection of borders, coastlines and airports against communicable diseases that might spread by means of travel and trade.

I.B. Social Services

The accomodation, protection and bringing up of children in need of protection, aids to charitable societies and the establishing of institutions of rehabilitation are among these services. An «Institute of Social Services» is an integral part of the Ministry of Health and Social Assistance.

I.C. Institutions training Health and Auxiliary Health Personnel

In this part the number of graduates during the period 1945 - 1959 from Schools of Medicine (Table 43), School of Pharmacists (Table 44), School for Dentists (Table 45), Schools for Nurses (Table 46), Schools for Midwives and Village - Midwives (Table 47) and Schools for Sanitarians (Table 48) is included.

School of Public Health

Efforts are being spent to change this school into an «Academy of Public Health». This institute, not as the present «School of Public Health», will not merely give post - graduate courses but will be a center where scientific studies and researches are done, a place of reference for scientific consultation of the Ministry of Health and Social Assistance and an institution of education where public health specialists will be trained.

Tables 49 - 53 show the different ranks of Health personnel in Turkey.

I.D. International Relations in the Field of Health

The Ministry of Health and Social Assistance, in the field of health cooperates with two branches of the United Nations : WHO and UNICEF. The Ministry is indirectly in touch with the Technical Assistance Board of the United Nations. The Ministry also takes part in health activities with intergovernmental organizations such as the Council of Europe and CENTO.

As a result of international agreements, Turkey is trying to realize various health projects. Some of these projects are: Project of Tuberculosis, General Health, Nursing, MCH, Trachoma Control, Malaria Eradication, Health Education, Milk Pasteurization, Social Services and of School Nutrition.

IE. Drug Industry in Turkey

By careful application of the Regulation for Factories of Medical and Pharmaceutical Products during the year 1953 by the Ministry of Health and Social Assistance, the laboratories of pharmaceutical products existing at that time were reorganized and new ones were established and so their total production became high enough to meet 90% of the needs of the country, and their number arose to 120. In all these establishments the effective proportions of drugs are measured and controlled by biological methods. So the pharmaceutical preparations presented to the public are quite safe.

The number of pharmacies, drug stores, pharmaceutical laboratories, and of local and foreign products is shown in Table 56.

I.F. Health Education and Medical Publications

The number of posters and pamphlets printed and distributed to the people and schools during the period 1956 - 1959 is shown in Table 57. The number of visitors to health museums during the same period is shown in Table 58. Table 59 shows the number of health films shown by the mobile-unit, presentations and spectators during the period 1956-1959.

Activities during Tuberculosis Week (1957 - 1959) are shown in Table 60, and activities during World Health Day during the same period are shown in Table 61.

I.G. Activities in the Field of Curative Medicine in Turkey, 1956 - 1959.

Besides the measures taken in the field of preventive medicine, the Ministry of Health and Social Assistance is also obliged to organize activities in the field of curative medicine. The Ministry of Health is by law under the obligation of treating poor Turkish citizens free of charge.

I.G.1. Activities of General Hospitals

Table 62 shows the number of all official and private hospitals, health centers, dispensaries and of other institutions and their numbers of beds during the period 1956 - 1959.

Institutions treating in - patients in Turkey are of five kinds :

1. General Hospitals.
2. Health Centers
3. Maternity and Children's Hospitals.
4. Hospitals of Chest Diseases.
5. Hospitals of Neurologies and Mental Diseases.

Health institutions in 23 major cities, until the end of 1956, were obliged to fill tables arranged according to the intermediate (A150) list of the International Statistical Classification of Diseases, Injuries, and Causes of Death and the rest of the provincial health institutions and health centers used to fill tables arranged according to the special list of 50 causes for tabulation of Morbidity for Social Security purposes (C50 list). While preparing Table 63 the statistical tables of the 23 major cities were turned from the intermediate list of 150 causes for tabulation of morbidity and mortality into a C50 list. So it became possible to coordinate the activities of all official and private hospitals and health centers, and to compare the figures of the year 1955 with those of 1956.

Table 63 is a statistical table concerning all official and private hospitals, and health centers for the year 1955 and 1956 and shows the number of patients admitted and discharged, death per 100 in - patients of the same disease, death per 1000 as to all in - patints and death per 1000 as to all causes.

Table 64 shows the 10 major causes of death during the years 1955 and 1956. These ten causes are selected from Table 63; so it was possible to compare the figures and rates of the two years.

Table 65 shows the ten major causes of death per 1000 as to all causes in all official and private hospitals and health centers for the years 1955 and 1956; and Table 66 shows the 10 diseases having the highest death per 1000 as to all in-patients in all official and private hospitals and health centers for the years 1955 and 1956.

Statistical tables for all official and private hospitals (excluding health centers, mental hospitals and maternity and children's hospitals), have been combined since 1957 and all health institutions treating in - patients were obliged to arrange their statistical tables according to the intermediate (A150) list.

Table 67, shows the total number of admittances, recoveries, deaths and death per 1000 in-patients as to all causes during the period 1957 - 1959, for all official and private hospitals.

In order to provide facilities for comparison, 10 major causes of death per 1000 as to all in-patients of the same disease, all in-patients and all causes, have been selected from Table 67 and shown in Table 68.

I.G.2. Activities of Health Centers

According to the C50 list the total numbers of admittances to health centers, recoveries, deaths and death per 1000 in-patients of the same disease, death per 1000 as to all in-patinets, and death per 1000 as to all causes during the period 1957-1959 are shown in Table 69.

In order to provide facilities for comparison, 10 major causes of death per 1000 as to all in-patients of the same disease, all in-patients, and all causes, are selected from Table 69 and shown in Table 70.

Numbes of beds, out - and in - patients, deaths and of occupancy in all official and private hospitals, and health centers during the period 1957 - 1959 are shown in Table 71.

Table 72 shows the numbers of beds, out - and in - patinets, deaths and of occupancy in health centers during the period 1957 - 1959. Table 73 shows the numbers of beds, out - and in - patients, deaths and occupancy in all official and private hospitals during the period 1957 - 1959.

Table 74 shows the activities in all official and private hospitals and health centers (excluding maternity and mental hospitals) during the period 1956 - 1959.

I.G.3. Activities of Maternity and Children's Clinic belonging to the Ministry of Health and Social Assistance and other Administrations, 1955 - 1959.

Until 1955 statistical data about these institutions was collected and classified in a very simple manner. In 1956 the statistical tables concerning Maternity and Children's Clinics were modified and rearranged. Tables 75 - 77 show the activities of Maternity and Children's Clinics during the period 1955 - 1959.

I.G.4. Activities of Hospitals of Chest Diseases

Until 1959 all institutions treating tuberculous in-patients used to fill in statistical tables arranged according to the intermediate (A150) list and send them to the Ministry of Health and Social Assistance. The importance of emphasizing age groups of tuberculous patients was realized, so from the Manual of the International Statistical Classification of Diseases, Injuries and Causes of Death, the items connected with tuberculosis were selected and a new quarterly statistical table was prepared for sanatoria, preventoriums, hospitals for bone diseases, and hospitals and pavillions for chest diseases. This table has been used by the Ministry of Health and Social Assistance since the beginning of 1959.

Number and kind of institutions treating tuberculous patients are shown in Table 78. Table 79 shows the in-patients treated in tuberculosis institutions by age and sex. Table 80 shows the percentage of tuberculous patients admitted to tuberculosis institutions in 1959. Table 81 shows out- and in-patients and numbers of laboratory and X-ray examinations.

I.G.5. Activities of Hospitals of Neurologies and Mental Diseases, 1956 - 1959.

The statistical tables prepared by these institutions, until the year 1956, had little or no relation with the International Statistical Classification of Diseases, Injuries, and Causes of Death. The knowledge acquired by the author during his one - year fellowship awarded by the WHO prompted him to make a change in the table for Mental Hospitals. The 74 different diseases concerned with the nervous system were selected from the detailed list and a new table showing mental diseases by age and sex was prepared and put into application at the beginning of the year 1956. By the aid of this new table, the data from the four mental hospitals in Turkey were collected for the period 1956 - 1959. Table 82 shows the activities in the above - mentioned hospitals.

Table 82 includes 74 diseases of the nervous system, by age and sex. The percentage of age groups according to the total of in-patients during the period 1956 - 1959 is shown in Table 83. The age group 25-44 shows the highest and 75+ shows the lowest rate.

Ten major causes of morbidity for admittance to Hospitals of Neurologies and Mental Diseases during the same period are shown in Table 84.

II. MAIN PART

MEDICAL STATISTICS

As an introduction, a short history of Vital Statistics is included.

This «Main Part» includes three sections as follows :

A. Health Status in Turkey.

B. Demographic Situation according to the Old Recording System.

C. Mortality Statistics according to the New Recording System.

II.A. Health Status in Turkey

The population of Turkey by age groups and by sex according to the 10 percent sample is shown in Table 85. Up to the age group 50 - 54 it is noted that the percentage of males is higher than that of females. Age group 0-14 contains 40% of the population. Especially the age group 0-4 contains about six percent of the total population. This illustrates the high rates of birth and increase.

Going through Table 86, we realize that the number of males was found to be less than the number of females during the censuses of 1927, 1935 and 1940, while during the censuses of 1945, 1950 and 1955 the number of males became higher than the number of females; the percentage of males which was 48.1 became 50.8 in 1955.

Table 87 shows the number of males and females over 15. The number of married females is seen to be 147,851 more than that of married males. The difference shows that there is so much females whose marriages were not or could not be legally registered.

Table 88 shows the population of Turkey by religions during the 1955 census (10% sample). 98.9% of the population is moslem and the rest belongs to other religions.

The geometrical estimates of the population of Turkey by years is shown in Table 89 for the period 1927 - 1960. Population by mother tongues and by second languages (10% sample) is shown in Table 90 for the Census of 1955. It is seen that the mother tongue of 92% of the population is Turkish.

II.A.2. Population of Urban and Rural Areas

Table 91 shows the total number of population and number of places of residence (province centers + district centers and villages) and rural population by provinces (1955 census).

II.A.3. Population Rate of Increase and its Results

In Turkey, censuses are held every five years. The censuses during the period 1927 - 1960 and population rates of increase are shown in Table 93. Going through the table we realize that the least rate of increase occurred during the period 1940 - 1945. This period corresponds to the time of World War II, and as most of the young males were doing their military service, marriages and births decreased and so the rate of increase came down. During the post - war period, that is from 1945 on, the rate rose from 11.4 % during the period 1945 - 1950, to 15.1 during the period 1950 - 1955 and to 15.2 % during the period 1955 - 1960. It seems reasonable to think that because of the demobilization of a great number of young men, the marriages and births augmented in number. The normal rate of increase of the Turkist population during the period 1955 - 1960 was 30.4 per thousand.

II.A.4. Regions by Geographical Condition and Climate in Turkey

In this section the position of Turkey on the globe, its surface, length of its borders and coastlines, its climate, rivers, lakes, etc. are explained.

II.B. Demographic Situation according to the Old Recording System in Turkey, 1955 and 1956

Before March 1957 statistical data concerning marriages, divorces, births and deaths were collected through district health officers. Health officers used to fill a quarterly table called «Statistics of the Movement of the Populaion, No. 106» and send it to the Director of Health in Province center. Directors of Health used to collate the statistical tables and send a similar table containing the sum of the districts' figures.

Althouhg, in provincial and district centers, deaths, and their causes, and births were registered by health officers and midwives when they were present, births and deaths occurring in villages were recorded from the monthly tables given by laymen to the health officer in the district center. These deaths and births with marriages and divorces were transferred to the above-mentioned table called «Statistics of the Movement of the Population, No. 106». The collection of these unreliable data continued until the end of 1956.

At the end of 1956 on the arrival of an advisor sent by the WHO, a joint commission consisting of members of the Ministry of Health and Social Assistance and the Prime Ministry's General Directorate of Statistics was formed, and after several sessions, it was realized that for the time being it was impossible to collect reliable statistical data concerning births and deaths from villages and so it was decided to collect only deaths data from provincial and district centers. The commission arranged a death certificate conforming to the international one. This certificate was put into use in all provincial and district centers, on March lst, 1957.

In this section marriages, divorces, births and deaths are classified from the data collected before March lst, 1957 for the years 1955 and 1956. Tables 94 - 105 show the figures and rates calculated from these data.

II.C. Death Statistics according to the New Recording System in Turkey, 1957 - 1959

Since March lst, 1957 deaths certificates have been collected from province and district centers and the information tabulated by the General Directorate of Statistics of the Prime Ministry. This section contains the rates and analyses concerning these data.

Table 106 shows deaths according to place and permanent residence in provincial and district centers during the year 1958. In Table 107 the total number of deaths in provincial and district centers in 1958 is shown as 99,765, while in Table 106 this number is 104,665. The reason is that, in the total number of deaths in Table 106, the stillbirths are included.

Table 107 shows the number of deaths and their rates per 100,000 living for the years 1957 - 1959. During the last ten months of the year 1957 the highest number of deaths is that of August (10,446) and the lowest is that of May (8,016). During the year 1958 the highest number of deaths is in January (10,056) and the lowest in September (7,551). In 1959 the highest number of deaths is in March (11,579) and the lowest in June (7,066). The highest and lowest rates of death per 100,000 living confirms with the highest and lowest numbers of deaths in 1957, 1958 and 1959.

Table 108 shows the causes of death (B50 list) according to months in provincial and district centers during the year 1959. Table 109 shows the causes of death according to age groups in provincial and district centers during the year 1959.

Table 110 shows the number of deaths and death per 100,000 living according to the B50 list in all provincial and district centers during the years 1957, 1958 and 1959. Table 111 shows the number of deaths and death per 100,000 living according to the intermediate (A150) list in all province and district centers during the same period.

Table 112 shows the numbers of deaths and death per 1000 as to all causes according to the B50 list in all provincial and district centers during the years 1957, 1958 and 1959. Table 113 shows the number of death per 1000 as to all causes, according to the intermediate (A150) list, in all provincial and district centers during the same years.

To facilitate the study of the Tables, the ten major causes of death per 100,000 living in Table 110 and death per 1000 as to all causes in Table 112 (which are arranged according to the B50 list), are selected and shown in Table 114. The range of the 10 major causes of death from the highest towards the lowes is as follows:

1. Other diseases of heart (B27).
2. Pneumonia (B31).
3. Gastritis, duodenitis, enteritis and colitis, except diarrhoea of the newborn (B36).
4. Senility without mention of psychosis, ill - defined and unknown causes (B45).
5. Other diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified (B44).
6. All other diseases (B46).
7. Tuberculosis, all forms (B1 + B2).
8. Malignant neoplasms, including neoplasms of lymphatic and haematopoietic tissues (B18).
9. Infections of the newborn (B43).
10. All other accidents (BE48).

As mentioned above, also to facilitate the study of the tables, the ten major causes of death per 100,000 living in Table 111 and death per 1000 as to all causes in Table 113 (which are arranged according to the intermediate (A150) list, are selected and shown in Table 115. The range of the 10 major causes of death from the highest to the lowest is as follows :

1. Other diseases of heart (A82).
2. Gastro-enteritis and colitis, except diarrhoea of the newborn (A104).
3. Bronchopneumonia (A90).
4. Lobar pneumonia (A89).
5. Tuberculosis, all forms (A1 - A5).
6. Ill-defined diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified (A135).
7. Senility without mention of psychosis (A136).
8. Vascular lesions affecting central nervous system (A70).
9. Infections of the newborn (A132).
10. Ill-defined and unknown causes of morbidity and mortality (A137).

From Table 116 which shows the number of deaths and death per 1000 living in the ten provincial and district centers showing the highest death rates per 1000 living are selected and shown in Table 117.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞININ TARİHÇESİ

A SHORT HISTORY OF THE MINISTRY OF HEALTH AND SOCİAL ASSİSTANCE

Türkiye'de Sağlık Hizmetinin gelişmesi — The Development of Sanitary Service in Turkey :

Modern sağlık hizmetinin menşe aldığı merkezî mahiyetteki sağlık teşkilâtının tarihi nisbeten yeni olup, bir çok memlekette, ondokuzuncu yüzyılda başlamıştır. Memleketimizde de, zamanına göre, modern mahiyette ilk sağlık makamı olarak, 1838 de, yerli ve yabancı tabiplerin iştirakile kurulan karantina idaresini görmekteyiz. Bu idareden maksat vebanın ve 1830 dan itibaren Avrupa'da ilk defa görülen koleranın, memleketimiz vasıtasile, Avrupa'ya bulaşmasına mâni olacak tedbirleri almaktı. Bu idare beynelmilel bir mahiyet taşımakta olup daha sonraları ismen Hariciye Nezaretine bağlanmıştı. Fakat beynelmilel bünyesini muhafaza etmiştir.

1840 da istişarî mahiyette bir Meclisi Umuru Tıbbiyei Mülkiye kurulmuş ve bu meclis daha ziyade memleketteki tıp ve sağlık hizmeti mensuplarının diplomalı olup olmadığını tetkik etmek; devlet sağlık personelinin zâtişlerine bakmak: eczanelerin açılmasile meşgul olmak ve adlî tıp raporlarını incelemek gibi işler görmüştür. Bundan sonra, 1865 de, Hicaz'da çıkan kolera salgını dolayısiyle bu bölgede yapılan tetkik neticesi, 1868 de, Hicaz Sağlık İdaresinin kurulduğunu görüyoruz. Bundan sonra da, 1869 da, yukarıda bahsi geçen Meclis yerine bir Nezareti Tıbbiyei Mülkiye kurulmuştur. Memleketin sağlık işlerile daha yakından ilgilenmesi gereken bu nezaret, askerî tababet hizmeti bakımından Seraskerliğe, sivil tababet bakımından ise Dahiliye Nezaretine bağlı bir istişarî teşekküldü. Yalnız evvelkine nazaran personeli, şubeleri ve vazifeleri daha artmıştı.

Bundan sonra 1871 ve 1887 de çıkan nizamnamelerle şimdiki hükûmet tabipliklerine muadil memleket tabiplikleri ve az çok sağlık ve sosyal yardım müdürlerine yakın bir durum gösteren Sıhhiye müfettişlikleri ihdas edilmiştir. Diğer taraftan Avrupa'da bakteriyoloji ilminin meydana gelmesi üzerine bu yenilik memleketimizce de kabul edilerek 1887 de kuduz müessesesi, 1892 de bakteriyolojihane kurulmuş ve bazı yeni yeni hastaneler de yapılmıştır. Bununla beraber teşkilâtın yetersizliği ve icraî mahiyette bir merkezî sağlık makamı bulunmaması dolaysile sağlık hizmetimiz gereği gibi tekemmül edememiştir.

1908 de İkinci Meşrutiyetin ilânı üzerine, sağlık hizmetinin ıslâhına ehemmiyet verilerek 1912 de Dahiliye Nezaretine bağlı, fakat icraî selâ-

hiyeti haiz bir Sıhhiye Müdüriyeti Umumiyesi kurulmuş; buna bağlı olarak sağlık müdürlüklerile hükûmet tabiplikleri ihdas edilmiş; Umum Müdürlüğe, zamanına göre, pek iyi sağlık hizmet ve vazifeleri verilmiştir. 1916 da da Hicaz Sağlık İdaresile Karantina İdaresi bu Umum Müdürlülüğe bağlanmıştır. Fakat Birinci Cihan Harbi Umum Müdürlüğün büyük bir iş görmesine imkân vermemiştir.

Böylece sağlık bakımından hiç de arzuya değer olmayan bir durumla İstiklâl Savaşına başladığımız zaman Ankara'da kurulan ilk millî hükûmet bünyesinde bir Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâleti de ihdas edilerek merkezî ve müstakil bir sağlık bakımına olan ihtiyacımız tatmin edilmiştir. Bununla beraber bu tatmin keyfiyeti önce nazarî mahiyette kalarak yeni Bakanlık, Sıhhiye Müdüriyeti Umumiyesinden daha zayıf bir kadro ile işe başlamıştır. Ancak memleket sulha kavuşup 1923 de, Cumhuriyetin Meşrutiyete son vermesi üzerine, Sağlık Bakanlığına ait üç Müessesede 950 yatakla birlikte bütün memlekette elde kalan topu topu 6,377 hastahane yatağı ile işe başlayan yeni bakanlık az zamanda gelişerek büyük sağlık dâvalarımızı başarı ile ele almıştır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının faaliyet sahalarile icraatı aşağıda anlatılmaktadır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Çalışmaları

Activities of the Ministry of Health and Social Assistance

1956 — 1960

I. UMUMÎ BÖLÜM

I. GENERAL PART

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı vatandaş sağlığının her türlü hastalık ve ârızalardan korunması gayesi başta olmak üzere yurttaşlarımızı hastalıkların ıztırap ve sıkıntısından uzak tutmak, onların sağlık ve saadet içinde çalışıp yaşamalarını sağlamak gibi ulvî bir vazifeyi hedef tutmaktadır. Böylece Bakanlık bir taraftan halkın sağlığını koruyarak daha iyi ve sağlıklı bir hayat geçirmelerini temin etmek ve diğer taraftan insan gücünün kaybını önlemek ve istihsali arttırmak suretile daha müreffeh bir vatan vücuda getirmek ve terakki yolunda Türk milletini muasır medenî milletlerin seviyesine ulaştırmak için hissesine düşen vazifeleri yapmağa hızla devam etmektedir. Bakanlığın ifa etmekte olduğu kıymetli hizmetlerin tahakkukuna medar olan ve umumî bütçeden ayrılan dört yıllık tahsisatla bu tahsisatın genel bütçeye göre nisbetleri Cetvel I de gösterilmiştir.

Cetvel I.— Devlet bütçesile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesinin mukayesesi, 1956 — 1959.

Table I. — Comparison of the Ministry of Health and Social Assistance's budget with the general budget, 1956 — 1959.

Yıl Year	Devlet Bütçesi eGneral budget	Bakanlık Bütçesi (+) Ministry's budget	Devlet bütçesine göre yüzde nisbeti Percentage of the general budget
1956	3 324 974 152	178 716 013	5.37
1957	4 006 672 859	195 555 047	4.87
1958	4 475 552 400	219 148 511	4.89
1959	5 980 630 000	310 870 416	5.19

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı umumi bütçeden kendisine ayrılan kısımla aşağıdaki vazifeleri ifa etmektedir — Functions of the Ministry of Health and Social Assistance are :

A. Koruyucu Hekimlik Hizmetleri — Activities in the Field of Preventive Medicine.

B. Sosyal Hizmetler — Social Activities.

C. Sağlık ve Yardımcı Sağlık Personeli yetiştiren Müesseseler — Institutions training Health and Auxiliary Health Personel.

D. Saklık sahasında Milletlerarası Münasebetlerimiz — International Relations in the Field of Health.

E. Türkiye'de İlâç Sanayii ve Durumu — Position of Drug Industry in Turkey.

F. Sağlık Eğitimi ve Tıbbi Neşriyat — Health Education and Medical Publications.

G. Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri — Activities in the Field of Curative Medicine.

I. A. Koruyucu Hekimlik Hizmetleri — Activities in the Field of Preventive Medicine.

Bu konunun tafsilâtına girişmeden önce memleket çapında lüzumlu aşı ve serumları imâl ve ihzar etmek suretiyle koruyucu hekimlik hizmet-

+ Bu rakamlara Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü bütçesile senesi içinde vâki ilâveler dahildir.

These figures include the budget of the general Directorate of Health for Borders and Coastlines and the sums added during the year.

lerinin tahakkukunda mühim bir rol oynayan ve sağlık sahasında memlekete büyük hizmetleri sebketmiş bulunan merhum Dr. Refik Saydam'ın adı ile anılan «Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Müessesesi» nin ifa ettiği hizmetleri burada kaydetmek icap eder.

I. A. 1. Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Müessesesinin faaliyeti — Activities of Refik Saydam's Institute of Hygiene.

Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü 27 Mayıs 1928 tarih ve 1267 sayılı kanunla kurulmuştur. 3959 sayılı kanunla da vazifeleri tesbit edilmiş olan bu müessese Ankara'da mevcut Kimyahane, İstanbul ve Sivas Bakteriyolojihanelerinin bir araya toplanmasile meydana gelmiştir. Bu Enstitü modern binaları, gördüğü ödevler bakımından benzeri ilim müesseselerile kabili kıyastır.

Hattâ bir çok Ortadoğu ve Yakın Avrupa memleketlerindeki benzerlerile mukayese kabul etmiyecek mükemmeliyettedir. Bu müessesenin vazifeleri bazı noktalarda diğer memleketlerdeki ilim müesseselerine benzer. Koruyucu hekimlik esasları dahilinde yurt sağlığına yaptığı hizmetler kuruluş tarihinden itibaren her yıl daha genişlemiştir. İlim sahasında yaptığı araştırmalar ve neşriyatile kendini dünyanın bir çok yerlerinde tanıtmış ve nihayet istihsal ettiği çeşitli aşı, serum ve antijenlerle yapılan en geniş immünizasyon ve mücadelelerde bile yabancı memleketlere muhtaç olmıyacak bir şekilde yurt ihtiyacını karşılamaktadır. Hattâ yardım mahiyetinde civar memleketlere de aşı ve serum temin etmiştir.

İlmî araştırmalar ve enstitünün diğer faaliyetleri muntazaman neşredilmekte olan enstitü dergisinde yayınlanmıştır. (Türk Ijyen ve Tecrübî Biyoloji Dergisi). İlmî araştırmalarda esas teşkil eden müessese kütüphanesi bilhassa son yıllarda çok zenginleştirilmiş ve dünyanın konumuzla alâkalı bütün mecmuaları ile en yeni kitaplar getirilmiştir.

Enstitü bakteriyolojik tahlil ve kontrol, kimya, aşı, serum, immünoloji — konsantrasyon, B. C. G., viroloji ve virüs aşıları şubelerinden ve bunlara bağlı bir çok servislerden teşekkül eder. Bu şubelerin vazifeleri hakkında kısaca bilgi verdikten sonra bu müessesenin kuruluşundanberi yaptığı işler ve faaliyetine ait istatistikler verilecektir.

I. A. 1. a. Bakteriyolojik Tahlil ve Kontrol Şubesi — Section of bacteriological analysis and control.

İntanî ve bulaşıcı hastalıkların teşhislerine ait bakteriyolojik ve serolojik muayeneler, frengi serolojik teamülleri, hematolojik teşhisler, su tahlilleri, gıda kontrollerile meşgul olmaktadır. Bu tahliller için gerekli maddeler bütün memleketin sıhhî teşkilâtından gelmektedir. Bu şube aynı zamanda her türlü tahlillerde ve bilhassa serolojik teamüllerde kullanılan antijen ve suspansiyonları da hazırlayıp memleketin bütün teşkilât ve lâboratuvarlarına göndermektedir. Bakteriyoloji şubesi en modern âlet ve malzeme ile çalışmakta ve yeni metodları takip etmektedir. Bu şube diğer şubeler gibi günden güne inkişaf etmekte ve yeni ser-

vis ve lâboratuvarlar açmaktadır. Bu cümleden olmak üzere 1955 yılında sırf tüberküloz teşhisile meşgul olan bir servis, 1956 yılında mikrop koleksiyonu servisi, 1957 yılında frengi teşhisi için kullanılan bir diğer lâboratuvar (TPI — Lâboratuvarı) ve 1958 yılında Toxoplasmosis servisile stafilokokların epidemiyolojik bakımdan tetkiki için fajlarla tip tayini servisi, leptospira servisi, 1959 da da Dünya Sağlık Teşkilâtı milletlerarası Avrupa merkezine bağlı olmak üzere Salmonella Millî Merkezi açılmıştır. Yine Dünya Sağlık Teşkilâtı çalışmalarına uyularak yakın bir gelecekte Coli — Shigella Merkezinin de açılması düşünülmektedir.

Bakteriyoloji şubesi gerek intanî hastalıkları teşhis usullerile ve gerekse frengi teamülleri bakımından Dünya Sağlık Teşkilâtile sıkı bir işbirliği yapmaktadır.

Bu cümleden olmak üzere Dünya Sağlık Teşkilâtı zührevî hastalıklar, serolojik teamüller ve laboratuvar teknikleri eksperler komitesi âzası bulunmamız dolayısile faaliyetlerimiz hakkında adı geçen teşkilâta malûmat vermekte ve istatistikler yollanmaktadır. Bu arada 1951 — 1952 yıllarında zührevî hastalıkları eksperler komitesine dahil memleket lâboratuvarları arasında, serum mübadelesi yapılarak müşterek bir mesai yapılmış ve bu çalışmaya enstitünün bu şubesi de iştirak etmiştir. Yine 1957 yılında frengi tedavisinde kullanılan penisilin reaksiyonları hakkında memleketimizin muhtelif teşkilâtına bağlı müessese ve hastahanelerden alınan neticeler bir rapor halinde adı geçen teşkilâta (WHO) sunulmuştur.

Bu şube aynı zamanda her nevi bakteriyolojik kontrollar da yapmaktadır. Bakteriyoloji şubesi aynı zamanda Enstitü lâboratuvarlarında kullanılan malzemenin sterilizasyonu ile bu lâboratuvarlar için lâzım olan vasatları da hazırlayan ayrı bir servise sahiptir (Vasat Hazırlama ve Sterilizasyon Servisi).

I. A. 1. b. Kimya Şubesi — Chemical Section.

Memleketin gıdaî, hayatî ve tıbbî tahlillerinin yapıldığı bir lâboratuvardır. Bu lâboratuvarın organizasyon faaliyetlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Gıda Tahlilleri — Analysis of Food.

Memleketin bütün vilâyet ve diğer idarî teşekküllerinden gönderilen ve halkın sağlığını ilgilendiren gıdaî maddelerin tahlilini yapmaktadır. Bu gıdaî maddelerin kimyasal vasıflarının gıda maddeleri nizamnamesine uygun olup olmadığının araştırılarak sonuçları mahrecine bildirilmektedir. Buna muvazi olarak, bir fabrikanın, bir teşekkülün veya bir imalâtçının yaptığı gıda maddesinin gıda tüzüğüne uygun kalitede olup olmadığını bilmesi, ona göre piyasaya arzetmesi veya satınalma için kimyevî raporun tanzimidir.

Kimyevî tahlili yapılan gıdaî maddelerin başlıcaları : Hayvanî menşeli olan et, süt, yağ, peynir ve bunların konserve mahsulleri; nebatî ürünler ve konserveleri, unlar ve mamûlleri, içkiler ve gıda maddeleri nizamnamesinde yer alan diğer maddelerdir.

2. İdrar ve kan tahlili — Analysis of Urine and Blood.

Gıdaî maddelere muvazi olarak müesseseye müracaat eden şahısların şahsî her türlü hayatî tahlillerine yardım ettiği gibi, hastahanelerden gelen günlük rutin işlere ve ilmî araştırmalara bilfiil katılmak ve hayatî tahlil yapılmayan memleketin çeşitli bölgelerinden kan, idrar ve diğer patolojik maddelerin kimyevî tahlilini yapıp onlara cevap vermek başlıca vazifelerdendir.

3. Su Tahlilleri — Analysis of Water.

Memleketin çeşitli kaynaklarından gelen mevcut suların tahlillerinin İçme, memba, maden, kaplıca sularile birlikte çamur ve sanayide kullanılacak suların da tahlili yapılmaktadır. Memleketin her bölgesinden ve aynı zamanda resmî teşekküllerden gönderilen bu suların insan sağlığını ilgilendiren kimyevî tahlilleri yapılır. Bu suların kullanılma maksatlarına göre vasıfları tesbit edilir.

4. Gıdaî Zehirlenmeler — Food Poisoning.

Ankara'da adlî tıp müessesesi olmaması dolayısiyle bu ödevi de kimya lâboratuvarı üzerine almıştır. Bu zehirlenmelerin madensel olduğu gibi mikrobik entoksikasyonların tesbiti bakımından bakteriyoloji ve farmakoloji şubelerile koordine bir şekilde çalışıp sonuçlandırmaktadır.

5. Gıda Maddeleri Nizamnamesinde husule gelebilecek değişiklik ve ilâvelerin yapılabilmesi için diğer müesseselerle ilmî istişarelerde bulunmak — Scientific consultation with other scientific organization in regard of Food Regulations.

Gıdaî ve hayatî tahlillere destek olmak üzere araştırmalar yapmak — Research in the Field of Food and Vital Analysis.

Mümkün olduğu nisbette, memleket ürünlerinin kimyevî vasıflarını tesbit etmek ve standard metod ve araştırmaları vazetmek gayesile ilmî araştırmaların yapılması veya adaptasyonu lâboratuvarın belli başlı vazifeleri arasındadır.

Bu arada inkişaf eden hayatî, tıbbî ve gıdaî tahlillerin memleket sağlığına yardım etmesi, gıdaî maddelerin korunma ve muhafazası, dünya ilim tekniğile beraber yürütülebilmesi için mütehassıs elemanlar, kimyager ve kimya yüksek mühendisleri Dünya Sağlık Teşkilâtı fonundan istifade ederek her sene muntazaman yabancı memleketlere gönderilmektedir. Dönüşlerinde gördükleri yeniliklerin, malzemenin ve âletlerin lâ-

boratuvara tatbiki başlıca gayeler arasında olup daha çok personelle çalışma imkânlarının sağlanması, lâboratuvar verimlerinin arttırılmasile karşılanacaktır.

T.A.1. c. Aşı ve Serum Şubesi — Vaccines and Sera Section.

Aşı : Bu konuda tifo, kolera, veba, nezle, brüsella, stafilokok, boğmaca aşılarile difteri anatoksini ihzar edilmektedir. Bu aşıların ihzarı hususunda kaydedilen kalite bakımından tekâmül aşağıda belirtilmiştir:

1. **Tifo aşısı** — Typhoid vaccine : Tifo aşısının hazırlama metodlarında ve suşların muhafazasında ve suşlarda bir çok yenilikler yapılmıştır. T. A. B. aşısının ihzarında kullanılan suşlar değiştirilmiş ve bütün dünyada kullanılmakta olan suşlarla, antijenitesi yüksek yerli suşlar ikame edilmiştir.

Bu zamana kadar âdî üretim yerlerinde muhafaza edilen ve evsafını kaybetmekte olan tifo suşları liyofilize olarak veya yumurtalı vasatlarda saklanması hususları temin edilmiştir.

Tifo immünizasyonu mevzuunda milletlerarası çalışmalara Enstitünün bu lâboratuvarı da iştirak ederek çeşitli usullerle hazırlanmış olan aşılardan gönderilen nümuneler bir çok beynelmilel lâboratuvarlarla paralel olarak tarafımızdan da kontrol edilmiş ve neticeler Dünya Sağlık Teşkilâtı tarafından neşredilmiştir. Kalite bakımından vâki olan bu değişikliklerle beraber istihsalde vâki artış son yıllarda büyük olmuş, istihsal 10,000 litreye yükselmiştir.

2. **Kolera Aşısı** — Cholera Vaccine. Eskiden kolleksiyon suşlarile hazırlanan bu aşı bugün bütün dünyanın kullanmakta olduğu Inaba ve Ogawa suşlarile ihzar edilmektedir. Memleketimizde Birinci Dünya Savaşındanberi kolera görülmediği cihetle memleketin ihtiyacına yeteri kadar aşı imal edilmektedir.

3. **Veba Aşısı** — Plague Vaccine. Bu aşı da yerli suşlarla ihzar edilmekte, ihtiyaca yeter miktar bulundurulmaktadır.

4. **Boğmaca Aşısı** — Whooping — cough Vaccine. Enstitü prodüksiyonlarının, bu meyanda bu aşının, teşkilâta ve satışa arzı 1950 yılında başlamış bulunmaktadır. Boğmaca aşısının difteri — boğmaca karışımından sonra çocuk immünizasyonunda çok faydalı bir aşı çeşidi olan üçlü boğmaca - difteri - tetanoz aşısı 1957 yılında müessese prodüksiyonları arasında yer almış bulunmaktadır.

5. **Nezle aşısı** — Common cold vaccine. Hem tedavi, hem de koruyucu maksatlarla kullanılan bu aşı 1955 de Enstitü istihsalleri arasında yer almış bulunmaktadır. Satışa arzedilen bu aşı hayli rağbet görmektedir.

6. **Difteri Aşısı** — Diphteria Vaccine. Evvelce düşük ünitede ve çok mahdut nisbette hazırlanan difteri aşısı, bugün gerek kalite ve gerekse miktar yönünden büyük bir inkişafa mazhar olmuştur. Bugünkü istihsal

kapasitesile bir milyon çocuğu aşılamak kabildir. Evvelce 10 - 15 ünite arasında bulunan değer bugün 50 - 70 Lf. üniteye yükselmiştir ki bu rakamlar uluslararası standardlara tamamen uygundur.

Bunlardan maada sterilite, zararsızlık, efikasite vesair kontrol usulleri tamamen yenilenmiş, en yeni usuller ve üretim yerleri ikame edilmiş bulunmaktadır.

I. A. 1. d. Serum İmmünoloji ve Konsantrasyon — Serum Immunization and Concentration.

Bu servis, Enstitünün bünyesi içinde onun kuruluş tarihile beraber faaliyete geçmiştir. Bu servis, yurdumuzun bütün terapötik ve profilaktik maksatlarla kullanılan antitoksik serumlar ihtiyacını, dış memleketlerden ithale lüzum hâsıl etmeden karşılayan, Enstitünün önemli bölümlerinden biri olup difteri, tetanoz, dizanteri, polivalan gazlı gangren gibi antitoksik serumlarla, yurdumuzun çok zehirli akrep bölgelerinden toplattırılan akreplere karşı terapötik maksatla kullanılan akrep serumu prodüksiyonunu sağlamaktadır.

Bunlara ilâveten resmî ve özel bakteriyoloji ve seroloji lâboratuvarlarının koyun eritrositlerine karşı hazırlanmış hemolitik serum ve normal at serumu ihtiyacına cevap vermektedir.

İmmünoloji servisinin hazırladığı bu serumlar serum şubesinde fenollenip soğuk hava depolarında saklanmaktadır. Altı ay sonra bu serumların kontrolları, sterilite, efikasite, idantite ve zararsızlık yönünden tekrarlanmaktadır. Bu tecrübeler sonunda steril bokslarla tevzie tâbi tutulmakta, aynı kontrollar yine tekrarlanıp ambalâjlanarak sevke hazır bir halde Enstitü ambarına verilmektedir. Şişelere bu tevzi işi bedema Enstitüye yeni gelen modern makinelerle yapılacaktır.

Antitoksik serumların konsantrasyon ve pürfikasyonuna 1953 yılında ufak çapta başlanılmış, işin arzettiği önem dolayısiyle Enstitü sahası içinde konsantrasyon servisi adile yeni bir tesisin kurulması cihetine gidilmiş ve 1958 - 1959 yılında inşaatı biten bu tesis faaliyetini genişletmiş bulunmaktadır.

Memleketimizin süratle artan nüfus ve sağlık tesisleri ihtiyacını aralıksız karşılayabilmek için, çalışma hızını süratli bir tempo ile arttırarak 1959 yılı antitoksik serum prodüksiyonu üç tonun üstüne çıkartılmış bulunmaktadır.

Artan prodüksiyona paralel olarak, Dünya Sağlık Teşkilâtının bu alandaki standardlarının ışığı altında fennî ve teknik tekâmüle intibak edilmiş, böylece serumların üniteleri dolayısile terapötik ve profilaktik değerleri iki üç misli yükselmiştir.

Yurdumuzun antitoksik serumlar yönünden bu yıl (1959) tasarruf ettiği döviz miktarı ortalama 3—4 milyon dolar civarındadır.

I. A. 1. e. İlâç Kontrol Şubesi — Section of Drug Control.

1954 yılı Ekim ayında Enstitü Müdürünün başkanlığında yapılan mütehassıslar toplantısında ilâç kontrol şubesinin kurulması artık bir zaruret halini aldığından, tesisine karar verilmiş ve derhal kurulan şube 21 Ekim 1954 günü çalışmalarına başlamıştır.

Kuruluş sebepleri — The aims of the section.

Gerek millî ilâç sanayiinin ve gerekse ilâç ithalinin ve bütün dünyada yeni yeni ilâçların geniş ölçüde keşif ve fabrikasyonunda büyük süratle artış ve inkişafın, müessesede 1954 yılı sonlarına kadar dört ayrı şubede yapılan ilâç kontrolü işinin bu dağınıklıktan kurtarılarak bütün ilâç kontrollarının bir şubede toplanması (bu işin daha süratli, daha emniyetli ve daha rasyonel bir şekilde yapılabilmesi bakımından ve batı memleketlerinde bu iş için müstakil enstitüler kurulduğu da dikkate alınarak) faydalı, lüzumlu ve zarurî görülmüştür.

Şubenin teşkilâtı — The Organization of the section.

Bir şube müdürü ile aşağıdaki 12 lâboratuvardan ibarettir:

Lâboratuvar numarası Laboratory number	Çalışma mevzuu Occupation
1	Zararsızlık (toksisite), pirojenite, sterilite kontrolları
2	Antibiyotik preparatlar
3	Hormonlu antitiroid ve diüretik preparatlar
4	Vitaminli ve tonik preparatlar
5	Narkotik, hipnotik, anestezik, analeptik, sedatif, analjezik, antipiretik preparatlar.
6	Uyuşturucu maddeler
7	Kalb, damar, otonom sistem, antihistaminik ve kan pıhtılaşması preparatları
8	Antienfeksiyöz, antiseptik, antihelmentik preparatlar
9	Ensektisid, pestisid ve fungosidler
10	Diğer farmasötik preparatlar
11	Mustahzar halinde olmayan ilâçlar ve farmakope kontrolleri
12	Aşı ve serumların kontrolları

Çalışma — Activity. Şubeye kontrol için verilen farmasötik, tıbbî ve veteriner preparat ve diğer ilâçların formül, prospektüs ve nümuneleri önce şube müdürü ve farmakologu tarafından tetkik edilerek formülünde olup olmadığı, preparatın eczacılık tekniğine uygun bir şekilde hazırlanıp hazırlanmadığı, preparatların sıvı olanlarında tortu, enjektabl solüsyonlarda yabancı muallak cisimler bulunup bulunmadığı, kullanılan boya maddelerinin ilgili mevzuatta müsaade edilmiş boyalardan olup olmadığı, hülâsa ilk bakışta göze çarpacak bir uygunsuzluk ve bozukluğu bulunup bulunmadığı incelendikten sonra uygun vasıflarda görülmiyenler düzeltilmek üzere ilmî bir mütalâa ile iade edilir. Uygun bulunanlar analiz ve muayeneleri yapılmak üzere şubenin ilgili lâboratuvarına verilir.

Lâboratuvarlarda nümunelerin terkibi formülüne uygun bulunup bulunmadığı, uygun dozlarda toksik ve zararlı bir tesir gösterip göstermediği, gerekli görülenlerin steril olup olmadıkları, farmasötik, şimik, farmakolojik ve mikrobiyolojik analiz ve incelemelerle tesbit edilerek, bulunan neticeler bir ek raporda belirtilir.

Şubenin yaptığı senelik kontrollar 5,500 — 6,500 arasında olup zamanla artmaktadır. Bu rutin işlerden vakit ve fırsat buldukça kendi mevzuunda ilmî çalışma ve araştırmalar yapmakta, batı neşriyat ve ilerlemelerini günü gününe takip etmekte ve onlarla daimî temas halinde bulunmak, en yeni ve modern teknik ve metodlarla cihazlanıp çalışmak hususlarında büyük gayret sarfetmektedir.

Bu cümleden olarak spektrofotometrik, flüorometrik, nefeleometrik, mikrobiyolojik analizler, kâğıt kromatografisi gibi en modern ve hassas muayene usulleri memleketimizde ilk defa olarak bu şubede tesis edilmiş ve muvaffakiyetle işletilerek kontrollerin daha ilmî ve rasyonel bir şekilde, daha sürat, hassasiyet ve emniyetle yapılabilmesi imkânları sağlanmıştır. Bu, en hassas, en seri ve spesifik yeni metodlarla yapılan piyasa kontrolleri sayesinde bozuk ve düşük kaliteli ilâçların piyasa kontrolleri sayesinde bozuk ve düşük kaliteli ilâçların piyasaya çıkarılması önlenmekte ve satılan ilâçların devamlı murakabe ve kontrol altında bulundurulması bu suretle sağlanmakta, ilmî esaslara dayanmıyan ve fennî icaplara uymayan iptidaî preparasyonların piyasaya sürülmesine meydan verilmemektedir. İlmî mütalâa ve yardımlarla millî ilâç sanayiinin terakkisine, halka iyi kaliteli ilâçlar teminine çalışılmaktadır.

Bütün bu ağır ve yüklü mesai arasında ayrıca uyuşturucu maddelerin ve adlî makamlardan gelen diğer nümunelerin ve ensektisidlerin muayeneleri ve toksikolojik incelemeler de yapılmak suretile halk sağlığının korunmasına çalışılmaktadır.

I. A. 1. f. Viroloji ve Virüs Aşıları Şubesi — Section of Virology and Virus Vaccines.

İkinci Dünya Harbini takip eden senelerde bir çok ileri batı memleketlerinin hıfzıssıhha enstitülerinde virüs araştırma lâboratuvarları

kurulurken Türkiye'de de 1949 yılında Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsünde Aşı ve Serum Şubesinde bir Viroloji Araştırma Şubesi kurulmuştur.

Viroloji araştırma şubesi kurulduğu tarihtenberi geçen zaman zarfında devamlı olarak inkişaf etmiş, çok enteresan ilmî araştırmalar yapılmış ve neticeleri, Enstitünün yalnız orijinal çalışmaları yayınlayan dergisinde Türkçe aslından başka; İngilizce, Almanca veya Fransızca olarak geniş özetleri yayınlanmıştır. Bu yayınlardan batı ilim âlemini ilgilendirenler olmuş, Avrupa ve Amerika Üniversite Enstitülerinden, Dünya Sağlık Teşkilâtından ayrı baskılar istenmiştir. 1951 yılında viroloji servisimiz «Dünya Grip Merkezi» ne bağlı «Türkiye Grip Merkezi» olmuş, servis şefi ile Enstitü müdürü eksper tayin olunmuşlardır.

Viroloji servisi 1959 yılında kuduz, çiçek ve tifüs aşısı servislerile birleştirilerek ayrı bir Viroloji Şubesi Müdürlüğü kurulmak suretile bir inkişaf sağlanmıştır.

Viroloji Şubesinde çalışılmış konulardan birkaçı şunlardır :

Enfluenza ve Newcastle hastalığı üzerinde izolasyon tecrübeleri ;

Enfluenza virüsü tipleri üzerine antibiyotiklerin, nitromin ve kininin tesiri tecrübeleri ;

Kuduz virüsü üzerine aureomycin, terramycin ve nitrominin tesiri tecrübeleri ;

Kuduzda serum profilaksisi tecrübeleri (1957 İstanbul Milletlerarası Kuduz Sempozyumu raporu) ;

Newcastle aşısı (taze ve kuru aşı) hazırlanması;

Enfluenza muafiyet tecrübeleri;

Solunum sistemi, virüs enfeksiyonları üzerinde araştırma (1958 Türk Mikrobiyoloji Kongresi Raporu).

Çiçek aşılarının titrajında, Gorth (tavşan intradermal test) usulüne ilâveten tavşan skarifikasyon ve tavuk embriyonu koriyoallantoik zarında pok sayma tekniği kullanılması ;

Koriyo-allantoik zarda pok yapan virüslerden Herpes Simplex virüsünün Herpes Labialis vak'alarından izolasyonu ve suşun idamesi.

Bunlardan başka, HeLa ve FL tipi hücre kültürlerinin pasajları yapılarak idame edilmekte ve bunlar teşhis ve virüs izolasyon çalışmalarında kullanılmaktadır. Şimdiye kadar doku kültüründe bir polio ve bir adeno-virüs izole edilmiştir.

Seroloji bölümünde, yapılmakta olan hemaglütinasyon ve hemaglütinasyon-inhibisyon testlerine ilâveten, tek ve çift hasta serumlarında rutin olarak ve ayrıca epidemiyolojik mahiyetteki araştırmalar için sıhhatli şahıs serumlarında enflüenza A ve B, Q-humması, psittacosis ve

adenovirüs enfeksiyonları bakımından kompleman birleşmesi testleri yapılmaktadır. Bu testte kullanılan reagenler (Antijenler, kompleman, % 0.86 tuzlu su) laboratuvarlarımızda hazırlanmaktadır.

Prodüksiyon — Production.

Tifüs ve enfluenza aşıları istihsali devam etmekte ve yapılan tecrübelerin müspet neticesine dayanarak enflüenza aşısına bir kaç tip virüsle beraber adjuvan olarak nezle aşısı bakteri proteini ilâve edilmektedir.

Asya gribi epidemisinde de olduğu gibi, hazırlanan aşıya en son epidemi âmili büyük nisbette konulmaktadır. Tifüs ve enfluenza aşı istihsali miktarına misal olmak üzere son senelerdeki rakamlar aşağıda verilmiştir :

Son on yıl içinde Kuduz aşısı tatbik edilen istasyon sayısı 92 den 254 e çıkarılarak aşılama hizmeti vatandaşın mümkün olduğu kadar ayağına götürülmüştür. Bunun sonucu olarak kuduz şüpheli hayvanlarla herhangi suretle temas ve ısırık alan vatandaş hastalığın vahametini düşünerek en yakın aşılama istasyonuna müracaat etmekte ve aşılanmaktadır.

Cetvel 2.— Sample usulü kuduz aşısı tatbikatı yapılan istasyonların artışı, 1950-1959.

Table 2.— Augmentation in the number of stations rabies vaccine prepared according to Sample Method is applied, 1950-1959.

İstasyonun açıldığı yıl Date of the station's foundation	Yeniden açılan aşı istasyon adedi Number of new stations	Toplam Total
1950	—	92
1951	1	93
1952	22	115
1953	13	128
1954	36	164
1955	24	188
1956	17	205
1957	10	249
1958	34	254
1959	5	259

I. A. 1. g. Farmakoloji Şubesi — Section of Pharmacology.

Bu şube 1.1.1935 tarihinde tesis edilmiştir. Şubenin faaliyeti, lâboratuvarların tesisatı, farmakolojik metodların ihzarı ve tedricen iş başına getirilenlerin bu usuller üzerinde mümarese kesbetmelerile başlamıştır.

Gittikçe ilerileyen tesisat ve tekâmülün vüsati neticesinde ilmî ve ameli faaliyetini arttırmış ve son yıllarda kurulan ilâç kontrol şubesile sıkı bir işbirliği yapmıştır.

Vazifeler — Functions.

1. İlâçların farmakoloji bakımından kontrolları — Pharmacological control of drugs.

2. Gıda maddelerinin farmakoloji ve toksikoloji bakımından tetkiki ve zehirlenme hallerinde yapılan muayeneler - Pharmacological and Toxicological control of Food.

I. A. 1. h. B.C.G. Aşısı Şubesi — Section of B.C.G. Vaccine.

Vereme karşı korunmada çok büyük bir önemi olan B.C.G. aşısı istihsalat şubesi 29.11.1950 günü açılan yeni binasında faaliyet halindedir. Gerek binası ve gerekse mesaisi Dünya Sağlık Teşkilâtı (WHO) nın tesbit ettiği ilmî ve teknik esaslar dahilinde, Enstitünün diğer şubelerinin aynı mükemmelliğile veremle savaşta kendisine düşen hizmeti ağız yolu, deri içi B.C.G. aşısı ve vereme karşı hassasiyeti kontrolde kullanılan PPD ve Mantoux istihsalatı yapmakla görmektedir.

B. C. G. aşısı şubesi halen, deri içi, ağız yolu B. C. G. aşısile Mantoux PPD hazırlayan ve tecrübe hayvanlarında muafiyet ve zararsızlık kontrolları yapan laboratuvarları havidir. 1952 yılından itibaren bütün vatan sathını grup grup bölgelere ayırarak sistematik bir şekilde B.C.G. aşısı ile aşılamak ve şahısların vereme karşı hassasiyetlerini kontrol etmek için kurulan B.C.G. kampanyalarına lüzumlu aşı ve allergen maddeleri istihsal etmektedir.

Bugün Dünya Sağlık Teşkilâtı (WHO) nın tesbit ettiği program ve esaslar dahilinde faaliyette bulunan B.C.G. şubesi ayrı ve mükemmel bir binadadır.

1952 yılında kurulan Türkiye B.C.G. kampanyası 1957 yılı başlarına kadar Enstitü tarafından idare edilmiştir. Kuruluşundan 1956 yılı sonuna kadar 13.539.369 vatandaşa tüberkülin testi yapılmış ve menfi bulunan 5.278.442 kişiye deri içi B.C.G. aşısı tatbik edilmiştir.

Yukarıda bahsedilen şubelerin ilmî faaliyetleri neticesi Türk İjyen ve Tecrübî Biyoloji dergisinden (yılda üç defa neşredilir) başka 21 adet kitap neşredilmiş ve bunlardan aşı ve serumlar kitabının üçüncü baskısı basılmış olup memleketimizin bütün sıhhî teşekkül ve personeline tevzi edilmiştir.

Enstitü dahilinde teşkil edilen bir aşı istasyonu da halkın bütün aşılarını tatbikle mükelleftir.

Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsünün Faaliyeti ve Mali Cephesi

Activities of Refik Saydam's Central Institute of Hygiene and its Financial State

Cetvel 3.— Her türlü aşılar (toksin ve antitoksinler dahil), 1933 - 1959.

Table 3.— All kinds of vaccines (including toxins and antitoxins), 1933 — 1959

Yıllar / Years	İstihsal — Production		Sevk — Expediton	
	Litre	Tutarı (Lira) Cost (T. Liras)	Litre	Tutarı (Lira) Cost (T. Lirası)
1933 — 1937 ortalama	3 102	121 504	2 297	92 140
1938 — 1942 »	8 174	264 167	4 587	208 642
1943 — 1947 »	19 555	1 914 020	14 133	1 403 973
1948	28 376	1 555 326	17 350	2 191 497
1949	12 106	1 753 993	9 760	1 298 924
1950	12 818	1 537 328	10 274	1 254 623
1951	18 821	1 454 070	15 216	2 263 365
1952	18 282	1 502 235	14 613	1 307 869
1953	17 582	1 787 746	16 501	1 872 436
1954	19 106	2 049 583	16 258	1 438 300
1955	21 191	1 985 527	17 366	1 411 777
1956	17 328	1 273 850	13 065	1 125 805
1957	18 250	1 723 582	14 208	1 436 986
1958	20 362	1 403 568	16 616	1 116 378
1959	19 455	1 301 675	14 954	1 090 984

Cetvel 4.— Çiçek aşısı (1934 - 1959).

Table 4.— Smallpox vaccine (1934 - 1959).

Yıllar Years	Sevk miktarı (doz Expedition (doses)
1934 — 1937 ortalama	3.4 milyon doz
1938 — 1942 »	6,2 » »
1943 — 1947 »	16.3 » »
1948	26.0 » »
1949	10.3 » »
1950	8.5 » »
1951	12.6 » »
1952	7.3 » »
1953	11.8 » »
1954	7.8 » »
1955	7.6 » »
1956	7.9 » »
1957	12.7 » »
1958	9.3 » »
1959	7.2 » »

Cetvel 5.— Antijen ve Allergenler (1933 - 1959).

Table 5.— Antigens ans Allergens (1933 - 1959).

Yıllar Years	İstihsal — Production		Sevk — Expedition	
	Litre	Tutarı (T. Lr.) Cost (T. Lirası)	Litre	Tutarı (Lira) Cost (T. Lirası)
1933 — 1937 Ortalama	15	2 274	7	1 085
1938 — 1942 »	14	2 023	11	1 656
1943 — 1947 »	20	3 126	16	2 454
1948	33	5 853	23	3 553
1949	84	63 843	29	22 203
1950	134	78 556	32	21 701
1951	182	37 229	60	23 082
1952	210	84 010	80	29 674
1953	725	93 389	827	86 915
1954	872	95 739	846	93 018
1955	1 172	111 648	1 114	109 247
1956	1 094	110 127	1 066	110 589
1957	872	95 736	846	93 018
1958	991	96 097	854	95 563
1959	604	67 026	644	74 910

Cetvel 6.— Serumlar (1933 - 1959).

Table 6.— Sera (1933 - 1959).

Yıllar Years	İstihsal — Production		Sevk — Expedition	
	Litre	Tutarı (Lira) Cost (T. Lirası)	Litre	Tutarı (Lira) Cost (T. Lirası)
1933 — 1937 Ortalama	896	17 672	411	6 183
1938 — 1942 »	3 323	66 198	2 488	87 595
1943 — 1947 »	2 405	47 978	1 179	24 385
1948	5 921	118 420	2 618	35 426
1949	2 914	338 893	1 737	241 426
1950	2 145	299 982	1 918	239 633
1951	2 931	141 720	2 555	235 569
1952	4 325	363 317	3 151	406 728
1953	3 797	301 171	2 905	135 816
1954	3 472	255 515	3 144	157 342
1955	4 219	563 422	3 238	172 372
1956	3 350	405 102	3 094	252 947
1957	6 743	1 154 800	3 166	247 534
1958	5 262	837 268	3 332	379 638
1959	4 773	656 250	3 312	372 003

Cetvel 7 — Her türlü tahlil ve kontrollar (Bakteriyolojik, şimik, farmakolojik ve ilâç kontrolları) (1933 - 1959)

Table 7 — All kinds of analysis and controls (Bacteriological, chemical, pharmacological and drug control) (1933 - 1959)

Yıllar / Years	Sayı / Number	Tutarı (Lr.) / Cost (Liras)
1933 — 1937 Ortalama	31.856	41.407
1938 — 1942 »	53.827	86.167
1943 — 1947 »	53.576	129.967
1948	72.713	124.126
1949	75.125	221.229
1950	81.938	252.050
1951	100.194	311.958
1952	90.753	265.946
1953	105.656	348.965
1954	114.206	332.730
1955	130.065	387.119
1956	105.990	305.660
1957	79.479	950.619
1958	93.251	1.283.535
1959	89.562	993.527

Cetvel 8 — Enstitü istihsalleri için hazırlanan çeşitli maddeler (Üretim vasıtaları, fizyolojik tuzlu su, distile su v.s.) (1933 - 1959)

Table 8 — Various substances prepared for the production of the Institute (means of reproduction, saline solution, distilled water, etc) (1933 - 1959)

Yıllar Years	Litre Litre	Tutarı (Lr.) Total price (T. Lirası)
1933 — 1937 Ortalama	22.107	54.811
1938 — 1942 »	28.864	72.742
1943 — 1947 »	56.356	143.582
1948	73.424	155.738
1949	51.885	121.520
1950	52.510	111.988
1951	81.263	246.742
1952	59.679	177.863
1953	66.436	161.013
1954	67.047	181.194
1955	87.735	187.255
1956	91.803	222.041
1957	110.712	268.088
1958	140.315	206.234
1959	128.407	154.370

I.A.2. Bulaşıcı Hastalıklarla Savaş - Control of Communicable Diseases.

Halk sağlığı hizmetinde çalışan hekimlerin başlıca vazifelerinden biri bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadele etmektir. Türkiye'de sağlık personeli ve diğer alâkalılar müşahade ve tesbit ettikleri ve Umumî Hıfzıssıhha Kanununda belirtilen ihbarı mecburî bulaşıcı ve salgın hastalıkları mahallin en büyük sıhhî âmirine veya böyle bir makam bulunmadığı takdirde ilgili resmî makamlara ihbar etmekle mükellefdir.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadelede aşı tatbikatı başta gelen tedbirlerdendir. Yurdumuzda tatbik edilen aşılar Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsünde ihzar edilmektedir.

Cetvel 9. — Çiçek, tifüs, tifo, difteri ve boğmacaya karşı aşılananların miktarları, 1950 - 1959.

Table 9. — Number of persons vaccinated against smallpox and immunized against typhus exanthematicus, typhoid fever and whooping - cough, 1950 - 1959.

Yıl Year	Çiçek aşısı olanların sayısı Number of persons vaccinated against smallpox	Tifüs aşısı olanların sayısı Number of persons immunized against typhus exant.	Tifo aşısı olanların sayısı Number of persons immunized against typhoid fever	Difteri aşısı olanların sayısı Number of persons immunized against diphteria	Boğmaca aşısı olanların sayısı Number of persons immunized against whooping-cough
1950	5 580 330	1 569 166	1 747 546	102 931	41 846
1951	4 025 117	2 126 368	2 832 739	129 485	50 296
1952	4 048 745	2 443 826	2 928 696	136 414	35 220
1953	3 652 632	1 624 788	2 632 432	306 879	37 087
1954	3 974 697	1 204 367	3 278 529	420 349	48 182
1955	4 648 895	351 954	3 161 624	500 860	52 008
1956	3 580 810	77 503	2 781 122	389 782	59 571
1957	7 068 038	22 778	2 171 521	450 093	79 344
1958	3 722 634	45 952	3 298 959	966 237	181 079
1959	2 708 500	23 275	1 604 825	359 605	82 378

Sari Sehaya ilithabi Meninghis cerebro spinalis epidemica		Paradifo Para - typholdea		Tifo Febris Typholdea		Tifils Typhus exanthe-maticus	
Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths
154	58	324	20	4 284	325	225	15
130	32	465	13	6 583	440	194	8
202	41	627	11	6 850	404	143	4
214	38	442	18	4 694	292	61	4
399	57	621	17	6 689	404	30	2
261	42	702	16	7 629	397	24	1
222	39	469	13	5 777	400	13	—
264	41	508	12	6 121	343	5	—
409	39	546	15	8 382	461	7	—
611	68	380	16	6 275	319	22	—

Cetvel 10. — Türkiye Cumhuriyeti'nde Bulaşıcı Hastalık vak'aları ve Ölüm adetleri, 1950 — 1959.

Table 10. — Number of Cases and Deaths from Notifiable Diseases in the Turkish Republic, 1950 — 1959.

Yıl / Year	Ansefalit Encephalitis lethargica acuta		Boğmaca Pertussis		Bruselloz Brucellosis		Çiçek Variola		Difteri Dipheteria		Dizanteri Dysenteria		Hummayı racia Febris recurrens		Kızamık Morbili		Kızıl Scarlatina		Poliyomyelit Poliomyelitis		Sart Sebaya İltihabı Meningitis cerebro spinalis epidemica		Paratifo Para typhoides		Tifo Febris Typhoides		Tifüs
	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases	Ölen Deaths	Tutulan Cases
1950	3	1	9 118	70	36	—	7	—	1 242	170	335	7	3	—	13 531	269	2 406	8	12	1	154	58	324	20	4 284	325	22
1951	—	—	5 437	39	29	—	152	3	1 360	153	331	10	—	—	19 311	346	1 243	6	27	1	130	32	465	13	6 583	440	19
1952	—	—	7 612	57	21	—	—	—	1 806	176	235	7	1	—	10 721	222	898	8	17	1	202	41	627	11	6 850	404	14
1953	7	5	7 805	164	21	—	—	—	1 876	250	224	7	—	—	11 175	247	753	2	32	2	214	38	442	18	4 694	292	6
1954	1	—	7 347	48	25	—	—	—	2 614	342	310	3	—	—	20 137	389	586	5	41	3	399	57	621	17	6 689	404	3
1955	—	—	7 469	86	31	—	—	—	3 460	405	350	11	—	—	18 036	472	525	—	43	2	261	42	702	16	7 629	397	1
1956	2	1	6 209	112	40	2	—	—	3 445	533	231	6	—	—	11 560	398	565	7	33	24	222	39	469	13	5 777	400	1
1957	2	1	4 851	112	81	1	128	7	4 924	635	221	6	—	—	17 832	433	697	1	193	7	264	41	508	12	6 121	343	
1958	—	—	8 664	163	32	1	—	—	4 999	661	128	7	—	—	15 950	618	880	5	162	14	409	39	546	15	8 382	461	
1959	—	—	4 181	77	36	—	—	—	3 603	483	85	3	—	—	10 107	277	857	1	332	13	611	68	380	16	6 275	319	1

Cetvel 9 un tetkikinden anlaşılacağı veçhile son on yıl zarfında Bakanlığın aşı tatbikatı sahasında sarfettiği mesai çiçek, tifüs, tifo, difteri ve boğmacaya karşı aşılananların milyonlara baliğ olmalarile bariz bir şekilde göze çarpmaktadır. Tifüs aşısı, bitle mücadele ve ensektisid tatbikatı sayesinde vaka adedi çok azalmış olduğu cihetle, vak'a müşahade edilen yerdeki halka tatbik edilmektedir. Aşı miktarındaki düşüş bundan ileri gelmektedir.

BULAŞICI HASTALIKLAR

COMMUNICABLE DISEASES

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Dünya Sağlık Teşkilâtına Türkiye'de görülen ansefalit, boğmaca, brüselloz, çiçek, difteri, dizanteri, hummayı râcia, kızamık, kızıl, poliyomyelit, sarî sahaya iltihabı, paratifo, tifo ve tifüsten görülen vak'alarla bu vak'alardan vâki ölümleri aylık cetvellerle bildirmektedir. Veba, kolera, sarıhumma, çiçek ve bitle sirayet eden tifüs vak'aları zuhur ettiği takdirde bunlar adı geçen teşkilâta telle ihbar edilmektedir. İhtilât yapmıyan ve normal seyir takip eden vak'aların ihtilâtlı ve ağır seyreden vak'alara nazaran ihbar keyfiyetinin ihmal edilebileceği nazarı itibara alınırsa bulaşıcı hastalık raporlarının doğruluğu tam mânasile kabul edilemez.

Cetvel 10 da 1950 - 1959 yılları arasında Türkiye'de tesbit edilen bulaşıcı hastalık vak'aları ile bu vak'alardan görülen ölümler gösterilmiştir. Bu cetveldeki vak'a ve ölüm adedinin miktarına bakarak vak'a veya ölüm adedinin arttığını istidlâl etmeğe imkân yoktur. Doğru ve lüzumlu mukayesenin nisbetler arasında yapılması lâzımdır. Böylelikle vak'a adedindeki artışın hakikî veya zahirî olup olmadığı istidlâl edilebilir.

Yurdumuzda ihbarı mecburî bulaşıcı hastalıklardan görülen vak'a adetlerile bu vak'alardan husule gelen ölüm adedi, 100,000 nüfusta ihbar ve ölüm nisbetlerile vak'a ölüm n isbetlerini ayrı ayrı mütalâa edelim.

Ansefalit — Encephalitis lethargica acuta.

Yurdumuzda ansefalit vak'alarına çok az rastlanmakta olup ihbar edilen vak'a adedinde de bir artış görülmemektedir. (Cetvel 11). 1950 de ihbar edilen 3 vak'adan biri, 1953 de ihbar edilen 7 vak'adan beşi, 1956 da 2 vak'adan biri, 1957 de 2 vak'adan biri ölmüştür. 1958 ve 1959 da vak'a tesbit edilmemiş bulunmaktadır. Vak'alar arasında görülen yüzde ölüm n isbeti 1950 de 33.3, 1953 de 71.4, 1956 ve 1957 de yüzde 50 dir. Ancak nisbetlerin yüksekliğini rakamların küçüklüğünde aramak yerinde olur. Rakamların yani ihbar edilen vak'aların azlığı dolayısiyle bu nisbetler istatistikî bir tahlile medar olmaktan ve üzerinde müspet veya menfi bir yorum yürütmekten uzaktır. 100,000 nüfusta ihbar ve ölüm nisbetleri için de aynı şey söylenebilir.

Cetvel 11. — Ansefalitten ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959

Table 11. — Mortality and morbidity from encephalitis Lethargica, acuta 1950 — 1959.

Yıl Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	3	1	0.01	0.004	33.3
1951	—	—	—	—	—
1952	—	—	—	—	—
1953	7	5	0.03	0.02	71.4
1954	1	—	0.004	—	—
1955	—	—	—	—	—
1956	2	1	0.008	0.004	50.0
1957	2	1	0.008	0.004	50.0
1958	—	—	—	—	—
1959	—	—	—	—	—

Boğmaca — Whooping Cough.

100,000 nüfusta ihbar nisbeti 1950 de 43.8 iken bu nisbet tedricen düşerek 1950 de 19.2 ye düşmüştür (Cetvel 12). 1958 yılında bu nisbet 33.6 ya yükselmiş ve 1959 da 1957 deki nisbetin altına yani 15.8 e düşmüştür. 100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1951 de en düşük seviyede olup 0.10 dur. 1952 yılından itibaren tedricen yükselerek 1958 yılında 0.63 e yükselmiş ve 1959 da 0.29 a düşmüştür. Vak'a ölüm yüzde nisbeti bâriz bir artış arzetmemektedir. Bu nisbet en düşük seviyeye, 0.6 ya 1954 de düşmüş ve diğer yıllarda yükseliş arzederek 1957 de en yüksek seviyesi olan 2.3 ü bulmuştur.

Brüselloz — Brucellosis.

1957 de görülen 81 vak'a müstesna 1950 - 1959 yılları arasındaki vak'a adedinde bâriz bir artış müşahede edilmemektedir (Cetvel 13). 1950 — 1955 yılları arasında görülen vak'alardan ölüm vukua gelmemiştir. Aynı şey 100,000 nüfusta ihbar nisbeti için de söylenebilir. 1956 da görülen 20 vak'adan 2 si, 1957 de görülen 81 vak'adan biri ve 1958 de görülen vak'alardan biri ölmüş, 1959 da ise 36 vak'a görüldüğü halde hiç ölüm vukubulmamıştır. 1956 da vak'a yüzde ölüm nisbeti 5.5, 1957 de 1.2, ve 1958 de ise 3.1 dir.

Çiçek — Variola.

1950 de 7 vak'a görülmüş ve bu vak'alardan ölüm vukua gelmemiştir. (Cetvel 14)). 1951 de görülen 152 vak'adan 3 ü ve 1957 de görülen 128 vak'adan 7 si ölmüştür. Bu hale göre 1952 de vak'a yüzde ölüm nisbeti 1.9, 1957 de ise 5.5 tir. 1952 — 1956 yılları arasında ve 1957 den sonra vak'a görülmemiştir. 1951 de vak'a ölüm yüzde nisbeti 1.9 iken 1957 de görülen vak'alarda bu nisbet 5.5 tir.

1951 — 1956 yılları arasındaki devrede tatbik edilen çiçek aşısı senede dört milyon civarında iken 1957 de vak'a zuhur etmesi üzerine aşı faaliyeti hızlandırılmış ve aynı yıl yedi milyondan fazla şahsa çiçek aşısı tatbik edilmiştir. (Cetvel 9). Aşı tatbikatı eskiden olduğu gibi aynı intizam dahilinde devam etmektedir.

Difteri — Diphteria.

Cetvel 15 in tetkikinden difteriye musap şahıs adedi 1950 de 1242 iken bu miktar her yıl biraz daha artarak 1958 de 4999 a yükseldiği görülmektedir. 1959 da musap adedi 3603 e düşmüştür.

Cetvel 12. — Boğmacadan ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 12. — Mortality and morbidity from pertussis 1950 — 1959.

Yılı Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusa ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	9 118	70	43.8	0.30	0.7
1951	5 437	39	25.4	0.10	0.7
1952	7 612	57	34.5	0.20	0.7
1953	7 805	164	34.4	0.70	2.1
1954	7 347	48	31.5	0.20	0.6
1955	7 469	86	31.2	0.30	1.1
1956	6 209	112	25.7	0.45	1.8
1957	4 851	112	19.2	0.44	2.3
1958	8 664	163	33.6	0.63	1.8
1959	4 181	77	15.8	0.29	1.8

Cetvel 13. — Brüselloz'dan ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 13. — Mortality and morbidity from Brucellosis, 1950 — 1959.

Yıl Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	36	—	0.10	—	—
1951	29	—	0.10	—	—
1952	21	—	0.09	—	—
1953	21	—	0.09	—	—
1954	25	—	0.10	—	—
1955	31	—	0.10	—	—
1956	20	2	0.16	0.008	0.5
1957	81	1	0.32	0.004	1.2
1958	32	1	0.12	0.004	3.1
1959	36	—	0.14	—	—

Cetvel 14. — Çiçekten ölüm ve Musabiyet, 1950 — 1959.

Table 14. — Mortality and morbidity from Variola, 1950 — 1959,

Yıl Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	7	—	0.03	—	—
1951	152	3	0.70	0.01	1.9
1952	—	—	—	—	—
1953	—	—	—	—	—
1954	—	—	—	—	—
1955	—	—	—	—	—
1956	—	—	—	—	—
1957	128	7	0.52	0.03	5,5
1958	—	—	—	—	—
1959	—	—	—	—	—

Cetvel 15. — Difteriden ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 15. — Mortality and morbidity from Diphteria, 1950 — 1959.

Yıl Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	1 242	170	5,9	0.8	13.6
1951	1 360	153	6.3	0.7	11,2
1952	1 806	176	8.2	0.7	9.7
1953	1 876	250	8.2	1.1	13.3
1954	2 614	342	11,2	1.4	13,0
1955	3 460	405	14.4	1.6	11,7
1956	3 445	533	14.0	2,2	15.5
1957	4 924	635	19,6	2.5	12.9
1958	4 999	661	19,3	2.6	13.2
1959	3 603	483	13.6	1.8	13.4

1952 yılı müstesna vak'a ölüm nisbetinde seneden seneye tatbik edilen aşı miktarında çok bâriz bir artış müşahade edilmemektedir. (Cetvel 9) 1951 yılında aşı tatbik edilen şahıs miktarı 129,485 iken bu miktar 1958 yılında sekiz misline yakın bir artış kaydederek 966,237 ye yükselmiş bulunmaktadır.

Her ne kadar tatbik edilen aşı miktarında seneden seneye bir artış kaydedilmekte ise de vak'aların artması bakteriyolojik metodların son senelerde tatbikinin daha çok imkân dahiline girişinden ve evvelce şüpheli telâkki edilen vak'alara katî teşhis koyma imkânlarının elde edilmesinden ileri gelmektedir. Her ne kadar hal böyle ise de tehdit edici telâkki edilebilecek bu durumun izalesi aşı tatbikatile tecrit sahasında daha rasyonel mesai sarfına bağlı bulunmaktadır.

Difteri halen Almanya ve İngiltere'de bir mesele olmaktan çıkmış bulunmaktadır. Bu memleketler bu mesut neticeye 16 yaşına kadar olan çocuklara muntazaman aşı tatbik etmekle varmışlardır.

Dizanteri — Dysenteria.

Dizanteri vak'a adedi memleketimizde gittikçe azalmaktadır. 1950 yılında 335 vak'a tesbit edilmiş iken 1958 yılında 128 ve 1959 da ise ancak 85 vak'a görülmüştür. Ölüm nisbeti 100,000 nüfusta 0.01 ile 0.04 arasındadır. Vak'a ölüm yüzde nisbeti ise, 0.9 ile 5.5 arasındadır (Cetvel 16).

Hummayı Râcia — Febris Recurrens.

Yurdumuzda 1950 yılında 3 ve 1952 yılında 1 vak'a görülmüş olup şifa ile neticelenmiştir. 1952 denberi hiç vak'a görülmemiştir (Cetvel 17).

Kızamık — Morbilli.

1950 ile 1959 yılları arasında vak'a adedi en düşük 1959 da 10,107 ile en yüksek 1951 de 19,311 arasındadır. Vak'a ölüm yüzde nisbeti 1951 de 1.7 iken 1958 de 3.9 dur. 1956 da 2.7 ye düşmüştür. Bütün kızamık vak'alarının ihbar edilmediği nazarı itibara alınırsa ihbar nisbetinin cetvelde (Cetvel 18) görüldüğünden daha yüksek olduğu neticesine varılır. İhbar noksanlığı bu hastalığın halk arasında tabii ve mutlaka geçirilmesi lâzımgelen bir çocuk hastalığı telâkki edilmesinden ileri gelmektedir.

Kızıl — Scarlatina.

1950 de kızıldan tesbit edilen vak'a adedi 2406 olup bu miktar gittikçe azalarak 1955 yılında 525 e düşmüştür (Cetvel 19). 1956 yılında vak'a adedi 565 e, 1957 de 697 ye, 1958 de 880 iken 1959 da ise 857 dir. Vak'a adedinin gittikçe artması tecrit sahasında daha ciddî tedbirlerin alınması gerektiğini göstermektedir. 100,000 nüfusta ölüm nisbetinde bâriz bir artış müşahede edilmemektedir. Vak'a ölüm yüzde nisbeti en düşük seviyesini 1957 ve 1959 yıllarında bulmuş olup 0.1 dir. En yüksek nisbet 0.8 olup 1952 ve 1954 yıllarında görülmüştür. 1958 deki vak'a ölüm yüzde nisbeti 0.6 dır.

Cetvel 16. — Dizanteriden ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 16. — Mortality and morbidity from Dysenteria, 1950 — 1959.

Yılı Year	Vak'a Ölüm adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	335	7	1.6	0.03	2.0
1951	331	10	1.5	0.04	3.0
1952	335	7	1.0	0.03	2.9
1953	224	7	0.9	0.03	3.1
1954	310	3	1.3	0.01	0.9
1955	350	11	1.4	0.04	3.1
1956	231	6	0.9	0.02	2.6
1957	221	6	0.9	0.02	2.7
1958	128	7	0.5	0.03	5.5
1959	85	3	0.3	0.01	3.5

Cetvel 17. — Hummayi racia'dan ölüm ve musabiyet 1950 — 1959.

Table 17. — Mortality and morbidity from Febris recurrens, 1950 — 1959.

Yılı Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	8	—	0,01	—	—
1951	—	—	—	—	—
1952	1	—	0.004	—	—
1953	—	—	—	—	—
1954	—	—	—	—	—
1955	—	—	—	—	—
1956	—	—	—	—	—
1957	—	—	—	—	—
1958	—	—	—	—	—
1959	—	—	—	—	—

Cetvel 18. — Kızamıktan ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 18. — Mortality and morbidity from measles, 1950 — 1959.

Yıl Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	13 531	269	65.0	1.2	1.9
1951	19 311	346	90.3	1.6	1.7
1952	10 721	222	48.7	1.0	2.0
1953	11 175	247	49.3	1.0	2.2
1954	20 137	389	86.5	1.6	1.9
1955	18 036	472	75.4	1.9	2.9
1956	11 560	398	47.1	1.6	3.4
1957	17 832	433	70.8	1.7	2.4
1958	15 950	618	61.8	2.4	3.9
1959	10 107	277	38.2	1.0	2.7

Cetvel 19. — Kızıldan ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 19. — Mortality and morbidity from Scarlatina, 1950 — 1959.

Yılı Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	2406	8	11.5	0.03	0.3
1951	1243	6	5.8		0.5
1952	898	8	4.0	0.03	0.8
1953	753	2	3.3	0.008	0.2
1954	586	5	2.5	0.02	0.8
1955	525	—	2,1	—	—
1956	565	7	2.3	0.03	1.2
1957	697	1	2,8	0.004	0.1
1958	880	5	3,4	0,02	0.6
1959	857	1	3.2	0.004	0,1

Paratifo — Para — typhoidea.

1951 — 1958 yılları arasında vak'a adedinde bâriz bir azalma müşahede edilmemektedir (Cetvel 20). 1959 yılındaki vak'a adedi 380 olup 1950 deki seviyeye yaklaşmıştır. 100,000 nüfusta ihbar nisbeti ise 1.5 ile 2.9 arasında değişmektedir. 100,000 nüfusta ölüm nisbeti de 0.04 ile 0.09 arasında tahavvül göstermektedir (Cetvel 20). Vak'a ölüm yüzde nisbeti en yüksek seviyesini 6.1 olarak 1950 de bulmuştur. Müteakip senelerde 1952 de 1.7 ile 1959 da 4.2 arasında değişmektedir.

Poliyomyelit — Poliomyelitis.

1950 de yurdumuzda 12 vak'a görülmüş iken bu miktar gittikçe artarak 1956 yılında 331 e ve 1959 da 332 ye yükselmiştir. 1957 de 193, 1958 de ise 162 vak'a görülmüştür. Vak'a adedindeki artışta yurdumuza külliyetli miktarda yabancıların gelmesinin rol oynadığı söylenebilirse de halkımızın yaşayış seviyesinin yükselmesi ve hijyen kaidelerine riayet etmesinin de bu hususta önemli rolü bulunduğu bir hakikattır. 100.000 nüfus ta ihbar nisbeti 1950 de 0,05 tir. Bu nisbet 1956 da 1.3'e yükselmiş, 1958 de 0.6 ya düşmüş ve 1959 da ise 1.3 e yükselmiştir (Cetvel 21). Vak'a ölüm yüzde nisbetinin en düşük seviyesi 1957 de 3.6 dır. En yüksek seviyesi ise 1952 de 23.5 tur.

Sarî Sehaya İltihabı — Meningitis cerebro - spinalis epidemica.

1950 — 1959 yılları arasındaki devrede görülen vak'a adedi tedricen yükselmektedir. (Cetvel 22). 1950 de 154 vak'a görülmüş iken bu miktar 1958 de 409 a ve 1959 da 611 e yükselmiştir. Vak'a adedi nüfus artışile mütenasip olarak artmaktadır. 100,000 nüfusta ölüm nisbeti de aynı devre zarfında önemli bir değişiklik arzetmemektedir. Vak'a ölüm yüzde nisbetinde ise 1950 yılından itibaren tedricî bir düşme kaydedilmiştir. Bu nisbet 1950 de 37.6 iken 1958 de 9.5 a düşmüş, 1959 da ise hafif bir artış kaydederek 11.1 e yükselmiştir.

Tifo — Febris Typhoidea.

Tifodan görülen vak'a adedile birlikte 100,000 nüfusta ihbar nisbeti de bir yükselme arzetmektedir (Cetvel 23). 100,000 de ihbar nisbeti 1950 de en düşük ve 20.5 iken 1958 de en yüksek ve 32.5 seviyesine vasıl olmuş bulunmaktadır. 100,000 nüfusta ölüm nisbeti ile vak'a ölüm yüzde nisbeti 1950 — 1959 arasındaki devrede bariz bir değişiklik arzetmemektedir.

Cetvel 20. — Paratifodan ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 20. — Mortality and morbidity from Para — typhoidea, 1950 - 1959

Yıl Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	324	20	1.5	0.09	6.1
1951	465	13	2.1	0.06	2.7
1952	627	11	2.8	0.04	1.7
1953	442	18	1.9	0.07	4.0
1954	621	17	2.6	0.07	2.7
1955	702	16	2.9	0.06	2.2
1956	469	13	1.9	0.05	2.2
1957	508	12	2.0	0.05	2.4
1958	546	15	2.1	0.06	2.8
1959	380	16	1.4	0.05	4.2

Cetvel 21. — Poliomyelitten ölüm ve musabiyet 1950 — 1959.

Table 21. — Mortality and morbidity from poliomyelitis, 1950 — 1959.

Yıl Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfus nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	12	1	0.05	0,004	8.3
1951	27	1	0,10	0.004	3.7
1952	17	4	0.08	0.018	23.5
1953	32	2	0,10	0.008	6.2
1954	41	3	0.10	0.01	7.3
1955	43	2	0.10	0.008	4.6
1956	331	24	1.3	0,10	7.2
1957	193	7	0.8	0.03	3.6
1958	162	14	0.6	0,05	8.6
1959	332	13	1.3	0,05	3.9

Cetvel 22. — Sari sahaya iltihabından ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 22. — Mortality and morbidity from Meningitis cerebro — spinalis epidemica, 1950 — 1959.

Yılı Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case fatality rate (%)
1950	154	58	0.7	0.2	37.6
1951	130	32	0.6	0.1	24.6
1952	202	41	0.9	0.1	20.2
1953	214	38	0.9	0.1	17.7
1954	399	57	1.7	0.2	14.2
1955	261	42	1.0	0.1	16.0
1956	222	39	0.9	0.2	17.6
1957	264	41	1.1	0.2	15.5
1958	409	39	1.6	0.1	9.5
1959	611	68	2.3	0.3	11.1

Cetvel 23. — Tifodan ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 23. — Mortality and morbidity from Febris typhoidea, 1950—1959.

Yıl Year	Vak'a adedi Number of Cases	Ölüm adedi Number of Deaths	100,000 nüfusta ihbar Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti (%) Case Fatality rate (%)
1950	4 284	325	20.5	1.5	7.5
1951	6 583	440	30.8	2.0	6.6
1952	6 850	404	31.1	1.8	5.8
1953	4 694	292	20.7	1.2	6.2
1954	6 689	404	28.7	1.7	6.0
1955	7 629	397	31.9	1.6	5.2
1956	5 777	400	23.5	1.6	6.9
1957	6 121	343	24.3	1.4	5.6
1958	8 382	461	32.5	1.8	5.5
1959	6 275	319	23.7	1.2	5.1

İhbar nisbetindeki artış bilhassa câlibi dikkattır. İleri memleketlerde portörler muntazaman takip edilmekte ve bunların eğitimi sayesinde hastalığın sirayeti önlenmektedir. Yurdumuzda gittikçe artan vak'a adedi karşısında portör kontrolünün ele alınması ve layik olduğu şekilde aşı tatbiki bir zaruret halini almış bulunmaktaadır.

Tifüs — Typhus Exanthematicus.

1950 — 1958 yılları arasındaki devrede Türkiye'de görülen vak'a adedi haddi asgariye inmiş bulunmaktadır (Cetvel 24). 1957 de 5 ve 1958 de 7 vak'a görülmüş iken 1959 da 22 vak'a tesbit edilmiştir. 1950 yılında bütün yurtta 225 vak'a görülmüş iken vak'a adedi 1958 de 7 ye inmiştir. Bu mes'ut netice ensektisidlere karşı halkta katî bir itimat teessüsü ve bu maddelerin geniş ölçüde kullanılmasile elde edilmiş bulunmaktadır. Bu hastalıktan 100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1950 de 0.07 iken bu nisbet 1955 de 0.004 e, vak'a ölüm yüzde nisbeti de 6.6 dan 4.1 e düşmüştür. 1956 dan itibaren ise hiç ölüm kaydedilmemiştir.

Cetvel 24. — Tifüsten ölüm ve musabiyet, 1950 — 1959.

Table 24. — Mortality and morbidity from typhus exanthematicus, 1950 — 1959.

Yıl Year	Vak'a adedi Number of cases	Ölüm adedi Number of deaths	100,000 nüfusta ihbar nisbeti Notification rates per 100,000 persons	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100,000 persons	Vak'a Ölüm nisbeti % Case fatality rate (%)
1950	225	15	1.0	0.07	6.6
1951	194	8	0.9	0.03	4.1
1952	143	4	0.6	0.01	2.7
1953	61	4	0.2	0.01	6.5
1954	30	2	0.1	0.008	6.6
1955	24	1	0.1	0.004	4.1
1956	13	—	0.05	—	—
1957	5	—	0.03	—	—
1958	7	—	0.03	—	—
1959	22	—	0.08	—	—

I. A. 3. Veremle Savaş — Tuberculosis Control.

Verem yalnız Türkiye'de değil bütün dünyada kendisile mücadele edilmekte olan sosyal bir hastalıktır. Vatandaşlarımızı verem mevzuu üzerinde aydınlatmağa gayret etmek, bu mücadelede nasıl çalışıldığını ve bundan sonra milletçe nasıl çalışmamız lâzımgeldiğini belirtmek faydalıdır.

Verem savaşı, yurdumuz için öyle bir savaştır ki yavaşlamadan, duraklamadan devam etmesi ve bunun bütün milletçe hergün biraz daha hızlandırılması icap etmektedir.

Çünkü verem; çocuk, genç, orta yaşlı veya ihtiyar her çağdaki bütün insanların en büyük düşmanıdır. Mikroplu bir hastalık olması, akciğer veremlilerinin öksürük ve aksırık ile hastalığı muhitlerine bulaştırabilmeleri onun ehemmiyetini arttırmaktadır.

Verem savaşının ana prensipleri şöyle hülâsa edilebilir: Sağlam insanları verem hastalığına tutulmaktan korumak, vereme tutulmuş vatandaşların mikrop saçmasını, başkasına hastalığı bulaştırmasını önlemek, bunları süratle tedavi ederek ıztıraplarından kurtarmak, hastalıktan kurtulmuş fakat eski iş ve sanatlarını artık devam ettiremiyecek durumda olan insanlara yeni ve münasip bir iş sahası sağlamak.

Verem hastalığı, eskiden zannolunduğu gibi, şifasız bir illet değildir. Bugün çok terakki etmiş olan hekimliğin elinde mevcut yeni ilâçlar ve modern vasıtalarla veremlileri bu menhus hastalığın pençesinden kurtarıp hayat ve saadete kavuşturmak mümkündür.

Koruyucu sahada bütün dünya «B. C. G.» verem aşısını kullanmaktadır. Çünkü bugün için en çok emniyet ve itimat edilen, en çok garanti sağlayan vasıta budur.

Biz dahi verem mücadelesinde sağlam vatandaşlarımızı hastalıktan korumak için bu aşıyı kullanmaktayız.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca yapılmış olan muntazam teşkilâtla yurdumuz, en uzak köşelerine kadar verem bakımından taranmıştır. Mücadele ekipleri bütün vatandaşları memleketin muhtelif bölgelerinde teker teker muayene ederek vereme tutulmak istidadında olan ve olmayanları tesbit etmişlerdir.

Bir taraftan sağlamların korunmasına mahsus olmak üzere B.C.G. aşısına devam edilmekte olup diğer taraftan mücadelenin siklet merkezini teşkil eden ve erken teşhis ve tedavi imkânlarını sağlayan verem savaş dispanserlerimizin ve buna muvazi olarak verem yatağı sayısının arttırılması başlıca hedef ittihaz edilmiş bulunmaktadır.

İlk kitlevî verem aşısı tatbikatı bütün memlekette Mayıs 1959 nihayetinde tamamlanmış olup bu suretle (20,229,018) vatandaşımız verem intanı bakımından tetkike tâbi tutulmuş ve bunlardan fennen lüzum görülen 7,722,613 vatandaşımıza verem aşısı yapılmıştır.

1948 ve 1959 yılları arasında yurtta tatbik edilen tüberkülin deneyile B.C.G. aşısı tatbik edilenlerin sayısı Cetvel 25 de gösterilmiştir.

Cetvel 25. — Tüberkülin deneyi ve B.C.G. tatbikatı, 1948 — 1959.

Table 25. — Number of applied Tuberculin test and B.C.G. vaccination, 1948 — 1959.

Yılı Year	Yapılan tüberkülin Number of tuberculin test	Yapılan B.C.G. Number of B.C.G. vaccination
1948	13 433	2 783
1949	69 618	14 925
1950	185 734	70 918
1951	427 838	165 102
1952	496 862	194 833
1953	2 163 479	904 445
1954	2 618 404	963 473
1955	3 966 595	1 567 535
1956	3 597 908	1 394 423
1957	3 568 503	1 381 040
1958	2 592 257	911 873
1959 +	528 889	151 270

+ Birinci kütlevi aşı bitti. — First mass vaccination ended.

İkinci kütlevi aşı — Second mass vaccination		
1959	525 664	1 929 155

B.C.G. verem aşısı ikinci devir tatbikatına hızla devam edilmektedir.

Erken teşhis ve takip müesseseleri olan ve her vilâyet merkezinde tesis edilmiş bulunan verem dispanserleri de Cetvel 26 da görüldüğü veçhile gittikçe artan bir faaliyetle mesailerine devam etmektedirler.

Bizde ilk Bakanlığımıza ait verem savaş dispanseri 1930 yılında iki tane olarak hizmete açılmıştır. Bu miktar 1935 yılında üç, 1945 yılında beş 1946 da altı ve 1947 yılında da sekiz rakamına yükselmiştir.

Bakanlığımıza ait 67 verem savaş dispanseri ve derneklere ait de 39 olmak üzere bugün yurtta 106 verem savaş dispanseri mevcuttur. Bu dispanserlerin muhtelif yıllardaki adet ve faaliyet artışları Cetvel 26 da gösterilmiştir.

Cetvel 26. — Bakanlık Verem Savaş Dispanserlerinin faaliyeti, 1950 — 1959.

Table 26. — Activities of Tuberculosis Control Dispensaries belonging to the Ministry, 1950 — 1959.

Yıl Year	Dispanser sayısı Number of dispensaries	Muayene edilenler Number of persons examined	Bulunan veremli Persons with TB	Laboratuvar muayeneleri Laboratory examinations	Radiyolojik tetkikler X-Ray examinations
1950	8	78 438	4 565	11 144	49 711
1951	11	86 070	5 181	16 313	66 736
1952	22	98 280	6 037	19 147	65 682
1953	39	106 784	6 162	23 157	80 803
1954	43	143 252	10 719	26 932	123 491
1955	43	197 105	12 155	32 213	121 371
1956	52	228 951	13 437	44 026	205 922
1957	60	295 629	16 121	45 464	255 239
1958	65	299 082	15 428	48 043	262 791
1959	67	329 653	15 525	52 475	235 280

Verem Savaş hizmetlerini kazalara kadar teşmil etmek gayesile sağlık merkezleri bünyesinde olmak üzere 30 kazamızda verem mücadele şubeleri halk hizmetine girmiş bulunmaktadır.

BCG aşısı tatbikatında olduğu gibi erken teşhis ve tedavi imkânlarını köylere kadar teşmil etmek maksadile, Dünya Sağlık Teşkilâtı ile birlikte 1960 yılında plot - proje çalışmalarına başlanacaktır.

Plot - projeden maksat şudur :

Muayyen bir bölgede ilmî esaslara göre bir ekip marifetile gerekli tetkikatı yapmağa mahsus programdır.

Bu projenin tatbik edileceği yerde musabiyet miktarı tetkik ve tesbit edilecek, bundan epidemiyolojik esaslar çıkararak memlekette tatbik edilen tüberkülin nisbetinin yüksek ve düşük olduğu yerlerde ne şekilde verem mücadelesi yapılacağı hususunda bir program olacaktır.

Memlekette tüberkülin nisbetinin en yüksek olduğu bölge Çankırı, en düşük olan yeri de Yozgat'tır.

Ankara merkezinde verem mücadele derneği ile müştereken sırf Ankara şehrine münhasır kalmak üzere ayrı bir plot - proje tatbik olunmaktadır.

I. A. 4. Trahomla Savaş — Trachoma Control.

Trahom, göz kapaklarının içinde beliren bir hastalık olmakla beraber dikkatle tedavi edilmediği taktirde göz yuvarlağının içine kadar işleyerek çeşitli âfetler ve körlük yapar. Sosyal ve ekonomik hayatta faal bir rol oynamak bakımından gözün ne derece kıymetli bir uzuv olduğu malûmdur. Görme hassasının kaybile neticelendiği için trahom ciddî bir sıhhî sosyal tehlike teşkil etmiş ve bunun kötü âkıbetleri eski nesillerimizde kendini hissettirmekten geri kalmamıştır.

Memleketimizin güney - doğu illerinde mevzii bir halde bulunan trahom hastalığı ile mücadeleye ilk defa 1925 yılında Adıyaman ve Malatya'da açılan 20 ve 10 ar yataklı iki hastahane ve bunlara bağlı iki dispanserle başlanmıştır. Sonra, zamanla tedricen bu mücadele müesseselerinin sayıları arttırılmış ve 1949 yılı sonlarında 16 hastahane, 40 dispanser, 99 köy tedavi evine iblâğ edilmiştir. 1949 yılında alınan 458,000 liralık mücadele tahsisatile lüzumlu ihtiyaçlar karşılanmış ve cem'an 124,038 vatandaş muayene edilerek bunlardan trahomlu bulunan 57,930 kişinin (hastalık nisbeti % 46.7) tedavisi yapılmıştır.

Son yıllarda trahom mücadele programına daha da önem verilmiş ve teşkilât genişletilerek faaliyet sahası daha şümullü bir hale getirilmiştir. 1958 yılında teşkilâta bağlı hastahane sayısı 20 (6 sı müstakil, diğerleri devlet hastahanesi bünyesinde), dispanser sayısı 50, köy tedavi evleri sayısı ise 252 ye çıkarılmıştır. Motörlü araçlar ve kâfi miktarda âletlerle teçhiz edilmiş olan teşkilât halen Dünya Sağlık Teşkilâtı ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonunun, teknik, maddî yardım ve işbirliğile modern bir tarzda çalışmakta ve başarılı sonuçlar sağlanmaktadır. Nitekim Cetvel 27 nin tetkikinden de anlaşılacağı üzere trahomlu nisbeti 1932 de % 74.0 den 1958 de % 7.4 e düşürülmüştür. 1958 yılı zarfında muayene edilen vatandaş sayısı 447,173 trahomlu görülüp tedaviye alınanlar 33,142 ve hastalık adedi % 7.4 tür. Trahom savaşının yapıldığı illerle nüfusları Cetvel 29 da gösterilmiştir.

1959 yılında mücadele faaliyetlerine devam edilmiştir. 1959 da 448,355 vatandaş muayene edilmiş bunlardan 36,358'i yani yüzde 8.1'i trahomlu bulunmuştur. 1959 yılı için trahom savaşına tahsis edilen ödenek yekûnu 845,000 Türk lirası olup, Dünya Sağlık Teşkilâtı ve UNICEF'in yardımları (ki, cem'an 73,200 dolar) bu rakamın dışındadır.

Dünya nüfusunun takriben % 10 - 15 inin trahomlu olduğu, tanınmış bazı müelliflerce kabul edilmektedir. Diğer cihetten Cetvel 28 de zikredilmiş olan bazı yabancı memleketlerde yapılacak mukayeseden de memleketimiz durumunun memnuniyet verici olduğu anlaşılacaktır.

Hükûmetimiz miktar ve zararları büyük çapta düşürülen bu sosyal âfetle savaşa çok önem vermektedir.

Bir zamanlar tahribatı ve tevlit ettiği körlüklerle büyük bir memleket dâvası olan trahom âfeti, artık önemini kaybetmiş ve bir problem olmaktan çıkarak izale safhasına girmiş bulunmaktadır.

Cetvel 27. — Trahom hastanesi, dispanser ve tedavi evi adetlerile yapılan muayene ve trahomlu sayıları ve nisbetleri, 1932 — 1959.

Table 27. — Trachoma hospitals, dispensaries and treatment houses: Their number, number of persons examined and number of persons having trachoma and their ratio, 1932 — 1959.

Yıl Year	Hastane sayısı Number of hospitals	Dispanser sayısı Number of dispensaries	Tedavi evi sayısı Number of treatment houses	Muayene sayısı Number of examinations	Trahomlu sayısı Number of persons with trachoma	Yüzde Per cent
1932	6	6	5	61 331	41 542	74.0
1933	9	9	7	73 938	54 878	74.0
1934	10	10	7	87 815	47 105	53.0
1935	10	10	7	78 707	43 925	55.0
1936	12	12	7	92 192	54 264	59.0
1937	13	16	24	92 332	58 518	63.0
1938	13	21	36	150 881	93 642	62.0
1939	13	25	36	171 573	111 931	65.0
1940	13	25	36	120 696	60 594	50.0
1941	13	26	35	78 170	39 438	50.0
1942	13	27	35	64 158	28 047	44.0
1943	13	27	35	70 272	31 787	45.0
1944	13	27	35	69 499	32 183	46.0
1945	15	28	35	83 709	39 106	46.0
1946	16	33	35	72 924	33 418	45.8
1947	16	34	69	96 309	43 311	44.9
1948	16	40	87	125 094	53 757	42.9
1949	16	40	99	124 038	57 980	46.7
1950	16	40	115	191 654	63 122	33.0
1951	16	40	120	175 001	47 868	27.3
1952	16	40	200	181 977	50 016	27.4
1953	19	47	232	208 440	53 328	25.5
1954	20	50	219	228 317	48 693	21.3
1955	20(+)	50	225	241 558	41 982	17.3
1956	20(+)	50	229	268 644	35 996	13.3
1957	20(+)	50	252	320 445	32 629	10.1
1958	20(+)	50	252	447 173	33 142	7.4
1959	20(+)	50	305	448 355	36 357	8.1

(+) 6 sı müstakil, diğerleri devlet hastaneleri bünyesinde göz servisi halindedir.
6 of them are independent and 14 are independent clinics in State hospitals.

1959 da trahom savaşı 19 ilde uygulanmış olup bu illerle nüfusları Cetvel 29. da gösterilmiştir. In 1959 trachoma control activities took place in 19 provinces. The population of these provinces is shown in Table 29.

Cetvet 28. — Afrika ve Asya memleketlerinde trahom vukuatı (+)

Table 28. — Trachoma cases in Asian and African countries (+)

Memleketler Countries	Yıl Year	Vaka adedi Number of cases
Cezayir — Algeria (++)	1949	1,000,000
Fas — Morocco	1954	248.625
Mısır — Egypt (++)	1949	Nüfusun % 100ü — 100% of the population
Sudan — Soudan	1953	210,614
Tunus — Tunisia (++)	1949	Nüfusun % 40-50 si — 40-50% of the population
Çin — China (++)	1949	Nüfusun % 33ü — 33 % of the population
Hindiçini — Indo — China (++)	1949	5,000,000
Hindistan — India (++)	1949	Nüfusun % 75i — 75 % of the population
Endonezya — Endonesia (++)	1949	7,500,000
İran — Iran	1946	141,456
Irak — Iraq	1953	489,527
Japonya — Japan	1954	123,008
Pakistan — Pakistan (++)	1949	Nüfusun % 75'i — 75 % of the population
Suriye — Syria (++)	1951	86,867
Ürdün — Jordan (++)	1953	80,063
Türkiye — Turkey	1958	33,142 Nüfusun % 0.12'si — 0.12 % of the population

(+) Dünya Sağlık Teşkilâtı bültenlerinden alınmıştır. - From the WHO Bulletins.

(++) Natamam veya tahmini rakam - Incomplete or estimated figure.

Cetvel 29. — Trahom savaşı yapılan iller ve nüfusları

Table 29. — Provinces where trachoma control is applied and their population.

Vilâyetin adı Name of province	Nüfusu Population	Vilâyetin adı Name of Province	Nüfusu Population
Adana	763 222	Hatay	441 198
Adıyaman	235 240	İçel	444 393
Bingöl	131 147	Malatya	395 912
Bitlis	129 125	Maraş	389 902
Diyarbakır	401 084	Mardin	354 112
Elazığ	278 106	Muş	167 377
Erzincan	243 837	Siirt	233 208
Erzurum	574 848	Tunceli	139 332
Gaziantep	438 477	Urfa	401 396
Van	211 362	Toplam — Total	6 373 278

I. A. 5. Frengi ve Cüzamla Savaş — Syphilis and Leprosy Control.

Frengi, tehlikeli bir zührevî hastalık olmakla kalmayıp nesli de bozar. Bu bakımdan nüfus siyasetine karşı dikilen en ciddî engellerden biridir. Diğer taraftan tedavisi ihmal edilen hastada frengi kalb ve böbrek gibi uzuvlara dokunduktan maada sinir sistemi ve beyni de bozarak tehlikeli akıl hastalıklarına sebep olur. Bu bakımdan bu hastalık haklı olarak pek önemli bir sıhhî sosyal âfet telâkki edilmiştir.

Memleketimizde frengi mücadelesi ilk defa İmparatorluk devrinde mahallî idarelerce hastalığın en kesif bulunduğu Kastamonu vilâyetinde başlamıştır. Fakat esas mücadele Cumhuriyetin ilânından sonra 1925 — 1926 yıllarında ele alınmış ve yurdun frengi bakımından kesafet gösteren mıntakalarında mütehassıs hekimlerin nezaretinde seyyar ekiplerle fiilen mücadeleye başlamıştır.

Başlangıçta 7 ayrı teşekkülle işe başlanılmış ve daha sonraları sayıları ona çıkarılmış olan mücadele teşekkülleri tarafından memleketin muhtelif bölgelerinde 1940 — 1949 yılları arasında 1.189,987 kişi muayene edilmiş ve bunlar arasında 140,629 frengili tesbit edilmiştir. 1940 yılında bütün yurt sathında umumî savaşa fiilen başlanırken daha önceki yıllardan müdevver 152,245 frengili ile birlikte mevcut hastalardan 185,092 kişi tedavi edilerek kayıtları tamamen silinmiştir.

1949 — 1950 yılları arasında 10 mücadele teşekkülü ve 18 deri ve tenasül hastalıkları dispanseri ile sayıları mahallî sağlık teşekküllerinin

tekliflere göre değişen 170 muvakkat tedavi istasyonu ile girişilen savaşta yeniden 1,817,871 kişi muayene edilmiş ve bunlar arasında 77,679 hasta tesbit edilerek tedavi altına alınmışlardır.

1957 yılına kadar frengi tedavisi eski metodlarla yapılmakta ve bir hastanın tedavi süresi 4—5 sene sürmekte idi. 1957 Temmuz ayından bu yana ise azamî 2—3 ay devam eden penicillin tedavi metodu ile tedavi sistemi tamamen değiştirilmiştir.

1959 yılında zührevî hastalıklarla savaş teşkilâtında 52 tabip, 162 sağlık memuru ve 16 hemşire çalıştırılmıştır.

1940 ilâ 1959 yılı sonuna kadar frengi savaş çalışmaları ile teşkilât sayısı ve teşkilâtın bulunduğu mahaller Cetvel 30, 31 ve 32 de ayrı ayrı gösterilmiştir.

Cetvel 30. — Frengi Şubesi Teşkilâtı, 1940 — 1959.

Table 30. — Organization of the Syphilis Division, 1940 - 1959.

Yılı Year	Müşavirlik sayısı Number of advisory branches	Şubeler sayısı Number of branches	Muvakkat tedavi istasyonu sayısı Number of temporary treatment stations	Deri ve tenasül dispanserleri sayısı Number of skin and veneral diseases' dispensaries
1940	6	17	—	2
1941	7	19	—	2
1942	7	16	—	2
1943	7	13	—	2
1944	7	16	—	2
1945	7	17	—	2
1946	7	19	97	2
1947	7	16	207	2
1948	7	20	159	2
1949	8	19	85	2
1950	8	30	68	2
1951	8	25	61	2
1952	7	25	71	2
1953	8	26	78	5
1954	8	25	98	7
1955	8	25	158	8
1956	9	25	168	10
1957	10	25	135	13
1958	11	26	168	16
1959	11	26	170	18

Cetvel 31. — Yurdun Umumî Frengili Durumu, 1940 — 1959.

Table 31. — Syphilis in Turkey, 1940 — 1959.

Yılı Year	Yıl başında mevcut Patients 31.XII	Yeniden kaydedilen New registrations	Tedaviden çıkanlar Recovered	Tedavide kalanlar Under treatment	Binde nisbeti Per 1000
1940	152 215	17 963	21 522	148 656	8.3
1941	148 656	13 951	20 884	141 723	7.9
1942	141 723	9 213	17 470	133 466	7.4
1943	133 466	8 712	10 920	131 258	7.1
1944	131 258	12 295	15 852	127 701	6.8
1945	127 701	30 652	35 722	122 631	6,5
1946	122 631	12 603	14 144	121 090	6.4
1947	121 090	12 700	16 720	117 070	6.2
1948	117 070	10 758	18 211	109 617	5,8
1949	109 617	11 782	13 617	107 782	5.7
1950	107 782	10 387	13 678	104 491	4.9
1951	104 491	9 415	23 510	90 396	4,3
1952	90 396	7 752	21 500	76 648	3.6
1953	76 648	9 293	13 634	72 307	3.4
1954	72 307	9 243	14 006	67 544	3.2
1955	65 544	7 582	13 518	61 608	2,5
1956	61 608	9 119	15 957	54 770	2.2
1957	54 740	5 348	10 052	50 066	2,0
1958	50 066	5 420	8 681	46 805	1.7
1959	46 805	4 857	8 403	43 259	1.4

Cetvel 32. — Frengi Savaş müşavirliğinin hâlen faaliyette bulunduğu yerler (1959).

Table 32. — Active Advisory Branches in Syphilis Control, 1959.

Müşavirlik teşkilât merkezlerinin bulunduğu vilayetler Provinces where advisory administrations are present	Teşkilât şubelerinin bulunduğu kazalar Counties where branches are in action
1) Adıyaman	Besni
2) Balıkesir	Sındırgı, İvrindi, Savaştepe
3) Bolu	Düzce
4) Çankırı	Çerkeş
5) Gaziantep	—
6) Kastamonu	Cide
7) Kars	Ardahan, Sarıkamış
8) Malatya	—
9) Ordu	Fatsa, Ünye, Gülköy, Perşembe, Akkuş, Mesudiye.
10) Sivas	—

Deri ve Tenasül Hastalıkları Dispanserlerinin faaliyette bulunduğu vilâyetler :

Provinces where Syphilis Control Dispensaries are in action :

1) Adana
2) Ankara
3) Antalya
4) Bursa
5) Çanakkale
6) Eskişehir
7) İskenderun
8) İzmir
9) Samsun
10) Zonguldak
11) Konya
12) Erzurum
13) Trabzon
14) Kocaeli
15) Kayseri
16) Diyarbakır
17) Sakarya
18) İçel

I. A. 6· Sıtma Savaşı ve Eradikasyonu - Malaria Control and Eradication

Memleketimizin dahil bulunduğu Akdeniz bölgesinde sıtma çok eski zamandanberi tarihî ve müthiş bir âfet olarak hüküm sürmüştür. Öyle ki harp, sosyal teşevvüşler, ekonomik düşkünlük vesaire gibi elverişsiz faktörlerin hüküm sürdüğü anlarda sıtma bu bölgelerde daima alevlenerek medeniyetlerin yıkılmasına ve nesillerin inkırazına dahi sebep olmuştur.

Geçen asrın sonlarına doğru sıtmanın sivrisineklerle bulaştığı anlaşılarak gerekli tedbirlerin alınması Akdeniz bölgesindeki ileri memleketlerde bu hastalıkla rasyonel esaslara göre savaş imkânları vermiş ve memleketimiz de bu hamlelere ayak uydurmağa çalışmıştır. Ancak teşkilâtımızın kifayetsizliği bir türlü ileri memleketler seviyesine varmamıza imkân vermemiş ve bir nesil boyu gibi kısa bir zaman evvel dahi Anadolu'da seyahat edenler sıtma yüzünden boşalmış köylerle karşılaşmak gibi feci manzaralara şahit olmuşlardır. Bilhassa Birinci Cihan Harbi ve onun avakibi, sıtmanın memleketimizde başta gelen bir sağlık tehlikesi olmasına sebebiyet vermiştir. Bu hal karşısında Cumhuriyet Hükûmetinin ilk vazifelerinden biri sıtma savaşı şeklinde gözükmüş ve sıtmayı kontrol altına alabilmek için zamanın ilmî icaplarına uygun bir teşkilât nüvesi kurularak genişletilmesine devam edilmiştir. Ancak İkinci Cihan Harbi'nin elverişsiz şartları sıtmanın tekrar alevlenmesine sebep olmuş ve olağanüstü bir savaş yapılarak daha ciddî gayretler gösterilmesi gerekmiştir. Nihayet Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı sıtmayı kontrol altına almağa muvaffak olmuş ise de aşağıda belirtileceği veçhile bu tedbir sıtmayı büsbütün ortadan kaldırmağa kifayet etmemekte, sadece tehlikeli şekilde başgöstermesine mâni olabilmiştir. İşte vaziyet böyle iken ilim ve tatbikat sahasındaki yeni gelişmelerle sıtmanın büsbütün ortadan kaldırılacağı anlaşılmış ve sıtma eradikasyonu denen bu programın memleketimizde de tatbikine karar verilmiştir. Sıtmanın yakın tarihile bu sahada alınan son tedbirler aşağıda belirtilmiştir.

1949 yılında Türkiye'de Sıtma Savaşı Teşkilâtı 41 sıtma savaşı bölgesi, 249 şube halinde vazife görüyordu. Kontrol altında bulunan köy sayısı 11,430 ve bu köylerde oturanların sayısı 5,398,767 idi.

1949 yılı sonunda elde edilen kayıtlara göre o yıl içinde murakabe altında bulunan nüfusun % 80.1 i muayene edilmiş ve bunlar arasında dalaklı olarak görülenlerin nisbeti de % 10.5 olarak tesbit edilmiştir. Aynı yıl içinde sıtmalı ve sıtma şüpheli olarak görülüp tedaviye alınanların sayısı 1,323,791 ve bunların mürakabe altında bulunan nüfusa nisbeti de % 24.4 tür. Yine aynı yıl içinde sarfedilen DDT miktarı 99,381 kilogramdır.

1950 yılında bölge adedi 42 ye, şube adedi 257 ye ve köy adedi de 11,742 ye çıkarıldı. 1949 yılına nazaran imkân nisbetinde daha fazla DDT temini cihetine gidildi ve bir evvelki seneye nazaran 10,474 kilo

fazlasile 109,855 kilo DDT sarfedilmek suretile, çalışmaların daha verimli olması temin edildi. 1950 yılının son rakamlarına nazaran dalak endeksi % 10.5 dan % 7.1 e ve tedaviye alınan sıtmalı ve sıtma şüpheli şahısların nisbeti de % 22.4 e düşmüş oldu.

1950 yılı içinde Marshall yardımından, sıtma savaşı için malzeme ve ensektisid maddeler temini cihetine gidildi. Yapılan anlaşma gereğince 1951, 1952, 1953 yıllarında kullanılmak üzere Cetvel 33 de cins ve miktarı ve tutarı gösterilmiş olan malzeme temin edilmiştir. Üç yıl üst üste tatbik edilen sıkı bir programın sonunda 1950 yılında % 7.1 olan dalak endeksi 1953 de % 1.4 ve tedaviye alınan sıtmalılarla sıtma şüpheli şahısların nisbeti de 1950 yılında % 22.4 iken 1953 sonunda bu nisbet % 11.5 e düşmüştür. 1953 yılında Marshall yardımı sona ermiş olmasına rağmen Hükûmet kendi imkânlarile DDT temini cihetine gitmiş ve sıtma savaşına verilen hızı azaltmamıştır. 1952 yılında Marshall yardımından alınarak sarfedilen DDT miktarı 645,566 kilogram, 1953 yılında yine Marshall yardımından alınarak 944,775 kilogram iken 1954 yılında Sağlık Bakanlığı bütçesine tahsisatla alınarak sarfedilen DDT miktarı 980,346 kilogramdır.

Bu suretle 1956 yılı sonuna kadar sıtma savaşı programı tatbik edilmiş ve 1956 yılı sonunda dalak nisbeti % 0.4 ve sıtmadan tedaviye alınanların nisbeti de % 5.9 a düşürülmüştür.

1953 yılında İstanbul'da toplanan Beynelmilel Tropikal Hastalıklar ve Malarya Kongresinde, sıtmanın bütün dünyadan eradike edilmesi fikri münakaşa edilmiş ve bundan sonra dünyanın sıtmalı olan bölgelerinde sıtma mücadele programı terkedilerek, sıtma eradikasyonu programının tatbikine başlanmıştır.

,1956 yılı içinde sıtma eradikasyonu programının tatbikine esas olmak üzere bütün Türkiyeye şâmil bir tetkik yapılmış ve bu tetkikin neticesi olarak hazırlanan esaslar dahilinde 1957 yılı başından itibaren Türkiyede sıtma savaşı programı terkedilerek sıtma eradikasyonu programının tatbikine geçilmiştir.

Sıtma eradikasyonu ile sıtma mücadelesi arasında mühim farklar vardır. Şöyle ki : Sıtma savaşında gaye sıtma nisbetini muayyen bir seviyeye indirdikten sonra tekrar yükselmemesi için lüzumlu tedbirleri almaktır. Burada program devamlı bir programdır. İlelebet devam edecektir ve her sene muayyen miktarda bir paranın sarfını icap ettirir. Halbuki sıtma eradikasyonunun gayesi muayyen bir müddet içinde fazla mesai ve fazla para sarfile sıtmayı tamamile ortadan kaldırmaktır. İlk nazarda eradikasyon programı daha pahalıya mal olan bir program gibi görünürse de, haddizatında mücadele programına nazaran daha ucuza mal olan bir programdır. Çünkü beş sene gibi mahdut bir zaman içinde gaye tahakkuk ettirildikten sonra bütçeye her sene konan para hazineye kâr kalacak ve sıtma teşkilâtında çalışan hekim vesair personel de memleketin diğer sağlık dâvalarında vazife almış olacaklardır.

İşte bu sebepten dolayıdır ki 1957 yılı başından itibaren Dünya Sağlık Teşkilâtı ve UNICEF'le yapılan işbirliği sayesinde Türkiye'de sıtma eradikasyonu programının tatbikine geçilmiştir.

Sıtma'nın imhasına dair kanun 4.1.1960 tarihinde kabul edilmiştir.

Türkiye'de sıtma eradikasyonu programı iki safhaya ayrılır: Birinci safha 1957 yılı başından 1959 yılı sonuna kadar devam eden üç yıllık safhadır. Bu üç yıllık müddet içinde Dünya Sağlık Teşkilâtı ve UNICEF'ten 2,5 milyon dolar tutarında, motörlü nakil vasıtası, ensektisid maddeler, sıtma ilâçları, pülverizatörler ve otomobil yedek parçaları temin edilmiştir.

Eradikasyonda gayeye vasıl olmak için başlıca şart uzviyetinde sıtma paraziti taşıyan şahısların tesbit edilerek bunların modern sıtma ilâçlarile tedavi edilmesi ve bu suretle muhitleri için zararsız bir hale getirilmesidir. Eradikasyon programının tatbikine başladığımız 1957 senesinde 895,845 şahıstan kan alınmış ve bunların 5,536 adedinde sıtma paraziti tesbit edilerek tedavileri yapılmıştır.

1958 yılında bir taraftan sıtma paraziti hâmili olan şahısların büyük bir titizlikle aranması, diğer taraftan da bazı bölgelerde sıtmayı nakleden sivrisinek nevilerinde DDT ye karşı bir mukavemet teessüs etmesi neticesi kanında sıtma paraziti tesbit edilmiş olanların adedi 1957 senesine nazaran daha yüksek görülmüştür. Bu suretle, bu mukavemetin tesbit edilmiş olduğu bölgelerde DDT yerine Dieldrin kullanılmış ve çok iyi neticeler alınmıştır.

1957 ve 1958 senelerinde eradikasyon prögramına dahil bölgelerin dışında bazı yerlerde sıtma vak'alarının mevcudiyetine kâni olunmuş böylece 1959 yılı Nisan ayı içinde Dünya Sağlık Teşkilâtı ile varılan bir anlaşmaya göre, eradikasyon programının hemen hemen bütün Türkiye'ye teşmiline karar verilmiştir. Bu suretle 1957 yılında eradikasyon programına dahil olan köy adedi 17,281 iken murakabe altında bulunan sahaya bir çok yerler yeniden ithal edilmek suretile köy adedi 30,000 in üstüne çıkarılmış ve programın 1964 yılı sonuna kadar temdidi hususunda da mutabık kalınmıştır.

Halihazırda sıtma eradikasyon teşkilâtı 21 Bölgeler Grubu, 57 bölge ve 306 şube olarak vazife görmektedir. Türkiye, sıtmalı bölgelerin sıtma bakımından ehemmiyetine ve intikalin devam ettiği muayyen rakımlara göre üç gruba ayrılmıştır. Bunlardan Doğu Anadolu dağlık mıntakası, Orta Anadolu Yaylası, Karadeniz sahilleri ve Trakya bölgesinde sıtma intikalinin 1,200 metreye kadar devam ettiği tesbit edilmiştir ve bu bölgede bir yıl genel mahiyette kalıcı ensektisid tatbik edildikten sonra sürveyans hizmetlerine devam edilecektir.

Ege bölgesi ve Akdeniz sahillerinde sıtma intikalinin 1,500 metreye kadar devam ettiği anlaşılmıştır. Bu bölgede üç sene üst üste kalıcı ensektisid tatbik edildikten sonra sürveyans hizmetine geçilecektir.

Cenubî Şarkî Anadolu'da sıtma intikali 1,800 metreye kadar devam etmektedir. Burada 5 sene kalıcı ensektisid tatbik edildikten sonra sürveyans hizmetine geçilecektir.

1957 yılı başındanberi devam etmekte olan sıtma eradikasyon programında yapılan değişiklik dolayısile teşkilâtta çalışan bilumum doktor, sıtma savaş memuru ve sağlık koruyucularile lâboratuvar teknisyenlerinin yeniden bir yetiştirme kursuna tâbi tutulmaları lüzumu hasıl olmuştur. Dünya Sağlık Teşkilâtı tarafından gönderilen ecnebî mütehassıslarla birlikte Adana Stma Enstitüsünde bölgeler grup başkanları için 8 haftalık, bölge başkanları için iki grup halinde herbiri 6 hafta olmak üzere kurslar açılmıştır. Yine Adana Sıtma Enstitüsünde lâboratuvar teknisyenleri 4 haftalık bir kurstan geçirilmişlerdir.

Teşkilâtta çalışan sıtma savaş memur ve sağlık koruyucuları da bağlı bulundukları bölgeler grup merkezlerinde 15 gün bir kurstan geçirilmişlerdir.

1960 yılı ihtiyacı olarak 151 otomobil, 1,250 ton DDT, 80 ton dieldrin, 130 mikroskop, 3,000 pülverizatör ve ihtiyaca kâfi gelecek kadar sıtma ilâçları ve otomobil yedek parçaları temin edilmiştir. Temin edilmiş olan bu malzemenin tutarı bir milyon doların üstündedir.

Sıtma eradikasyon programı, halen dünyanın sıtmalı olan bütün memleketlerinde tatbik edilmektedir. Eradikasyon programını tatbike, bizden daha evvel başlamış olan memleketlere nazaran, bizim aldığımız netice çok daha müsbettir. Dünya Sağlık Teşkilâtı ve UNICEF, Türkiyedeki sıtma eradikasyon faaliyetinin müsbet netice vereceğine kâni oldukları için, Türkiye'deki programa büyük ehemmiyet vermektedirler.

Alınan neticelere göre, Türkiye'de tatbik edilmiş olan metodların sıtma eradikasyon faaliyeti gösteren diğer memleketlerde de tatbikine başlanacaktır.

Cetvel 33 — 1951, 1952 ve 1953 yıllarında Marshall yardımından sağlanan malzemenin cins ve miktarı

Table 33 — Kinds and amounts of equipment provided from the Marshall Plan 1951 — 1953.

Cinsi Kind	Miktarı Amount	Bedeli — Cost	
		Dolar	Türk lirası
DDT	438 ton	577.551,69	1.617.144,73
Muhallil ve emülsif maddeler	187440 litre	45.818,27	128.291,16
Pülverizatör ve yedek parçalar	1440 adet	30.103,18	84.288,90
Motörlü nakil vasıtaları	65 adet	116.350,24	325.780,67
Projeksiyon cihazı	1 adet	1.088,00	3.046,40
Yekûn		**770.911,38**	**2.158.551,86**
	1952 devresi		
DDT	766 ton	825.787,23	2.312.204,24
Muhallil ve emülsif maddeler Chlordan	741,739 litre	233.356,33	653.397,72
Pülverizatör ve yedek parçaları	1,000 adet	32.928,24	100,599,07
Motörlü nakil vasıtaları	53 adet	105.984,17	296.755,68
Yekûn		**1.198.055,97**	**3.362.956,72**
	1953 devresi		
DDT	916 ton	528.272,75	1.479,163,70
Muhallil ve emülsif maddeler	619,246 litre	217,428,67	608.800,28
Pülverizatör ve yedek parçalar	1000 adet	21.191,63	59.336,56
Yekûn		**776.893,05**	**2,147,300,54**

Cetvel 34 — Sıtma savaş bölgelerine dahil köyler, nüfusları, dalaklı sayısı, nisbeti ve tedaviye alınanların sayı ve nisbetleriyle sarfolunan DDT ve mazot miktarları (1945 — 1956).

Table 34 — Number of Villages, population, persons having splenomegaly, ratios and number of persons taken under treatment and their per centages with the amount of DDT and mazut spent, (1945 — 1956)

Yılı Year	Bölge sayısı Number of regions	Savaşa dahil köy sayısı Number of Villages in the control regions	Köylerin nüfusu Population	Bunlardan dalaklı olanlar Splenomegalies	% nisbeti percent	Safi tedaviye alınanlar Number of persons treated	% nisbeti percent	sarfolunan DDT Kilo DDT spent (kgr)	Sarfolunan mazot kilo Mazut spent (kgr)
1945	43	16 934	7.549.280	—	—	2.542.272	33.6	—	2.266.240
1946	39	13 285	6.032.573	1.221.993	25.95	2.186.175	36.2	2.375	872.988
1947	40	13 317	6.036.073	884.941	19.8	2.016.705	33.4	18.304	1.070.671
1948	40	12 543	6.403.475	666.377	14.7	1.672.021	26.1	62.013	1.339.483
1949	41	11 430	5.398.767	457.504	10.5	1.323.791	24.4	99.381	1.146.425
1950	42	11 742	5.307.420	323.323	7.1	1.188.964	22.4	109.855	1.006.360
1951	34	12 381	5.717.394	224.036	4.3	1.071.169	18.7	184.196	1.278.355
1952	34	12 422	5.983.502	119.473	2.4	860.424	14.3	645.566	1.477.544
1953	34	12 642	6.171.856	74.948	1.4	713.797	11.5	944.775	1.471.782
1954	34	12 801	6.445.832	33.811	1.0	687.189	10.6	980.346	1.385.355
1955	34	12 812	6.722.135	13.849	0.7	485.642	7.2	595.099	1.516.514
1956	34	12 812	6.795.284	9.195	0.4	403.136	5.9	877.570	1.354.046

Cetvel 34 a. — Türkiye'de sıtma yönünden bölgelerde muayene edilen kanlar ve neticeleri (Ekim sonuna kadar), 1959

Table 34 a. — Number of slides (malaria) examined by region and their results in Turkey, 1959 (Until the end of October 1959)

Bölge adı Name of Region	Muayene edilen lam sayısı Number of slides examined	Müsbet lam sayısı Number of Positive slides	Müsbetlerin beyanı - Kind of plasmodium			
			Plasmodium Vivax	Plasmodium falciparum	Plasmal malaria	Karışık mixed
Toplam - Total	**1 127 679**	**7 305**	**7 125**	**149**	**19**	**12**
Adana	121 812	2 141	2 141	—	—	—
Adıyaman	—	—	—	—	—	—
Afyon	48 333	203	200	3	—	—
Ankara	26 361	167	167	—	—	—
Antalya	25 344	116	116	—	—	—
Aydın	25 927	96	96	—	—	—
Balıkesir	45 229	134	133	1	—	—
Bingöl	14 162	110	110	—	—	—
Bolu	—	—	—	—	—	—
Bursa	68 262	62	62	—	—	—
Çanakkale	—	—	—	—	—	—
Çankırı	38 412	3	3	—	—	—
Çorum	59 439	280	277	3	—	—
Denizli	61 910	297	297	—	—	—
Diyarbakır	7 013	462	392	60	7	3
Edirne	9 505	5	5	—	—	—
Elâzığ	32 400	352	349	2	1	—
Erzincan	—	—	—	—	—	—
Erzurum	2 624	110	110	—	—	—
Eskişehir	50 703	10	10	—	—	—
Gaziantep	—	—	—	—	—	—
Giresun	—	—	—	—	—	—
Hatay	36 430	86	86	—	—	—
Iğdır	4 613	5	3	—	2	—
İçel	—	—	—	—	—	—
Isparta	—	—	—	—	—	—
İstanbul	6 187	17	17	—	—	—

Cetvel: 34 a (devam)

Table: 34 a (Contimend)

Bölge adı Name of Region	Muayene edilenlerin sayısı Number of examined	Müsbet lam sayısı Number of positive slides	Müsbetlerin beyanı - Kind of Plasmodium			
			Plasmodium Vivax	Plasmodium falciparum	Plasmal malaria	Karışık mixed
İzmir	20 492	420	418	—	2	—
Karaman	—	—	—	—	—	—
Kayseri	16 123	4	4	—	—	—
Kırşehir	—	—	—	—	—	—
Kocaeli	21 090	1	1	—	—	—
Konya	21 479	197	197	—	—	—
Kütahya	—	—	—	—	—	—
Lüleburgaz	—	—	—	—	—	—
Malatya	63 722	488	480	8	—	—
Manisa	80 116	168	168	—	—	—
Maraş	20 338	33	33	—	—	—
Mardin	26 990	265	251	14	—	—
Muğla	34 161	88	88	—	—	—
Muş	—	—	—	—	—	—
Niğde	—	—	—	—	—	—
Rize	—	—	—	—	—	—
Sakarya	—	—	—	—	—	—
Samsun	34 811	193	193	—	—	—
Siirt	30 879	541	479	55	—	7
Sinop	—	—	—	—	—	—
Sivas	—	—	—	—	—	—
Tokat	19 737	98	98	—	—	—
Trabzon	13 608	1	1	—	—	—
Tunceli	—	—	—	—	—	—
Urfa	23 317	138	126	8	7	2
Yozgat	—	—	—	—	—	—
Zonguldak	16 150	14	14	—	—	—

Cetvel 34 b. — Türkiye'de yaş grupları itibariyle müspet sıtma vak'aları, 1959

Table 34 b. — Malaria positive cases by age groups in Turkey, 1959

Bölge adı Name of Region	Yaş grupları — Age groups					
	Toplam Total	0 — 1	1 — 4	5 — 9	10 — 14	15 +
Toplam — Total	7 805	27	1 486	1 969	1 052	2 726
Adana	2 141	14	431	770	423	503
Adıyaman	—	—	—	—	—	—
Afyon	203	—	17	47	39	100
Ankara	167	1	48	49	26	43
Antalya	116	5	10	34	20	47
Aydın	96	2	10	36	18	30
Balıkesir	134	—	22	22	28	62
Bingöl	110	—	34	34	13	29
Bolu	—	—	—	—	—	—
Bursa	62	—	—	3	3	56
Çanakkale	—	—	—	—	—	—
Çankırı	3	—	—	1	1	1
Çorum	280	2	32	76	46	124
Denizli	297	1	40	62	32	162
Diyarbakır	462	15	123	120	57	147
Edirne	5	—	—	—	—	5
Elâzığ	352	2	115	99	35	101
Erzincan	—	—	—	—	—	—
Erzurum	110	2	17	21	18	52
Eskişehir	10	—	—	1	1	8
Gaziantep	—	—	—	—	—	—
Giresun	—	—	—	—	—	—
Hatay	86	—	9	28	12	37
Iğdır	5	—	—	1	—	4
İçel	—	—	—	—	—	—
Isparta	—	—	—	—	—	—
İstanbul	17	—	—	—	1	16
İzmir	420	—	14	29	13	364

Cetvel: 34 b (devam)

Table: 34 b (Contimend)

Bölge adı Name of Region	Yaş grupları — Age groups					
	Toplam Total	0 — 1	1 — 4	5 — 9	10 — 14	15 +
Karaman	—	—	—	—	—	—
Kayseri	4	1	1	—	—	2
Kırşehir	—	—	—	—	—	—
Kocaeli	1	—	—	—	—	1
Konya	197	—	24	34	35	104
Kütahya	—	—	—	—	—	—
Lüleburgaz	—	—	—	—	—	—
Malatya	488	2	217	132	34	103
Manisa	168	1	29	50	35	53
Maraş	33	—	3	7	5	18
Mardin	265	7	34	54	40	130
Muğla	88	—	4	22	15	47
Muş	—	—	—	—	—	—
Niğde	—	—	—	—	—	—
Rize	—	—	—	—	—	—
Sakarya	—	—	—	—	—	—
Samsun	193	—	39	50	23	81
Siirt	541	14	177	132	33	185
Sinop	—	—	—	—	—	—
Sivas	—	—	—	—	—	—
Tokat	98	—	26	19	6	47
Trabzon	1	—	—	—	—	1
Tunceli	—	—	—	—	—	—
Urfa	138	3	10	33	39	53
Yozgat	—	—	—	—	—	—
Zonguldak	14	—	—	3	1	10

I. A. 7. Ana ve Çocuk Sağlığı — Maternity and Child Health.

Bir memlekette anneler ve çocuklar sıhhî ve sosyal bakımdan yardım ve korunmaya muhtaç bir grup teşkil ederler. Annelerin gebelik, doğurma ve lohusalık esnasında maruz kaldıkları tehlikelerle doğumdan gençlik çağına kadar karşılaştığı çeşitli mikroplu hastalıklar, küçük yaşlarda giderilmesi gerekli şekil bozuklukları vesaire gözönüne getirilirse bu tehlikenin ehemmiyeti anlaşılır. Binaenaleyh ana ve çocuk sağlığını korumak mühim bir âmme vazifesi teşkil etmiş ve bu hususta çeşitli müesseseler ve doğum ve ebe hizmetleri gibi teşkilât kurulmuştur.

Memleketimizde bidayette bu cihet doğumevleri, hastahanelerdeki doğum pavyon ve servisleri ve belediye ebesi teşkilâtile ifa edilmek istemişti. Zamanla ileri memleketlerdeki inkişaflar da gözönüne getirilerek ana ve çocuk sağlığı merkezleri kurulması mevzuundaki ihtiyacın tatmini cihetine gidilmiştir.

Ana ve Çocuk Sağlığı Şubesi — Maternity and Child Health Division.

6367 sayılı kanuna müsteniden Dünya Sağlık Teşkilâtı ve UNICEF müşavirlerile hazırlanan 20 senelik bir program ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinde Sağlık İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak 1952 yılında faaliyete geçen ana ve çocuk sağlığı şubesi:

Türk kadınlarının evlenme muayenelerinden başlayarak bunların aile hayatlarında gebe kalmalarını normal gösteren eğitim ve hamile kaldıktan sonra gebeliklerinin normal bir şekilde seyrini temin etmek için periodik muayeneler yaparak doğumun en iyi bir şekilde, kadın ve doğan çocuğun ölüm nisbetlerini asgari hadde indirmek gayesile şehir ve kasabalarda doğuracak anneleri, doğumevleri veya sağlık merkezlerine sevketmek, köylerde ise istasyon ebelerinin devamlı kontrollerile patolojik ve anormal doğumları vaktinde tesbit ve bu vak'aları kasaba veya şehirlere sevketmek. Normal doğumları evlerinde en sıhhî bir şekilde temin etmek gayesile gebeleri kontrol ve takip ve gereken ihtimamı göstermek, 0 — 6 yaş arasındaki çocukların sağlam, gürbüz ve normal inkişaflarını sağlamak, malûm çocukluk hastalıklarını önceden keşfederek bunların ihtilâtlarına mâni olmak, koruyucu aşı ve serumlar varsa vaktinde tatbik ederek bunları hastalıklardan vikaye etmek, çocuğun bedenen ve ruhan en iyi sağlık şartları altında yetişmesini sağlamak gayesile tesis edilmiş bir şubedir.

Yeni doğan bir çocuğun bakım ve nezareti, ziyaretçi ebe — hemşireler veya köy ebeleri tarafından yapılır. Müteakiben çocuk, okul çağına kadar periyodik olarak muayeneye getirilir. Çocuk ve gebe, emzikli anne muayeneleri, Ana ve Çocuk Sağlığı merkezlerinde, hastahanelerin nisaiye servislerinde, sağlık merkezlerinde ve sağlık istasyonlarında çocuk veya nisaiye mütehassısları veya kurs görmüş pratisyen hekimler tarafından yapılır.

Her müracaat eden çocuk ve annenin karneleri mevcut olup periyodik gelişlerde elde edilen bulgular hanelere işlenir. Okul çağına gelen çocukların sağlık karneleri okul hekimliğine devredilir. Annelere, hâmilelik, emzirme, çocuk besleme ve bakım hakkında teorik ve pratik dersler verilir. Çocuk ve annelerin vitamin ve süt ihtiyaçları UNICEF tarafından ve mahallî teşkilâtın yardımları sağlandığı yerlerde kundak eşyaları meccanen temin edilir.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve Dünya Sağlık Teşkilâtı (WHO) gibi milletlerarası teşekküllerle işbirliği ve yardımları temin edilerek Ankara'da 1953 de bir Ana ve Çocuk Sağlığı Tekâmül Merkezi tesis olunmuştur. Bu sahadaki çalışmaları organize etmek üzere Dünya Sağlık Teşkilâtından mütehassıs hekimler, ebe ve bir sosyal hemşire müşavir olarak 1958 e kadar yurdumuza gelmiştir.

Tekâmül Merkezini müteakip :

1955 de İzmir, Ankara (Yenimahalle),

1956 da Kızılcahamam Ana ve Çocuk Sağlığı Şubesi ve üç istasyon,

1956 da (Eskişehir, Gaziantep, Konya ve Sivas'da) mahallî doğumevlerine bağlı olarak seyyar ekipler faaliyete geçmiş olup, bu yerlerde A. Ç. S. merkezleri açıldıktan sonra lâğvedilmiş ve teşkilât içine alınmıştır.

1957 de Bursa Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi,

1958 de İsparta, Eskişehir, Konya, Kayseri, Sivas, Gaziantep, İstanbul (Şişli), Adana ve Erzurum'da A. Ç. S. Merkezleri açılmıştır.

1958 sonuna kadar Aydın'da 7, Balıkesir'de 7, İsparta'da 6, Gaziantepte 6, Kayseri'de 6, Kızılcahamam'da 3 olmak üzere 35 köyde sağlık istasyonu açılmıştır.

1959 da Antalya, Aydın ve Balıkesir vilâyetlerinde A. Ç. S. Merkezleri faaliyete geçmiş olup, Diyarbakır, Malatya, Trabzon ve Zonguldak'ta bu merkezler faaliyete geçmek üzere hazırlıkları tamamlanmıştır.

1959 sonuna kadar Aydın'da 7, Balıkesir'de 7, İsparta'da 6, Gaziantep'te 6, Kayseri'de 6, Eskişehir'de 9, Erzurum'da 6, İzmir'de 14, Malatya'da 6, Diyarbakır'da 12, Kızılcahamam'da da 3 olmak üzere 82 köyde sağlık istasyonu faaliyete geçmiştir.

1960 yılında, açılacak olan ana — çocuk sağlığı merkezleri vilâyetleri: Sakarya, Edirne, Kocaeli, Samsun, Urfa ve Manisadır.

1960 yılında açılacak olan şubelerin kazaları: Akhisar, Nazilli, Silvan, Beyşehir, Alanya, Çarşamba, Erdek, İstinye, Polatlı ve Develi kazalarında aynı senede yerleri bilâhare tesbit edilmek üzere 96 köyde sağlık istasyonları hizmete geçecektir.

1958 yılındanberi tatbike başlanan yeni projeye göre A. Ç. S. hizmetlerinin köylere kadar teşmili derpiş edilmiştir. Bu plâna göre yetişecek köy ebeleri, yardımcı ebe - hemşire 6 ay teorik, 6 ay pratik, 6 ay istas-

yonlarda staj olmak üzere 1,5 senelik bir tedrisata tâbi tutulacak ve köylerde istihdam edilerek, köydeki istasyonlar da kazadaki sağlık merkezlerine bağlı olarak faaliyet göstereceklerdir. Her 25 köy ebesi için kaza sağlık merkezlerinde onların çalışmalarından mes'ul bir murakıp hemşire mevcut olacaktır.

Cetvel 35. — Ana Çocuk Sağlığı Merkezlerinde vazife gören doktorlar ve ebe — hemşireler, 1954 — 1959.

Table 35. — Number of physicians and midwives - nurses working in Maternity and Child Health Centers, 1954 — 1959.

Yılı Year	Doktorlar Physicians	Ebe — hemşireler Midwives - nurses
1954	45	8
1955	59	16
1956	38	60
1957	10	28
1958	11	23
1959	20	9

Kira ve mefruşatı halk tarafından sağlanan Sağlık İstasyonları şunlardır :

Vilâyetin adı	İstasyon adedi
İzmir	14
Aydın	12
Balıkesir	12
Eskişehir	9
Toplam	47

Hamiyetsever vatandaşlarımızın bu asil hareketi takdire şayandır.

Cetvel 36 — UNICEF'in memleketimize yaptığı istihlâk maddeleri yardımı, (1954 — 1959).

Table 36 — Aids made by the UNICEF, (1954 — 1959)

Yılı Year	Süt tozu Milk powder	Balıkyağı kapsülü Capsules of Codliver
1954	30,366,360 kgr.	4,650,000 adet
1955	44,747,401 »	— — —
1956	272,097,579 »	— — —
1957	444,408,000 »	1,400,000 adet
1958	— —	1,440,000 »
1959	93,687,500 adet	— — —

Cetvel 37 — UNICEF tarafından yapılan malzeme yardımı (1954 — 1959)

Table 37 — Equipment given by the UNICEF, (1954 — 1959).

Yılı Year	Malzemenin nev'i	adedi number	Tevzi yerleri Places of distribution
1954	Baskül	90	(90) Sağlık merkezine
»	Portatif hasta sedyesi	5	(5) Doğumevine
1955	Jeep station wagon	6	(4) A.Ç.S. Merk. (2) Vek. yeni mezun köy ebeleri
»	II. tip köy ebe çantası basit	280	
»	III. tip ebe çantası mütekâmil	59	(55) Sağ. Merk. (2) A.Ç.S.M.
»	Muhtelif ilâç ve malzeme	90 san.	(90) » »
»	Dikiş makinası (el)	90 adet	(90) » »
»	Tıbbî malzeme	270 san.	(90) » »
»	Teşhis malzemesi	90 adet	(90) » »
»	Sabun	250 san.	(118) » »
»	Ebe çantası iki parçalı	50 adet	(45) » »
»	Bebek terazisi	90 adet	(90) » »
»	Penisilin prokain	2994 adet	(90) » »
»	Jinekolojik muayene masası	56 adet	(56) » »
1958	Ebe çantası flora II tipi	250 adet	A.Ç.S. Merkez ve hemşire okullarına
1959	Dinah tipi ebe çantası	101 adet	Tevzi edilmedi
»	Berta (B) tipi sıhhî malz.	92 adet	A.Ç.S. Merkezlerine tevzi edildi.

Cetvel 38 — Memleketimizde Ana ve Çocuk Sağlığı Hizmetleri için yapılan çalışmalara ait ana ve çocuk sağlığı şubesi bütçeleriyle ilgili ayrılan ödenekler, (1953 — 1959) (mali yıl)

Table 38 — Amount of money (T.L.) spent for maternity and child health centers, (1953 — 1959).

Yılı Year	A.Ç.S. Umumi masrafları Maternity and child health expenses	A.Ç.S. Taşıt giderleri Motor vehicles expenses	A.Ç.S. Muvakkat harcırahı Travel expenses
1953	75.000 Lr.	—	—
1954	75.000 »	—	—
1955	75.000 »	—	—
1956	125.000 »	5.000 Lr.	49.000 Lr.
1957	175.000 »	10.000 »	40.000 »
1958	350.000 »	22.500 »	50.000 »
1959	500.000 »	105.000 »	62.500 »

Cetvel 39 — Ana-Çocuk Sağlığı Merkezlerinin çalışmaları (1953 — 1959)

Table 39 — Activities of MCH centers, (1953 — 1959)

Yılı Year	Ana muayenesi (gebe, loğusa emzikli) Mothers examined	Çocuk muayenesi (0 — 6) yaş Children examined	Ziyaret edilen aile sayısı Families visited	Aşı yapılanlar sayısı Vaccinations	Laboratuvar muayeneleri Laboratory examinations
1953	90	577	1700	106	114
1954	1 963	5309	3359	906	2144
1955	3 132	13063	5670	1387	6442
1956	8 431	34770	8788	5375	9604
1957	12 541	43538	8975	13610	13704
1958	74 555	126127	19498	633549	24348
1959		204701	28594	635637	23484

Cetvel 40 — Yapılan yardımlardan faydalanan çocuk, hemşire, hâmile kadın, emzikli anne sayısı (1954 — 1959)

Table 40 — Number of children, expectant mothers and mothers taking benefit from aids, (1954 — 1959)

Yıl Year	Süt tozundan istifade edenler Number of persons receiving milk powder	Balıkyağı kapsülünden istifade edenler Number of persons receiving cod-liver oil capsules	Penisilin şişe Penicilline (bottles)	Sabundan istifade edenler Number of persons receiving soap
1954	855	307	—	220
1955	92 728	16 558	158	15 276
1956	89 372	10 715	318	7 744
1957	194 478	10 443	2 327	12 159
1958	330 128	50 409	531	1 182
1959	135 069	88 986	—	—

Cetvel 41 — Tatbiki derslere ait çalışmalar, (1954 — 1959)

Table 41 — Lesson activities, (1954 — 1959)

Yıl Year	Gebelik ijyeni Pregnancy Hygiene	Çocuk ijyeni Child Hygiene	Süt ve mama ihzarı Preparation of milk and baby food
1954	15	15	—
1955	488	732	1 287
1956	4 092	3 576	10 471
1957	5 304	7 050	10 470
1958	9 206	7 674	8 416
1959	8 074	8 035	9 612

I. A. 8. Sanitasyon Hizmetleri — Sanitary Services.

İnsan ve diğer canlı varlıkların yaşadıkları muhit ciddî bir sıhhî ve fennî kontrola tâbi tutulmazsa sıhhat için pek tehlikeli olabilir. Çünkü vücuttan atılan dışkılardaki mikropların içme suyuna karışması, yahut sinekler vasıtasile gıda maddelerine bulaştırılması doğrudan doğruya sıhhatı tehdit ettiği gibi hastalık bulaştıran böceklerin üremesine meydan verilmesi de kütlevî hastalık âmili mahiyetini alabilir. Fare ve diğer kemiriciler de bu bakımdan çok tehlikelidirler.

İşte bütün bu tehlikeleri önlemeyi gözönünde tutarak sıhhî ve fenni su tesisleri, kanalizasyon tesisleri, sıhhî şartları haiz meskenler kurmak, böcekler ve kemiricilerle savaşmak, teknik bir tâbirle sanitasyon adını taşımaktadır.

Daha sonra gıda maddelerinin kontrolü de bu mefhumun içine girmiş ve hepsi birden sağlık mühendisliği diye bir ihtisas şubesinin hizmetine bırakılmıştır. Sağlık daireleri bu hususta böceklerle savaş, gıda maddelerini kontrol, umumî yerlerin temizlik şartlarını murakabe gibi hizmetleri bilfiil yapmalarına karşı su ve kanalizasyon tesisleri, kaplıca tesisleri gibi hususları da ilmî ve teknik bakımdan murakabe ile mükelleftirler. Bu bakımdan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının aldığı tedbirleri aşağıda hülâsaten bildirmekteyiz.

Sanitasyon çalışmaları meyanında bulunan; 831 sayılı kanun hükümleri gereğince şehir ve kasabalara ait içme suyu ilk etüd rapor ve projelerinin tetkik ve tasdiki, şehir ve kasaba memba ve içme suyu tesislerinin mahallen kontrolü, besin maddelerinin sıhhî murakabesi, gıda maddeleri imalâthane ve satış yerlerini murakabeye ait hususlar, maden suları işletme tasdiknamesi verilmesi, kaplıcalar ve içmecelere verilen işletme tasdiknameleri, kahvehane, lokanta, otel ve emsali gibi umumî yerlerin sıhhî murakabesi, mezbaha yapı nizamnamesi esasları dahilinde tesis edilen mezbahaların projelerinin tetkik ve tasdikile faaliyet müsaadesinin verilmesi, kanalizasyon ilk etüd raporu ve projelerinin tetkik ve tasdiki, gayri sıhhî müesseselerin faaliyet müsaadeleri ve bunların sıhhî kontrolleri, mülevvesat ve muzahrafata ait tesis ve mahallerin sıhhî mürakabesine ait hususlar, Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 267 nci maddesi gereğince hazırlanan belediye sıhhî zabıta talimatnamelerinin İçişleri Bakanlığı ile müştereken tetkik ve tasvibi, sanitasyonla ilgili diğer bilcümle mevzulara ait çalışmalar, bu hususta sarfedilen gayretlerle, çok genişlemiş ve bu hususta başarılı sonuçlar elde edilmiş bulunmaktadır.

Besin maddelerinin ve umumun istimaline mahsus eşya ve levazımın sıhhî murakabesi mevzuunda da hassasiyetle durulmakta olup 1952 senesinde yeni baştan tanzim ve tadil olunan nizamname ile esaslı hükümler vazedilmiş ve yine de icabıhale göre ilmî tetkikler sonunda gerekli

tadilât yapılmak suretile bu hususdaki murakabenin kifayetli olarak ifasına çalışılmaktadır.

Bu meyanda, süt ve mamulleri hakkındaki talimatname de etraflı şekilde revizyondan geçirilmek suretile hazırlanan yeni talimatname meriyete konulmuş bulunmaktadır.

1923 yılından 1959 yılı sonuna kadar tasdik edilen içme suyu, kaplıca, maden suyu, içmece, kanalizasyon ve faaliyetine müsaade edilen mezbaha, gayri sıhhî müesseseler ve sıhhî zabıta talimatnamesi adedi Cetvel 42 de gösterilmiştir.

Cetvel 42 — Tasdik edilen içme suyu, kaplıca, maden suyu, içmece, kanalizasyon ve faaliyetine müsaade edilen mezbaha, gayrı sıhhî müesseseler ve sıhhî zabıta talimatnamesi (1923 - 1959)

Table 42 — Approved drinking water, hot springs, mineral water and drainage projects and permissions given to offensive trades and health regulations (1923 — 1959)

Yıl / Year	Tasdik edilen — Approved					faaliyetine müsaade edilen Permission given to		sıhhî zabıta talimatnamesi Health regulations
	İçme suyu Approved drinking water	Kaplıca Hot springs	Maden suyu Mineral water	İçmece Drinking hot springs	Kanalizasyon Drainage	Mezbahalar Slaughter Houses	Gayri sıhhî müesseseler Offensive trades	
1923	—	—	—	—	—	—	—	—
1924	—	—	—	—	—	—	—	—
1925	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	7	—	—	—	—	—	—	—
1928	5	—	—	—	—	—	—	—
1929	5	—	1	—	—	—	—	—
1930	—	—	—	—	—	—	—	—
1931	2	—	—	—	—	—	—	—
1932	6	1	—	—	—	—	1	37
1933	8	—	1	—	—	1	21	11
1934	14	—	—	—	—	5	66	15
1935	7	—	—	1	—	7	121	13
1936	12	—	—	—	—	3	174	16
1937	15	—	—	—	—	7	246	33
1938	7	1	—	—	—	10	347	15
1939	12	—	—	—	—	4	364	4
1940	11	—	1	—	—	8	368	20
1941	9	—	—	—	—	5	51	1
1942	4	—	—	—	—	9	37	1
1943	8	—	—	—	—	3	110	30
1944	8	—	—	—	—	4	198	20
1945	7	1	—	1	—	2	279	69
1946	5	1	—	—	—	2	251	15
1947	34	—	—	—	—	1	541	10
1948	47	1	—	—	—	7	485	12
1949	71	—	—	—	1	2	32	14
1950	72	—	1	—	—	9	29	29
1951	138	1	1	—	3	12	30	30
1952	59	—	—	1	5	12	33	33
1953	137	—	—	—	7	13	124	124
1954	105	—	—	—	13	6	52	52
1955	115	2	1	—	56	7	42	42
1956	112	—	—	—	23	5	56	56
1957	229	4	—	—	20	11	59	59
1958	201	—	—	—	6	4	87	39
1959	23	—	2	—	3	3	76	29

I. A. 9. Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü — General Directorate of Health for Borders and Coastlines.

Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 29 uncu madesindeki sarahat dahilinde milletlerarası seyrüsefer ve ticaret sebeplerile intikal eden beşerî ve salgın hastalıklara karşı millî hudutlar ve sahilleri müdafaa vazifesile mükelleftir.

Devletçe mevzu Kanunlar, Nizamlar ve Talimat dairesinde ve 6368, 6786, 7031 sayılı kanunlarla tasdik edilmiş olan Milletlerarası Sağlık Nizamnamesi ve ek nizamnameler hükümlerine tevfikan ifayı vazife eder.

Gerek limanlarımız arasında seyrüsefer yapan ve gerekse yabancı memleketlerden limanlarımıza gelen bütün gemilerin yolcu ve mürettebatının sıhhî kontrolünü yaptığı gibi bunların limanlarımızda kaldıkları müddetçe sıhhî durumlarını murakabe eder.

Keza Sıhhî Hava limanı olarak ilân edilmiş hava limanlarımıza dış memleketlerden gelip giden uçakların yolcu ve mürettebatının sıhhî kontrolünü yapar.

Gemi ve uçakların durumları bulaşık, şüpheli veya salim olduğuna göre gerek bunlara ve gerekse yolcu ve mürettebatına Milletlerarası Sağlık Nizamnamesinin mahsus maddelerinde derpiş edilen sıhhî nezaret, tecrit, müşahede, dezenfeksiyon, deratizasyon ve dezensektizasyon tedbirlerinden icap edenleri uygular.

Limanlarımızda deniz işlerile meşgul şahısların icap eden aşılarını yapar ve zamanında takviye aşılarını tatbik eder.

Teşkilât — Organization

A. Genel Müdürlük Merkezi (İstanbul'da)

B. Sahil Sıhhiye Merkezleri : Hopa, Trabzon, Samsun, Zonguldak, İstanbul (Galata — Büyükdere), Çanakkale, İzmir, Mersin, İskenderun.

C. Sahil Sıhhiye İdare Memurlukları : Rize, Giresun, Ordu, Sinop, İnebolu, Ereğli, İzmit, Bandırma, Tekirdağ, Gelibolu, Enez, Bozcaada, Edremit, Ayvalık, Dikili (muvakkaten kapalı), Çeşme, Kuşadası, Güllük, Bodrum, Marmaris, Fethiye, Kaş, Finike, Antalya, Alanya, Silifke.

D. Liman ve şehir Bakteriyoloji müesseseleri : İstanbul, İzmir.

E. Tahaffuzhaneler : Kavak, Tuzla, Urla.

F. Hava İstasyonları Sağlık Denetleme Merkezleri : Yeşilköy, Esenboğa.

I. B. SOSYAL HİZMETLER — SOCIAL SERVİCES.

I. B. 1. Korunmağa muhtaç kimsesiz çocuklar — Destitute Children.

Bugün cemiyette, kendi sunu taksirleri olmadan, anne ve babaları tarafından terkedilmiş çocuklar, anasız ve babasız kalmış masûm yavrular, anne ve babası olup da fakru zaruretten bakıma muhtaç çocuklar veya anne ve babanın alkolizm, ileri derecede kumar iptilası ve cuklar veya anne ve babanın alkolizm, ileri derecede kumar iptilası ve emsali ruhî delâletlerinden ve kötü huylarından dolayı ihmal edilmiş binlerce yavru mevcuttur. Bunlar korunmağa muhtaç kimsesiz çocuklardır.

Cemiyetleri için anne ve babalı çocuklar ne kadar mühim ise korunmağa muhtaç kimsesiz çocuklar da o derece önemlidir. Bunlara bakmak, aile muhabbet ve şefkatinden mahrum bırakmamak, daha doğrusu bu noksanı onlara hissettirmemek cemiyetin en kudsî vazifelerinden biridir. Bu vazife bugün bir vecihe haline gelmiş bulunmaktadır.

Bizde korunmağa muhtaç kimsesiz çocuklar mevzuunda ciddî teşebbüs 1957 yılında vuku bulmuştur. Mezkûr yılda mevzuun ehemmiyetile mütenasip bir kanun kabul ve neşrolunmuştur.

Mezkûr kanuna göre (0—6) yaş arasındaki çocukların bakımlarile mükellef bulunan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bu maksat için 1958 yılı bütçesine (4,373,420), 1959 yılı bütçesine de (5,908,323) lira ödenek vazolunmuştur.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı her sene bütçesine vazettiği ödenek ile yurtta mevcut 0—6 yaş arasındaki çocuklar için bir taraftan bakım yuvaları inşa ettirmekte, diğer taraftan da bu gibi yavruların bakımlarını temin etmektedir.

Son iki yıl zarfında, başta İstanbul olmak üzere 18 vilâyet merkezinde korunmağa muhtaç kimsesiz çocuklar için Barınma Yuvaları inşasına başlanmış ve bu maksat için Koruma Birliklerine (6,700,000) lira yardımda bulunulmuştur.

I. B. 2. Derneklere Yardımlar — Aids to Societies.

Maksat ve gayeleri sosyal sahada vatandaşlara hadim ve bilhassa sağlığa müteallik faaliyet gösteren bilcümle cemiyetlere, sağır — dilsiz ve körler derneklerine, belediye ve ekalliyet hastahanelerine, verem savaşına bütçede ayrılan değişik fasıllardan tahsisatla sosyal yardım sahasında bilvasıta yardımlarda bulunmaktadır. Sureti umumiyede sosyal hizmetler için sarfedilen tahsisat gözden geçirildiği takdirde, bilfarz 1949 yılında 18,227,652 lira tefrik edildiği ve bu miktar gittikçe artarak 1959 yılında sosyal hizmetler için sarfedilen para miktarı 119,483,624 liralık tahsisat temin ve sarfolunmuş bulunduğu görülür.

I. B. 3. Rehabilitasyon müesseseleri — Institutions of Readaptation.

Sosyal hizmetler cümlesinden sağlık müesseselerinde tedavi görerek sağlığını yeniden kazanan ve fakat bünyeleri eski işlerini başarmağa müsait bulunmayan hastalar için sıhhî müesseselerimizde rehabilitasyon merkezleri ihdas olunmuş ve bu merkezlerde hastalara nakış, dikiş, çiçek, mulaj, saatçilik, çorapçılık, trikotaj, steno-daktilo, çantacılık, kutuculuk, fotoğrafçılık ve taş işi gibi sanatlar öğretilmekte ve böylelikle salah bulmuş hastalar sanat sahibi kılınmaktadırlar.

1953 yılından bu yana bu mevzuda 3,674,535 lira harcanmıştır.

Bugün yurdumuzda mevcut rehabilitasyon müesseselerinin adedi 12 dir.

I. B. 4. Sosyal Hizmetler Enstitüsü — Institute of Social Services.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, 3017 sayılı Teşkilât Kanununa göre sağlık işlerine ait vazifelerinden ayrı olarak memleketin sosyal yardım işlerile de vazifelendirilmiş bulunmaktadır. Bu vazifenin tam ve kâmil bir şekilde icrası ancak sosyal hizmetler sahasında inceleme, etüd, öğretim ve koordinasyon yapacak bir Enstitünün kurulmasile mümkün olabilir.

Bu sebeple 22.6.1959 tarih ve 7355 sayılı kanunla kurulmuş bulunan Sosyal Hizmetler Enstitüsü memleketin büyük bir ihtiyacına cevap vermiş bulunmaktadır. Mezkûr kanunun 1 nci maddesine göre: Gerekli içtimaî ve ilmî etüdleri yapmak suretile, çalışmak imkânına sahip olamıyanların yoksulluk sebeplerinin araştırılması suretile bunlara yapılacak sosyal hizmetlerin şekil ve mercüini tesbit etmek, fertlerin sosyal intibaksızlıklarını izaleye ve toplum kalkınmasını temine yarayacak tedbirleri araştırmak, aile ve çocuk mevzuundaki sosyal hizmetleri programlamak mevzuatını vesair bilgileri toplamak, anket ve etüdler yaparak memleket ölçüsünde sosyal hizmetler mevzuatının mesnetlerini hazırlamak vazifeleri gibi ilmî ve tatbikî taharriyat icra etmek, sosyal hizmetler mütehassıslarile sosyal yardımcıları yetiştirmeğe mahsus yüksek ve orta dereceli öğrenim yapmak üzere bir Sosyal Hizmetler Akademisi tesisi suretile tedrisatta bulunmak ve resmî ve hususî rehabilitasyon müesseselerini murakabe ve çalışmalarını tanzim, umumî, mülhak ve hususî bütçeli dairelerle hususî idareler ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait müessese ve kurumlar ve hususî kanunlarla kurulmuş bankalar ve sosyal yardım müessese ve teşekkülleri arasında işbirliği temin etmek gibi mühim vazifelerle görevlendirilen enstitü faaliyete geçmiş olup UNICEF ile müştereken muhtelif yaşlardaki çocuklarla meşgul olan öğretim ve eğitim personelini yetiştirmek üzere 1960 yılından itibaren seminerler açılması kararlaştırılmıştır. Bu seminerlerde dört senede 1040 personel yetiştirilecektir. 1960 yılında bu seminerlerden 8 tanesi açılmış bulunacaktır. Enstitü, koordinasyon vazifesinin ifası için memleket da-

hilinde geniş bir anket faaliyetine girişmiştir. Gelen cevaplara göre memleketteki sosyal hizmetler derneklerine dair gerekli malûmat istihraç olunarak icap eden tasnifler de yapıldıktan sonra mevzuu tamamen aydınlatılmış olacaktır. Enstitü personelinin yetiştirilmesine çalışılmakta olup şimdiye kadar Birleşmiş Milletlerden üç burs temin olunmuştur. 35 elmanın sosyal hizmetler sahasında yetiştirilmesi için I. C. A. teknik yardımlarından faydalanmaya çalışılmaktadır.

27-29/XII/1959 tarihlerinde Ankara'da Türkiye Birinci Millî Sosyal Hizmetler Konferansı tertip edilmiştir. Yurdun muhtelif bölgelerinden yüzlerce temsilci iştirak ederek azamî alâka toplamış olan bu konferansta :

1. Müesseseler bakımında bulunan çocuklar, Türkiye'de çocuk ve aile hayatı.
2. Rehabilitasyon, hastalık ve sosyal meseleler.
3. Sosyal hizmetlerde kadının ve Türkiye'de gönüllülerin rolü.
4. Sosyal yardım ve yaşlılar meselesi.
5. Köy meseleleri ve göçmen işleri.
6. Endüstride sosyal hizmetler.
7. Sosyal hizmetlerin ve sosyal yardımların koordinasyonu.
8. Mülteciler meselesi,

mevzuları tetkik olunarak grup çalışmalarile hazırlanan raporlar ve konferansta izhar olunan muhtelif temennîler enstitüde incelenecektir.

I. C. Sağlık ve Yardımcı Sağlık Personeli yetiştiren Müesseseler — Institutions training Health and Auxiliary Health Personnel. 1945 — 1959.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Cumhuriyet Hükûmetinin kuruluşundan itibaren memleket ihtiyacını karşılamak üzere sağlık personeli yetiştirmek için icap eden müesseselerden bir çoğunu bizzat kendisi meydana getirmiş ve başka bir teşekküle ait olan, meselâ Tıp Fakülteleri gibi diğer müesseselerde de daha fazla sağlık personeli yetiştirmek üzere tertibat almıştır.

I. C. 1. Tıp Fakülteleri — Schools of Medicine.

İstanbul, Ankara ve İzmir'de olmak üzere Türkiye'de halen 3 Tıp Fakültesi mevcuttur:

I. C. 1. a. İstanbul Tıp Fakültesi — School of Medicine of İstanbul.

Türkiye'de ilk modern mânada tıp mektebi Askerî ve Cerrahî Tıbbiye Mektebi olarak 1827 de İkinci Sultan Mahmut zamanında İstanbul'da kurulmuştur. 1864 de yine İstanbul'da diğer bir tıp mektebi (Mülkiye Tıp Mektebi) ismile açılmıştır. 1909 da Mülkiye Tıp Mektebi Tıp Fakültesi olmuş ve Askerî Tıbbiye Mektebile birleştirilmiştir. 1933 de İstanbul Tıp Fakültesi kadrosu tamamile değişmiş ve bir çok yeni hastane ve binalarla takviye edilmiştir.

1922 senesinde İstanbul Tıp Fakültesine kız talebeler de alınmağa başlanmıştır.

I. C. 1. b. Ankara Tıp Fakültesi — Ankara School of Medicine.

Ankara Üniversitesine bağlı olarak 1945 yılında teşekkül etmiştir.

I. C. 1 c. İzmir Tıp Fakültesi — İzmir School of Medicine.

1955 yılında açılmıştır. İlk mezunlarını 1960 - 1961 ders yılında verecektir.

İstanbul ve Ankara Tıp Fakültelerinin 1945 — 1959 yılları arasındaki devrede verdikleri mezun sayıları Cetvel 43 de gösterilmiştir. İstanbul Tıp Fakültesi bu devre esnasında 3,872 mezun vermiş olup yıllık mezun vasatisi 277, Ankara Tıp Fakültesi ise 1,745 mezun vermiş olup yıllık mezun vasatisi 125 tir. Cetvelin tetkikinden İstanbul Tıp Fakültesi en yüksek mezun adedini 1949 — 1950 ders yılında verdiği 388 ve müteakiben bu rakam gittikçe düşerek 1958 — 1959 ders yılında ancak 228 mezun vermiştir. Ankara Tıp Fakültesi en yüksek mezun adedini 246 olmak üzere 1955 — 1956 ders yılında vermiştir. Bu yıldan sonra bu fakültenin de verdiği mezun adedi azalmağa başlamış ve 1958 — 1959 ders yılında ancak 163 mezun vermiştir. 1957 — 1958 ders yılı mezun sayısı ise ancak 147 dir.

Cetvel 43. — İstanbul ve Ankara Üniversiteleri Tıp Fakültelerinden mezun olanlar, 1945 — 1959.

Table 43. — Graduates from İstanbul and Ankara Schools of Medicine, 1945 — 1959.

Yıl Year	İstanbul Tıp Fakültesi İstanbul School of Medicine			Ankara Tıp Fakültesi Ankara Shool of Medicine		
	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
Toplam **Total**	**3 872**	**441**	**4 313**	**1 745**	**241**	**1 986**
1945 — 46	308	17	325	169	5	174
1946 — 47	360	21	381	117	4	121
1947 — 48	351	33	384	113	5	118
1948 — 49	290	7	297	44	6	50
1949 — 50	362	26	388	67	4	71
1950 — 51	341	31	372	65	19	84
1951 — 52	329	28	357	111	13	124
1592 — 53	184	30	214	172	28	200
1953 — 54	223	27	250	168	19	187
1954 — 55	215	30	245	102	16	118
1955 — 56	246	54	300	209	37	246
1956 — 57	252	49	301	144	39	183
1957 — 58	229	42	271	127	20	147
1958 — 59	182	46	228	137	26	163

I. C. 1. d. İstanbul Eczacı Okulu — İstanbul School of Pharmacists.

1945 — 1959

Cetvel 44 ün tetkikinden Eczacı Okulu'nun yıllık vasati mezun sayısının 33 olduğu görülür.

Cetvel 44. — İstanbul Eczacı Okulu'ndan mezun olanlar, 1945 — 1959.

Table 44. — Number of graduates from the School for Pharmacists, İstanbul, 1945 — 1959.

Ders yılı School year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
Toplam — Total	479	349	828
1945 — 1946	34	18	52
1946 — 1947	42	23	65
1947 — 1948	25	24	49
1948 — 1949	29	25	54
1949 — 1950	31	21	52
1950 — 1951	33	20	53
1951 — 1952	45	22	67
1952 — 1953	42	25	67
1953 — 1954	54	37	91
1954 — 1955	33	37	70
1955 — 1956	21	17	38
1956 — 1957	27	16	43
1957 — 1958	24	25	49
1958 — 1959	34	39	73

I. C. 1. e. İstanbul Diş Tababeti Okulu — İstanbul School for Dentists.

Cetvel 45 in tetkikinden Diş Tababeti Okulu'ndan 14 yıllık devrede 148 i kız olmak üzere 792 kişi mezun olmuştur. Yıllık ortalama mezun sayısı 57 civarındadır.

Cetvel 45. — Diş Tababeti okulundan mezun olanlar, 1945 — 1959.

Table 45. — Number of graduates from the School for Dentists, 1945 — 1959.

Ders yılları Sshool years	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
Toplam — Total	644	148	792
1945 — 1946	35	6	41
1946 — 1947	27	8	35
1947 — 1948	38	10	48
1948 — 1949	29	5	33
1949 — 1950	35	11	46
1950 — 1951	32	10	42
1951 — 1952	44	5	49
1952 — 1953	50	14	64
1953 — 1954	42	8	50
1954 — 1955	54	14	68
1955 — 1956	51	11	62
1956 — 1957	69	12	81
1957 — 1958	75	16	91
1958 — 1959	64	18	82

I. C. 1. f. Hemşire Okulları — Schools for Nurses.

Türkiye'de ilk hemşire okulu 1925 yılında Kızılay Cemiyeti tarafından hizmete açılmıştır. Mezkûr okuldan 1959 ders yılı sonuna kadar 875 hemşire mezun olmuştur.

1943 yılında İstanbul'da Erenköy'de Verem Savaş Derneği tarafından açılan bir okula Verem Savaş Hemşire Okulu ismi verilmiştir. Mezkûr okuldan şimdiye kadar 109 sosyal hemşire mezun olmuştur. Bu okul mezunları verem mevzuunda ziyaretçi sosyal hemşire olarak vazife görmektedirler.

Çeşitli yataklı sıhhî müesseselerin hemşire ihtiyacını karşılamak üzere Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ilk önce 1946 yılında İstanbul'da Haydarpaşa Nümune Hastahanesile Şişli Çocuk Hastahanesinde, daha sonra da Ankara Nümune Hastahanesinde birer hemşire okulu açmıştır. 1953 yılında bunlara ilâveten İzmir, Erzurum, Sivas, Trabzon ve Ankara Doğumevlerinde ve 1956 yılında Konya'da birer okul tedrisata açılmıştır.

1957 yılına kadar orta okul mezunu genç kızlarımızı kabul ederek onları üç yıllık bir tedris devresinden sonra mezun veren Hemşire Okullarının statüsünde o yıl kabul ve neşrolunan bir kanunla bir değişiklik yapılmıştır. Önce üç yıllık bir tahsilden sonra Hemşire okullarından hemşire olarak neş'et edenlere aynı zamanda muasır doğum bilgisi öğretmek amacile hemşire okullarının tahsil süresi dört yıla çıkarılmıştır. Böylece bu okullardan yetişenler müesseselerde ebe ve hemşire olarak vazife görmeğe başlamışlar ve ebeye olan ihtiyaç böylece kısmen karşılanmıştır.

Evvelce üç senelik hemşire okulunu bitiren hemşireler yirmi lira asli maaşla tâyin dilirlerken dört yıllık okullar için lise üstü meslek okulu statüsü kabul edilerek bu okullardan neş'et edenler 25 lira asli maaşla tâyin edilmeğe başlamıştır.

1957 yılında Şişli, Ankara Nümune ve Ankara Doğumevlerindeki hemşire okulları tevhit olunarak Cebeci'deki Ankara Hastahanesi bünyesinde tek okul olarak faaliyete geçirilmiştir. Böylece faaliyete geçen Ankara Hemşire Okulu Balkanlar'da ve hattâ bir çok ileri seviyeli memleketlerde dahi eşi bulunmayan bir müessese olarak çok kısa bir zamanda taazzuv etmiş ve memlekete çok kıymetli hemşireler yetiştirmeğe başlamıştır. Ankara Hastahansinin kendisine bir tatbikat hastahanesi gibi çalıştığı Ankara Hemşire Okulu konferans salonları, yatakhaneleri, dershaneleri, amfileri ve her türlü sıhhî tesislerile her bakımdan öğünülecek bir müessesedir. Bütün teçhizat ve tedrisat malzemesi modern ve muasır tıp anlayışına uygun olarak temin olunmuştur. Bu örnek müessese, Ankara Hastahanesile birlikte on üç milyon liraya mal olmuştur. Ayrıca her iki müesseseye bir buçuk milyon lira civarında teçhiz ve teftiş masrafı yapılmıştır.

Hemşire okullarından mezun olup da üç sene müddetle kliniklerde çalışan hemşirelerin görgü ve bilgilerini arttırarak ve hemşire servis idaresindeki şekli son inkişafları yakından takip etmek üzere 1952 — 1953 ders yılında bir Hemşire Tekâmül Kursu açılmış ve şimdiye kadar bu kurslardan halk sağlığı hemşiresi, talim hemşiresi ve idareci hemşire olmak üzere cem'an 108 hemşire mezun olmuştur. 1958 yılındanberi bu kursa müstakil bir hüviyet verilmiş ve bir mektep haline ifrağ edilmiştir.

Cetvel 46. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait hemşire okullarından mezun olanlar, 1950 — 1959.

Table 46. — Number of Schools for Nurses belonging to the Ministry of Health and Social Assistance and number of graduates, 1950 — 1959.

Ders yılı School year	Okul adedi Number of schools	Mezun adedi Number of graduates
1949 — 1950	3	36
1950 — 1951	3	54
1951 — 1952	3	71
1952 — 1953	8	58
1953 — 1954	8	71
1954 — 1955	8	111
1955 — 1956	9	117
1956 — 1957	7	111
1957 — 1958	7	—
1958 — 1959	7	107

Hastahanelerimizin büyük noksanlarından biri de bilhassa büyük hastahanelerde diyetetisyen (hasta gıdası hazırlamakta bilgi ve yetki sahibi personel) noksandır. Bu noksanı telâfi etmek ve mütehassıs eleman yetiştirmek üzere Dünya Sağlık Teşkilâtının yardımlarile bu mevzuda yeni bir kurs ihdas olunacaktır.

Bütün gayretlere rağmen yurtta mevcut hemşire sayısı ihtiyaca lâyıkı veçhile cevap verememektedir. Bu bakımdan hasta bakımı hizmetlerinde kullanılmak üzere bir hemşire yardımcı sınıfı ihdası düşünülmüş ve 1954 yılında kabul olunan 6283 saylı Hemşirelik Kanununun 7 nci maddesine müsteniden hemşire yardımcısı namzedi kursları açılmıştır. Bu maksatla 1957 yılındanberi 52 hastahanede hemşire yardımcısı namzedi kursu faaliyete geçirilmiştir.

Bu kurslara ilk okul mezunu 18 - 30 yaş arasındakiler alınmaktadır. 6 ay nazarî ve bir yıl da umumî ve nazarî tedrisattan sonra bunlara hemşire yardımcısı unvanı verilmekte ve tayinleri yapılmaktadır. Hemşire yardımcısı kurslarında mevcut 900 kadrodan her bir buçuk yılda bir mezunlar verilmekte ve bunlar yurdun muhtelif bölgelerindeki müesseselerde vazife almaktadırlar.

I. C. 1. g. Ebe Okulları ve Köy Ebe Okulları — Schools of Midwives and Village Midwives.

Tababetin yardımcı personelinden birisi de ebeliktir. Ebelik, doğum, lohusalık ve süt çocukluğu devrelerinde ebelere terettüp eden büyük vazifeler vardır.

Ebelerin çok defa alacakları basit tedbirlerle veya zamanında yapacakları ufak müdahalelerle çok zaman anne ve çocuk hayatının kurtarıldığı ve dolayısile doğumdan mütevellit ana ve çocuk vefiyatının azaldığı bir hakikattir.

Eskiden memleketimizde ebelik, anadan kıza intikal eden ve yanlış görgü ve tecrübeye dayanan bir sanat halinde idi. 1928 yılında kabul edilen 1219 sayılı «Tababet ve Şuabatı Sanatlarının tarzı icrasına dair Kanun» ile ebelik sanatının icrasına yalnız ebe mektepleri mezunlarile tatbikat gördükleri hastahanelerden ehliyet vesikası almış bulunanlar mezun kılındılar.

Ebelik sanatı, bugün eriştiği merhalede doğuran kadınların doğumları sırasında yalnız basit yardımlar yapmaktan ibaret değildir. Bugünün tıbbî ve sosyal anlayışına göre ebeler, kadınların gebe kaldıkları günden itibaren onların doğum, lohusalık, lohusalık sonrası devreleri ve doğan çocuğun da süt çocukluğu devresini ikmal edinceye kadar anne ve çocuğu kontrolu altına alarak onlara nezaret etmekte, tavsiyelerde bulunmakta, icabında yardımlar yapmakta ve netice itibarile gebeliğin, doğumun, lohusalığın ve emzirme devresinin normal ve ârızasız surette seyrini temin için her türlü tedbirleri almakta ve lüzumunda tabip müdahalesinin lüzumunu da zamanında tayin ve tesbit etmektedir.

Bu sebeple bu meslek ve sanatın icaplarının eksiksiz olarak yerine getirilebilmesi için ebelerin çok şümullü bilgilerle mücehhez olarak yetiştirilmelerini icap ettirmektedir.

Türkiye'de ilk Ebe Okulu İstanbul Tıp Fakültesi Vilâdethanesinde tesis olunmuştur. Bugün İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine bağlı bir yatılı Ebe Okulu mevcuttur.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bir taraftan anne ve çocuk sağlığı mevzuunda çok âcil ve geniş ihtiyaçları karşılayacak tedbirler alırken aynı zamanda yüksek bilgili ebelerin yetiştirilmeleri maksadile Ankara Doğumevi bünyesinde de bir Ebe okulu ihdasına karar verilmiş ve bu okul 1959 Ekim başlangıcında tedrisata başlamıştır.

Gebe köylü kadınların fennî bir şekilde doğumlarını sağlamak amacile son yıllarda yurdun muhtelif bölgelerinde bir çok köy ebe okulları tesis olunmuştur. 1938 yılında Balıkesir ve Konya'da da açılan iki Köy Ebe Okuluna 1956 yılında beş yeni Okul ilâve edilmiştir. 1957 de Köy Ebe Okulu adedi 10 a, 1959 da 14 e yükseltilmiştir. Adı geçen 14 Köy Ebe Okulunda 750 talebe okutulmaktadır.

Cetvel 47. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına alt Ebe ve Köy Ebe Okulları ve mezun sayıları, 1950 — 1959.

Table 47. — Schools of Midwives and Village Midwives belonging to the Ministry of Health and Social Assistance and number of graduates, 1950 — 1959.

Ebe Okulları — Schools of Midwives			Köy Ebe Okulları — Schools of Village Midwives	
Ders yılı School year	Okul sayısı Number of Schools	Mezun sayısı Number of graduates	Okul sayısı Number of schools	Mezun sayısı Number of graduates
1949 — 1950	1	20	2	20
1950 — 1951	1	17	2	17
1951 — 1952	1	27	2	27
1952 — 1953	1	17	2	17
1953 — 1954	1	27	2	27
1954 — 1955	1	16	2	16
1955 — 1956	1	16	7	16
1956 — 1957	1	16	10	21
1957 — 1958	1	18	13	475
1958 — 1959	2	19	14	421

I. C. 1. h. Sağlık Memurları Okulları — Schools of Sanitarians.

Cumhuriyetin ilânından sonra 1924 yılında İstanbul'da gündüzlü, Sivas'da yatılı olmak üzere iki Küçük Sıhhiye Memurları Okulu açılmıştır. Bir müddet sonra Sivas'taki okul Çorum ile, bilâhare 1941 de Çorum Okulu da İstanbul'daki Küçük Sıhhiye Memurları Mektebi ile birleştirilmiştir.

1946 yılında Ankara ve Sivas'da Sağlık Komiserleri Okulu adile meccani yatılı iki okul açılmıştır. 1948 de Sivas Okulu, 1954 yılı sonunda İstanbul Okulu Ankara'ya ilhak olunarak Sağlık Memurları Okulu adile evvelki okul kadroları birleştirilerek bugün 550 kadrosu bulunan, üç yıllık tedris süreli lise muadili bir meslek okulu halini iktisap etmiş bulunmaktadır.

Yurtta koruyucu tababet faaliyetlerinin inkişafına muvazi olarak bilhassa ihtiyaç hissedilen yardımcı sıhhî personel yetiştirmekle ödevli Sağlık Memurları Okulunun ders müfredat programlarına ilâveler yapıl-

mış ve öğrencilerin sabahları öğleye kadar muhtelif sağlık müesseselerinde pratik eğitime tâbi tutulmalarına önem verilmiştir. Bu meyanda röntgen, eczacılık ve lâboratuvar teknikeri yetiştirilmek üzere Sağlık memurlarının adı geçen branşlarda kalifiye olmalarını derpiş eden bir talimat hazırlanmıştır.

Cetvel 48. — Sağlık Memurları Okulları adetleri ve mezun sayıları, 1950 — 1959.

Table 48. — Number of Schools of Sanitarians and number of graduates, 1950 — 1959.

Ders yılı School year	Okul sayısı Number of Schools	Mezun sayısı Number of
1949 — 1950	2	135
1950 — 1951	2	132
1951 — 1952	2	153
1952 — 1953	2	145
1953 — 1954	2	68
1954 — 1955	2	61
1955 — 1956	1	138
1956 — 1957	1	87
1957 — 1958	1	121
1958 — 1959	1	201

I. C. 1. i. Hıfzıssıhha Okulu — School of Public Health.

Halk sağlığı son yarım asır içinde hekimlikle mühendislik, eğitimcilik, istatistik, ziraatçilik, veterinerlik gibi meslekterin insan sağlığını alâkadar eden veçhelerinin sentezinden doğmuş bir ilimdir. Zamanımızda bu konu tamamen ayrı bir ihtisas şubesi olmuştur. Hıfzıssıhha Okulu bu ilmin beşiğidir.

1935 yılında hekimler, eczacılar, kimyagerler, sağlık memurları, maarif sağlık müfettişleri, ziraat müfettişleri, mühendisler ve iş müfettişlerine sıhhî, fennî ve idarî vazifelerine ait tekâmül tedrisatı yapmak üzere kurulmuş olan bu okulda ilk 15 yıl içinde hekimlere on kurs yapılmıştır. Bu kursların ortalama süresi 96 gündür. Bu duruma göre ortalama yılda ancak iki ay faaliyette bulunmuştur. Bu müddet içinde 209 hekim kurslara iştirak etmiştir. Son yıllarda okulda 13 kurs yapılmıştır. Kursların

ortalama süresi 135 gündür. Bu müddet zarfında okulda kursa devam eden hekim, hemşire, sağlık memuru sayısı 260 tır. Okulun kuruluşundanberi yaptığı eğitim faaliyeti bundan ibarettir.

1958 yılında hükûmet Hıfzıssıhha Okuluna — yabancı memleketlerdeki emsalini gözönüne alarak — yeni bir veçhe vermeğe karar vermiştir. Bu hususta hazırlanan kanun lâyihası maalesef kanuniyet kesbetmemiş bulunmaktadır. Bu lâyiha kanunlaşmış olsaydı Hıfzıssıhha Okulu lâğvedilerek yerine ilmî muhtariyeti haiz Halk Sağlığı Akademisi kurulacaktı. Tasavvurun tahakkuku için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı gayret sarfetmektedir. Bu akademi Hıfzıssıhha Okulu gibi sadece kurs yapan bir müessese değil halk sağlığı sahasında ilmî araştırma ve etüdler yapan bir merkez, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının ilmî müşavere mercii ve halk sağlığı mütehassıslarını yetiştiren bir eğitim müessesesi olacaktır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bu sahadaki âcil ve büyük ihtiyacını nazarı dikkate alarak ve kanunların verdiği selâhiyetlerine dayanarak 1958 yılında Hıfzıssıhha Okulunu müstakbel akademinin esaslarını hazırlamakla vazifelendirmiştir.

Hıfzıssıhha Okulu 1958 Kasım ayındaberi daimî bir etüd ve eğitim müessesesi olmuştur. Halen 30 hekim bu müessesenin faaliyetlerine iştirak etmektedir. Sekiz hekimin müstakbel Akademi için öğretim üyesi olarak yetiştirilmek üzere yabancı memleketlere gönderilmeleri takarrur etmiş ve Dünya Sağlık Teşkilâtından gerekli burslar temin edilmiştir. Adı geçen teşkilât önümüzdeki beş yıl içinde 20 hekim, kimyager, mühendis ve veterineri halk sağlığının kendilerini ilgilendiren branşlarında yetiştirilerek öğretim üyesi olmalarını sağlamak için yabancı memleketlerde tahsil ettirmeği kabul etmiştir. UNICEF Rockfeller Fondasyonu Okulun eğitim ve araştırma faaliyeti için muhtaç olduğu teçhizatı hediye etmektedir.

Okulda halen üç mühim ilmî şube tesis edilmiş bulunmaktadır. Diğer dokuz şubenin tesisi için de personel yetiştirilmesi plânlanmıştır. Faaliyete geçen şubelerden birincisi memleketimiz için çok önemli olan tüberküloz epidemiyoloji şubesidir. Halen bu şubede iki mütehassıs hekim ve altı teknik eleman çalışmaktadır. Bu şube, memleketimizde tüberkülozun dağılış nisbeti üzerinde — şehir ve köylerde — ilmî etüdler yapmakta ve toplanan malûmata dayanarak Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına yapılacak mesai plânları hakkında ilmî tavsiyelerde bulunmaktadır. Faaliyete geçen ikinci şube «Sağlık Eğitim Enstitüsü» dür. Sağlık konusunda hakiki başarı ancak halkın işbirliğile sağlanabilir. Eskiden bunun sadece kanun ve emirlerle yapılabileceği kabul edilirdi. Bugün bunun ancak halkın eğitilmesile başarılabileceği anlaşılmıştır. Halka sağlık eğitimi yapılması bugün bütün dünya memleketlerinin üzerinde dikkatle durduğu bir konudur. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bu konu üzerine dikkatle eğilmiş ve kurulan Sağlık Eğitim Enstitüsünü, eğitim faaliyetini organize edecek mütehassısları yetiştirmekle beraber halk eğitiminde bilfiil vazife alacak öğretmen, vaiz gibi personeli de gerekli bilgilerle teçhiz eden kurslar yapmakla vazifelendirmiştir. Bu enstitüye bağlı bir ekstansiyon servisi de kurulmaktadır. Bu servis memleketin muhtelif bölgelerinde

halkın sağlık hakkındaki inanışlarını etüd ederek eğitim plânlarına veçhe verecek ve halka çeşitli usullerle eğitim yaptıktan sonra alınan neticeleri ilmî esaslara göre değerlendirecek ve en müessir usulle tatbik şekilleri hakkında müsbet tavsiyelerde bulunacaktır.

Kurulmuş olan üçüncü şube de mikrobiyoloji şubesidir. Bu şube epidemiyolojik araştırmalara yardım etmekle beraber yurtta lâboratuvar hizmetlerinin ıslâhı için de çalışmaktadır.

Son iki yıl içerisinde okulun deruhte ettiği ilmî araştırma ve etüdler şunlardır :

1. UNESCO tarafından desteklenen ve Türkiye'de lâboratuvar hayvanları üzerinde yapılan etüd.

2. Dünya Sağlık Teşkilâtı ile müşterek olarak çiçek aşısının Milletlerarası standardizasyonu üzerinde yapılan etüd.

3. Tifo aşısının tesir gücünü tesbite yarayan bir lâboratuvar deneyinin bulunması üzerinde yapılan etüd. Bu konuda Dünya Sağlık Teşkilâtı mecmuasında okul mensupları bir ilmî yazı neşretmişler ve Dünya Sağlık Teşkilâtı bu araştırmaları desteklemek için bağışta bulunmuştur.

4. Hidatid hastalığının serolojik teşhis usullerinin geliştirilmesi üzerinde etüd.

5. Köylük mıntakalarda ana ve çocuk ölüm nisbetlerinin tesbiti üzerinde etüd.

6. Türk çocuklarında normal boy ve ağırlık değerleri üzerinde etüd.

7. Sağlık hizmetlerile ilgili Türk kanun, nizamname, talimatname ve tâmimlerin kodlanması.

8. Bulaşıcı hastalıklarla savaş nizamnamesi taslağının hazırlanması.

9. Memleketimizde tüberküloz nisbetinin — köy ve şehirlerde — istatistik usullere göre plânlanmış taramalar yaparak tesbiti.

10. Şehir ve köylük bölgelerde tüberküloz savaş plânlarının tekemmül ettirilmesi için plot bölgeler kurarak bu problemleri üzerinde etüd.

11. Pamuk tohumu ununun halkımız tarafından yenip yenmiyeceğine dair etüd. (Pamuk tohumu unu proteinden zengin bir gıdadır. Halkın bunu yiyebileceği isbat edilirse UNICEF memleketimizde bu sanayiin kurulmasına yardım edecektir.

12. Ankara'da okul çocuklarında barsak parazitleri nisbeti üzerinde bir etüd.

I. C. 2. Türkiye'de Sağlık Personelinin Durumu ve Tevzi Şekli — The State and Distribution of Health Personnel in Turkey.

Cetvel 49 Türkiye'de mevcut sağlık personelinin 1949 — 1959 yılları arasındaki miktarlarını göstermektedir. 1959 da bütün personel sınıflarında 1950 ye nazaran oldukça fazla bir artış müşahede edilmektedir.

Cetvel 50 de bir sağlık personeline isabet eden nüfus adedi gösterilmiştir. Mütehassıslar dahil bir hekim başına 1949 da 3075 nüfus isabet ederken bu rakam 1959 da 2190 a, beher mütehassıs başına isabet eden nüfus 1949 da 6825 iken 1959 da 4703 e, beher diş tabibi başına isabet eden nüfus 1949 da 17,487 iken 1959 da 14,459 a, beher eczacı başına isabet eden nüfus 1949 da 32,890 iken 1959 da 21,899 a, beher hemşire başına isabet eden nüfus 1949 da 30,626 iken 1959 da 14,916 ya, beher köy ebesi başına isabet eden nüfus 1949 da 7,389 iken 1959 da 5,693 e düşmüştür.

Cetvel 51 de 1949 ile 1959 yılları arasındaki devrede Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı teşkilâtında (Belediye ve Özel idareler dahil) vazifeli sağlık personeli adedi gösterilmiştir.

Cetvel 53 de 1949 ile 1959 yılları arasındaki devrede Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı emrinde çalışan sağlık personelinin Türkiye'de mevcut sağlık personeli toplamına göre yüzde nisbetleri gösterilmiştir.

Cetvel 49. — Türkiye'de Sağlık Personeli, 1949 — 1959.

Table 49. — Health Personnel in Turkey, 1949 — 1959.

Meşguliyet — Occupation	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Toplam — Total	27 369	25 595	24 197	22 460	21 417	20 122	19 123	18 214	16 809	15 603	14 911
Hekimler (Mütehassıslar dahil) Physicians (including specialist)	12 069	11 580	10 894	9 985	9 638	9 093	8 549	8 079	7 169	6 895	6 624
Mütehassıslar — Specialists	5 620	5 477	5 379	4 921	4 802	4 432	4 129	3 862	3 524	3 248	2 985
Diş Tabipleri — Dentists	1 828	1 765	1 759	1 663	1 566	1 453	1 371	1 366	1 320	1 232	1 165
Eczacılar — Pharmacists	1 207	1 140	1 035	1 030	970	910	840	770	720	660	620
Hemşireler — Nurses	1 772	1 718	1 682	1 516	1 400	1 234	1 150	957	857	737	665
Ebeler — Midwives	2 172	2 157	2 059	2 061	2 051	1 862	1 854	1 844	1 805	1 704	1 691
Köy Ebeleri — Village Midwives	2 617	2 590	2 227	1 800	1 480	1 430	1 382	1 352	1 382	1 204	1 066
Sağlık Memurları — Sanitarians	4 682	4 645	4 541	4 405	4 312	4 140	3 977	3 846	3 556	3 171	3 080
Hemşire yardımcıları-Aid Nurses	1 022	—	—	—	—	—	—	—		—	—

Cetvel 50. — Bir Sağlık Personeline isabet eden Nüfus Adedi, 1949—1959.

Table 50. — Number of population per health personnel, 1949—1959.

Meşguliyet — Occupation	1959 Kadınlar dahil Including females	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
		Bir Sağlık Personeline isabet eden Nüfus Adedi — Number of Population per Health Personnel										
Toplam — Total	27 369	966	1 008	1 040	1 092	1 116	1 156	1 183	1 208	1 271	1 333	1 366
Hekimler (Mütehassıslar dahil) — Physicians (including specialists	12 069	2 190	2 227	2 126	2 457	2 479	2 559	2 647	2 847	2 981	3 032	3 075
Mütehassıslar — Specialists	5 620	4 703	4 711	4 679	4 985	4 977	5 250	5 482	5 696	6 059	6 405	6 825
Diş Tabipleri — Dentist	1 828	14 459	14 620	14 307	14 752	15 262	16 608	16 513	16 107	16 188	16 804	17 487
Eczacılar — Pharmacists	1 207	21 899	22 631	24 316	23 819	24 639	26 669	26 940	28 574	29 679	31 519	32 890
Hemşireler — Nurses	1 772	14 916	15 017	14 962	16 183	17 072	18 856	19 682	22 991	24 934	28 226	30 626
Ebeler — Midwives	2 172											
Köy Ebeleri — Village midwives	2 617	5 693	5 435	5 872	6 354	6 769	7 068	6 995	6 890	6 705	7 604	7 389
Sağlık Memurları — Sanitarians	4 682	5 643	5 554	5 543	5 569	5 543	5 620	5 691	5 721	6 009	6 557	6 614
Hemşire yardımcıları — Aid Nurses	1 022	25 863	—	—	—		—	—	—	—	—	—

Cetvel 51. — 10,000 nüfusa isabet eden Sağlık Personeli, 1949 — 1959.

Table 51. — Health Personnel per 10,000 Population, 1949 — 1959.

Meşguliyet — Occupation	1959 Kadınlar dahil Including females	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
		10,000 Nufusa isabet eden — Per 10,000 Population										
Toplam — Total	27 369	10.4	9.9	9.6	9.1	8.9	8.6	8.4	8.3	7.9	7.5	7.3
Hekimler (Mütehassıslar dahil) — Physicians (including specialists)	12 069	4.6	4.5	4.3	4.1	4.0	3.9	3.8	3.7	3.4	3.3	3.3
Mütehassıslar — Specialists	5 620	2.1	2.1	2.1	2.0	2.0	1.9	1.8	1.8	1.7	1.5	1.5
Diş Tabipleri — Dentists	1828	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.7	0.6	0.6
Eczacılar — Pharmacists	1 207	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3
Hemşireler — Nurses	1 772	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.5	0.5	0.4	0.4	0.4	0.3
Ebeler — Midwives	2 172	1.8	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.4	1.5	1.5	1.4	1.3
Köy Ebeleri — Village Midwives	2 617											
Sağlık Memurları — Sanitarians.	4 682	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.7	1.5	1.5
Hemşire Yardımcıları — Aid Nurses	1 022	0.4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Cetvel 52. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilâtında (Belediye ve Özel İdareler dahil) vazifeli sağlık personeli, 1949 — 1959.

Table 52. — Health personnel working in the institutions of the Ministry of Health and Social Assistance (including City Hall and Special Administration), 1949 — 1959

Meşguliyet — Occupation	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Mütehassıs Tabipler — Specialist physicians	1 566	1 493	1 328	1 265	1 174	1 111	1 037	955	799	748	728
Tabipler — Physicians	1 437	1 439	1 472	1 548	1 568	1 598	1 536	1 496	1 449	1 429	1 405
Asistanlar — Residents	644	633	611	573	369	336	320	305	264	254	246
Diş Tabipleri — Dentists	58	58	52	48	44	41	36	40	38	35	34
Sağlık memurları — Sanitarians	3 395	2 996	2 884	2 887	2 755	2 803	2 800	2 916	2 900	2 388	2 388
Hemşireler — Nurses	1 000	936	1 014	984	928	889	839	795	710	620	540
Ebeler — Midwives	574	395	430	459	471	485	470	455	440	425	400
Köy Ebeleri — Village Midwives	2 221	2 103	1 218	1 088	1 003	960	930	800	800	800	800
Hemşire Yardımcıları — Aid Nurses	662	504	351	295	244	146	—	—	—	—	—

Cetvel 53. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı emrinde çalışan sağlık Personelinin Türkiye'de mevcut sağlık mensupları toplamına göre yüzde nisbeti, 1949 — 1959.

Table 53. — Percentage of Health Personnel practising in the Institutions of the Ministry of Health according to total number of the same personnel in Turkey, 1949 — 1959.

Mesgullyet — Occupation	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Hekimler (Mütehaassıslar dahil) — Physicians (including specialists)	24.9	25.3	25.7	28.2	28.3	29.8	30.1	30.3	31.3	31.6	32.2
Mütehassıslar — Specialists	27.9	25.4	22.8	27.8	24.5	25.1	25.1	24.7	21.3	23.0	24.4
Diş Tabipleri — Dentists	3.2	3.3	3.0	2.9	2.8	2.8	2.6	2.9	2.9	2.8	2.9
Sağlık memurları — Sanitarians	72.5	64.5	63.5	65.5	63.6	67.7	70.4	75.8	81.5	75.3	77.5
Hemşireler — Nurses	56.4	54.5	60.3	64.9	64.8	72.0	72.9	83.1	82.8	84.1	81.2
Ebeler — Midwives	26.4	18.3	20.9	22.2	22.9	26.0	25.4	24.7	24.3	24.9	23.7
Köy Ebeleri — Village midwives	84.1	81.2	54.7	60.4	67.8	67.1	67.3	60.7	57.9	66.4	75.0

I. D. Sağlık Sahasında Milletlerarası Münasebetlerimiz: International Relations in the field of Health.

Sağlık sahasında Birleşmiş Milletlerin iki teşekkülü ile doğrudan doğruya temas olunmaktadır. Bunlar, Dünya Sağlık Teşkilâtı ve Çocuklara Yardım Fonu «UNICEF» tir.

Birleşmiş Milletler Teknik Yardım İdaresile bilvasıta temas olunmaktadır. Bunlardan başka Avrupa Konseyi, Merkez Andlaşma Teşkilâtı «CENTO» gibi Hükûmetlerarası Teşekküllerin sağlık sahasındaki çalışmalarına iştirak edilmektedir.

I. D. 1. Dünya Sağlık Teşkilâtı — World Health Organization.

5062 sayılı kanunla anayasası tasdik olunarak Teşkilâta âza olunmuştur. Bu anayasaya göre teşkilâtın gayesi, bütün milletleri mümkün olan en yüksek sağlık seviyesine ulaştırmaktır. Bu maksatla da sağlık sahasında milletlerarası mahiyet arzeden çalışmalarda müdür ve düzenleyici makam sıfatile hareket eder. Bu teşekkül ile ihzarî mahiyetteki ilk temaslar 1948 yılında başlamıştır.

I. D. 1. a. Verem Projesi — Tuberculosis Project.

Teşkilâtın yardımları ve eksperler göndermek suretile tecelli eden teşriki mesaisi ile ilk defa bir verem projesi ele alınmış ve 1950 yılında İstanbul'da Milletlerarası Verem Tekâmül Merkezi tesis ve teçhiz olunmuştur. Aynı proje dahilinde göğüs cerrahisi ve verem şimiyoterapisi için demonstrasyon ekipleri gelmiştir. 1952 yılında BCG lâboratuvarı tesis ve teçhiz edilerek 1953 de verem aşısı kampanyasına başlanmıştır. Bu proje halen devam etmekte olup önümüzdeki yıllarda tevsi edilmesi ve yeni bir tatbikat plânı hususunda teşkilât ile prensip mutabakatına varılmıştır.

I. D. 1. b. Umumî Sağlık Projesi — General Health Project.

1952 senesinde başlanmıştır. Bir umumî sağlık mütehassısı ve bir sağlık mühendisi bir sene müddetle çalışmışlardır. 1953 den itibaren Hıfzıssıhha Okulunda üçer aylık tekâmül kursları tertiplenmeğe başlanmıştır. Bu kurslara Dünya Sağlık Teşkilâtı ecnebî profesörler göndermiştir. 1958 yılında Hıfzıssıhha Okuluna yeni bir istikamet verilerek 9 aylık umumî sağlık tedrisatına geçilmiştir. Teşkilât ve tedrisata da ecnebî profesörler göndermekte ve yetişenlerin tekâmülü için burslar tahsis etmektedir. 1959 Haziran ayından itibaren sağlık müşaviri olarak bir memurunu devamlı olarak göndermesi hususunda da teşkilât ile mutabık kalınmış ve memur vazifeye başlamıştır.

I. D. 1. d. Hemşirelik Projesi — Nursing Project.

1959 yılında tekâmül kursları tertibile başlamıştır. 1955 de hemşirelik işleri organizasyonu 1956 da modern hemşirelik tedrisatı ele alınmıştır. Proje devam etmektedir.

I. D. 1. e. Ana ve Çocuk Sağlığı Projesi — MCH P roject.

Projenin tatbikine 1954 yılında başlanmış, Ankara'da Ana ve Çocuk Sağlığı Tekâmül Merkezi tesis ve teçhiz edilerek, kaza sağlık merkezlerinde, kurulmakta olan şehir ana ve çocuk sağlığı merkezlerile köy grupları sağlık istasyonlarında bu mevzuda çalışacak personelin yetiştirilmesi için üçer aylık tekâmül kurslarının tertibine geçilmiştir. 1957 yılında proje tevsi edilerek Ankara'nın Kızılcahamam kazasında bir örnek tatbikata başlanmıştır. Proje devam etmekte, tevsii ve inkişafı için yeni tatbikat plânı hususunda Dünya Sağlık Teşkilâtile mutabakata varılmış bulunmaktadır.

I. D. 1. f. Trahom Mücadele Projesi — Trachoma Control Project.

Dünya Sağlık Teşkilâtı mütehassıslarının tesbit ettikleri esaslar dahilinde trahomlu mıntakada 1957 yılında bir örnek tatbikata geçilmiştir. Proje tevsi ve inkişaf ettirilmek suretile devam etmektedir.

I.D.1.g. Sıtma Eradikasyonu Programı — Project of Malaria Eradication.

Sıtmanın dünya üzerinden yokedilmesine dair VIII. Dünya Sağlık Asamblesinin aldığı karar üzerine memleketimizde de Dünya Sağlık Teşkilâtının mütehassısları tarafından tesbit edilen esaslara göre 1957 yılında beş senelik bir eradikasyon programına başlanmış, bu proje 1959 yılında tekrar gözden geçirilerek tevsi ve inkişaf ettirilmiştir.

I. D. 1. h. Halk Sağlığı Eğitimi Projesi — Health Education Project.

Bu eğitimi modern metodlarla yapmak üzere 1957 yılında ele alınan proje dahilinde bir sağlık eğitimi Enstitüsünün organizasyonu cihetine gidilmiştir. Proje devam etmektedir.

Dünya Sağlık Teşkilâtının memleketlere has münferit programlarından başka tertip etmekte olduğu milletlerarası müşterek programlara da iştirak etmekteyiz. Bunlar âmme sağlığının çeşitli meseleleri ve mevzularına dair yerine göre eksperler komiteleri, konferanslar, seminerler, etüd grupları, kurslar şeklinde tecelli etmektedir.

Bunlardan başka Dünya Sağlık Teşkilâtının kuruluş günü olan 7 Nisan, âzası bulunan 88 memlekette bu meyanda memleketimizde de her sene Dünya Sağlık Günü olarak kutlanır. Bu vesile ile her yıl sağlığı ilgilendiren bir mevzu tema olarak seçilir ve bu çerçeve dahilinde radyo konuş-

maları, gazete neşriyatı yapılır, tema ile ilgili tanınmış zevatın yazılarını ihtiva eden broşürler dağıtılır ve mahalli konferanslar tertip edilir. Bu kutlama halkın sağlık bakımından olduğu kadar sağlığa alâkasını çekmek bakımından da faydalı olmaktadır.

I. D. 2. Birleşmiş Milletler Çocuk Yardım Fonu (UNICEF).

Daha ziyade UNICEF rümuzu ile tanınan bu milletlerarası teşekkül, Birleşmiş Milletler Şartının 55 inci maddesi gereğince 1946 yılında kurulmuştur. Kuruluş gayesi, İkinci Dünya Harbi'nden mutazarrır memleketlerin felâkete uğrayan anne ve bilhassa çocuklarına âcil yardım etmekti. 1950 yılında Birleşmiş Milletler Genel Asamblesinin dâveti üzerine statüsünü, yardım elini bütün dünya çocuklarına uzatacak şekilde değiştirmiştir. İşte UNICEF ile münasebetlerimiz statüsünün değiştiği 1950 yılında başlar.

UNICFE dünya çocukları için bir nevi yardımlaşma sandığıdır. Kendisi teknik bir organ olmadığından, Dünya Sağlık Teşkilâtı, Gıda ve Tarım Teşkilâtı gibi yine Birleşmiş Milletlerin alâkalı ihtisas teşekküllerinin teknik tasvibinden geçen programlara malzeme yardımı yapan bir teşekküldür.

Fon ile aktedilen Teknik Yardım Esas Anlaşması 6367 sayılı kanunla tasdik edilmiş bulunmaktadır. Bu kanuna istinaden UNICEF ile Bakanlığımız, BCG kampanyası, Ana — Çocuk Sağlığı, Sıtmanın Eradikasyonu, Trahom Savaşı, Bakanlık delâletile Milli Eğitim Bakanlığı ilkokul öğrencilerine besin yardımı anlaşmasını, Tarım Bakanlığı sütün pastörizasyonu tatbikat anlaşmasını imzalamış olup halen bu programlara devam olunmaktadır.

I. D. 2. a. Verem Projesi — Tuberculosis Project.

Fon şimdiye kadar bu program için 295,500 dolarlık bir tahsisat kabul etmiş, bununla BCG lâboratuvarları teçhiz edilmiş ve 1953 yılında açılan BCG kampanyasının yürütülmesi için lüzumlu nakil vasıtalarile malzeme ve teçhizat sağlanmıştır. Aşı kampanyasına devam olunmakta ve verem epidemiyolojisi anketi yapılmak üzere bir ekip faaliyete geçirilmiş bulunmaktadır.

I. D. 2. b. Ana ve Çocuk Sağlığı — Maternal and Child Health (MCH).

Fon bu program için 435,000 dolarlık bir tahsisat kabul ederek, bununla programın yürütülmesi için lüzumlu teçhizat, nakil araçları, süt tozu ve ımukavvi besin maddelerile Hıfzıssıhha Okulu, Ebe — Hemşire Okulları için tedris malzemesi sağlanmıştır.

I. D. 2. c. Sıtma Eradikasyonu Projesi — Project of Malaria Eradication.

Fon bu program için 1956 yılında 1,100,000, 1957 yılında 536,000, 1958 yılında 845,000 ve 1959 yılında 756,000 dolar olmak üzere şimdiye

kadar cem'an 3,237,000 dolar tahsis etmiştir. Bununla 1957 yılında tatbikine başlanan beş senelik sıtma eradikasyonu programı için lüzumlu ensektisidler, pülverizatör, taşıt vasıtaları ve sıtma ilâçları sağlanmıştır. 1959 yılında bu proje tevsi ve tekâmül ettirilmiştir.

I. D. 2. d. Trahomla Savaş Projesi — Trachoma Control Project.

Fon bu program için 25,600 dolarlık bir tahsisat kabul etmiştir. Bununla, taşıt araçları, lâboratuvar malzemesi ve trahom ilâçları sağlanarak 1957 yılında bir rehber projenin tatbikine geçilmiştir.

I. D. 2. e. Süt Pastörizasyonu Projesi — Project of Milk Pasteurization.

Fon bu program için 310,000 dolarlık bir tahsisat kabul etmiş, bununla Ankara'da Atatürk Orman Çiftliği'nde kurulmuş bulunan pastörize süt fabrikasının teçhizatı sağlanmıştır. Bu proje Tarım Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

I. D. 2. f. Okul Beslenme Projesi — Project of School Nutrition.

UNICEF şimdiye kadar bu program için 685,000 dolarlık bir tahsis yapmış, bununla süt tozu, mukavvi besin maddeleri ve taşıtlar sağlanmıştır. Bu proje Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

I. D. 2. g. Sosyal Hizmetler Projesi — Project of Social Services.

UNICEF proje için 23,000 dolarlık bir tahsis yapmış ve Sosyal Hizmetler Enstitüsü tarafından seminerler tertip edilecektir.

Bu programların haricinde Bulgaristan'dan gelen göçmenler ile zelzele felâketzedelerinin âcil durumları karşısında Fon 1951 yılında 45,000 dolarlık bir yardımda bulunmuştur.

1959 yılında, memleketimiz UNICEF İdare Meclisine üye seçilmiştir. 1960 Ocak ayında başlayacak üyeliğimiz üç sene devam edecektir.

Şimdiye kadar Dünya Sağlık Teşkilâtının teknik yardımları ile UNICEF'in malzeme yardımları yekûnu 7,000,000 doları aşmış olup çeşitli sağlık kollarında tetkik ve tetebbu için 248 kişi burslardan istifade ederek dış memleketlere muhtelif müddetlerle gitmişlerdir.

Ancak bu Teşekküllerin yardımlarını sadece maddi kıstaslarla ifade etmek, bunları lâyıkıyla değerlendirmekten uzak kalmaktadır. Nitekim memleketimize gönderdikleri mütehassısların gördükleri hizmetler bilhassa Dünya Sağlık Teşkilâtının Sağlık alanındaki ilmî ve teknik rehberliği, çalışma ve neşriyatından, tertiplediği konferans, seminer ve kurslardan edilen istifadeler her türlü maddî ölçülerin fevkindedir.

I.D.3. Birleşmiş Milletler Teknik Yardım İdaresi — UNO Technical Assistance.

Bu teşekkül memleketlerin iktisadî, içtimaî ve kültürel kalkınmasına yardım etmek maksadıyla kurulmuştur. Mahiyeti itibarile UNICEF gibi Birleşmiş Milletlerin bir muavenet organı olan Teknik Yardım İdaresi, yardımlarını gıda ve ziraat teşkilâtı, Dünya Sağlık Teşkilâtı gibi yine Birleşmiş Milletlerin ihtisas teşekkülleri vasıtasile yapmaktadır.

Mahsus bir ihtisas teşekkülü bulunmayan ahvalde, meselâ Sosyal Hizmetler mevzuunda doğrudan doğruya da yardımlarda bulunmaktadır. Böyle bir yardımdan memleketimiz de faydalanmış ve Sosyal Hizmetler mevzuunda gelen müşavirlerin tavsiyeleri ve işbirliği ile bir Sosyal Hizmetler Enstitüsü teessüs ederek faaliyete geçmiş bulunmaktadır.

Yardım tutarı 60,000 doları bulmuştur.

I. D. 4. Avrupa Konseyi — Council of Europe.

Avrupa Konseyi 1949 yılında üyeleri arasında daha sıkı bir birlik tahakkuk ettirmek gayesiyle kurulmuş bir teşekküldür. Memleketimizde hemen hemen teessüsünden beri üyesi bulunduğu Konsey, siyasî, ekonomik, sosyal, kültürel ve sağlık sahalarında faaliyette bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi ile Sağlık sahasındaki ilk temasımız 1951 de Sosyal ve Tıbbî Yardım Eksperler Komitesi'nin çalışmalarına katılmakla başlar. Bu çalışmalar sonradan bir sosyal ve tıbbî yardım anlaşmasının akdi ile neticelenmiştir. Bilâhare 1954 yılında ihdası karar altına alınan Sıhhat Eksperleri Komitesi'nin çalışmalarına memleketimiz de katılmaya başlamıştır.

Sağlık Komitesi'nin mesaisi neticesi «Harb Malûllerinin Tedavi Maksadıyla Mübadelesi», «Beşerî Menşe'li devaî maddelerin yani Kan ve Müştaklarının Teatisi» ne mütedair andlaşmalar aktedilmiştir. Bu son andlaşmayı tamamlayıcı mahiyette olmak üzere «Test serumlarının teatisi» ne mütedair bir andlaşma üzerindeki çalışmalar hayli ilerlemiştir.

Bunlardan başka, mübrem ihtiyaç halinde sıhhî müesseselere teşhis ve tedavi maksadile mediko — şirürjikal ve lâboratuvar malzemesinin ariyeten ve meccanen temin edilmesi; muhtelif âza memleketlerde hemşirelik tedrisatının yeknesaklaştırılması; termoklimatik, hastahane ve hususî tedavi kaynaklarının âza memleketlerin emrine âmade kılınması; hudut mıntakalarında ağır kaza ve felâket vukuunda yardımlaşma otomatikleşmenin inkişafı dolayısile bedenî ve ruhî sıhhat bakımından sağlık servislerinin önüne çıkan meseleler; sıhhî personelin, hastahaneler, lâboratuvarlar ve sıhhî servislerde çalışmak üzere mübadelesi; tabip ve diğer sıhhî personelin tekâmülü, gibi mevzular üzerindeki çalışmalar devam etmektedir.

Bu mesai haricinde 1956 yılında Avrupa Konseyi bir tıbbî burslar programı ihdas ederek 1957 yılında, programın tatbikine geçilmiştir. Mah-

dut imkânlı bu programın 4 senelik tatbikatı zarfında 17 kişi cem'an 40 ay müddetle muhtelif mevzularda burslardan faydalanmıştır. Üyeler arasında memleketimiz, bu burslardan en fazla istifade edenler meyanında bulunmaktadır.

I. D. 5. Merkezi Andlaşma Teşkilâtı (CENTO) — Central Treaty Organization (CENTO).

Bağdat Paktı namı ile kurulmuş olup sonradan Merkezi Andlaşma Teşkilât CENTO adını alan bu teşekkülün 1955 yılında sağlık sahasında da faaliyete geçmeyi karar altına alması üzerine bu sahadaki temasımız 1956 yılında Sıhhat Tali Komitesi'nin çalışmalarına iştirak etmek suretile başlamıştır.

Üye memleketler arasında sağlık sahasında işbirliğini temin ve tesis maksadile bunu müteakip yapılan Sıhhat Tali Komiteleri ve bilhassa sıtma seminerlerinin çalışmalarına faydalı bir şekilde iştirak edilmiştir.

Bu mesainin neticesi sıtma mücadelesi ve sağlık eğitimi sahalarında üye memleketler arasında fikir ve tecrübe teatisi maksadile karşılıklı ziyaretlerde bulunulmuştur.

CENTO Teknik yardımları meyanında muhtelif sağlık sahalarında birer sene müddetle İngiltere'de tetkik ve tetebbuda bulunmak üzere 15 kişi burslardan istifade etmiş; Verem mücadelesi için malzeme ve Ankara Hastahanesinde çalışmak üzere mütehassıs hemşireler temin edilmiştir.

I. D. 19. I C A Teşkilâtı — International Corporation Administration.

Dünyanın az gelişmiş memleketlerinin hemen hepsine ekonomik gelişmede önemli bir faktör olarak kabul edilen sağlığa yardım etmektedir.

Fakat maalesef sağlık işlerine yardım etmediği yegâne memleket Türkiye'dir. Bu da düşük iktidarın tutumundan ileri gelmiş bir durumdur. Bu tutumun değiştirilmesinde sağlık hizmetlerimizin inkişafı bakımından büyük fayda mülâhaza edilmektedir.

Nitekim son olarak Ankara'da Atatürk Sanatoryumu için ICA den bir buçuk milyon liralık bir yardım sağlanmıştır.

Bu yardımların devamı için mevcut düşüncenin değiştirilmesi gerekir.

I. D. 6. CARE Amerikan Yardım Kooperatifi — Cooperative for American Relief Everywhere, Inc.

CARE ile Hükûmetimiz arasında imzalanan anlaşma gereğince bu teşekkül Kızılay kanalı ile memleketimize gıda yardımı yapmaktadır.

Bu yardımların sağlığa düşen kısmı hastanelerimiz ve diğer shhî müesseseselerimize dağılmaktadır.

Bu Teşkilât 1959 yılında 350,000 Kgr. süt tozu yardımında bulunmuştur. 1960 ve 1961 yıllarında bu yardımların nevi ve miktarlarında artış vukua gelmesi beklenmektedir.

Cetvel 54. — UNICEF TAHSİSLERİ (Dolar Olarak) 1950 — 1959

Table 54. — Aids by UNICEF (Dollars) 1950 — 1959

SENE Year	B.C.G. TÜBERKÜLOZ B.C.G. Tuberculosis	ANA ÇOCUK MCH	TRAHOM Trachoma	SITMA Malaria	PASTÖRİZE SÜT Pasteurized milk	OKUL BESLENME School Nutrition	GÖÇMENLER Immigrates	Yekûn Total	YARDIMLARIMIZ T.L. Our Aids (T.L)
1950	—	—	—	—	—	—	—	—	50.000
1951	40.000	—	—	—	—	—	45.000	85.000	—
1952	77.000	—	—	—	160.000	—	—	237.000	50.000
1953	—	115.000	—	—	—	—	—	115.000	50.000
1954	36.000	—	—	—	126.000	—	—	162.000	75.000
1955	28.500	—	—	—	—	—	—	28.500	75.000
1956	22.300	—	7.600	1.100.000	—	91.000	—	1.220.900	300.000
1957	—	320.000	—	536.000	—	109.000	—	965.000	300.000
1958	—	—	18.000	845.000	—	173.000	—	1.036.000	450.000
1959	90.000	—	73.200	756.000	—	312.000	—	1.231.200	1.500.000
Yekûn Total	293.800	435.000	98.800	3.237.000	286.000	685.000	45.000	5.080.600	2.850.000

Cetvel 55. — Dünya Sağlık Teşkilâtı ve UNICEF'e katılma. payımız ve gördüğümüz yardımlar, 1949 — 1959

Table 55. — Our contribution to WHO and UNICEF and aids received, 1949 — 1959

	Dünya Sağlık Teşkilâtı WHO			Milletlerarası Çocuklara Yardım Fonu UNICEF	
	Katılma Payı $ Contribution $	Burs adedi Number of fellowships	Yardımı $ Dolar Aids in dollars	Yardımımız TL. Our aids in T. Liras	Yardımı $ Aids received in dollars
1949	43.877	4	48.152	—	—
1950	63.992	1	52.962	50.000	—
1951	64.502	12	102.093	—	157.800
1952	79.214	19	128.350	50.000	160.000
1953	76.315	22	150.752	50.000	149.300
1954	76.169	20	101.952	75.000	244.000
1955	85.230	12	67.062	75.000	28.500
1956	84.540	21	83.950	300.000	1.220.900
1957	94.100	37	93.707	300.000	965.000
1958	91.000	40	73.270	450.000	1.036.000
1959	85.080	30	91.128	1.500.000	1.231.000

I. E. Türkiye'de İlâç Sanayii Durumu — Drug Industry in Turkey.

Yurdumuzda ilâç sanayii Cumhuriyet devri ile başlamış ve son yıllarda azamî seviyesine yükselmiştir. Bundan önce iptidaî şartlarda çalışan lâboratuvarlar hiç bir suretle dş memleketlerdeki gelişmiş sanayi ile rekabet edememiş ve Türkiye yabancı ilâçların pazarı haline gelmiştir.

İlk sıralarda eczanelerde basit terkiplerin reçetelere göre hazırlanarak verildiği eski devirlerin ilâçları yerini modern usullerle standardize edilmiş, terkiplere terkedince ilâç mevzuunda inkişaf yolları açılarak iptidaî madde ve tıbbî müstahzar sanayii büyük hamleler yapmış ve modern imkânlarla çalışma yoluna girmiştir.

Başlangıçta eczanelerin lâboratuvar kısmına yerleştirilen basit komprime makinelerinde imâl edilen tabletlerle bazı merhemlerin istenilen evsafta olmadığı anlaşılmış ve bunların yerini ilmî esaslara göre kurulmuş lâboratuvar ve fabrikalar almağa başlamıştır.

Meselâ: Memleketimizde en eski tarihe sahip bulunan Etem Pertev, İbrahim Etem, Mustafa Nevzat Pısak, İhsan Sami ve Abdi İbrahim lâboratuvarları basit ahşap imalâthanelerinden ayrılmışlar ve bu günün anlayışına göre tanzim edilmiş modern ve mükemmel birer tesis olarak fabrikaları meydana getirmişlerdir.

1953 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca hazırlanarak büyük bir titizlikle tatbik sahasına konulan tıbbî ve ispençiyarî müstahzar imalâthaneleri talimatnamesi esaslarına göre yeniden tanzim edilen tıbbî müstahzar lâboratuvarları ise bugün memleket ilâç ihtiyacının % 90 ını karşılayacak kapasitede 120 adede yükselmiş bulunmaktadır.

Bütün bu müesseselerde biyolojik metodlarla ilâçların müessir maddeleri tetkik ve kontrol edilmektedir. Bu suretle imâl edilen müstahzarat emniyetle kullanılabilecek bir durumda piyasaya ve halk ihtiyacına arzedilmektedir.

Halen Türkiye'de ilâç sanayii üç ayrı grup halinde çalışmaktadır:

1. Yerli Fabrikalar.
2. Yabancı Sermayeli fabrikalar.
3. Yerli lâboratuvarlar.

Bu fabrika ve lâboratuvarların en kesif bir şekilde toplandığı şehir İstanbul'dur. Türkiyedeki bütün fabrika ve lâboratuvarların mevcudu ise (120) dir. Bu miktarın yüzde 75 i İstanbul'da çalışmaktadır.

1949 yılında basit birer imalâthane halinde faaliyette bulunan 65 adet lâboratuvar mevcuttu. Bu rakam 1950 de 69, 1951 de 73, 1952 de 80, 1953 de 94, 1954 de 106, 1955 de 113 adede yükselmiş 1956 da ise bu lâboratuvarlardan bir kısmının tesislerini birleştirmesi yüzünden bu rakam 98 e inmiştir . 1957 de 95 ve 1958 de ise 114, 1959 da 120 ye yükselmiştir.

Cetvel 56. — Eczane, Ecza Deposu, Mustahzarat Lâboratuvarı, Yerli ve Yabancı Mustahzar adedi, 1949 — 1959.

Table 56. — Number of Pharmacies, Drug Stores, Laboratories of Pharmaceutical Products, Native and Foreign Pharmaceutical Products in Turkey. 1949 — 1959.

Yılı Year	Eczane adedi Number of pharmacies	Ecza deposu adedi Number of Drug Stores	Mustahzarat laboratuvarı adedi Number of Laboratories of pharma ceutical products	Yerli Tıbbi Mustahzar adedi Number of native pharmaceutical products	Yabancı Tıbbi Mustahzar adedi Number of foreign pharmaceutical products
1949	599	25	65	1 570	2 797
1950	638	27	69	1 727	3 618
1951	650	34	73	1 945	4 174
1952	672	38	80	2 222	4 484
1953	714	42	94	2 626	5 379
1954	863	48	106	3 066	6 088
1955	939	54	113	3 371	6 328
1956	1 001	56	98	3 547	6 575
1957	1 011	75	98	3 650	6 854
1958	1 066	86	115	3 798	7 233
1959	1 113	87	120	4 224	7 469

I. F. Sağlık Eğitimi ve Tıbbi Neşriyat — Health Education and Medical Publications.

Halkın sağlıklı bir muhitte yaşaması, toplumun hastalıklardan ve sakatlıklardan korunması, fertlerin bedenen, ruhen ve aklen sağlık kabiliyetlerinin yükseltilmesi, ömrün uzatılması, sosyal ve ekonomik bakımdan tam bir huzura kavuşulması gayelerile mesken, çevre sağlığı, beslenme, bulaşıcı ve salgın hastalıklar ve sakatlıklar, uyuşturucu maddelerin zararları hakkında broşürler, afişler, sergiler, sağlık müzeleri, filmler, slaidler, radyo konuşmaları, gazete yayınları, konferanslar, grup münakaşaları, sağlık dergisi, kongreler, dünya sağlık günü, verem ve kanser haftaları ve sair vasıtalarla bilgi verilmekte, korunma yolları öğretilmekte ve iyi itiyatların kazanılması maksadile muhtelif yönden sağlık eğitimi yapılmaktadır. Bu hususlara ait faaliyet hülâsası aşağıdadır :

I. F. 1. Sıhhî Broşür ve Afişler — Health Pamphlets and Posters.

Çeşitli hastalıklardan korunma, içkinin zararları, çocuk bakımı, vitaminler ve sair mevzularda bastırılan sıhhî afiş ve broşürler halk ve öğrencilerin rağbetine mazhar olmaktadır. Bilhassa köy okulları öğretmenleri ve öğrenciler tarafından sık sık ve ısrarla talep edilen bu eğitim malzemesi sağlık eğitiminde çok faydalı olmaktadır. Afiş ve broşürler aynı zamanda okullarda tedris vasıtası olarak kullanılmaktadır. Bu bakımdan hem tedris hem de sağlık eğitimi yönünden iki önemli vazife görmektedir.

Cetvel 57. — Bakanlıkça bastırılıp halka ve okullara dağıtılan afiş ve broşürler, 1956 — 1959.

Table 57. — Pamphlets and posters printed and distributed by the Ministry of Health, 1956 — 1959.

Yıl Year	Broşür adedi Number of pamphlets	Afiş adedi Number of posters
1956	175 605	571
1957	115 340	725
1958	53 609	1 299
1959	97 103	1 378

I. F. 2. Sağlık Müzeleri — Health Museums.

Sağlık müzeleri, halka sağlık bilgileri vermek bakımından önemli birer müessese haline gelmiş bulunmaktadırlar. Hâlen Ankara, İstanbul, Erzurum, İzmir, Gaziantep, Bursa, Konya, Giresun ve Kars'ta olmak üzere dokuz sağlık müzesi mevcuttur. Halk bu müesseselere rağbet göstermekte ve bunun neticesi olarak birer ziyaret mahalli haline gelmektedirler. Halkın bu rağbetini göz önüne alan Bakanlığımız bu müzelerin adedini arttırmak azmindedir. Nitekim Trabzon şehrinde de bir müze tesis edilmektedir.

Cetvel 58. — Sağlık müzelerini ziyaret edenlerin sayısı, 1956 — 1959.

Table 58. — Number of visitors to the Health Museums, 1956 — 1959.

Yıl Year	Ziyaretçi sayısı Number of visitors
1956	532 043
1957	636 962
1958	741 119
1959	840 216

İstanbul'daki sağlık müzesinin alt katında son zamanda bir sağlık eğitimi sineması tesis edilmiştir. Bu sinemada haftanın muayyen günlerinde okul öğrencilerine çeşitli mevzularda sağlık filmleri parasız olarak gösterilmektedir.

Sağlık müzelerinde anatomi, beslenme, verem, kanser, bulaşıcı hastalıklar, vitaminler, çocuk bakımı ve loğusaların korunması mevzularında pano ve mulajlar teşhir edilmektedir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca bir seyyar müze ihdasına teşebbüs edilmiş olup bu müzenin bütün malzeme ve teşkilâtının kurulmasına çalışılmaktadır. Pek yakında tamamlanacak olan bu müze zaman zaman seyyar motörlü vasıtalar içinde memleketin en uzak köylerine kadar seyahatler yapacak ve bu suretle sabit sağlık müzeleri bulunmayan yerlerdeki halkın istifadelerine arzedilecektir.

I. F. S. Seyyar Sinema Ekibi Faaliyeti — Activities of Mobile Movie Team.

Halkımıza sıhhî filmler vasıtasile sağlık bilgisi vermek maksadile sinema ekipleri teşkil edilmiştir. Ekibin birisi seyyar bir sinema otomobili-le, diğeri ise tren ve diğer vasıtalardan faydalanmak suretile faaliyet göstermektedir. Otomobil UNICEF teşkilâtından temin edilmiş olup elektrojen grubu ve sinema makinesini ihtiva etmektedir. Halk ve okul öğrencileri bu filmlere rağbet göstermekte ve telkin edilen mevzularda sağlık bilgilerine sahip olmaktadırlar.

Cetvel 59. — Bakanlık Sinema Ekibi tarafından Şehir ve Kasabalarda gösterilen Sağlık Filmleri, 1956 — 1959.

Table 59. — Films shown in Cities and Towns visited by the movie team of the Ministry of Health, 1956 — 1959.

Yılı Year	Ziyaret edilen kasaba ve şehirler Cities and towns visited	Seans adedi Number of presentations	Seyirci sayısı Number of spectators
1956	25	224	312 804
1957	32	198	279 533
1958	26	255	294 518
1959	13	253	214 048

I. F. 4. Radyo konuşmaları — Radio speeches.

Hastalıklardan korunma, hastalık vukuunda başvurulacak tedbirler hakkında Bakanlığımız mütehassısları tarafından hazırlanan konuşmalar radyolarda yayınlanmakta ve büyük bir alâkaya mazhar olmaktadır.

I. F. 5. Sağlık Merkezlerinde Sağlık Eğitimi Faaliyeti — Health Education Activities in Health Centers.

Koruyucu hekimlik sahasında memlekette mühim vazifeler ifa etmekte olan sağlık merkezleri, halkın ve köylü vatandaşların eğitimi sahasında da memnuniyet verici faaliyet göstermektedirler. Bu cümleden olarak gerek müessese içinde ve gerekse dışında hekim, hemşire, sağlık memuru ve ebeler taarfından her ay halka konferanslar verilmekte, filmler gösterilmekte ve gazeteler vasıtasile neşriyat yapılmaktadır.

I. F. 6. Verem Haftası Propaganda Faaliyeti — Health Education Activities during «Week of Tuberculosis».

1948 senesindenberi her sene Ocak ayı başlarında muntazaman verem haftaları tertip edilerek bu sosyal âfetin tahribatından halkın vikayesi için çeşitli vasıtalarla propaganda yapılmaktadır. Verem Savaş Derneklerile müştereken yürütülen bu faaliyet haftalarında halka, okul öğrenci-

lerine, işçi topluluklarına ve askerî birliklere konferanslar verilmekte, filmler gösterilmekte, sergiler açılmakta ve bilhassa küçük topluluklar halinde mesai gösterilmektedir.

Cetvel 60. — Verem Haftaları Faaliyeti, 1957 — 1959.

Table 60. — Activities during «Weeks of Tuberculosis», 1957 — 1959.

Yılı Year	Konferans adedi Number of speeches	Konferansı dinleyenlerin adedi Number of persons listening speeches	Gazetelerde intişar eden yazı adedi Articles published in newspapers	Gösterilen film adedi Number of films shown	Filmleri seyredenlerin sayısı Number of spectators
1957	4 564	1 100 124	470	587	471 809
1958	6 958	1 336 507	806	616	492 424
1959	8 891	1 330 023	572	1 478	448 868

I. F. 7. Kanser Haftaları Faaliyeti—Activities during «Weeks of Cancer.»

Nisan'ın ilk haftası beynelmilel olarak kanser haftası kabul edilmiş olup, bizde de 1956 yılındanberi bu haftada kanser âfetinden ve vahim âkıbetinden halkın korunması için radyo konuşmaları, konferanslar, film gösterileri, afişler, broşürler, sergi ve resimler, sağlık müzeleri gibi vasıtalarla öğretim ve sağlık eğitimi yapılmaktadır.

1947 de kurulan Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu'nun ve 1956 da tesis olunan Türk Kanser Radyobiyoloji Cemiyetinin çeşitli sağlık eğitimi faaliyetlerinden de azamî surette istifade edilmektedir.

I. F. 8. «7 Nisan» Dünya Sağlık Günü Propaganda Faaliyeti — Health Education Activities during World Health Day (April 7 th).

7 Nisan Dünya Sağlık Günleri vesilesile de halka sağlık eğitimi konusunda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı faaliyet göstermektedir. Mezkûr güne ait faaliyet Cetvel 61 de gösterilmiştir.

Cetvel 61. — 7 Nisan Dünya Sağlık Günü Faaliyeti, 1956 — 1959.

Table 61. — Activities during World Health Day (April 7 th), 1956—1959

Yıl Year	Konferans adedi Number of speeches	Gazetelerde intişar eden yazı adedi Number of articles published in newspapers	Gösterilen film adedi Number of films shown	Filmleri seyredenlerin sayısı Number of spectators
1956	1 593	129	918	390 809
1957	1 683	189	566	244 777
1958	2 954	345	408	235 400
1959	4 757	168	317	251 271

I. F. 9. Sağlık Dergisi — Health Magazine.

Tıp sahasında meydana gelen ilerlemeler ve halk sağlık eğitimi metodları hakkında tabiplerimize bilgi vermek maksadile neşredilen «Sağlık Dergisi» muhteva bakımından daha zengin ve câzip bir hale getirilmiştir. Hâlen iki ayda bir 2,200 nüsha olarak bastırılan bu dergi, sağlık teşkilât ve müesseselerinden ve tıpla ilgili zevata ve yabancı memleketlerdeki tıp müesseselerine tevzi edilmektedir. Dergide orijinal makalelere yer verilmekte ve makalelerin Fransızca ve İngilizce özetleri de neşredilmektedir. Bu yüzden dergi yabancı memleketlerde de rağbete mazhar olmakta ve mübadele suretile pek çok yabancı dergi Bakanlığa gönderilmektedir.

I. F. 10. Kitap Satınalma ve Abone İşleri — Purchase of Books and Subscriptions.

Teşkilâtımıza mensup hekimlerimizin meslekî bilgilerini arttırmak maksadile tıp mevzuunda intişar eden kitaplar satın alınarak teşkilâta tevzi edilmekte ve otuza yakın yerli ve yabancı dergiye abone olunarak tıp sahasındaki çalışmalar takip olunmakta ve Bakanlık Kütüphanesi böylelikle zenginleştirilmektedir.

I. F. 11. Bastırılan Sıhhî Mevzuat ve Tıbbî Kitaplar — Publication of Medical Books and Health Legislations.

Sağlık teşkilât ve müesseselerinde vazife gören tabiplerin ve diğer sağlık personelinin mesaisinde rehber olmak üzere zaman zaman nizamnameler, talimatnameler tedvin ve neşredilerek tevzi edilmektedir.

Kanuniyet kesbeden sıhhî mevzuat da keza fazla sayıda teksir edilerek ilgililere dağıtılmaktadır. Tıp sahasındaki mühim terakkileri ve yeni görüşleri tesbit eden telif ve tercüme kitapların da satın alınarak tab ve tevziine devam olunmaktadır.

Son yıllarda, Bakanlığın kuruluşunu ve faaliyetini havi resimli İngilizce bir albüm ile yine Bakanlığın faaliyetlerini belirten Türkçe - İngilizce bir İstatistik Yıllığı bastırılarak memleketin dahil ve haricine tevzi edilmiştir.

1958 yılı içinde sıhhî mevzuat ve sair meslekî kitaplardan 36,025 ve 1959 yılında 18,409 adedi teşkilât ve müesseselere tevzi edilmiştir.

I. F. 12. Basın İşleri — Press Activities.

Günlük gazete ve mevkutelerde, Bakanlığımızla ilgili olarak intişar eden haberlerin takip ve tesbiti için son yıllarda idarî olarak bir basın bürosu kurulmuştur. Bu büro tarafından bütün gündelik gazete ve mevkuteler tetkik edilerek Bakanlığı ilgilendiren haberlerin hülâsası bir fişe kayıt edildikten sonra icabının ifası için derhal Bakanlığın ilgili dairelerine havale edilmektedir. Bu haberler üzerine lüzumu halinde tavzihler ve tekzipler hazırlanarak Bakanlığın bu hususiaki cevabı umumî efkâra aksettirilmektedir.

Ayrıca Bakanlığın faaliyeti hakkında zaman zaman haber bültenleri neşredilerek Ankara'da münteşir gazetelerin idarehanelerine ve İstanbul gazetelerinin de Ankara'daki mümessillerine muntazaman tevzi edilmektedir.

I. G. Türkiye'de Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri — Activities in the Field of Curative Medicine in Turkey, 1956 — 1959.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bir yandan sağlam vatandaşları her türlü hastalık ve arızalarran korumak gayesile koruyucu hekimlik vazifelerini ifa ederken, diğer taraftan herhangi bir sebeple hastalanarak sıhhatını kaybetmiş olan vatandaşlarımızın tekrar sıhhatlarını kazanmaları amacile onların her türlü tedavilerini ve şifa bularak hayata iadelerini temin etmekle mükelleftir.

Hasta vatandaşlardan bilhassa fakir olanların her türlü muayene ve tedavileri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait müesseselerde mecaanen icra kılınmaktadır. İyi edici hekimlik hizmetleri büyük masraf ve emekleri icap ettirmektedir. Günden güne artan memleket nüfusunun ihtiyaçlarına lâyıkile cevap verebilmek için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı her yıl bütçesile temin olunan imkânlarla yurdun muhtelif bölgelerinde halk sağlığına hizmet amacile yeni tesisler meydana getirmektedir.

Cetvel 62 bütün resmî, hususî ve şahıslara ait hastahanelerle sağlık merkezleri, dispanser ve sair müesseselerin 1956 — 1959 yıllarındaki adetlerile bunların sahip oldukları yatak adetlerini göstermektedir. Cetveldeki toplamları ele alarak 1959 yılında 1956 yılına nazaran yatak adetlerinde vukua gelen artışlar hesaplandığında şu neticelerle karşılaşırız :

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na ait müesseselerin yataklarında 1959 da 1956 yılına nazaran yüzde 17.6, Belediye ve Hususî İdarelere ait müesseselerin yataklarında yüzde 16.7, sairteşekküller ve derneklere ait yataklarda yüzde 22.7, Özel yatak adetlerinde yüzde 50.2 artış husule gelmiş, yabancı cemaat, ekalliyet ve cemiyetlere ait yatak adetleri ise aynı kalmıştır.

Hasta yatırarak tedavi yapan sağlık müesseseleri beş kısma ayrılır:

1. Umumî Hastahanelerin Faaliyetleri — Activities of General Hospitals.
2. Sağlık Merkezlerinin Faaliyetleri — Activities of Health Centers.
3. Doğum ve Çocuk Bakımevlerinin Faaliyetleri — Activities of Maternity and Children's Hospitals.
4. Göğüs Hastalıkları Hastahanelerinin Faaliyetleri — Activities of Hospitals of Chest Diseases.
5. Akıl ve Sinir Hastahanelerinin Faaliyetleri — Activities of Hospitals of Mental Diseases.

I. G. 1. Türkiye'de Umumi Hastahanelerin Faaliyetleri — Activities of General Hospitals in Turkey.

1956 yılı sonuna kadar 23 büyük vilâyet için mütevassıt A150 listesi ve geri kalan vilâyetler sağlık müesseselerile sağlık merkezleri için C50 listesi tatbik edilmekte idi. Aradaki ahenksizliği gidermek için Cetvel 63 tanzim edilirken 23 vilâyetin A150 listesi C50 ye çevrilmiş ve dolayısiyle 1955 ve 1956 yılarına ait bütün resmî ve hususî hastahanelerle sağlık merkezlerinin mesaisi bir araya getirilmiş ve böylece iki yılın birbirile mukayesesi imkân dahiline girmiş bulunmaktadır.

Cetvel 63 ün tetkikinde bütün sebeplerden ölüm adedinin 1955 de 20,353 ten 1956 da 22,702 ye yükselmiş olduğu görülür. Buna muvazi olarak umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti 1955 de 38.1 iken 1956 da 39.1 e yükselmiş yani ölüm nisbetinde 1000 de bir artış kaydedilmiştir.

Aynı hastalıktan yatanlara göre en yüksek ölüm nisbetini gösteren on hastalık alınarak 1955 ve 1956 yıllarında C50 listesine göre ölüm nisbetlerinin mukayesesine imkân hazırlamak için cetvel 64 hazırlanmıştır.

Cetvel 62. — Hastahaneler, sağlık merkezleri, dispanserler, sair müesseseler ve yatak adetleri, 31 Aralık 1956 — 1959.

Table 62. — Hospitals, health centers, dispensaries, other institutions and number of beds, 31 December, 1956 — 1959.

Müessesenin adı Name of Institutions	Yıl Year	Sağlık ve S. Yardım Bakanlığı Ministry of Health and Social Assistance		Belediye ve Hususî İdarelere ait müesseseler City Hall and Special administration		Yabancı Cemaat, Ekallîyet ve Cemiyetler Foreign Community, Minorities and Societies		Sair Teşekkül-ler, Dernekler Various other administrations and societies		Özel Private		Toplam Total	
		Hastane sayısı Number of hospitals	Yatak sayısı Number of beds	Hastane sayısı Number of hospitals	Yatak sayısı Number of beds	Hastane sayısı Number of hospitals	Yatak sayısı Number of beds	Hastane sayısı Number of hospitals	Yatak sayısı Number of beds	Hastane sayısı Number of hospitals	Yatak sayısı Number of beds	Hastane sayısı Number of hospitals	Yatak sayısı Number of beds
Toplam — Total	1956	1 179	27 868	107	2 741	28	2 192	158	6 911	40	1 069	1 512	40 781
	1957	1 195	29 626	108	2 896	28	2 192	161	7 086	45	1 282	1 541	43 082
	1958	1 282	31 585	102	2 859	30	2 192	163	8 076	52	1 429	1 629	46 141
	1959	1 339	32 765	100	3 197	30	2 192	174	8 480	60	1 703	1 606	48 240
Umumî Hastaneler General Hospitals	1956	88	10 605	6	1 014	14	1 402	29	2 743	27	621	164	16 385
	1957	88	11 105	8	1 214	14	1 402	31	2 818	32	760	173	17 299
	1958	89	11 495	8	1 216	14	1 402	32	2 941	40	927	183	17 981
	1959	91	11 995	8	1 216	14	1 402	39	3 273	46	1 045	198	18 931
Çocuk Hastanesi Children's H	1956	3	665	—	—	—	—	—	—	—	—	3	665
	1957	3	665	—	—	—	—	—	—	—	—	3	665
	1958	3	700	—	—	—	—	—	—	—	—	3	700
	1959	3	700	—	—	—	—	—	—	—	—	3	700
Sinir Hastaneleri Akıl ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Hospitals of Neurology and Psychiatry Hopsitals for Mental Diseases	1956	3	3 675	—	—	1	150	—	—	—	—	4	3 825
	1957	3	3 675	—	—	1	150	—	—	—	—	4	3 825
	1958	3	4 250	—	—	1	150	—	—	—	—	4	4 400
	1959	3	4 250	—	—	1	150	—	—	—	—	4	4 400
Cüzzam Hastaneleri Leprosy Hospitals	1956	1	250	—	—	—	—	—	—	—	—	1	250
	1957	1	250	—	—	—	—	—	—	—	—	1	250
	1958	1	250	—	—	—	—	—	—	—	—	1	250
	1959	1	250	—	—	—	—	—	—	—	—	1	250
Kuduz Tedavi Merkezleri Rabies Treatment Centers	1956	3	75	—	—	—	—	—	—	—	—	3	75
	1957	4	80	—	—	—	—	—	—	—	—	4	80
	1958	4	80	—	—	—	—	—	—	—	—	4	80
	1959	4	80	—	—	—	—	—	—	—	—	4	80
Doğum ve Çocuk Bakımevleri Maternities and Nurseries	1956	18	1 716	2	112	—	—	1	9	7	105	28	1 942
	1957	18	1 866	2	112	—	—	1	9	5	87	26	2 074
	1958	20	2 250	2	112	—	—	1	10	4	57	27	2 429
	1959	20	2 250	2	430	—	—	1	10	5	63	28	2 753
Göğüs Hastalıkları, Pavyon ve Servisleri Hospitals of Chest Diseases, pavillons and services	1956	60	6 152	—	—	—	—	—	—	—	—	60	6 152
	1957	61	6 780	—	—	—	—	—	—	—	—	61	6 780
	1958	62	6 935	—	—	—	—	—	—	—	—	62	6 935
	1959	61	7 335	—	—	—	—	—	—	—	—	61	7 335
Sanatoryum ve Prevantoryumlar Sanatoria and Preventoriums	1956	3	1 140	—	—	—	—	7	1 210	6	343	16	2 693
	1957	3	1 140	—	—	—	—	9	1 340	8	435	20	2 915
	1958	3	1 140	—	—	—	—	8	1 498	8	445	19	3 083
	1959	4	1 240	—	—	—	—	8	1 607	9	498	21	3 345
Kemik Hastaneleri Hospitals of Bone Diseases	1956	3	485	—	—	—	—	—	—	—	—	3	485
	1957	4	655	—	—	—	—	—	—	—	—	4	655
	1958	4	925	—	—	—	—	—	—	—	—	4	925
	1959	4	925	—	—	—	—	—	—	—	—	4	925
Trahom Hastaneleri Hospitals of Trachoma	1956	6	145	—	—	—	—	—	—	—	—	6	145
	1957	6	150	—	—	—	—	—	—	—	—	6	150
	1958	6	150	—	—	—	—	—	—	—	—	6	150
	1959	6	150	—	—	—	—	—	—	—	—	6	150
Zührevî Hastalıklar Hastaneleri Hospitals of Veneral Diseases	1956	—	—	3	260	—	—	—	—	—	—	3	260
	1957	—	—	2	140	—	—	—	—	—	—	2	140
	1958	—	—	2	140	—	—	—	—	—	—	2	140
	1959	—	—	2	140	—	—	—	—	—	—	2	140
Tıp Fakülteleri Klinikleri Clinics of the Schools of Medicine	1956	—	—	—	—	—	—	3	2 548	—	—	3	2 548
	1957	—	—	—	—	—	—	3	2 548	—	—	3	2 548
	1958	—	—	—	—	—	—	3	3 191	—	—	3	3 191
	1959	—	—	—	—	—	—	3	3 191	—	—	3	3 191
Sağlık Merkezleri Health centers	1956	207	2 960	4	—	—	—	—	—	—	—	211	2 960
	1957	221	3 260	4	—	—	—	—	—	—	—	225	3 260
	1958	243	3 410	4	—	—	—	—	—	—	—	247	3 410
	1959	255	3 590	4	—	—	—	—	—	—	—	259	3 590
Dispanserler — (1) Dispensaries	1956	784	—	84	370	8	—	118	401	—	—	994	771
	1957	787	—	82	350	8	—	117	371	—	—	994	721
	1958	844	—	76	321	10	—	119	436	—	—	1049	757
	1959	887	—	73	311	10	—	123	399	—	—	1093	710
Düşkün Evleri Asylums	1956	—	—	8	985	5	640	—	—	—	—	13	1 625
	1957	—	—	10	1 080	5	640	—	—	—	—	15	1 720
	1958	—	—	10	1 070	5	640	—	—	—	—	15	1 710
	1959	—	—	11	1 100	5	640	—	—	—	—	16	1 740

(1) Verem Mücadele, Trahom Mücadele, Deri ve Temasîl ve Zührevîye dispanserleri trahom köy tedavi evleri, muvakkat nahiye frengi mücadele tahlilleri ve kuduz tedavi istasyonları bu rakama dahildir.

Cetvel 63 — Bütün resmi ve hususi hastanelerle sağlık merkezlerine ait hastalık istatistik cetveli, 1955 — 1956.

Table 63 — Statistical table of diseases for all official and private hospitals and health centers, 1955 — 1956.

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre binde ölüm nisbeti Deaths per 1000 in-patients of the same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 as to all causes	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Deaths per 1000 as to all in-pati-
	Bütün sebepler — All causes	1955	533 538	513 185	20 353	—	38.1	1 000,0
		1956	593 513	570 811	22 702	—	39,1	1 000.0
C 1	**Solunum aygıtı tüberkülozu — Tuberculosis of respiratory system, 001 — 008**	1955	42 745	40 673	2 072	48.5	3,9	101.8
		1956	52 838	50 053	2 785	52,7	4.7	122,7
C 2	**Diğer âzâ tüberkülozu — Tuberculosis, all other forms 010 — 019**	1955	14 516	13 512	1 004	69.2	1.9	49,3
		1956	14 400	13 459	941	65.3	1,6	41.4
C 3	**Frengi ve sekelleri — Syphilis and its sequelae, 020 — 29**	1955	1 472	1 395	77	52.3	0,1	3.8
		1956	1 051	1 027	24	22.8	0.04	1,0
C 4	**Gonokok enfeksiyonu — Gonococcal infection, 030 — 035**	1955	1 910	1 857	53	27,8	0.1	2.6
		1956	1 646	1 628	18	10,9	0.04	0.8
C 5	**Her çeşit dizanteri — Dysentary all forms, 045 — 048**	1955	1 499	1 439	60	40.0	0,1	3.0
		1956	1 477	1 426	51	34.5	0,09	2.2
C 6	**Mutad olarak barsak kanalında meydana gelen diğer hastalıklar — Other infectious diseases commonly arising in intestinal tract, 040 — 044, 049**	1955	7 233	6 756	477	66,0	0.9	23.4
		1956	6 098	5 737	361	59.2	0.6	15,9
C 7	**Çocuklarda görülen enfeksiyöz hastalıklar — Certain diseases common among children**	1955	9 814	9 143	671	67.3	1,3	32.9
		1956	8 616	7 982	634	73.5	1.1	27.9

Cetvel 63 (devam)

Table 63 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre binde ölüm nisbeti Deaths per 1000 inpatients of the same disease	Umum yatanlara göre 1000 de nisbeti ölüm Deaths per 1000 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Deaths per 1000 as to all causes
C 7 a	Kızıl — Scarlet fever, 050	1955	543	524	19	35.0	0.03	0,9
		1956	286	264	22	76,9	0,04	0.9
C 7 b	Difteri — Diphteria, 055	1955	2 218	1 818	400	180,3	0,8	19.7
		1956	2 358	1 945	413	175.1	0.7	18.2
C 7 c	Boğmaca öksürüğü — Whooping-cough, 056	1955	1 056	1 023	33	31.3	0.1	1.6
		1956	1 026	981	45	43,8	0,7	2,0
C 7 d	Kızamık — Measles, 085	1955	1 776	1 697	79	44.5	0.1	3,9
		1956	1 257	1 186	71	56.5	0.1	3.1
C 7 e	Kabakulak — Mumps, 089	1955	4 221	4 081	140	33.2	0.3	6.9
		1956	3 689	3 606	83	22.5	0.1	3.6
C 8	Lekeli humma ve diğer ricketsia hastalıkları — Typhus and other ricketsial diseases, 100 — 108	1955	503	464	39	77,5	0,1	1.9
		1956	280	264	16	57,1	0,03	0.7
C 9	Sıtma — Malaria, 110 — 117	1955	2 641	2 626	15	5.7	0.03	0.7
		1956	2 355	2 339	16	6.8	0.03	0.7
C 10	Bağırsak kurdu hastalıkları — Diseases due to helminths, 123 — 130	1955	2 962	2 948	14	4.7	0.03	0,7
		1956	3 362	3 330	32	9.5	0,05	1,4
C 11	Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları — All other diseases classified and parasitic, 036 — 039, 051 — 054, 057 — 084, 086 — 088, 090 — 096, 120 — 122, 131 — 138.	1955	9 157	8 516	641	70.0	1.2	31.5
		1956	10 638	9 993	645	60.6	1.1	28.4

Cetvel 63 (devam)

Table 63 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	toplamı Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre binde ölüm nisbeti Deaths per 1000 inpatients of the same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Deaths per 1000 as to all causes
C 12	**Lenfatik ve ematopiyetik (kan yapıcı) dokuların urları da dahil urlar — Malignant neo plasms including neoplasms of lymphatic and hematopoietic tissues 140 — 205**	1955	7 709	7 020	689	89.4	1.3	33.9
		1956	12 114	11 144	970	80.0	1.6	42.7
C 13	**Selim urlar ve tabiatı tasrih edilmiyen urlar** — Benign neoplasma of unspecified nature 210 — 239	1955	2 529	2 443	86	34.0	0.2	4.2
		1956	3 399	3 320	79	23.2	0.1	3.5
C 14	**Allerjik bozukluklar** — Allergic disorders, 240 — 245	1955	2 651	2 572	79	29.8	0.1	3.9
		1956	3 384	3 291	93	27.5	0.1	4.1
C 15	**Tiroid bezi hastalıkları** — Diseases of thyroid gland 250 — 254	1955	1 654	1 634	20	12.1	—	1.0
		1956	1 614	1 586	28	17.3	—	1.2
C 16	**Şekerli diyabet** — Diabetes mellitus, 260	1955	2 202	2 114	88	40.0	0.2	4.3
		1956	3 611	3 449	162	44.9	0.3	7.1
C 17	**Vitaminsizlikler ve diğer karanı hastalıkları** — Antivitaminoses and other deficiency states, 280 — 286	1955	3 181	3 132	49	15.4	0.1	2.4
		1956	2 964	2 894	70	23.6	0.1	3.1
C 18	**Kansızlıklar** — Anaemias, 290 — 293	1955	7 648	7 367	281	36.7	0.5	13.8
		1956	7 635	7 461	174	22.8	0.3	7.7
C 19	**Psikoz ve psikonevrozlar** — Psychoneuroses and psychoses 300 — 318	1955	2 800	2 775	25	8.9	0.1	1.2
		1956	3 983	3 885	98	24.6	0.2	4.3

Cetvel 63 (devam)

Table 63 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastahıktan yatanlara göre binde ölüm nisbeti Deaths per 1000 in patients of the same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 100 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Deaths per 1000 as to all causes
C 20	**Merkezi sinir sistemine dokunan damar leziyonları** — Vascular lesions affecting central nervous system, 330 — 334	1955 1956	3 652 5 037	3 310 4 587	342 450	93.7 89,3	0.6 0.7	16.8 19.8
C 21	**Göz Hastalıkları** — Diseases of eye, 370 — 389	1955 1956	16 878 18 999	16 610 18 755	268 244	15.9 12,8	0.5 0,4	13.2 10,7
C 22	**Kulak ve apofiz mastoid hastalıkları** — Diseases of ear and mastoid process, 390 — 398	1955 1956	5 065 5 365	5 016 5 332	49 33	9.7 6.1	0.1 0,05	2.4 1,4
C 23	**Akut mafsal rumatizması** — Rheumatic fever, 400 — 402	1955 1956	7 280 7 645	7 185 7 507	95 138	13.1 18.0	0.2 0,2	4.7 6.1
C 24	**Kronik rumatizmal kalb hastalığı** — Chronic Rheumatic heart disease, 410 — 411	1955 1956	5 555 5 742	4 957 5 135	598 607	107.7 105.7	1.1 1.0	29,4 26.7
C 25	**Arterio - sklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arterio - sclerotic and degerative heart disease, 420 — 422	1955 1956	11 159 13 269	9 442 11 487	1717 1782	153,9 134.3	3,2 3.0	84.4 78.5
C 26	**İpertansiyon** — Hypertensive disease, 440 — 447	1955 1956	4 865 6 392	4 612 6 072	253 320	52,0 50.1	0.5 0.5	12,4 14.1
C 27	**Vena hastahkları** — Diseases of veins, 460 — 466	1955 1956	3 401 4 604	3 236 4 309	165 295	48.5 64,1	0.3 0,5	8,1 13.0

Cetvel 63 (devam)

Table 63 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 inpatients of the same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Deaths per 1000 as to all causes
C 28	**Akut rino - farenjit (nezle) — Acute nasopharyngitis (Common cold), 470**	1955	4 760	4 748	12	2.5	—	0.6
		1956	5 431	5 420	11	2.0	—	0.5
C 29	**Akut farenjit ve amigdalit ve bademcikleriyle vejetasyonların hipertrofisi — Acute pharyngitis and tonsilitis, and hypertrophy of tonsils and adenoids, 472, 473, 510**	1955	4 144	4 102	42	10.1	0.1	2.1
		1956	4 944	4 880	64	12.9	0.1	2.8
C 30	**Grip — Influenza 480 — 483**	1955	7 973	7 922	51	6.4	0.1	2.5
		1956	10 601	10 563	38	3.6	0.06	1.7
C 31	**Pnömoni — Pneumonia, 490 — 492, 763**	1955	16 766	15 331	1 435	85.6	2.7	70.5
		1956	18 687	17 128	1 559	83.4	2.6	68.7
C 32	**Bronşit — Bronchitis, 500 — 502**	1955	16 100	15 957	143	8.9	0.3	7.0
		1956	18 166	17 926	240	13.2	0.4	10.6
C 33	**Mesleklerden ileri gelen akciğer silikozu ve fibrozu — Silicosis and occupational pulmonary fibrosis, 523,524,471,474,555.**	1955	3 920	3 842	78	19.9	0.2	3.8
		1956	5 079	4 941	138	27.0	0.2	6.1
C 34	**Bütün diğer teneffüs hastalıkları — All other respiratory diseases, 511—522, 525—527**	1955	8 216	8 012	204	24.8	0.4	10.0
		1956	9 283	9 058	225	24.0	0.4	9.9
C 35	**Kanser hariç mide ve duodenum hastalıkları — Diseases of stomach and duodenum except cancer, 540 — 543**	1955	23 978	23 580	398	16.6	0.7	19.6
		1956	28 080	27 611	469	16.7	0.8	20.6

Cetvel 63 (devam)

Table 63 (Continued)

Kod No. su Code	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 in-patients of the same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Deaths per 1000 as to all causes
C 36	**Apandisit** — Appendicitis, 550 — 553	1955	17 469	17 115	354	20.3	0,7	17.4
		1956	18 701	18 243	458	24.5	0.8	20.2
C 37	**Karın fıtıkları** — Hernia of abdominal cavity, 560, 561	1955	10 754	10 530	224	20.8	0.4	11.0
		1956	10 949	10 776	173	15.8	0.3	7.6
C 38	**İshal ve anterit** — Diarrhoea and enteritis	1955	7 760	7 490	270	34.8	0.5	13.3
		1956	7 509	7 239	270	35.9	0.4	11.9
C 39	**Safra kesesi ve safra yolları hastalıkları** — Diseases of gall - bladder and bile ducts, 584 — 586	1955	7 649	7 464	185	24.2	0.3	9.1
		1956	9 268	9 061	207	22.3	0.3	9.1
C 40	**Sindirim aygıtının diğer hastalıkları** — Other diseases of digestive system, 520 — 539, 570 — 583, 587	1955	21 098	19 915	1 183	56.1	2.2	58.1
		1956	21 459	20 397	1 062	49.5	1.8	46.8
C 41	**Nefrit ve nefroz** — Nephritis and nephrosis, 590 — 594	1955	11 081	10 612	469	42.3	0.9	23.1
		1956	11 896	11 424	472	41.3	0.8	20.8
C 42	**Genital organ hastalıkları** — Diseases of genital organs, 610 — 637							
C 42 a	**Erkek genital organ hastalıkları** — Diseases of male genital organs, 610 — 617	1955	4 308	4 210	98	22.7	0.2	4.8
		1956	4 837	4 682	155	32.0	0.3	6.8
C 42 b	**Kadın genital organ hastalıkları** — Diseases of female genital organs, 620 — 637	1955	23 041	22 881	160	6.9	0.3	7.9
		1956	26 847	26 625	222	8.3	0.4	9.8

Cetvel 63 (devam)

Table 63 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 in-patients of the same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Deaths per 1000 as to all causes
C 43	**Doğurmalar, gebeliğin, doğurmanın ve lohusalık halinin komplikasyonları, normal doğum — Deliveries, complications birth and puerperium, 640 — 689**							
C 43 a	**Normal şekilde doğurma — Normal deliveries, 660**	1955 1956	18 727 18 185	18 563 18 058	164 127	8.8 7.0	0,3 0,2	8.1 5.6
C 43 b	**Gebeliğin, doğurmanın ve lohusalık halinin diğer komplikasyonları — Complications of pregnancy, childbirth and the puerperium, 640 — 652, 670 — 689**	1955 1956	27 729 29 080	27 352 28 687	377 393	13.6 13,5	0.7 0.7	18.1 17,3
C 44	**Kan çıbanı, abse, selülit ve derinin diğer enfeksiyonları — Boil, abscess, cellulitis and other skin infections, 690 — 698**	1955 1956	8 260 10 872	8 151 10 779	109 93	13,2 8.5	0,2 0,1	5.4 4.1
C 45	**Derinin diğer hastalıkları — Other diseases of skin, 700 — 716**	1955 1956	4 885 6 117	4 778 6 040	107 77	21.9 12,5	0.2 0.1	5,3 3,4
C 46	**Akut mafsal romatizması hariç, artrit ve rumatizma — Arthritis and rheumatism, except acute rheumatic rever, 720 — 727**	1955 1956	5 872 6 279	5 795 6 253	77 26	13.1 6.1	0.1 —	3.8 1.1
C 47	**Kemik ve diğer hareket organları hastalıkları — Diseases of bones and other organs of movement, 730 — 749**	1955 1956	8 173 4 179	8 124 4 120	49 59	6.0 14.1	0,1 0,1	2.4 2.6

Cetvel 63 (devam)

Table 63 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 inpatients of the same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Deaths per 1000 as to all causes
C 48	**Doğuştan gelme şekil bozuklukları ve süt çocukluğu çağına mahsus hastalıklar** — Congenital malformations and diseases peculiar to early infancy, 750 — 762. 765 — 776	1955	7 313	6 693	620	84.8	1.2	30.5
		1956	9 355	8 709	646	69.1	1.1	28.4
C 49	**Tasrih edilen diğer hastalıklarla iyice tarif edilemiyen hastalıklar (geri kalan numaraları)** — Other specified and ill - defined diseases, Residual	1955	46 321	44 692	1 629	35.2	3.0	80.1
		1956	47 361	45 332	2 029	42.8	3.4	89.4
C 50	**Kazalar, zehirlenmeler ve hayata taaddi (dış sebepler)** — Accidents, poisonings and violence (external causes) 800 — 999	1955	34 920	32 932	1 988	56.9	3.7	97.7
		1956	41 830	39 407	2 423	57.9	4.1	106.7

Cetvel 64. — Resmî ve hususî hastahanelerle sağlık merkezlerine aynı hastalıktan yatanlar arasında en çok ölüme sebep olan ilk on hastalık, 1955 ve 1956.

Table 64. — The major ten causes of death among in-patients at all official and private hospitals and health centers, 1955 and 1956.

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 inpatients from same disease
	Bütün sebepler — all causes	1955	533 538	20 353	1 000.0
		1956	593 513	22 702	1 000.0
C 1 + C 2	**Tüberküloz, bütün şekilleri** — Tuberculosis, all forms	1955	57 261	3 076	53.7
		1956	67 268	3 726	55.7
C 7	**Çocuklarda görülen enfeksiyöz hastalıklar** — Certain diseases common among children	1955	9 814	671	67.3
		1956	8 616	634	73.5
C 8	**Lekeli humma ve diğer ricketsia hastalıkları** — Typhus and other rickettsial diseases	1955	503	39	77.5
		1956	280	16	57.1
C 12	**Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları da dahil habis urlar** — Malignant neoplasms including neoplasm of lymphatic and hematopoietic tissues.	1955	7 709	689	89.4
		1956	12 114	970	80.0
C 20	**Merkezî sinir sistemine dokunan damar leziyonları** — Vascular lesions affecting central nervous system.	1955	3 652	342	93.7
		1956	5 037	450	89.3
C 24	**Kronik rumatizmal kalb hastalığı** — Chronic rheumatic heart disease	1955	5 555	598	107.7
		1956	5 742	607	105.7
C 25	**Arterio - sklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arteriosclerotic and degenerative heart disease	1955	11 159	1 717	153.9
		1956	13 269	1 782	134.3
C 31	**Pnömoni** — Pneumonia	1955	16 766	1 435	85.6
		1956	18 687	1 559	83.4
C 40	**Sindirim aygıtının diğer hastalıkları** — Other diseases of digestive system	1955	21 098	1 183	56.1
		1956	21 459	1 062	49.5
C 50	**Kazalar, zehirlenmeler ve hayata taaddi (dış sebepler)** — Accidents, poisonings and violence (xternal causes).	1955	34 920	1 988	56.9
		1956	41 830	2 423	57.9
	Bütün diğer sebepler — all other causes	1955	312 518	6 704	158.2
		1956	342 946	7 226	213.6

Cetvel 64 ün tetkikinde **aynı hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti** itibarile en başta gelen ölüm sebebinin (1) arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı (C25) olduğu görülür.

Bu nisbetin 1955 de 153.9 iken 1956 da 134.3 e düştüğü görülmektedir. Bundan sonra ölüm nisbeti yüksekliği itibarile sıra ile şu hastalıklar gelmektedir :

(2) Kronik ve rumatizmal kalb hastalığı (C24) 1955 de 107.7, 1956 da ise 105.7;

(3) Merkezî sinir sistemine dokunan damar leziyonları (C20) 1955 de 93.7, 1956 da ise 89.3;

(4) Lenfatik ve hematopoiyetik dokuların urları da dahil habis urlar (C12) 1955 de 89.4, 1956 da ise 80.0;

(5) Pnömoni (C31) 1955 de 85.6, 1956 da ise 83.4;

(6) Lekeli humma ve diğer rickettsia hastalıkları (C8) 1955 de 77.5, 1956 da ise 57.1;

(7) Çocuklarda görülen enfeksiyöz hastalıklar (C7) 1955 de 67.3, 1956 da ise 73.5;

(8) Kazalar, zehirlenmeler ve hayata taaddi (C50) 1955 de 56.9, 1956 da ise 57.9;

(9) Sindirim aygıtının diğer hastalıkları (C40) 1955 de 56.1, 1956 da ise 49.5;

(10) Tüberkülozun bütün şekilleri (C1+C2) 1955 de 53.7, 1956 da ise 55.7 dir.

Görülüyor ki kazalar, zehirlenmeler ve hayata taaddi (C50) ile Tüberkülozun bütün şekilleri (C1+C2) ölüm nisbeti itibarile artış, diğer sekiz sebep ise azalış kaydetmektedir.

Cetvel 65 in tetkikinde **(genel ölüm nisbetine göre 1000 de** en yüksek **ölüm nisbetini** gösteren, (1) Tüberkülozun bütün şekillerinden (C1+C2) vukua gelen ölümlerdir. Bu sebepten vukua gelen ölümlerin bütün ölümlere nisbeti 1955 de 151.1 iken 1956 da 164.1 e yükselmiştir.

Bundan sonra nisbet yüksekliği yönünden sra ile şu hastalıklar gelmektedir :

(2) Kazalar, zehirlenmeler ve hayata taaddi (dış sebepler — C50) 1955 de 97.7, 1956 da 106.7;

(3) Tasrih edilen diğer hastalıklarla tarif edilmeyen hastalıklar (C49) 1955 de 80.1, 1956 da 89.4;

(4) Arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı (C25) 1955 de 84.4, 1956 da 78.5;

(5) Pnömoni (C31) 1955 de 70.5, 1956 da 68.7;

Cetvel 65 — Resmî ve hususî hastanelerle sağlık merkezlerine yatanlar arasında genel ölüme göre en yüksek 1000 de nisbeti gösteren on hastalık, 1955 ve 1956.

Table 65 — The major ten causes of deaths per 1000 as to all causes in all official and special hospitals and health centers, 1955 and 1956.

Kod No. si Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Ölüm Adedi Number of Deaths	Genel ölüme göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 as to all in patients
	Bütün sebepler — All causes.	1955	533 538	20 353	1000.0
		1956	593 513	22 702	1000.0
1 C + C 2	Tüberküloz, bütün şekilleri — Tuberculosis, all forms.	1955	57 261	3 076	151.1
		1956	67 238	3 726	164.1
C 7	Çocuklarda görülen enfeksiyöz hastalıklar — Certain diseases common among children.	1955	9 814	671	32.9
		1956	8 616	634	27.9
C 11	Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları — All other diseases classified and parasitic.	1955	9 157	641	31.5
		1956	10 638	845	28.4
C 12	Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları da dahil habis urlar — Malignant neoplasms, including neoplasms of lymphatic and haematopoietic tissues.	1955	7 709	689	33.9
		1956	12 114	970	42.7
C 25	Arteryoskierotik ve dejeneratif kalb hastalığı — Arteriosclerotic and degenerative heart disease	1955	11 159	1 717	84.4
		1956	13 269	1 782	78.5
C 31	Pnömoni — Pneumonia.	1955	16 766	1 435	70.5
		1956	18 687	1 559	68.7
C 40	Sindirim aygıtının diğer hastalıkları — Other diseases of digestive system.	1955	21 098	1 183	58.1
		1956	21 459	1 062	46.8
C 48	Doğuştan gelme şekil bozuklukları ve süt çocukluğu çağına mahsus hastalıklar — Congenital malformations and diseases peculiar to early infancy.	1955	7 313	620	30.5
		1956	9 355	646	28.4
C 49	Tasrih edilen diğer hastalıklarda iyice tarif edilemiyen hastalıklar (geri kalan numaraları) — Other specified and ill - defined diseases, Residual.	1955	46 321	1 629	80.1
		1956	47 361	2 029	89.4
C 50	Kazalar, zehirlenmeler ve hayata tasaddi (dış sebepler) — Accidents, poisonings and violence (External causes).	1955	34 920	1 988	97.7
		1956	41 830	2 423	106.7
	Diğer sebepler — Other causes	1955	312 518	6 704	329.3
		1956	342 946	7 226	328.4

(6) Sindirim aygıtının diğer hastalıkları (C40) 1955 de 58.1, 1956 da 46.8;

(7) Lenfatik ve hematopoiyetik dokuların urları da dahil urlar (C12) 1955 de 33.9, 1956 da 42.7;

(8) Çocuklarda görülen enfeksiyöz hastalıklar (C7) 1955 de 32.9, 1956 da 27.9;

(9) Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları (C11) 1955 de 31.5, 1956 d a 28.4;

(10) Doğuştan gelme şekil bozuklukları ve süt çocukluğu çağına mahsus hastalıklar (C48) 1955 de 30.5, 1956 da 28.4 tür.

Yine Cetvel 63 den istihraç edilen ve bütün resmî ve hususî hastahanelerle sağlık merkezlerinde **Umum yatanlara göre en yüksek ölüm nisbetini** gösteren 10 hastalığın nisbet yüksekliği itibarile sırası şöyledir:

(1) Solunum aygıtı tüberkülozu (C1) 1955 de 3.9 iken 1956 da 4.7 ye

(2) Kazalar, zehirlenmeler ve hayata taaddi (haricî sebepler (C50) 1955 de 3.7 iken 1956 da 4.1 e

(3) Tasrih edilen diğer hastalıklarla iyice tarif edilemiyen hastalıklar (geri kalan numaralar — C49) 1955 de 3.0 iken 1956 da 3.4 e

yükselmiştir.

(4) Arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı (C25) 1955 de 3.2 iken 1956 da 3.0 e

(5) Pnömoni (C31) 1955 de 2.7 iken 1956 da 2.6 ya

(6) Sindirim aygıtının diğer hastalıkları (C40) 1955 de 2.2 iken 1956 da 1.8 e

düşmüştür.

(7) Lenfatik ve hematopoiyetik dokuların urları dahil habis urlar (C12) 1955 de 1.3 iken 1956 da 1.6 ya yükselmiştir.

(8) Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları (C11) 1955 de 1.2 iken 1956 da 1.1 e düşmüştür.

(9) Çocuklarda görülen enfeksiyöz hastalıklar (C7) 1955 de 1.3 den 1956 da 1.1 e düşmüştür.

(10) Doğuştan gelme şekil bozuklukları ve süt çocukluğu çağına mahsus hastalıklar (C48) 1955 de 1.2 den 1956 da 1.1 e düşmüştür.

Yani Cetvel 64 ün tetkikinden 1955 ve 1956 yıllarında aynı hastalıktan yatanlardan 1000 de en yüksek ölüm nisbeti gösteren arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı (C25) olup en düşük nisbeti ise tü-

Cetvel 66 — Bütün resmi ve hususi hastanelerle sağlık merkezlerinde umum yatanlara göre en yüksek ölüm 1000 de nisbeti gösteren 10 hastalık, 1955 ve 1956.

Table 66 — 10 diseases showing the highest Deaths per 1000 as to all in-patients in all official and special hospitals and health centers, 1955 and 1956.

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Ölüm Adedi Number of deaths	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Deaths per 1000 as to all inpatients
	Bütün sebepler — All causes.	1955 1956	533 538 593 518	20 353 22 702	38.1 39.1
C 1	**Solunum aygıtı tüberkülozu** — Tuberculosis of respiratory system.	1955 1956	42 745 52 838	2 072 2 785	3.9 4.7
C 7	**Çocuklarda görülen enfeksiyöz hastalıklar** — Certain diseases common among children.	1955 1956	9 814 8 616	671 634	1.3 1.1
C 11	**Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları** — All other diseases classified and parasitic.	1955 1956	9 157 10 638	641 645	1.2 1.1
C 12	**Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları da dahil habis urlar** — Malignant neoplasms including neoplasms of lymphatic and haematopoietic tissues.	1955 1956	7 709 12 114	689	1.3 1.6
C 25	**Arterio - sklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arterio - sclerotic and degenerative heart disease.	1955 1956	11 159 13 269	1 717 1 782	3.2 3.0
C 31	**Pnömoni** — Pneumonia.	1955 1956	16 766 18 687	1 435 1 559	2.7 2.6
C 40	**Sindirim aygıtının diğer hastalıkları** — Other diseases of digestive system.	1955 1956	1 098 21 459	1 193 1 062	2.2 1.8
C 48	**Doğustan gelme şekil bozuklukları ve süt çocukluğu çağına mahsus hastalıklar** — Congenital malformations and diseases peculiar to early infancy.	1955 1956	7 313 9 355	620 646	1.2 1.1
C 49	**Tasrih edilen diğer hastalıklarda iyice tarif edilemiyen hastalıklar (geri kalan numaraları)** — Other specified and ill - defined diseases, Residual.	1955 1956	46 321 45 332	1 629 2 029	3.0 3.4
C 50	**Kazalar, zehirlenmeler ve hayata taaddi (dış sebepler)** — Accidents, poisonings and violence (external causes).	1955 1956	34 920 41 830	1 988 2 423	3.7 4.1
	Diğer sebepler — Other causes	1955 1856	346 536 359 375	7 698 9 137	14.4 14.6

berkülozun bütün şekilleri (C1+C2) nden vâki ölüm nisbetinin teşkil etmekte olduğu görülür.

Cetvel 65 in tetkikinden 1955 ve 1956 yıllarında genel ölüme göre 1000 de en yüksek ölüm nisbeti gösteren tüberkülozun bütün şekilleri (C1+C27) olup en düşük nisbeti ise doğuştan gelme şekil bozuklukları ve süt çocuğu çağına mahsus hastalıklar (C48) den vaki ölüm nisbetinin teşkil etmekte olduğu görülür.

Cetvel 66 nın tetkikinde 1955 ve 1956 yıllarında umum yatanlara göre 1000 de en yüksek ölüm nisbeti gösteren solunum aygıtı tüberkülozu (C1) olup en düşük nisbeti ise doğuştan gelen şekil bozuklukları ve süt çocukluğu çağına mahsus hastalıklardan vaki ölüm nisbetinin teşkil etmekte olduğu görülür.

Netice itibarile 1955 ve 1956 yıllarında aynı hastalıktan yatanlara göre nisbetleri arasında en yüksek ölüm 1000 de nisbetini gösteren arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı (C25) ve en düşük nisbeti tüberkülozun bütün şekillerinden (C1+C2) vâki ölüm nisbeti teşkil ettiği halde; genel ölüm ve umum yatanlara göre 1000 de en yüksek ölüm nisbetlerini solunum aygıtı tüberkülozu (C1) ve en düşük nisbetleri de doğuştan gelme şekil bozuklukları ve süt çocukluğu çağına mahsus hastalıklar (C11) vermektedir.

Bütün resmî ve hususî hastahanelere ait (Sağlık merkezleri, akıl ve sinir hastahaneleri ve doğum ve çocuk bakımevleri hariç) hastalık istatistik cetvelleri 1957 den itibaren tevhit edilmiş ve bütün müesseseler A150 mütevassıt listeyi tanzime mecbur tutulmuştu.

Cetvel 67, 1957 — 1959 yıllarında hasta yatırarak tedavi yapan müesseselere A150 listesine göre yatan mecmu hasta adedini, şifa bulanları, ölenleri, bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbetlerini, umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbetlerini ve genel ölüme göre 1000 de nisbetlerini göstermektedir. Cetvel 67 nin tetkikinde bütün sebeplerden vâki ölüm adedinin 1957 de 25,025 den 1958 de 22,974 e ve 1959 da ise 21,135 e düştüğü görülür. Buna muvazi olarak umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbetinin 1957 de 42.5 dan 1958 de 36.4 e ve 1959 da 35.8 e düştüğü görülmektedir. 1957 deki umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti ile 1959 daki nisbet arasında binde 6.7 bir azalış husule geldiği müşahade edilmektedir.

1957, 1958 ve 1959 yıllarında aynı hastalıktan yatanlara, umum yatanlara ve genel ölüme göre en yüksek 1000 de ölüm nisbeti gösteren 10 hastalık Cetvel 67 den seçilerek muskayeseyi kolaylaştırmak maksadile Cetvel 68 de gösterilmiştir. Nisbetlerin yanlarında parantez içindeki rakamlar nisbetlerin en yüksekten en düşüğe doğru sıra numarasını göstermektedir.

Bu on hastalıktan, aynı hastalıktan yatanlara göre 1000 den en yüksek ölüm nisbeti gösteren tetanoz (A(26) 1957 de 345.1 iken 1958 de

Cetvel 67 — Bütün Resmi ve hususi hastanelere ait hastalık istatistik cetvel, 1957 — 1959

Teble 67 — Statistical table of diseases for all official and private hospitals. 1957 — 1959

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastahktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
	Bütün sebepler — All causes.	1957	589 278	564 262	25 025		42.5	1 000.0
		1958	631 726	608 752	22 974		36.4	1 000.0
		1959	589 491	568 356	21 135		35.8	1 000.0
A 1	Solunum aygıtı tüberkülozu — Tuberculosis of respiratory system,	1957	51 214	48 302	2 912	56.8	5.0	116.4
		1958	58 616	56 213	2 403	41.0	3.8	104.6
		1959	10 604	10 043	561	52.9	0.9	26.5
A 2	Menenjlerin ve merkezi sinir sisteminin tüberkülozu — Tuberculosis of meninges and central nervous system,	1957	3 544	2 843	701	197.8	1.2	28.0
		1958	3 797	3 152	645	169.9	1.2	28.1
		1959	3 049	2 555	494	162.0	0.8	23.4
A 3	Barsak, periton ve mezanter gangliyonları tüberkülozu — Tuberculosis of intestines, peritoneum and mesenteric glands,	1957	3 843	3 562	281	73.1	0.5	11.2
		1958	3 830	3 511	319	83.3	0.5	13.9
		1959	3 380	3 191	189	55.9	0.3	8.9
A 4	Kemik ve eklem tüberkülozu — Tuberculosis of bones and joints.	1957	4 280	4 211	69	16.1	0.1	2.7
		1958	5 406	5 343	63	11.6	0.1	2.7
		1959	2 402	2 361	41	17.1	0.07	1.9
A 5	Diğer organların tüberkülozu — Tuberculosis, all other forms,	1957	4 069	3 977	92	22.6	0.1	3.7
		1958	3 269	3 236	33	10.1	0.05	1.4
		1959	2 497	2 451	46	18.4	0.08	2.1
A 6	Doğuştan gelme frengi — Congenital syphilis,	1957	100	100	—	—	—	—
		1958	88	88	—	—	—	—
		1959	126	126	—	—	—	—

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 7	Erken frengi — Early syphilis,	1957	192	192	—	—	—	—
		1958	86	86	—	—	—	—
		1959	85	84	1	11.8	0.002	0.05
A 8	Tabes dorsalis — Tabes dorsalis	1957	91	84	7	76.9	0.01	0.3
		1958	36	30	6	166.7	0.009	0.3
		1959	45	42	3	66.7	0.005	1.4
A 9	Paralizi jeneral — General paralysis of insane,	1957	160	159	1	6.2	0.002	0.04
		1958	161	158	3	18.6	0.005	0.1
		1959	220	219	1	4.5	0.002	0.05
A 10	Frenginin diğer şekilleri — All other syphilis	1957	286	284	2	7.0	0.003	0.08
		1958	208	203	5	24.0	0.008	0.2
		1959	306	302	4	13.1	0.007	0.2
A 11	Gonokok enfeksiyonu — Gonococcal infection,	1957	1 669	1 666	3	1.8	0.005	0.1
		1985	2 098	2 064	34	16.2	0.05	1.5
		1959	1 144	1 143	1	9.0	0.002	0.05
A 12	Tifo — Typhoid fever,	1957	5 633	5 124	509	90.4	0.9	20.3
		1958	6 894	6 432	462	67.0	0.7	20.1
		1959	5 915	5 532	383	64.7	0.6	18.1
A 13	Paratifo ve diğer salmonella enfeksiyonları — Paratyhoid fever and other Salmonella infections,	1957	783	760	23	29.4	0.04	0.9
		1958	823	801	22	26.7	0.03	0.9
		1959	830	792	38	45.8	0.06	1.8

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar topiamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 14	Kolera — Cholera,	1957	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—
A 15	Brüselloz (dalgalı humma) — Brucellosis (undulent fever)	1957	144	137	7	48.6	0.01	0.3
		1958	152	151	1	6.6	0.001	0.04
		1959	88	88	—	—	—	—
A 16	Bütün şekilleri ile dizanteri — Dysentery, all form,	1957	1 407	1 328	79	56.1	0.1	3.1
		1958	1 214	1 159	55	45.3	0.09	2.4
		1959	1 241	1 208	32	26.6	0.05	1.6
A 17	Kızıl — Scarlet fever,	1957	184	177	7	38.0	0.01	0.3
		1958	193	191	2	10.4	0.003	0.09
		1959	116	112	4	34.5	0.007	0.2
A 18	Streptokoklu anjin — Streptococcal sore throat	1957	1 422	1 408	14	9.8	0.02	0.5
		1958	1 216	1 208	8	6.6	0.01	0.3
		1959	1 506	1 494	12	8.0	0.02	0.6
A 19	Yılancık — Erysipelas,	1957	696	688	8	11.5	0.01	0.3
		1958	745	731	14	18.8	0.02	0.6
		1959	658	651	7	10.6	0.01	0.3
A 20	Septisemi ve piyemi — Septicaemia and pyaemia,	1957	642	546	96	149.5	0.2	3.8
		1958	494	422	72	145.7	0.1	3.1
		1959	309	261	48	155.3	0.08	2.3

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 21	Difteri — Diphteria,	1957	3 475	2 819	656	188,8	1.1	26,2
		1958	3 998	3 366	632	158.1	1.0	27.5
		1959	2 926	2 442	484	165.4	0,8	22.9
A 22	Boğmaca öksürüğü — Whooping — cough,	1957	1 265	1 194	71	56,1	0.1	2,8
		1958	1 185	1 134	51	43.0	0.08	2.2
		1959	942	903	39	41.4	0.07	1.8
A 23	Menengokok enfeksiyonları — Meningococcal infections,	1957	572	514	58	101.4	0.1	2.3
		1958	643	550	93	144.6	0.1	4.0
		1959	561	484	77	137.2	0,1	3.6
A 24	Veba — Plague,	1957	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—
		1959	1	—	1	—	—	—
A 25	Cüzam — Leprosy,	1957	345	326	19	55,1	0.03	0,7
		1958	542	534	8	14.8	0.01	0.3
		1959	540	527	13	24.1	0,02	0.6
A 26	Tetanoz — Tetanus,	1957	1 020	668	352	345,1	0.6	14.1
		1958	1 055	682	373	353.5	0.6	16.2
		1959	943	564	379	401.9	0.6	17.9
A 27	Şarbon — Anthrax	1957	1 170	1 105	65	55.5	0.1	2.6
		1958	928	893	35	37.7	0.05	1.5
		1959	765	736	29	97.9	0,05	1.4

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 28	Akut poliyomyelit — Acute poliomyelitis,	1957	377	366	11	29.2	0.02	0.4
		1958	321	310	11	34.2	0.02	0.5
		1959	487	474	13	26.7	0.02	0.6
A 29	Akut enfeksiyöz ansefalit - Acute encephalitis	1957	325	267	58	178.5	0.1	2.3
		1958	311	287	24	77.2	0.04	1.0
		1959	392	359	33	84.2	0.05	1.6
A 30	Akut poliomyelitle akut enfeksiyöz ansefalitin geç âkıbetleri — Late effects of acute poliomyelitis and acute infectious encephalitis	1957	302	284	18	59.6	0.03	0.7
		1958	321	297	24	74.8	0.04	1.0
		1959	427	416	11	25.8	0.02	0.5
A 31	Çiçek — Smallpox	1957	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—
		1959	1	1	—	—	—	—
A 32	Kızamık — Measles,	1957	2 022	1 938	84	43.5	0.1	3.3
		1958	1 625	1 564	61	37.5	0.1	2.6
		1959	1 265	1 214	51	40.3	0.09	2.4
A 33	Sarı Humma — Yellow fever,	1957	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—
A 34	Enfeksiyöz epatit — Infectious hepatitis,	1957	1 142	1 107	35	30.6	0.06	1.4
		1958	1 633	1 581	52	31.8	0.08	2.3
		1959	2 738	2 678	60	21.9	0.1	2.8

Table 67 (Continued)

Cetvel 67 (devam)

Kod No. sı Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastahktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of saine disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 35	Kuduz — Rabies,	1957	588	569	19	32.3	0.03	0.7
		1958	824	779	45	54.6	0.07	1.9
		1959	1 075	1 038	37	34.4	0.06	1.7
A 36	Lekeli humma ve diğer Rickettsia hastalıkları — Typhus and other rickettsial diseases,	1957	274	266	8	29.2	0.01	0.3
		1958	165	164	1	6.1	0.001	0.04
		1959	254	252	2	7.9	0.002	0.09
A 37	Sıtma — Malaria,	1957	1 102	1 094	8	7.2	0.01	0.3
		1958	679	676	3	4.4	0.005	0.1
		1959	508	505	3	5.9	0.005	0.1
A 38	Şistozomyaz — Schistosomiasis,	1957	97	97	—	—	—	—
		1958	103	102	1	9.7	0.001	0.04
		1959	141	141	—	—	—	—
A 39	İdatik hastalığı — Hydatid disease,	1957	294	276	18	61.2	0.03	0.7
		1958	517	499	18	34.8	0.03	0.8
		1959	483	479	4	8.3	0.007	0.2
A 40	Filaryoz — Filariasis,	1957	73	68	5	68.5	0.008	0.2
		1958	83	82	1	12.0	0.001	0.04
		1959	122	122	—	—	—	—
A 41	Ankilostomyaz — Ankylostomiasis,	1959	103	100	3	29.1	0.005	0.1
		1957	126	125	1	7.9	0.001	0.04
		1958	251	247	4	15.9	0.007	0.2

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 42	Barsak kurtlarından ileri gelen diğer hastalıklar — Other diseases due to helminths,	1957	3 093	3 076	17	5.5	0.03	0.7
		1958	2 458	2 440	18	7.3	0.03	0.8
		1959	2 557	2 546	11	4.3	0.02	0.5
A 43	Enfeksiyon ve parazit hastalığı olarak tasnif edilen diğer bütün hastalıklar — All other diseases classified as infective and parasitic,	1957	6 239	6 065	174	27.9	0.3	6.9
		1958	4 440	4 332	108	24.3	0.2	4.7
		1959	3 298	3 184	114	34.6	0.2	5.4
A 44	Ağız ve farenksin habis urları — Malignant neoplasm of buccal cavity and pharynx	1957	1 107	1 076	31	28.0	0.05	1.2
		1958	815	792	23	28.2	0.04	1.0
		1959	743	724	19	25.6	0.03	0.9
A 45	Ezofajn habis urları — Malignant neoplasms of oesophagus,	1957	445	422	23	51.7	0.04	0.9
		1958	490	437	53	108.2	0.08	2.3
		1959	484	455	29	59.0	0.05	1.4
A 46	Midenin habis urları — Malignant neoplasm of stomach,	1957	1 517	1 324	193	127.2	0.3	7.7
		1958	2 074	1 894	180	86.8	0.3	7.8
		1959	2 066	1 856	210	101.6	0.03	9.9
A 47	Rektum hariç barsakların habis urları — Malignant neoplasm of intestine, except rectum,	1957	714	652	62	86.8	0.1	2.5
		1958	823	750	73	88.7	0.1	3.2
		1959	820	745	75	91.5	0.1	3.5
A 48	Rektumun habis urları — Malignant neoplasm of rectum,	1957	459	428	31	67.5	0.05	1.2
		1958	567	533	34	60.0	0.05	1.5
		1959	639	607	32	50.1	0.05	1.5

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 49	Larenksin habis urları — Malignant neoplasm of larynx,	1957	845	804	41	48.5	0.07	1.6
		1958	600	546	54	90.0	0.08	2.3
		1959	721	673	48	66.6	0.08	2.3
A 50	Trakea habis urları ve bronşlarla akciğerlerin tali oldukları tasrih edilmiyen habis urları — Malignant neoplasm of trachea, and of bronchus and lung not specified as secondary,	1957	1 055	915	140	132.7	0.2	5.6
		1958	1 123	1 065	158	140.7	0.2	6.9
		1959	1 075	955	120	111.6	0.02	5.7
A 51	Memenin habis uru — Malignant neoplasm of breast,	1957	693	672	21	30.3	0.03	0.8
		1958	736	722	14	19.0	0.02	0.6
		1959	741	721	20	27.0	0.03	0.9
A 52	Rahim boynunun habis uru — Malignant neoplasm of cervix uteri,	1957	649	636	13	20.0	0.02	0.5
		1958	552	542	10	18.1	0.01	0.4
		1959	615	606	9	14.6	0.01	0.4
A 53	Rahmin diğer ve tasrih edilmiyen kısımlarının habis uru — Malignant neoplasm of other and unspecified parts of uterus,	1957	931	915	16	17.2	0.03	0.6
		1958	720	707	13	18.0	0.02	0.6
		1959	660	641	19	28.8	0.03	0.9
A 54	Prostatin habis uru — Malignant neoplasm of prostate,	1957	362	333	29	80.1	0.05	1.1
		1958	673	625	48	71.3	0.07	2.1
		1959	576	551	25	43.4	0.04	1.2
A 55	Derinin habis uru — Malignant neoplasm of skin,	1957	497	491	6	12.1	0.01	0.2
		1958	522	506	16	30.6	0.02	0.7
		1959	663	652	11	16.6	0.02	0.5

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 56	Kemik ve konojnktif dokunun habis uru — Malignant neoplasm of bone and connective tissue,	1957	261	249	12	46.0	0.02	0.5
		1958	402	387	15	37.3	0.02	0.6
		1599	370	360	10	27.0	0.02	0.5
A 57	Bütün diğer yerlerdeki ve tasrih edilmiyen yerlerdeki habis urlar — Malignant neoplasm of all other and unspecified sites,	1957	3 271	2 964	307	93.8	0.5	12.3
		1958	3 234	2 933	301	93.1	0.5	13.1
		1959	3 003	2 657	346	115.2	0.6	16.4
A 58	Lösemi ve alösemi — Leukemia and aleukemia,	1957	720	635	85	118.0	0.1	3.4
		1958	509	423	86	168.9	0.1	3.7
		1959	1 288	1 175	113	87.7	0.2	5.3
A 59	Lenfosarkom ve lenfatik ve ematopoiyetik sistemin diğer urları — Lymphosarcoma and other neoplasma of lymphatic and haematopoietic system,	1957	492	464	28	56.9	0.05	1.1
		1958	531	490	41	77.2	0.06	1.8
		1959	457	438	19	41.6	0.03	0.9
A 60	Selim urlar ve Tabiatı tasrih edilmieyn urlar — Benign neoplasms and neoplasms of unspecified nature,	1957	3 037	2 943	94	30.9	0.1	3.7
		1958	2 846	2 771	75	26.3	0.1	3.3
		1959	2 701	2 637	64	23.7	0.1	3.0
A 61	Toksik olmıyan guatır — Nontoxic goitre,	1957	1 389	1 369	20	14.4	0.03	0.8
		1958	1 328	1 310	18	13.5	0.03	0.8
		1959	1 467	1 456	11	7.5	0.02	0.5
A 62	Guatırlı veya guatırsız tirotoksikoz — Thyrotoxicosis with or without goitre,	1957	582	564	18	30.9	0.03	0.7
		1958	779	766	13	16.7	0.02	0.6
		1959	748	731	17	22.7	0.03	0.8

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A. 63	Şekerli diyabet — Diabetes mellitus,	1957	2 620	2 483	137	52.3	0.2	5.5
		1958	2 906	2 781	125	43.0	0.2	5.4
		1959	4 076	3 897	179	43.9	0.3	8.5
A. 64	Vitaminsizlikler ve diğer karans halleri — Avitaminosis and other deficiency states,	1957	2 730	2 613	117	42.8	0.2	4.7
		1958	2 465	2 357	108	43.8	0.2	4.7
		1959	2 649	2 606	43	16.2	0.07	2.0
A. 65	Kansızlıklar — Anaemias,	1957	7 053	6 873	180	25.5	0.3	7.2
		1958	7 008	6 814	194	27.7	0.3	8.4
		1959	7 346	7 189	157	21.4	0.3	7.4
A. 66	Allerjik bozukluklar, iç salgı bezlerinin metabolizmasının ve kanın diğer bütün hastalıkları — Allergic disorders, all other endocrine, metabolic and blood diseases,	1957	3 032	2 957	75	24.7	0.1	3.0
		1958	4 588	4 480	108	23.5	0.2	4.7
		1959	3 916	3 853	63	16.1	0.1	3.0
A. 67	Psikozlar — Psychoses,	1957	1 625	1 606	19	11.7	0.03	0.7
		1958	1 366	1 349	17	12.4	0.03	0.7
		1959	1 636	1 622	14	8.5	0.02	0.7
A. 68	Psikonevroz ve şahsiyet bozuklukları — Psychoneuroses and disorders of personality,	1957	1 726	1 718	8	4.6	0.01	0.3
		1958	2 361	2 346	15	6.3	0.02	0.6
		1959	3 123	3 096	27	8.6	0.04	1.3

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 69	Akıl eksikliği — Mental deficiency,	1957	848	832	16	18.9	0.03	0.6
		1958	975	966	9	9.2	0.01	0.4
		1959	824	818	6	7.3	0.01	0.3
A 70	Merkezi sinir sistemine dokunan damar leziyonları — Vascular lesions affecting central nervous system,	1957	3 794	3 287	507	133.6	0.9	20.2
		1958	3 690	3 180	510	138.8	0.8	22.2
		1959	3 812	3 296	516	135.4	0.9	24.4
A 71	Meningokoksuz menenjit — Nonmeningococcal meningitis,	1957	1 044	899	145	138.9	0.2	5.8
		1958	1 412	1 200	212	150.1	0.3	9.2
		1959	1 887	1 717	175	92.7	0.3	8.3
A 72	Skleroz an plak — Multiple sclerosis,	1957	284	281	3	10.6	0.005	0.1
		1958	349	341	8	22.9	0.01	0.3
		1959	281	278	3	10.7	0.005	0.1
A 73	Sar'a — Epilepsy,	1957	540	534	6	11.1	0.01	0.2
		1958	606	598	8	13.2	0.01	0.3
		1959	526	518	8	15.2	0.01	0.4
A 74	İltihaplı göz hastalıkları — Inflammatory diseases of eye,	1957	6 735	6 718	17	2.5	0.03	0.7
		1958	6 684	6 682	2	0.3	0.003	0.09
		1959	7 200	7 195	5	0.7	0.008	0.2
A 75	Katarakt — Cataract,	1957	5 776	5 775	1	0.2	0.002	0.04
		1958	5 505	6 500	5	0.8	0.008	0.2
		1959	6 558	6 557	1	0.1	0.007	0.02

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 76	Glokom — Glaucoma,	1957	1 305	1 302	3	2,3	0,005	0.1
		1958	1 271	1 271	—	—	—	—
		1959	1 193	1 192	1	0.8	0.002	0,01
A 77	Orta kulak iltihabı ve mastoidit — Otitis media and mastoiditis,	1957	5 691	5 669	22	3.9	0.04	0.9
		1958	5 188	5 161	27	5.2	0.04	1.2
		1959	4 904	4 878	26	5,3	0,04	1.2
A 78	Sinir sistemi ve duyu organlarının bütün diğer hastalıkları — All Other diseasses of the nervous system and sense organs,	1957	7 995	7 803	192	24.0	0.3	7.7
		1958	7 332	7 176	156	21.3	0,2	6.8
		1950	8 662	8 488	174	20,1	0.3	8.2
A 79	Akut eklem rumatizması — Rheumatic fever,	1057	5 721	5 663	58	10.1	0.1	2.3
		1058	6 251	6 182	69	11,0	0.1	3.0
		1959	7 985	7 934	51	6.4	0.09	2.4
A 80	Kronik romatizmal kalb hastalığı — Chronic rheumatic heart disease,	1957	4 590	4 159	431	93,9	0.7	17,2
		1958	4 660	4 295	365	78.3	0.6	15.9
		1959	5 413	5 083	330	61.0	0,5	15.6
A 81	Arteryoskierotik ve dejeneratif kalb hastalığı — Arteriosclerotic and degenerative heart disease,	1957	5 706	4 929	777	136,2	1.3	31.0
		1958	4 629	4 140	489	105.6	0,8	21.3
		1959	4 383	3 887	496	113,2	0.8	23.5
A 82	Kalbin diğer hastalıkları — Other heart diseases,	1957	9 665	8 171	1 494	154.6	2,5	59.7
		1958	10 483	9 208	1 275	121,6	2.0	55.5
		1959	11 887	10 342	1 545	130.0	2.6	73.1

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered Number	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 83	Kalb hastalığile birlikte bulunan ipertansiyon — Hypertension with heart disease,	1957	2 285	2 065	220	96.3	0.4	8.8
		1958	4 718	4 471	247	55.2	0.5	10.7
		1959	3 689	3 375	314	85.1	0.5	14.8
A 84	Kalbden bahsedilmeksizin ipertansiyon — Hypertension without mention of heart,	1957	2 699	2 624	75	27.8	0.1	3.0
		1958	3 277	3 159	118	36.0	0.2	5.1
		1959	3 945	3 822	123	31.2	0.4	5.8
A 85	Arter hastalıkları — Diseases of arteries,	1957	2 085	1 957	128	61.4	0.2	5.1
		1958	1 991	1 894	97	48.7	0.1	4.2
		1959	2 294	2 161	133	58.0	0.2	6.3
A 86	Dolaşım aygıtının diğer hastalıkları — Other diseases of circulatory system,	1957	3 453	3 197	256	74.1	0.4	10.2
		1958	5 330	5 025	305	57.2	0.5	13.3
		1959	5 464	5 163	301	55.1	0.5	14.2
A 87	Üst solunum yollarının akut enfeksiyonları — Acute upper respiratory infections,	1957	4 894	4 835	59	12.0	0.1	2.3
		1958	6 698	6 627	71	10.6	0.1	3.1
		1959	6 451	6 387	64	9.9	0.1	3.0
A 88	Grip — Influenza,	1957	20 513	20 450	63	3.1	0.1	2.5
		1958	12 348	12 310	38	3.1	0.06	1.6
		1959	11 316	11 248	68	6.0	0.1	3.2
A 89	Lober pnömoni — Lobar pneumonia,	1957	7 129	6 516	613	86.0	1.0	24.5
		1958	7 213	6 799	414	57.4	0.6	18.0
		1959	6 157	5 796	361	58.6	0.6	17.1

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered Number	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 90	Bronkopnömoni — Bronchopneumonia,	1957	6 775	5 261	1 514	223.5	2.6	60.1
		1958	7 419	6 087	1 332	179.5	2.1	58.0
		1959	7 774	6 181	1 593	204.9	2.7	75.4
A 91	Atipik iptidai pnömoni ve diğer tasrih edilmiyen pnömonier — Primary atypical, other and unspecified pneumonia,	1957	3 900	3 665	235	60.2	0.4	9.4
		1958	4 007	3 814	193	48.2	0.3	8.4
		1959	3 101	2 880	221	71.3	0.4	10.4
A 92	Akut bronşit — Acute bronchitis,	1957	6 961	6 926	35	5.0	0.01	1.4
		1958	8 652	8 602	50	5.8	0.08	2.2
		1959	8 663	8 619	44	5.1	0.07	2.1
A 93	Kronik bronşit ve vasfı bildirilmeyen bronşit — Chronic bronchitis, and unqualified bronchitis,	1957	6 256	6 186	70	11.2	0.1	2.8
		1958	7 602	7 544	58	7.6	0.09	2.5
		1959	7 822	7 767	55	7.0	0.09	2.6
A 94	Bademciklerin ve adenoid vejetasyonların ipertrofisi — Hypertrophy of tonsils and adenoids,	1957	5 959	5 938	21	3.5	0.03	0.8
		1958	6 786	6 756	30	4.4	0.05	1.3
		1959	6 753	6 731	22	3.2	0.04	1.0
A 95	Ampiyem ve akciğer absesi — Empyema and abscess of lung.	1957	1 607	1 509	98	61.0	02	3.9
		1958	2 108	2 023	85	40.3	0.1	3.7
		1959	1 968	1 865	103	52.3	0.2	4.9
A 96	Plörezi — Pleurisy,	1957	4 268	4 129	139	32.6	0.2	5.5
		1958	5 625	5 506	119	21.1	0.2	5.2
		1959	4 495	4 394	101	22,5	0,2	4,8

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered Number	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 97	Solunum yollarının bütün diğer hastalıkları — All other respiratory diseases,	1957	6 334	6 190	144	22.7	0.2	5.7
		1958	6 577	6 466	111	16.9	0.2	4.8
		1959	5 701	5 612	89	15.6	0.1	4.2
A 98	Diş ve dişleri destekliyen dokuların hastalıkları — Diseases of teeth and supporting structrures,	1957	389	378	11	28.3	0.02	0.4
		1958	492	487	5	10.2	0.008	0.2
		1959	632	631	1	1.6	0.002	0.02
A 99	Mide ülseri — Ulcer of stomach,	1957	5 705	5 442	263	46.1	0.4	10.5
		1958	6 593	6 316	277	42.0	0.4	12.0
			7 140	6 836	304	42.6	0.5	14.9
A 100	Duodenum ülseri — Ulcer of duodenum	1957	4 172	4 065	107	25.6	0.2	4.3
		1958	4 637	4 418	219	47.2	0.4	0.5
		1959	4 752	4 630	122	25.7	0.2	0.8
A 101	Apandisit — Appendicitis,	1957	27 928	27 783	145	5.2	0.2	5.8
		1958	31 668	31 503	165	5.2	0.3	7.2
		1959	35 043	34 929	114	3.2	0.2	5.4
A 102	Barsak tıkanması ve fıtık — Intestinal obstruction and hernia,	1957	18 964	18 219	745	39.3	1.3	29.8
		1958	20 700	19 888	812	39.2	1.3	35.3
		1959	21 155	20 219	736	34.8	1.2	35.0
A 103	Gastrit ve duodenit — Gastritis and duodenitis,	1957	8 071	7 948	123	15.2	0.2	4.9
		1958	9 785	9 752	33	3.4	0.05	1.4
		1959	9 856	9 790	66	6.7	0.1	3.1

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered Number	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 104	Gastro — Anterit ve yeni doğmuş çocukların ishali hariç kolit — Gastro — enteritis and colitis, except diarrhaea of the newborn,	1957	13 382	12 750	632	47.2	1.1	25.2
		1958	11 655	11 357	298	25.6	0.5	13.0
		1959	12 692	12 248	444	35.0	0.7	21.0
A 105	Karaciğer sirozu — Cirrhosis of liver,	1957	3 290	2 941	349	106.1	0.6	13.9
		1958	3 416	3 136	280	82.0	0.4	12.2
		1959	3 258	3 000	258	79.2	0.4	12.2
A 106	Safra taşı ve kolesistit — Cholelithiasis and cholecystitis,	1957	8 258	8 094	164	19.8	0.3	6.5
		1958	8 922	8 779	143	16.0	0.2	6.2
		1959	8 714	8 532	162	18.6	0.3	7.7
A 107	Sindirim aygıtının diğer hastalıkları — Other diseases of digestive system,	1957	10 985	10 411	574	52.2	1.0	22.9
		1958	11 925	11 432	493	41.3	0.8	21.4
		1959	11 620	10 995	525	53.8	1.0	29.5
A 108	Akut nefrit — Acute nephritis,	1957	2 949	2 767	182	61.7	0.3	7.3
		1958	3 490	3 390	100	28.6	0.1	4.3
		1959	3 433	3 321	112	32.6	0.1	5.3
A 109	Kronik nefrit, diğer nefritler ve tasrih edilmiyen nefrit — Chronic, other and unspecified nephritis,	1957	4 489	4 037	452	100.7	0.8	18.1
		1958	5 047	4 717	330	65.4	0.5	14.4
		1959	4 410	4 079	331	75.0	0.6	15.7
A 110	Böbrek enfeksiyonları — Infections of kidney,	1957	2 965	2 903	62	20.9	0.1	2.5
		1958	3 870	3 801	69	17.8	0.1	3.0
		1959	3 777	3 714	63	16.7	0.1	3.0

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered Number	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 111	İdrar aygıtı taşları — Calculi of urinary system,	1957	4 052	3 998	54	13.3	0.09	2.1
		1958	4 888	4 826	62	12.7	0.1	2.7
		1959	5 676	5 614	62	10.9	0.1	2.9
A 112	Prostat iperplazisi — Hyperplasia of prostate,	1957	2 464	2 365	99	40.2	0.2	3.9
		1958	3 316	3 174	142	42.8	0.2	6.2
		1959	3 232	3 085	147	45.5	0.2	7.0
A 113	Meme hastalıkları — Diseases of breast,	1958	838	833	5	0.6	0.008	0.2
		1957	1 118	1 109	9	8.0	0.01	0.4
		1959	1 184	1 170	14	11.8	0.02	0.7
A 114	Üro — Genital aygıtının diğer hastalıkları — Other diseases of genitourinary system,	1957	12 088	11 932	156	12.9	0.3	6.2
		1958	14 467	14 277	190	13.0	0.3	8.2
		1959	12 343	12 219	124	10.0	0.2	5.9
A 115	Gebelik, doğurma ve lohusalık halinin diğer komplikasyonları — Sepsis of pregnancy, childbirth and the puerperium,	1957	17 096	16 972	124	7.2	0.2	4.9
		1958	8 288	8 194	94	11.3	0.1	4.1
		1959	8 633	8 518	115	13.3	0.2	5.4
A 116	Gebelik ve lohusalık hali toksemileri — Toxaemias of pregnancy and childbirth,	1957	2 443	2 375	68	27.8	0.1	2.7
		1958	2 932	2 866	66	22.5	0.1	2.9
		1959	2 744	2 681	63	23.0	0.1	3.0
A 117	Gebelik ve doğurma kanamaları — Hemorhage of pregnancy and childbirth,	1957	7 798	7 729	69	8.8	0.1	2.7
		1958	5 013	4 951	62	12.4	0.1	2.7
		1959	5 840	5 744	96	16.4	0.2	4.5

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered Number	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 118	Enfeksiyon veya toksemiden bahsedilmeksizin çocuk düşmesi — Abortion without mention of sepsis or toxaemia,	1957	8 900	8 764	136	15.3	0.2	5.4
		1958	9 890	9 748	142	14.3	0.2	6.2
		1959	9 698	9 598	100	10.3	0.2	4.7
A 119	Enfeksiyonla birlikte olan çocuk düşmesi — Abortion with sepsis,	1957	3 440	3 410	30	8.7	0.05	1.2
		1958	3 528	3 468	60	17.0	0.09	2.6
		1959	3 444	3 393	51	14.8	0.09	2.4
A 120	Gebelik ve lohusalık halinin diğer komplikasyonları, normal doğum — Other complications of pregnancy, childbirth and the puerperium,	1957	26 857	26 581	276	10.3	0.5	11.0
		1958	38 516	38 216	300	7.8	0.5	13.0
		1959	47 547	47 242	305	6.4	0.5	14.4
A 121	Deri ve deri altı hüceyre dokusunun enfeksiyonları — Infections of skin and subcutaneous tissue,	1957	8 452	8 374	78	9.2	0.1	3.1
		1958	8 727	8 630	97	11.1	0.1	4.2
		1959	9 891	9 817	74	7.5	0.1	3.5
A 122	Artrit ve sponditit — Arthritis and spondilitis,	1957	1 794	1 774	20	11.1	0.03	0.8
		1958	2 052	2 046	6	2.9	0.009	0.3
		1959	2 253	2 239	14	6.2	0.02	0.7
A 123	Adele romatizması ve tasrih edilmiyen romatizma — Muscular rheumatism and rheumatism, unspecified,	1957	4 799	4 775	24	5.0	0.04	0.9
		1958	5 894	5 882	12	2.0	0.02	0.5
		1959	6 600	6 576	24	3.6	0.04	1.1
A 124	Osteomyelit ve periyostit — Osteomyelitis and periostitis,	1957	2 268	2 248	20	8.8	0.03	0.8
		1958	2 747	2 726	21	7.6	0.03	0.9
		1959	3 034	3 013	21	7.0	0.03	1.0

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 125	Ankiloz ve sonradan olma kemik - adele biçimsizlikleri — Ankylosis and acquired musculoskeletal deformities,	1957	1 049	1 023	26	24.8	0.04	1.0
		1958	1 349	1 332	17	12.6	0.03	0.3
		1959	1 353	1 297	56	41.4	0.04	2.6
A 126	Deri ve kemik - adele aygıtının bütün diğer hastalıkları — All other diseases of skin and musculoskeletal system,	1957	5 999	5 913	86	14.3	0.1	3.4
		1958	7 323	7 230	93	12.7	0.1	1.5
		1959	6 847	6 750	97	14.7	0.2	4.6
A 127	Spina bifida ve menengosel — Spina bifida and meningocole,	1957	508	498	10	19.7	0.02	0.4
		1958	956	940	16	16.7	0.02	0.2
		1959	1 266	1 259	7	5.5	0.01	0.3
A 128	Dolaşım aygıtının doğuştan gelme şekil bozuklukları — Congenital malformations of circulatory system,	1957	317	311	6	18.9	0.01	0.2
		1958	532	527	5	9.4	0.008	0.2
		1959	853	842	11	13.0	0.02	0.5
A 129	Doğuştan olma bütün diğer şekil bozuklukları — All other congenital malformations,	1957	1 486	1 431	55	37.0	0.09	2.2
		1958	1 570	1 433	137	87.3	0.1	6.0
		1959	1 403	1 275	128	91.2	0.2	6.0
A 130	Doğum tromatizmaları — Birth injuries,	1957	609	560	49	80.4	0.08	1.9
		1958	1 851	1 770	81	43.8	0.1	3.5
		1959	698	653	45	64.5	0.08	2.1

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 131	Doğum sonrası asfeksi ve atelektazi — Postnatal asphyxia and athelectasis,	1957	1 205	1 153	52	43.1	0.09	2.1
		1958	518	449	69	133.2	0.1	3.0
		1959	1 379	1 220	159	115.3	0.3	7.5
A 132	Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar — Infections of the newborn,	1957	1 416	1 293	123	86.9	0.2	4.9
		1958	1 641	1 429	106	64.6	0.2	4.6
		1959	2 300	2 176	124	53.9	0.2	5.9
A 133	Yeni doğmuş çocukların emolitik hastalığı — Hemolytic disease of newborn,	1957	1 529	1 447	82	53.6	0.2	3.3
		1958	1 011	944	67	66.3	0.1	2.9
		1959	1 653	1 562	91	55.0	0.1	4.3
A 134	Süt çocukluğu çağı başlangıcının diğer muayyen hastalıkları — All other defined diseases of early infancy,	1957	1 982	1 578	404	203.8	0.7	16.1
		1958	1 456	1 122	334	229.4	0.5	14.5
		1959	3 197	2 708	489	152.9	0.8	23.1
A 135	Süt çocukluğu çağı başlangıcının iyice tarif edilemiyen hastalıkları ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmamak halleri — Ill - defined diseases peculiar to early infancy and immaturity unqualified,	1957	2 676	2 340	336	125.6	0.6	13.4
		1958	2 606	2 337	269	103.2	0.4	11.7
		1959	2 693	2 514	179	66.5	0.3	8.5
A 136	Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık — Senility without mention of psychosis,	1957	838	796	42	50.1	0.07	1.7
		1958	4 592	4 477	115	25.0	0.2	5.0
		1959	1 022	929	93	91.0	0.1	4.4

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 137	İyice tarif edilmeyen ve meçhul kalan hastalık ve ölüm sebepleri — Ill - defined and unknown causes of morbidity and mortality,	1957	26 452	25 510	942	35.6	1.6	37.6
		1958	23 755	22 941	814	34.3	1.3	35.4
		1959	24 320	23 435	885	36.4	1.5	41.9
AE 138	Motörlü taşıt kazaları — Motor vehicles accidents,	1957	5 483	5 193	290	52.9	0.5	11.6
		1958	7 933	7 496	437	55.1	0.7	19.0
		1959	5 526	5 121	405	73.3	0.7	19.2
AE 139	Diğer taşıt kazaları — Other transport accidents,	1957	3 190	3 068	122	38.2	0.2	4.9
		1958	3 156	3 015	141	44.7	0.2	6.1
			2 765	2 610	155	56.0	0.3	7.3
AE 140	Kaza neticesi zehirlenmeler — Accidental poisoning,	1957	3 277	3 148	129	39.4	0.2	5.1
		1958	3 486	3 371	115	33.0	0.2	5.0
		1959	3 583	3 443	140	39.1	0.2	6.6
AE 141	Kaza neticesi düşmeler — Accidental falls,	1957	4 591	4 364	227	49.4	0.4	9.1
		1958	5 023	4 826	197	39.2	0.3	8.6
		1959	5 653	5 491	162	28.6	0.3	7.7
AE 142	Makinelerin sebep olduğu kazalar — Accident caused by machinery,	1957	1 962	1 821	141	71.9	0.2	5.6
		1958	2 182	2 121	61	27.9	0.1	2.6
		1959	1 800	1 733	67	37.2	0.1	3.2

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
AE 143	Yanıcı maddelerin ateş alması ve patlamasından ileri gelen kaza — Accident caused by fire and explosion of combustible material,	1957	1 567	1 362	205	130.8	0.3	8.2
		1958	2 199	1 905	294	133.7	0.5	12.8
		1959	2 601	2 298	303	116.5	0.5	14.3
AE 144	Sıcak bir maddeden, korrosif bir mayiden, buhardan ve radyasyondan ileri gelen kaza — Accident caused by hot substance, cerrosive liquid, steam, and radiation,	1957	1 968	1 747	221	112.3	0.4	8.8
		1958	2 057	1 829	228	110.8	0.4	9.9
		1959	1 833	1 642	191	104.2	0.3	9.0
AE 145	Ateşli silahlardan çıkan kaza — Accident caused by fire — arm,	1957	2 197	2 003	194	88.3	0.3	7.7
		1958	2 999	2 790	209	69.7	0.3	9.1
		1959	2 554	2 339	215	84.2	0.4	10.2
AE 146	Kaza neticesi suda boğulma ve suya düşme — Accidenal drowning and submersion,	1957	703	667	36	51.2	0.06	1.4
		1958	508	479	29	57.1	0.04	1.3
		1959	397	374	73	57.9	0.04	1.1
AE 147	Bütün diğer kaza sebepleri — All other accidental causes,	1957	12 985	12 448	537	41.3	0.9	21.4
		1958	14 374	13 857	517	36.0	0.8	22.5
		1959	11 808	11 357	451	38.2	0.8	21.3
AE 148	Kendini öldürme ve kendini tromatize etme — Suicide and self inflicted injury,	1957	663	635	28	42.2	0.05	1.1
		1958	517	473	44	85.1	0.07	1.9
		1959	399	372	77	67.7	0.04	1.3

Cetvel 67 (devam)

Table 67 (Continued)

Kod No. sı Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar toplamı Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
AE 149	Bile bile adam öldüren ve kendini tromatize etme (Harp Harekâtından ileri gelmiyen) — Homicide and injury purposely inflicted by other persons (not in war)	1957	221	175	46	208.1	0.08	1.8
		1958	3 834	3 596	238	62.1	0.4	10.3
		1959	4 118	3 874	244	59,2	0.4	11.5
AE 150	Harp harekâtından ileri gelen tromatizmalar — Injury resulting from operations of war,	1957	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—

353.5 ve 1959 da 401.9 a yükselmiştir. Yine bu 10 hastalıktan yatanlara göre en düşük binde ölüm nisbeti gösteren trakea habis urları ve bronşlarla akciğerlerin tâlî oldukları tasrih edilmiyen habis urları (A50) 1959 de 132.7 iken 1958 de 140.7 ye yükselmiş ve 1959 da 1957 deki nisbetin altına yani 111.6 ya düşmüştür.

Yine cetvel 68 in tetkikinde, umûm yatanlara göre 1000 den en yüksek ölüm nisbeti gösteren tüberkülozun bütün şekilleri (A1-A5) 1957 de 6.9 iken 1958 de 5.5 a ve 1959 da 2.3 e düşmüş; ayni on hastalıktan umûm yatanlara göre 1000 de en düşük ölüm nisbeti gösteren lober pnömoni 1957 de 1.0 iken 1958 de 0.6 ya düşmüş ve 1959 da ayni seviyeyi muhafaza etmiştir.

Yine Cetvel 68 in tetkikinde, genel ölüme göre 1000 de en yüksek ölüm nisbeti gösteren tüberkülozun bütün şekilleri (A1-A5) 1957 de 162.0 iken, 1958 de 150.8 e ve 1959 da 62.9 a düşmüştür. Bu halin son tatbik edilen modern tedavi ve cerrahi tedavi usullerinin çok müessir bir hale geldiğine bir delil olarak kabul edilmesi icap eder. Ayni on hastalıktan genel ölüme göre en düşük ölüm nisbeti gösteren sindirim aygıtının diğer hastalıkları (A 107) 1957 de 22.9 dan 1958 de 21.4 e düşmüş ise de 1959 da 1957 nisbetinin daha da üstüne 29.5 a yükselmiştir.

I. G. 2. Sağlık Merkezlerinin Faaliyeti — Activities of Health Centers.

1957 yılından itibaren, sağlık merkezleri, doğum ve çocuk bakımevleri ve akıl ve sinir hastaneleri hariç, hasta yatırarak tedavi eden bütün resmî, hususî ve şahıslarla cemaatlere ait sağlık tesislerine daha önce belirttiğimiz gibi A150 mütevassıt listesi tatbik edilmeğe başlanmış, sağlık merkezlerine ise daha önce olduğu gibi C50 listesinin tatbikine devam olunmuş, doğum ve çocuk bakımevlerile akıl ve sinir hastaneleri için yeni istatistik cetvelleri hazırlanmış idi.

Sağlık merkezlerine 1957, 1958 ve 1959 yıllarında C50 listesine göre yatırılanlar, şifa bulanlar, ölüm adedi, ayni hastalıktan yatanlara, umûm yatanlara ve genel ölüme göre 1000 de ölüm nisbetleri Cetvel 69 da gösterilmiştir. Bu cetvelin tetkikinden sağlık merkezlerine yatan hasta adedinin 1957 de 88,303 ten 1958 de 92,701 ve 1959 da 99,604 e yükseldiği görülmektedir. Sağlık merkezlerine yatan bu hastalardan 1957 de 1,683 ü, 1958 de 1,566 sı ve 1959 da 1,512 sinin öldüğü görülmektedir.

1957, 1958 ve 1959 yıllarında sağlık merkezlerinde ayni hastalıktan yatanlara, umûm yatanlara ve genel ölüme göre en yüksek 1000 de ölüm nisbeti gösteren 10 hastalık Cetvel 69 dan seçilerek mukayeseyi kolaylaştırmak maksadile Cetvel 70 de gösterilmiştir. Nisbetlerin yanlarında, parantez içindeki rakamlar nisbetlerin en yüksekten en düşüğe doğru sıra numarasını göstermektedir. Bu on hastalıktan ayni hastalıktan yatanlara göre 1000 de en yüksek ölüm nisbeti gösteren difteri (C7b) 1959 de 144,8 iken bu nisbet 1958 de 163.5 ve 1959 da 185.7 ye yükselmiştir. Bu hal, umumî aşı tatbikatına daha sistematik ve daha şümullu bir tarzda devam edilmesi lüzumuna bâriz bir delil teşkil etmektedir.

Cetvel 69 — Sağlık merkezlerine ait hastalık istatistik cetveli, 1957-1959.

Table 69 — Statistical table of diseases for health centers, 1957 - 1959.

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm Adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de nisbeti Death per 1000 inpatients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all in - patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
	Bütün sebepler — All causes.	**1957**	**88 803**	**86 620**	**1 683**	**19.0**	**19.0**	**1 000.0**
		1958	**92 701**	**91 135**	**1 566**	**16.9**	**16.9**	**1 000.0**
		1959	**99 604**	**98 098**	**1 512**	**15.2**	**15.2**	**1 000.0**
C 1	Solunum aygıtı tüberkülozu — Tuberculosis of respiratory system	1957	933	907	26	27.9	0.3	15.4
		1958	1 167	1 142	25	21.4	0.3	16.4
		1959	1 215	1 181	34	28.0	0.3	22.5
C 2	Diğer âza tüberkülozu — Tuberculosis of other forms	1957	750	725	25	33.3	0.3	14.8
		1958	857	830	27	31.5	0.3	17.2
		1959	849	829	20	23.5	0.2	13.2
C 3	Frengi ve sekelleri — Syphilis and its sequelae	1957	9	9	—	—	—	—
		1958	51	47	4	78.4	0.04	2.5
		1959	31	31	—	—	—	—
C 4	— Gonococcal infection	1957	43	42	1	23.2	0.01	0.6
		1958	22	22	—	—	—	—
		1959	44	44	—	—	—	—
C 5	Her çeşit dizanteri — Dysentery, all forms	1957	471	457	14	29,7	0.1	8.3
		1958	378	373	5	13.2	0.05	3.2
		1959	500	497	3	6.0	0.03	2.0

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. si Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
C 6	Mutad olarak barsak kanalında meydana gelen diğer hastalıklar — Other infectious diseases commonly arising in intestinal tract	1957	793	772	21	26.5	0.2	12.5
		1958	980	957	23	23.5	0.2	14.7
		1959	910	884	26	28.6	0.3	17.2
C 7	Çocuklarda görülen enfeksiyöz hastalıklar — Certain diseases common among children							
7a	Kızıl — Scarlet fever	1957	159	150	9	56.6	0.1	5.3
		1958	73	68	5	68.5	0.05	3.2
		1959	27	25	2	74.1	0.02	1.3
7b	Difteri — Diphteria	1957	221	189	32	144.8	0.4	19.0
		1958	312	261	51	163.5	0.5	32.6
		1959	210	171	39	185.7	0.4	25.8
7c	Boğmaca öksürüğü — Whooping cough ...	1957	198	187	11	55.5	0.1	6.5
		1958	167	158	9	53.9	0.1	5.7
		1959	77	75	2	26.0	0.02	1.3
7d	Kızamık — Measles	1957	275	271	5	18.1	0.06	3.0
		1958	247	240	7	28.3	0.07	4.5
		1959	165	163	2	12.1	0.02	1.3

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm Adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de nisbeti Death per 1000 inpatients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
7e	Kabakulak — Mumps	1957	50	48	2	40.0	0.02	1.2
		1958	163	163	—	—	—	1.2
		1959	99	98	1	10.1	0.01	0.7
C 8	Lekeli humma ve diğer ricketsia hastalıkları — Typhus and other ricketsial diseases ...	1957	130	128	2	15.4	0.02	1.2
		1958	217	213	4	18.4	0.04	2.5
		1959	57	56	1	17.5	0.01	0.7
C 9	Sıtma — Malaria	1957	775	774	1	1.3	0.01	0.6
		1958	346	336	10	28.9	0.1	6.4
		1959	195	194	1	5.1	0.01	0.7
C 10	Bağırsak kurdu hastalıkları — Diseases due to helminths	1957	467	464	3	6.4	0.03	1.8
		1958	814	807	7	8.6	0.07	4.5
		1959	738	736	2	2.7	0.02	1.3
C 11	Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları — All other diseases classified and parasitic	1957	1 358	1 320	38	28.0	0.4	22.6
		1958	1 083	1 065	18	16.6	0.2	11.5
		1959	1 477	1 442	35	23.7	0.3	23.1
C 12	Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları da dahil urlar — Malignant neoplasms including neoplasma or lymphatic and hematopoietic tissues.....	1957	308	295	13	42.2	0.1	7.7
		1958	284	273	11	38.7	0.1	7.0
		1959	275	260	15	54.5	0.1	9.9

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. si Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
C 13	Selim urlar ve tabiatı tasrih edilmiyen urlar — Benign neoplasma of unspecified nature	1957	195	194	1	5.1	0.01	0.6
		1958	240	235	5	20.8	0.05	3.2
		1959	281	280	1	3.5	0.01	0.7
C 14	Allerjik bozukluklar — Allergic disorders ...	1957	375	373	2	5.3	0.02	1.2
		1958	376	373	3	8.0	0.03	1.9
		1959	602	598	4	6.6	0.04	2.6
C 15	Tiroid bezi hastalıkları — Diseases of thyroid gland	1957	82	81	1	12.2	0.01	0.6
		1958	76	75	1	13.1	0.01	0.6
		1959	98	97	1	10.2	0.01	0.7
C 16	Şekerli diyabet — Diabetes mellitus	1957	100	97	3	30.0	0.03	1.8
		1958	123	123	—	—	—	—
		1959	81	79	2	24.7	0.02	1.3
C 17	Vitaminsizlikler ve diğer karans hastalıkları — Antivitaminoses and other deficiency states	1957	585	581	4	6.8	0.04	3.4
		1958	578	573	5	8.6	0.05	3.2
		1959	360	358	2	5.5	0.02	1.3
C 18	Kansızlıklar — Anaemias	1957	1 542	1 528	14	9.1	0 .1	8.3
		1958	1 540	1 534	6	3.9	0.06	3.8
		1959	2 478	2 464	14	5.6	0.1	9.2

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 inpatients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all inpatients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
C 19	Psikoz ve psikonevrozlar — Pyschoneuroses and Psychoses	1957	288	280	8	27.8	0.09	4.7
		1958	362	354	8	22.1	0.09	5.1
		1959	462	459	3	6.5	0.03	2,0
C 20	Merkezi sinir sistemine dokunan damar lezyonları — Vascular lesions affecting central nervous system	1957	267	25	18	44.9	0.1	7.1
		1958	409	387	22	53.8	0.2	14.0
		1959	457	430	27	61,8	0.3	17,8
C 21	Göz hastalıkları — Diseases of eye	1957	209	209	—	—	—	—
		1958	520	510	10	19.2	0.1	6.4
		1959	261	260	1	3,8	0.01	0.7
C 22	Kulak ve apofiz mastoid hastalıkları — Diseases of ear and mastoid process	1957	617	614	3	4.9	0,03	1.8
		1958	741	727	14	18.9	0.1	8.9
		1959	322	321	1	3.1	0.01	0,7
C 23	Akut mafsal rumatisması — Rheumatic fever	1957	1 988	1 967	21	10.6	0.2	12,5
		1958	1 895	1 877	18	9.5	0,2	11.5
		1959	3 064	1 060	4	1,3	0.04	2,6
C 24	Kronik rumatizmal kalb hastalığı — Chronic rheumatic heart disease	1957	1 145	1 076	69	60.3	0.8	41.0
		1958	1 416	1 357	59	41,7	0.6	37.7
		1959	1 468	1 401	67	45.6	0,7	44.3

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. si Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
C 25	Arterio — sklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı — Arterio — sclerotic and degenerative heart disease	1957	1 579	1 456	123	77.9	1.4	73.1
		1958	1 404	1 328	76	54.1	0.8	48.5
		1959	1 982	1 887	95	47.9	0.9	62.8
C 26	İpertansiyon — Hypertensive disease	1957	543	523	20	36.8	0,2	11.9
		1958	897	877	20	22,3	0.2	12.8
		1959	800	783	17	21.2	0.2	11.2
C 27	Vena hastalıkları — Diseases of veins	1957	336	334	2	5.9	0.02	1.2
		1958	520	509	11	21.1	0,1	7.0
		1959	242	239	3	12.4	0.03	2.0
C 28	Akut rino — farenjit (nezle) — Acute nasopharyngitis (common cold)	1957	474	471	3	6.3	0.03	1.8
		1958	666	652	4	6.0	0.04	2.5
		1959	333	331	3	9.0	0.03	2.0
C 29	Akut farenjit ve amigdalit ve bademciklerle vejetasyonların ipertrofisi — Acute pharyngitis and tonsillitis, and hypertrophy of tonsils and adenoids	1957	1 810	1 794	16	8,8	0.2	9.5
		1958	1 683	1 677	6	3.6	0.06	3.8
		1959	1 164	1 157	7	6.0	0.07	4.6
C 30	Grip — Influenza	1957	4 743	4 689	54	11.4	0.6	32.1
		1958	4 233	4 188	75	17.4	0,8	47.9
		1959	3 766	3 755	11	2.9	0.1	7.3

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
C 31	Pnömoni — Pneumonia	1957	7 018	6 779	239	34.0	2.7	142.0
		1958	7 351	7 150	201	27.3	2.2	128.3
		1959	6 962	6 734	228	32.7	2.3	150.8
C 32	Bronşit — Bronchitis	1957	5 071	5 020	51	10.0	0.6	30.3
		1958	4 815	4 774	41	8.5	0.4	26.2
		1959	6 709	6 687	22	3.3	0.2	14.5
C 33	Meslekten ileri gelen akciğer silikozu ve fibrozu — Silicosis and occupational pulmonary fibrosis	1957	1 080	1 071	9	8.3	0.1	5.3
		1958	1 332	1 368	14	10.1	0.1	8.9
		1959	197	195	2	10.1	0.02	1.3
C 34	Bütün diğer teneffüs hastalıkları — All other respiratory diseases	1957	1 908	1 886	22	11.5	0.2	13.1
		1958	2 549	2 522	27	10.6	0.3	17.2
		1959	2 809	2 783	26	9.2	0.3	17.2
C 35	Kanser hariç mide ve duedenum hastalıkları — Diseases of stomach and duodenum, except cancer	1957	2 182	2 158	24	11.0	0.3	14.3
		1958	2 155	2 135	20	9.3	0.2	12.8
		1959	2 256	2 225	31	13.7	0.3	20.5
C 36	Apandisit — appendicitis	1957	2 359	2 344	15	6.3	0.2	8.9
		1958	2 659	2 643	16	6.0	0.2	10.2
		1959	3 482	3 474	8	2.3	0.08	5.3

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. sı Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan tanılara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
C 37	Karın fıtıkları — Hernia of abdominal cavity	1957	2 234	2 207	27	12.1	0.3	16.0
		1958	2 727	2 685	42	15.4	0.4	26.8
		1959	1 615	1 595	20	12.4	0.2	13.2
C 38	İshal ve anterit — Diarrhea and enteritis ...	1957	4 054	3 973	81	20.0	0.9	48.1
		1958	3 365	3 321	44	13.1	0.5	28.1
		1959	4 862	4 784	78	16.0	0.8	51.6
C 39	Safra kesesi ve safra yolları hastalıkları — Diseases of gallbladder and bile ducts	1957	1 866	1 833	33	17.7	0.4	19.6
		1958	1 837	1 804	33	18.0	0.3	21.1
		1959	1 752	1 733	19	10.8	0.2	12.6
C 40	Sindirim aygıtının diğer hastalıkları — Other diseases of digestive system	1957	2 138	2 082	56	26.2	0.6	33.3
		1958	2 712	2 670	42	15.5	0.4	26.8
		1959	2 812	2 756	56	19.9	0.6	37.0
C 41	Nefrit ve nefroz — Nephritis and nephrosis	1957	1 212	1 186	26	21.4	0.3	15.4
		1958	1 596	1 570	26	16.3	0.3	16.6
		1959	1 911	1 852	59	30.9	0.6	39.0
C 42	Genital organ hastalıkları — Diseases of genital organs							

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Nafe of diseases	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
42a	Erkek genital organ hastalıkları — Diseases of male genital organs	1957	996	991	5	5.0	0.06	3.0
		1958	1 531	1 523	8	5.2	0.09	5.1
		1959	744	738	6	8.1	0.06	4.0
42b	Kadın genital organ hastalıkları — Diseases of female genital organs	1957	2 502	2 494	8	3.2	0.09	4.7
		1958	3 055	3 046	9	2.9	0.1	5.7
		1959	2 296	2 285	11	4.8	0.1	7.3
C 43	Doğurmalar, gebeliğin, doğurmanın ve lohusalık halinin komplikasyonları — Deliveries, complications of pregnancy, childbirth and puerperium							
43a	Normal şekilde doğurma — Normal deliveries	1957	7 009	6 986	23	3.3	0.3	13.7
		1958	6 113	6 073	40	6.5	0.4	25.5
		1959	8 333	8 314	19	2.3	0.2	12.6
43b	Gebeliğin, doğurmanın ve lohusalık halinin diğer komplikasyonları — Complications of pregnancy, childbirth and the puerperium	1957	2 697	2 662	35	13.0	0.4	20.8
		1958	3 139	3 114	25	8.0	0.3	16.0
		1959	4 409	4 359	50	11.3	0.5	33.1
C 44	Kan çıbanı, abse, selülit ve derinin diğer enfeksiyonları — Boil, abscess, cellulitis and other skin infections	1957	2 295	2 273	22	9.6	0.2	13.1
		1958	2 502	2 479	23	9.2	0.2	14.7
		1959	3 334	3 314	20	6.0	0.2	13.2

Cetvel 69 (devam)

Table 69 (Continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Yatanlar Total of admitted	Şifa bulanlar Recovered	Ölüm adedi Number of Deaths	Bu hastalıktan yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 in-patients of same disease	Umum yatanlara göre 1000 de ölüm nisbeti Death per 1000 as to all in-patients	Genel ölüme göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
C 45	Derinin diğer hastalıkları — Other diseases of skin	1957	1 317	1 284	33	25.0	0.4	19.6
		1958	1 357	1 352	5	3.7	0.05	3.2
		1959	1 178	1 168	10	8.5	0.1	6.6
C 46	Akut mafsal romatizması hariç, artrit ve romatizma — Arthritis and rheumatism, except acute rheumatic fever	1957	958	957	1	1.0	0.01	0.6
		1958	1 395	1 386	9	6.4	0.1	5.7
		1959	1 831	1 825	6	3.3	0.06	4'0
C 47	Kemik ve diğer hareket organları hastalıkları — Diseases of bones and other organs of movement	1957	449	441	8	17.8	0.09	4.7
		1958	510	507	3	5.9	0.03	1.9
		1959	534	528	6	11.2	0.06	4.0
C 48	Doğuştan gelme şekil bozuklukları ve süt çocukluğu çağına mahsus hastalıklar — Congenital malformations and diseases peculiar to early infancy	1957	304	293	11	36.2	0.1	6.5
		1958	299	292	7	23.4	0.07	4.5
		1959	249	225	24	96.4	0.2	15.9
C 49	Tasrih edilen diğer hastalıklarda iyice tarif edilemeyen hastalıklar (geri kalan numaraları) — Other specified and ill — defined diseases, residual	1957	8 843	8 147	195	23.4	2.2	115.9
		1958	8 740	8 548	192	22.0	2.1	122.6
		1959	9 408	9 230	115	12.2	1.1	76.0
C 50	Kazalar, zehirlenmeler ve hayata taaddi (dış sebepler) — Accidents, poisonings and violence (external causes)	1957	5 435	5 235	200	36.8	2.3	118.8
		1958	6 043	5 852	191	31.6	2,1	122.0
		1959	6 831	6 643	188	27.5	1.9	124.3

Bu on hastalıktan yatanlara göre en düşük 1000 de ölüm nisbeti gösteren pnömoni (C31) 1957 de 34.0 iken 1958 de 27.3 e düşmüş ve 1959 da her ne kadar 1957 deki yüksek seviyesini bulmamışsa da 32.7 ye yükselmiştir.

Yine Cetvel 70 in tetkikinde, yatanlara göre 1000 de en yüksek ölüm nisbetini gösteren pnömoni (C31) 1957 de 2.7 den 1958 de 2.2 ye düşmüş ve 1959 da 1958e nazaran 0.1 farkla 2.3e yükselmiştir. Ayni on hastalıktan umûm yatanlara göre 1000 de en düşük ölüm nisbeti gösteren safra kesesi ve safra yolları hastalıkları (C39) 1957 de 0.9 dan 1958 de 0.5 e düşmüş ise de 1959 da tekrar 0.8 e yükselmiştir.

Yine Cetvel 70 in tetkikinde, genel ölüme göre 1000 de en yüksek ölüm nisbeti gösteren pnömoni (C31) 1957 de 142.0 den 1958 de 128.3 e düşmüş ise de 1959 da 1957 deki seviyeyi de aşarak bu nisbet 150.8 e yükselmiştir. Ayni on hastalıktan genel ölüme göre en düşük 1000 de ölüm nisbeti gösteren difteri (C7b) 1957 de 19.0 dan 1958 de 32.6 ya yükselmiş, 1959 da her ne kadar 1957 deki seviyeye değilse de 25.8 e düşmüştür.

Bütün resmî ve hususî hastanelerle sağlık merkezlerinde 1956 yılına ait yatak adedi, poliklinik muayeneleri, ölümler ve işgal nisbetleri Cetvel 71 de gösterilmiştir. 1957 yılına kadar hasta yatırarak tedavi yapan 23 vilâyet sağlık müesseseleri için A150 ve diğer vilâyetler için de C50 hastalık ve ölüm istatistik listeleri kullanılmakta idi. Cetvel 71 de sağlık merkezlerinin diğer bütün hastanelerle beraber mütalâa edilmesinin sebebi budur. 1957 yılı başından itibaren sağlık merkezleri için C50 ve diğer bütün müesseseler için (sağlık merkezleri, akıl ve sinir hastaneleri, doğum ve çocuk bakımevleri hariç) A150 listesi kullanılmağa başlanmış ve bu listenin bütün müesseselere tatbiki suretile hasta yatırarak tedavi yapan müesseseler istatistiklerinde bir ahenk sağlanmıştır.

Cetvel 72, sağlık merkezlerinin, vilâyetlere göre, 1957, 1958 ve 1959 yıllarındaki adetleri, yatak adetleri, ayakta ve yatakta muayene ve tedavi edilen hasta sayısı ile bu müesseselere yatan hastalardan ölenlerin miktarı, yatak günü, vasatî günlük hasta adedi, gün olarak hasta başına yatma müddeti ile bir günde muayene edilen ortalama hasta sayısını göstermektedir.

Cetvel 73 Türkiye'deki bütün resmî ve hususî hastanelerin, vilâyetlere göre, 1957, 1958 ve 1959 yıllarındaki adetleri, yatak adetleri, ayakta ve yatakta muayene ve tedavi edilen hasta sayısı ile bu müesseselere yatan hastalardan ölenlerin miktarı, yatak günü, vasatî günlük hasta adedi, gün olarak hasta başına yatma müddeti ile bir günde muayene edilen ortalama hasta sayısını göstermektedir.

Cetvel 74 Türkiye'deki bütün resmî ve hususî hastanelerle sağlık merkezlerinin (akıl ve sinir hastaneleri, doğum ve çocuk bakımevleri ve 1959 yılında resmî ve hususî verem tedavi müesseseleri hariç) vilâyetlere göre adedini, yatak başına isabet eden nüfus adedini, 1000 nüfusa isabet eden yatak adedini, laboratuvar, röntgen ve ameliyat adetlerile her yılın 31 Aralığında yatan hasta adedini göstermektedir.

Cetvel 71 — 253 resmi ve hususi hastane ile 207 sağlık merkezinde yatak adedi, poliklinik muayeneleri, ölümler ve işgal nisbetleri 1956.

Table 71 — Number of beds, out-and in-patients, deaths and occupancy in 253 official and private hospitals and in 207 health centers, 1956.

Vilayetin adı Name of Province	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out - patients	Yatırılanlar Inpatients	Muayene edilenler toplamı Number of persons examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
						Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	
Bütün yurt — The whole country	**460**	**32 389**	**5 202 243**	**593 513**	**5 795 756**	**22 702**	**7 125 249**	**19 521**	**20**	**15 879**
Adana	11	575	133 133	12 626	145 759	493	142 997	392	17	399
Adıyaman	1	25	15 813	426	16 239	13	2 409	7	21	44
Afyon	4	295	28 439	6 589	35 028	276	61 310	168	16	96
Ağrı	3	75	6 140	1 001	7 141	39	7 262	20	27	19
Amasya	3	195	21 441	5 050	26 491	170	51 442	141	14	72
Ankara	21	3 022	691 091	52 134	743 225	2 372	742 003	2 033	21	2 036
Antalya	5	170	42 301	4 887	47 188	197	40 272	110	13	129
Artvin	8	190	25 117	3 835	28 952	91	44 959	123	18	79
Aydın	8	285	88 724	10 044	98 768	311	73 402	201	10	270
Balıkesir	8	500	121 663	11 705	133 368	488	120 652	330	15	365
Bilecik	4	105	20 845	2 090	22 935	121	13 875	38	18	63
Bingöl	1	50	2 840	126	2 966	3	569	1	145	8

Cetvel 71 (devam)

Table 71 (Continued)

Vilayetin adı Name of Province	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out - patients	Yatırılanlar Inpatients	Muayene edilenler toplamı Number of persons examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir gün de muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
						Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	
Bitlis	2	85	6 816	998	7 814	30	7 609	21	31	21
Bolu	6	265	42 103	4 346	46 449	162	39 261	107	22	127
Burdur	6	230	33 885	5 379	39 264	140	41 906	115	16	107
Bursa	9	821	117 043	25 861	142 904	881	120 329	330	11	391
Çanakkale	7	250	66 767	7 450	74 217	235	72 466	198	12	203
Çankırı	4	150	21 796	4 354	26 150	162	34 207	94	12	72
Çorum	8	345	61 456	5 795	67 251	219	87 968	241	22	184
Denizli	7	235	68 725	7 717	76 442	295	63 901	175	11	209
Diyarbakır	10	365	65 045	6 042	71 087	363	62 067	170	22	195
Edirne	4	175	90 060	5 276	95 336	204	33 161	91	12	261
Elazığ	5	456	24 211	4 573	28 784	222	129 456	355	36	79
Erzincan	2	110	4 883	2 336	7 219	104	40 755	112	17	20
Erzurum	6	465	52 437	8 549	60 986	342	94 153	258	20	167
Eskişehir	10	800	79 772	14 988	94 760	391	178 520	489	19	260

Cetvel 71 (devam)

Table 71 (Continued)

Vilâyetin adı Name of province	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out - patients	Yatırılanlar In - patients	Muayene edilenler toplamı Number of persons examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
						Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily Average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	
Gaziantep	7	309	63 341	9 431	72 772	446	87 942	241	12	199
Giresun	6	245	44 883	6 224	51 107	299	58 907	161	14	140
Gümüşhane	2	80	8 393	2 109	10 502	44	16 783	46	14	29
Hakkâri	2	20	586	—	—	—	—	—	—	—
Hatay	7	345	49 932	5 786	55 718	193	44 472	122	22	153
İçel	7	365	56 796	8 835	65 601	343	83 051	227	15	180
Isparta	9	455	45 045	6 872	51 917	169	117 078	321	24	142
İstanbul	57	9 278	1 045 924	110 138	1 156 062	4 779	2 196 103	6 017	31	3 167
İzmir	31	2 494	558 682	43 734	602 416	1 215	542 889	1 487	21	1 650
Kars	8	220	17 912	4 244	22 156	183	44 425	122	19	61
Kayseri	8	365	53 807	7 882	61 689	295	94 470	259	17	169
Kastamonu	6	413	32 107	10 289	42 396	441	101 958	279	15	116
Kırklareli	3	85	7 900	2 306	10 206	88	25 858	71	13	28
Kocaeli	5	425	81 062	11 844	92 906	322	95 013	260	13	254

Cetvel 71 (devam)

Table 71 (Continued)

Vilâyetin adı Name of province	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out - patients	Yatırılanlar In - patients	Muayene edilenler toplamı Number of persons examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
						Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasatî günlük hasta adedi Daily Average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	
Konya	11	554	100 116	9 792	110 088	463	43 913	120	20	302
Kütahya	6	315	39 303	8 071	47 374	287	113 290	310	14	130
Malatya	5	195	25 185	3 370	28 555	216	30 784	84	21	78
Manisa	12	377	107 232	11 990	119 222	464	112 208	307	11	327
Maraş	2	145	4 675	3 938	8 613	140	24 002	66	18	23
Mardin	4	110	13 372	1 646	15 018	47	19 094	52	24	41
Muğla	6	185	29 226	5 294	34 520	161	71 765	197	13	94
Muş	4	100	8 396	1 013	9 409	33	8 994	25	36	26
Nevşehir	5	155	26 605	2 888	29 493	130	16 612	45	19	81
Niğde	6	212	28 357	4 694	33 051	197	54 429	149	16	90
Ordu	2	60	24 107	2 270	26 377	118	17 947	49	10	72
Rize	4	135	44 314	4 185	48 499	102	28 508	78	12	133
Sakarya	5	120	46 081	4 959	51 040	233	31 649	87	9	140
Samsun	5	262	143 090	10 486	153 576	312	85 516	234	9	421

Cetvel 71 (devam)

Table 71 (Continued)

Vilâyetin adı Name of province	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out - patients	Yatırılanlar In - patients	Muayene edilenler toplamı Number of persons examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
						Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily Average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	
Siirt	1	75	9 393	799	10 192	46	542	1	34	28
Sinop	4	110	27 705	3 783	31 488	133	23 530	64	11	86
Sivas	9	515	98 748	12 915	111 663	658	122 202	335	14	306
Tekirdağ	6	240	29 848	3 462	33 310	129	31 806	87	25	91
Tokat	4	240	30 329	5 589	35 918	194	42 437	116	16	98
Trabzon	7	570	69 964	15 068	85 032	481	130 815	358	14	233
Tunceli	4	40	6 055	526	6 581	16	2 105	6	28	18
Urfa	5	145	23 806	2 269	26 075	132	19 230	53	23	71
Uşak	3	160	14 265	2 232	16 497	91	19 992	55	26	45
Van	2	90	8 665	1 354	10 019	91	11 925	33	24	27
Yozgat	4	170	26 773	5 710	32 483	273	76 222	209	11	89
Zonguldak	9	650	217 717	21 159	238 876	466	169 947	466	11	654

Cetvel 72 — Sağlık merkezlerinde yatak adedi, poliklinik muayeneleri, ölümler ve işgal nisbetleri, 1957 — 1959.

Table 72 — Number of beds, out-and in-patients, deaths and occupancy Health Centers, 1957 — 1959.

Vilayetin adı Name of Province	Yıl Year	Müessese adedi Number of departments	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out - patients	Yatırılanlar Inpatients	Muayene edilenler toplamı Total of patients examined	Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
Bütün yurt — The whole country	1957	219	2 827	1 131 554	87 566	1 219 120	1 677	482 495	1 322	12	3 340
	1958	243	3 410	1 171 910	92 701	1 264 611	1 566	530 837	1 454	13	3 465
	1959	257	3 402	1 033 374	99 604	2 032 978	1 512	568 618	1 558	13	5 569
Adana	1957	3	45	9 642	1 396	11 038	17	11 137	31	12	30
	1958	3	45	24 340	1 466	35 806	25	8 483	23	11	98
	1959	3	45	24 710	1 560	26 270	41	5 934	16	11	72
Adıyaman	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1958	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1959	1	20	558	—	—	—	—	—	—	—
Afyon	1957	4	55	14 933	1 636	16 569	49	7 145	20	12	45
	1958	5	80	31 200	2 407	33 607	57	9 287	25	12	92
	1959	5	80	15 593	2 710	18 303	31	11 871	33	11	50
Ağrı	1957	2	25	1 651	92	1 743	—	574	2	99	5
	1958	3	35	1 643	93	1 736	—	779	2	137	5
	1959	3	35	4 810	138	4 948	—	911	3	93	14

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı Name of province	Yılı Year	Müessese adedi Number of departments	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out - patients	Yatırılanlar Inpatients	Muayene edilenler toplamı Total of patients examined	Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
Amasya	1957	1	30	10 696	1 271	11 967	34	6 603	18	9	33
	1958	1	30	4 921	1 162	6 083	16	5 411	15	9	17
	1959	1	40	8 683	1 676	10 359	39	11 382	31	9	28
Ankara	1957	6	75	54 651	2 183	56 834	35	9 474	26	13	156
	1958	6	75	50 927	2 086	53 013	24	10 485	29	13	145
	1959	6	75	48 268	2 362	50 630	20	10 631	29	11	139
Antalya	1957	3	50	12 143	1 124	13 267	19	6 319	17	16	36
	1958	3	50	11 412	1 138	12 550	27	8 116	22	16	34
	1959	3	50	10 583	1 642	12 225	27	11 442	31	11	33
Artvin	1957	5	65	18 013	1 537	19 550	12	8 022	22	15	53
	1958	5	65	9 492	1 354	10 846	14	7 990	22	18	30
	1959	5	65	10 296	1 218	11 514	12	7 767	21	19	31
Aydın	1957	5	75	40 209	5 352	45 571	128	21 564	59	5	125
	1958	5	95	48 756	4 436	53 192	105	21 507	59	8	146
	1959	6	90	25 087	2 313	27 400	52	11 426	31	14	75

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
							Ölümler	Yatak günü	Vasatî günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	
Name of Province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Balıkesir	1957	6	135	54 372	5 576	49 948	155	33 353	91	9	164
	1958	7	145	47 425	5 474	52 899	158	35 115	96	10	145
	1959	6	120	31 619	4 258	35 877	92	28 717	79	10	98
Bilecik	1957	3	45	13 287	1 121	14 408	11	5 202	14	15	39
	1958	3	45	8 951	963	9 944	15	4 900	13	17	27
	1959	3	45	8 635	1 092	9 727	15	4 914	13	15	27
Bingöl	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1958	2	20	—	—	—	—	—	—	—	—
	1959	2	20	678	48	726	—	229	1	152	2
Bitlis	1957	1	10	4 654	216	4 870	4	1 128	3	17	13
	1958	1	10	3 459	303	3 792	4	1 654	5	12	10
	1959	1	10	2 539	143	2 742	1	779	2	25	8
Bolu	1957	4	55	23 127	1 710	24 837	51	9 902	27	12	68
	1958	4	65	24 381	1 978	26 359	47	10 716	29	10	72
	1959	5	70	24 348	2 233	26 581	75	13 515	37	11	73

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	
Name of province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Burdur	1957	4	40	11 188	1 078	12 266	5	4 792	13	14	34
	1959	4	40	12 134	1 359	13 493	7	6 135	17	11	37
	1958	4	40	18 165	1 657	19 822	17	7 283	17	9	54
Bursa	1957	6	80	44 660	2 160	46 820	23	11 983	33	14	128
	1958	7	90	36 181	2 297	38 478	30	12 193	33	14	105
	1959	7	90	35 062	3 032	38 094	27	16 780	46	11	104
Çanakkale	1957	3	30	13 732	2 247	15 979	35	10 408	29	5	44
	1958	5	50	14 499	2 403	16 902	39	10 607	29	8	46
	1959	5	50	18 959	2 226	21 185	27	10 446	29	8	58
Çankırı	1957	3	30	18 296	1 266	19 562	14	5 770	16	9	53
	1958	3	30	12 190	811	13 001	10	3 803	10	14	36
	1959	3	30	11 297	933	12 230	6	4 973	14	12	33
Çorum	1957	6	70	48 856	1 886	50 742	39	11 238	31	14	139
	1958	6	70	30 240	1 736	31 976	32	9 559	26	15	88
	1959	6	70	23 623	1 607	25 230	25	10 210	28	16	69

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of Province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Denizli	1957	6	75	25 283	2 564	27 847	54	12 196	33	11	66
	1958	6	75	24 877	2 675	27 552	29	14 013	38	10	75
	1959	7	95	24 141	2 724	26 865	37	15 547	43	13	74
Diyarbakır	1957	7	70	25 633	965	26 598	7	6 713	18	26	73
	1958	7	70	34 147	1 024	35 171	5	9 345	26	25	96
	1959	7	70	23 878	806	24 684	2	9 195	25	32	68
Edirne	1957	2	45	18 566	1 398	19 964	66	13 774	38	12	55
	1958	2	45	8 630	1 843	10 473	81	12 062	33	9	29
	1959	2	45	20 673	1 688	22 361	53	10 398	28	10	61
Elazığ	1957	2	20	873	126	999	—	805	2	58	3
	1958	2	20	1 072	142	1 214	5	790	2	51	3
	1959	2	20	1 807	323	2 130	4	2 111	6	23	6
Erzincan	1957	1	10	272	4	276	1	20	—	12	1
	1958	1	10	2 257	86	2 343	—	624	2	42	6
	1959	1	10	1 958	72	2 030	—	620	2	51	5

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yılı	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	
Name of province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient' days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Erzurum	1957	4	70	12 153	766	12 919	9	5 515	15	33	35
	1958	5	80	11 361	971	12 332	4	6 292	17	30	34
	1959	6	90	12 794	836	13 630	14	6 045	16	39	37
Eskişehir	1957	4	40	18 913	1 521	20 434	4	8 394	23	10	56
	1958	4	40	18 875	1 410	20 285	4	7 883	22	10	55
	1959	5	50	12 372	861	13 233	6	4 195	11	22	36
Gaziantep	1957	2	30	19 683	1 749	21 432	36	9 512	26	6	59
	1958	2	30	23 425	1 888	25 313	39	8 317	23	6	60
	1959	2	30	24 964	1 789	26 753	33	12 247	34	6	73
Giresun	1957	2	20	10 683	347	11 030	—	1 279	4	21	30
	1958	2	25	11 082	486	11 568	3	1 969	8	19	32
	1959	2	25	8 813	647	9 460	4	4 657	13	14	26
Gümüşhane	1957	1	10	1 111	440	1 551	7	1 053	3	8	4
	1958	3	45	2 879	738	3 617	15	4 482	12	22	10
	1959	3	45	10 075	964	11 039	20	7 134	19	17	33

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yılı	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Hakkâri	1957	2	20	270	—	270	—	—	—	—	—
	1958	2	20	416	—	416	—	—	—	—	—
	1959	2	20	56	—	56	—	—	—	—	—
Hatay	1957	2	25	1 691	313	2 004	9	1 905	5	29	5
	1958	3	35	2 270	326	2 596	—	2 119	6	39	7
	1959	3	35	6 652	1 991	8 643	5	2 159	6	6	24
İçel	1957	3	30	9 908	408	10 316	7	2 090	6	27	28
	1958	3	30	9 875	892	10 767	16	4 873	13	12	29
	1959	3	30	7 148	805	7 953	15	4 546	12	13	22
İsparta	1957	5	75	22 550	2 221	24 771	19	19 059	52	12	68
	1958	6	85	23 234	2 409	25 643	27	19 367	53	13	70
	1959	6	90	24 871	2 835	27 706	36	20 763	57	12	76
İstanbul	1957	1	20	4 914	119	5 033	4	634	2	61	14
	1958	2	30	9 348	246	9 594	—	1 786	5	45	26
	1959	5	70	11 165	524	11 689	—	2 851	8	49	32

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
İzmir	1957	14	185	135 591	7 265	142 856	96	36 605	100	9	391
	1958	14	185	119 971	7 025	126 996	89	35 638	98	10	348
	1959	14	205	118 630	8 824	127 454	97	41 771	114	8	349
Kars	1957	6	70	12 490	1 396	13 886	14	10 260	28	18	38
	1958	6	70	20 066	2 299	22 365	34	17 744	49	11	61
	1959	6	70	7 882	914	8 796	18	3 906	11	28	24
Kastamonu	1957	4	40	17 164	1 699	18 863	52	8 961	25	9	52
	1958	4	45	18 074	1 712	19 786	29	9 033	25	10	54
	1959	4	50	14 022	1 983	16 005	28	11 465	31	9	44
Kayseri	1957	2	35	10 543	742	11 285	26	2 626	7	17	31
	1958	3	45	6 282	642	6 924	19	3 635	10	26	19
	1959	3	45	8 171	893	9 064	37	5 582	15	17	25
Kırklareli	1957	1	10	1 278	59	1 337	—	391	1	62	4
	1958	1	10	2 988	174	3 162	2	905	2	21	9
	1959	1	10	3 712	69	3 781	—	319	1	53	10

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı Name of province	Yılı Year	Müessese adedi Number of departments	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out - patients	Yatırılanlar In - patients	Muayene edilenler toplamı Total of patients examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
							Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	
Kırşehir	1957	2	20	10 508	1 059	11 567	25	4 008	11	7	32
	1958	2	20	8 361	1 552	9 913	34	5 907	16	5	27
	1959	2	20	5 649	1 241	6 890	17	4 694	13	6	19
Kocaeli	1957	2	20	13 654	844	14 498	12	3 944	11	9	40
	1958	2	20	12 012	830	12 842	4	3 246	9	9	35
	1959	2	20	12 108	831	12 929	12	3 179	9	9	35
Konya	1957	7	85	19 799	1 632	21 431	22	7 861	22	19	59
	1958	7	85	22 259	1 943	24 202	27	8 934	24	16	66
	1959	8	100	23 769	2 294	26 063	31	14 899	41	16	71
Kütahya	1957	4	70	20 220	1 824	22 044	37	7 939	22	14	60
	1958	4	70	20 814	1 432	22 246	28	5 382	15	18	61
	1959	4	85	23 966	1 881	25 847	35	7 198	20	16	71
Malatya	1957	3	35	11 327	1 123	12 450	28	7 442	20	11	34
	1958	3	35	14 658	1 189	15 847	16	6 232	17	11	43
	1959	3	35	12 712	1 211	13 923	27	8 067	22	11	38

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasatî günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Manisa	1957	7	107	45 146	5 132	50 278	152	30 262	83	8	138
	1958	8	137	55 579	5 641	61 220	149	36 987	101	9	168
	1959	8	152	43 035	7 191	50 226	189	49 782	136	8	138
Maraş	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1958	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—
	1959	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—
Mardin	1957	3	30	6 919	414	7 333	—	1 895	5	26	20
	1958	4	40	6 815	434	7 249	1	2 969	8	34	20
	1959	4	40	7 256	552	7 808	6	4 135	11	25	21
Muğla	1957	4	50	22 680	1 519	24 199	26	8 772	24	12	66
	1958	4	50	21 973	1 798	23 771	41	11 804	32	10	65
	1959	4	60	16 782	2 222	19 004	49	14 143	39	10	52
Muş	1957	3	30	4 815	391	5 206	1	2 280	6	28	14
	1958	3	30	5 582	290	5 812	4	2 064	6	38	16
	1959	3	30	6 390	370	6 760	1	2 781	8	29	18

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	
Name of province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Nevşehir	1957	2	20	9 734	254	9 988	4	1 056	3	29	27
	1958	2	20	15 366	110	15 476	2	500	1	66	42
	1959	2	20	7 941	447	8 388	3	979	3	16	23
Niğde	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1958	2	20	13 771	613	14 384	3	3 957	11	12	39
	1959	2	20	10 837	630	11 467	—	4 002	11	11	31
Ordu	1957	2	20	1 437	209	1 646	3	1 087	3	25	4
	1958	2	20	10 096	462	10 558	11	1 946	5	16	29
	1959	3	30	9 927	311	10 238	6	1 770	5	35	28
Rize	1957	3	50	27 795	2 168	29 963	23	13 141	36	8	82
	1958	3	50	33 481	2 378	35 859	27	15 841	43	8	98
	1959	4	85	13 794	2 573	16 367	22	16-696	46	12	45
Sakarya	1957	4	55	34 232	2 068	36 300	27	12 253	34	10	99
	1958	4	55	29 902	1 851	31 753	10	12 784	35	11	87
	1959	4	55	28 372	1 531	29 903	10	10 743	29	13	82

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasatî günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of departments	Number of beds	Out - patients	In - patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Samsun	1957	2	25	12 383	1 536	18 919	21	8 307	23	6	38
	1958	2	25	10 592	1 030	11 622	21	5 513	15	9	32
	1959	3	35	6 584	971	7 555	14	6 584	18	13	21
Siirt	1957	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—
	1958	2	20	—	—	—	—	—	—	—	—
	1959	3	30	160	36	192	—	218	1	30	—
Sinop	1957	3	45	18 291	2 274	20 565	70	11 547	32	7	56
	1958	3	45	20 983	2 355	23 338	55	13 386	37	7	64
	1959	3	45	24 996	2 870	27 866	63	13 036	36	5	76
Sivas	1957	5	60	20 059	1 919	21 978	38	11 730	32	11	60
	1958	5	60	22 554	2 201	24 755	33	15 659	43	10	68
	1959	5	60	19 093	2 339	21 432	28	16 335	45	9	59
Tekirdağ	1957	4	40	32 106	1 198	33 304	28	7 138	20	12	91
	1958	4	40	12 735	1 223	13 958	13	7 113	19	12	38
	1959	4	40	12 218	1 244	13 462	11	6 439	18	12	37

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilâyetin adı	Yıl	Müesse-se adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasatî günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of Province	Year	Number of departments	Number of beds	Out patients	Inpatients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Tokat	1957	3	30	19 293	1 746	21 039	29	11 002	30	6	58
	1958	4	50	29 866	2 004	31 870	52	12 184	33	9	87
	1959	4	50	23 305	2 625	25 930	32	17 464	48	7	71
Trabzon	1957	6	60	21 032	1 764	22 796	27	9 701	27	12	62
	1958	6	60	22 666	1 949	24 615	12	11 235	31	11	67
	1959	6	60	23 567	1 957	25 519	14	11 579	32	11	69
Tunceli	1957	4	40	5 017	462	5 479	4	2 118	6	32	15
	1958	3	30	4 007	228	4 235	2	1 250	3	43	12
	1959	3	30	2 758	370	3 128	8	3 055	8	30	9
Urfa	1957	3	45	15 398	643	16 041	3	4 605	13	26	44
	1958	3	45	36 347	865	37 212	2	7 235	20	19	102
	1959	3	45	16 508	732	17 240	3	6 579	18	22	47
Uşak	1957	2	25	2 098	224	2 322	—	922	3	41	6
	1958	2	25	2 228	200	2 426	3	899	2	46	7
	1959	2	25	4 878	363	5 241	4	1 907	5	25	14

Cetvel 72 (devam)

Table 72 (Continued)

Vilâyetin adı	Yılı	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of Province	Year	Number of departments	Number of beds	Out patients	Inpatients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Van	1957	1	10	933	92	1 025	2	574	2	40	3
	1958	2	20	759	86	845	—	427	1	85	2
	1959	2	20	685	133	818	1	68	—	55	2
Yozgat	1957	2	20	5 625	460	6 085	17	2 819	8	16	17
	1958	2	20	7 644	905	8 549	13	5 248	14	8	23
	1959	2	20	4 464	375	4 839	6	2 544	7	19	13
Zonguldak	1957	1	10	7 364	658	8 022	2	3 686	10	6	22
	1958	3	30	7 582	676	8 258	1	3 478	10	16	23
	1959	3	30	4 263	1 822	6 085	4	4 483	12	6	17

Cetvel 73 — Bütün resmî ve hususî hastanelerin yatak adedi, poliklinik muayeneleri, ölümler ve işgal nisbetleri, 1957 — 1959.

Table 73 — Number of beds, out-and in-patients, deaths and occupancy in all official and private hospitals, 1957 — 1959.

Vilâyetin adı	Yılı	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
							Ölümler	Yatak günü	Vasatî günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Toplam — Total	**1957**	**267**	**31 222**	**4 906 655**	**611 007**	**5 517 662**	**25 025**	**7 440 270**	**20 384**	**19**	**15 177**
	1958	**275**	**33 305**	**5 022 417**	**631 726**	**5 654 143**	**22 974**	**8 140 013**	**22 301**	**19**	**15 491**
	1959	**290**	**34 806**	**5 286 757**	**647 438**	**5 934 195**	**23 177**	**8 744 400**	**23 957**	**20**	
Adana	**1957**	**7**	**520**	**135 724**	**11 326**	**147 050**	**428**	**141 621**	**388**	**17**	**403**
	1958	**9**	**588**	**194 140**	**12 092**	**206 232**	**443**	**154 022**	**422**	**18**	**565**
	1959	**9**	**648**	**134 450**	**12 705**	**147 155**	**438**	**141 921**	**388**	**19**	**403**
Adıyaman	**1957**	**1**	**25**	**4 343**	**802**	**5 145**	**28**	**4 494**	**12**	**11**	**14**
	1958	**1**	**25**	**3 880**	**782**	**4 662**	**23**	**4 541**	**12**	**11**	**13**
	1959	**1**	**25**	**4 194**	**828**	**5 022**	**29**	**5 218**	**14**	**11**	**14**
Afyon	**1957**	**2**	**270**	**44 329**	**5 591**	**49 920**	**287**	**56 754**	**155**	**18**	**137**
	1958	**2**	**270**	**20 569**	**5 956**	**26 525**	**231**	**52 667**	**144**	**17**	**73**
	1959	**2**	**270**	**18 532**	**5 569**	**24 101**	**234**	**42 335**	**116**	**18**	**66**
Ağrı	**1957**	**1**	**50**	**5 975**	**879**	**6 854**	**21**	**7 127**	**19**	**21**	**19**
	1958	**1**	**50**	**4 741**	**914**	**5 655**	**39**	**5 836**	**16**	**20**	**15**
	1959	**1**	**50**	**5 328**	**955**	**6 282**	**59**	**7 518**	**20**	**19**	**17**

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilâyetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama has. adedi
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Amasya	1957	2	170	17 090	4 721	21 811	220	51 799	142	13	60
	1958	2	170	16 187	4 823	21 010	190	49 642	136	13	58
	1959	2	180	14 800	4 111	18 911	156	51 365	141	16	52
Ankara	1957	18	3 035	791 625	58 637	850 260	2 668	552 077	1 512	19	2 329
	1958	19	3 690	878 185	59 601	937 786	2 204	615 920	1 687	23	2 569
	1959	19	3 844	738 635	61 719	800 354	2 182	800 666	2 194	23	2 193
Antalya	1957	3	140	25 135	4 680	29 815	210	35 964	98	11	82
	1958	4	170	29 523	5 219	34 742	216	46 728	128	12	95
	1959	4	170	19 772	5 366	25 138	183	48 674	133	12	69
Artvin	1957	3	125	16 448	2 752	19 200	77	34 866	95	16	53
	1958	3	125	13 600	2 605	16 205	26	29 663	81	18	44
	1959	3	125	15 744	2 569	18 313	49	32 006	88	11	50
Aydın	1957	4	255	64 169	6 294	70 463	215	61 012	167	15	193
	1958	5	279	50 712	5 682	56 394	223	60 328	165	18	155
	1959	5	339	78 470	9 022	96 492	313	78 005	214	14	264

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilâyetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Balıkesir	1957	4	390	64 615	9 611	74 226	429	112 078	307	15	203
	1958	5	510	69 139	10 871	80 010	378	125 176	346	17	219
	1959	6	440	79 095	13 139	92 234	426	142 335	390	12	253
Bilecik	1957	1	75	4 526	1 317	5 843	50	9 501	26	21	16
	1958	1	75	6 319	1 448	7 767	32	12 601	35	19	21
	1959	1	75	5 054	2 363	7 417	47	17 534	48	11	20
Bingöl	1957	1	50	2 256	163	2 419	2	1 460	4	112	7
	1958	1	50	1 581	106	1 687	1	756	2	172	5
	1959	1	50	1 449	262	1 711	7	2 742	7	70	6
Bitlis	1957	1	75	2 739	510	3 249	30	6 091	17	54	9
	1958	1	75	2 398	591	2 989	34	7 464	20	46	8
	1959	1	75	2 515	694	3 209	42	9 267	25	39	9
Bolu	1957	3	220	13 454	4 147	17 601	128	53 989	148	19	48
	1958	3	220	14 377	3 993	18 370	102	41 101	113	20	50
	1959	3	220	15 024	4 212	19 236	142	47 820	131	19	53

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilâyetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama has. adedi
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Burdur	1957	2	200	32 699	5 453	38 152	214	46 576	128	13	104
	1958	2	190	29 650	5 746	35 396	197	53 704	147	12	97
	1959	2	200	26 373	5 367	31 740	179	72 837	199	14	87
Bursa	1957	6	786	90 916	30 424	121 340	887	270 502	741	9	332
	1958	7	826	114 816	32 216	147 032	825	300 487	823	9	403
	1959	6	815	107 682	31 591	139 273	837	287 807	788	9	381
Çanakale	1957	4	250	30 277	7 512	37 789	229	61 205	168	12	103
	1958	4	260	33 839	8 406	42 245	210	106 117	290	11	116
	1959	4	260	36 191	8 832	45 013	230	91 657	251	11	123
Çankırı	1957	1	120	9 597	3 049	12 646	151	24 327	67	14	35
	1958	1	120	8 042	2 231	10 273	105	16 397	45	20	28
	1959	1	120	7 976	1 822	9 798	68	12 873	35	24	27
Çorum	1957	2	275	23 228	5 887	29 115	315	94 744	259	17	80
	1958	2	275	20 476	5 458	25 934	290	90 866	249	18	71
	1959	2	275	24 872	6 465	31 337	271	94 933	260	15	86

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilâyetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasatî günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Denizli	1957	2	175	40 294	6 696	46 990	298	53 562	147	9	129
	1958	2	300	40 538	6 938	47 476	287	67 144	184	16	130
	1959	3	315	50 039	6 724	56 763	262	64 029	175	17	155
Diyarbakır	1957	3	295	45 358	5 249	50 607	340	67 842	186	20	139
	1958	3	295	44 943	5 545	50 488	341	61 458	168	19	138
	1959	3	295	44 206	5 542	49 748	311	73 924	202	19	136
Edirne	1957	2	140	25 414	2 713	28 127	130	23 111	63	19	77
	1958	2	145	22 281	4 559	26 840	225	39 783	109	12	74
	1959	2	155	29 296	4 789	34 085	186	76 038	208	12	93
Elâzığ	1957	4	456	39 682	6 247	45 929	264	127 885	350	27	126
	1958	4	456	29 583	6 808	36 391	265	203 810	559	24	100
	1959	4	456	70 405	6 451	76 856	273	150 876	413	26	210
Erzincan	1957	2	120	6 176	3 017	9 193	170	38 646	106	14	25
	1958	2	120	9 297	2 993	12 290	150	31 676	87	15	34
	1959	2	120	8 089	2 812	10 901	138	30 573	84	15	30

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilâyetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
							Ölümler	Yatak günü	Vasatî günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Eskişehir	1957	6	760	171 602	16 613	188 215	487	206 178	565	17	516
	1958	6	760	178 397	15 515	193 912	359	198 171	543	18	531
	1959	6	760	172 718	18 023	190 741	433	227 715	624	15	522
Erzurum	1957	2	410	43 270	8 977	52 247	379	97 933	268	17	143
	1958	2	410	45 794	10 111	55 905	367	89 644	246	15	153
	1959	2	410	55 066	8 684	63 750	287	79 254	217	17	175
Gaziantep	1957	5	369	48 658	9 705	58 363	493	67 171	184	14	160
	1958	5	369	50 078	9 412	59 490	445	96 908	266	14	163
	1959	6	414	57 563	8 925	66 488	395	109 544	300	17	182
Giresun	1957	4	245	19 710	7 480	27 190	277	74 174	203	12	74
	1958	4	245	21 626	7 172	28 798	262	63 158	173	12	79
	1959	4	250	14 898	7 909	22 807	224	78 646	199	11	62
Gümüşhane	1957	1	70	4 141	1 844	5 985	38	16 296	45	14	16
	1958	1	70	4 424	2 057	6 481	52	17 439	48	12	18
	1959	1	70	2 877	1 232	4 109	28	9 906	27	21	11

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilâyetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patient examined per day
Hatay	1957	5	320	53 976	5 500	59 476	189	65 793	180	21	163
	1958	5	320	43 264	5 919	49 183	194	58 909	161	20	135
	1959	5	330	56 769	7 076	63 845	211	54 509	149	17	175
İçel	1957	4	339	51 957	10 362	62 319	428	98 003	268	12	171
	1958	4	339	51 720	10 038	61 758	343	92 266	253	12	169
	1959	7	389	131 934	11 742	143 676	410	106 250	291	12	394
İsparta	1957	4	570	21 418	5 221	26 639	132	117 137	321	40	73
	1958	4	815	15 584	7 549	23 133	198	144 954	397	39	63
	1959	4	825	27 677	7 491	35 168	184	86 090	236	40	96
İstanbul	1957	60	9 552	1 378 352	121 248	1 499 500	5 285	2 358 482	6 461	29	4 108
	1958	59	9 781	1 365 428	127 274	1 492 702	5 316	2 746 216	7 524	28	4 089
	1959	61	10 119	1 606 410	125 669	1 732 070	5 492	2 963 625	8 119	29	4 745
İzmir	1957	18	2 381	482 531	54 517	537 048	2 198	662 405	1 815	16	1 471
	1958	18	2 552	306 058	53 439	359 497	1 643	665 473	1 823	17	985
	1959	18	2 702	282 856	53 091	335 947	1 793	674 912	1 849	18	920

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasatî günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined pey day
Kars	1957	2	150	9 310	3 167	12 477	154	31 931	87	17	34
	1958	2	150	9 113	3 168	12 281	144	31 730	87	17	34
	1959	3	160	9 818	3 127	12 945	111	34 205	94	19	35
Kastamonu	1957	4	325	32 267	7 477	39 744	318	95 121	261	16	109
	1958	4	325	42 001	7 380	49 381	323	91 879	252	16	135
	1959	4	350	32 970	7 819	40 789	316	96 861	265	16	112
Kayseri	1957	4	393	26 296	10 379	36 675	498	102 273	280	14	100
	1958	4	518	69 353	11 832	81 185	430	113 629	311	16	222
	1959	5	564	76 449	13 139	89 588	355	129 018	353	16	245
Kırklareli	1957	2	75	17 383	2 661	20 044	96	27 774	76	10	55
	1958	2	75	16 842	2 912	19 754	68	28 263	77	9	54
	1959	2	75	14 961	3 141	18 102	67	29 204	80	9	49
Kırşehir	1957	1	75	6 239	1 908	8 147	66	14 588	40	14	25
	1958	1	75	8 694	2 701	11 395	85	19 530	54	10	31
	1959	1	75	7 007	2 726	9 733	84	19 754	54	10	27

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilâyetin adı	Yılı	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patient examined per day
Kocaeli	1957	3	410	46 880	13 060	59 940	432	88 789	243	11	164
	1958	3	410	102 509	13 185	115 694	388	99 584	273	11	317
	1959	3	410	103 779	11 941	115 720	384	90 285	247	12	317
Konya	1957	6	513	86 415	10 301	96 716	480	107 235	294	18	265
	1958	6	513	93 912	10 621	104 533	492	92 373	253	18	286
	1959	9	661	93 673	10 499	104 172	447	180 912	496	23	285
Kütahya	1957	2	265	27 719	7 411	35 130	309	122 253	335	13	96
	1958	2	300	24 055	6 426	30 481	243	119 271	327	17	84
	1959	2	300	23 743	6 240	29 983	287	98 985	271	17	82
Malatya	1957	2	160	15 004	2 905	17 909	197	27 793	66	20	49
	1958	2	160	21 178	3 565	24 743	215	35 965	99	16	68
	1959	3	184	51 605	4 648	56 253	237	42 374	116	14	154
Manisa	1957	6	320	61 344	6 490	67 834	276	83 512	229	18	186
	1958	6	330	58 072	6 486	64 558	281	80 148	220	19	177
	1959	6	330	64 957	5 164	70 121	219	68 868	189	23	192

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Name of province Vilayetin adı	Yılı Year	Müessese adedi Number of hospitals	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out-patients	Yatırılanlar In-patients	Muayene edilenler toplamı Total of patients examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasatî günlük hasta adedi Daily average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined pey day
Maraş	1957	2	145	18 813	5 180	23 993	200	33 375	91	10	66
	1958	2	170	17 489	6 994	24 483	161	34 390	94	9	67
	1959	2	170	18 280	5 140	23 420	178	38 294	105	17	64
Mardin	1957	1	80	4 953	1 357	6 312	73	18 497	51	21	17
	1958	1	80	7 221	1 727	8 948	64	21 691	59	17	25
	1959	1	80	7 611	1 632	9 243	53	21 365	58	18	25
Muğla	1957	2	140	13 589	4 064	17 653	150	51 500	141	12	48
	1958	2	140	12 564	3 913	16 477	125	34 239	94	13	45
	1959	2	140	15 917	3 986	19 903	142	36 317	99	13	54
Muş	1957	1	70	3 439	8 621	12 060	322	8 557	23	3	33
	1958	1	70	2 754	960	3 714	41	9 791	27	27	10
	1959	1	70	2 371	941	3 312	41	10 097	28	27	9
Nevşehir	1957	1	50	10 797	1 567	12 364	81	13 565	37	12	34
	1958	1	50	9 036	1 776	10 812	74	14 530	40	10	30
	1959	1	50	9 016	1 421	10 437	39	11 887	32	13	28

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yıl Year	Müessese adedi Number of hospitals	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out-patients	Yatırılanlar In-patients	Muayene edilenler toplamı Total of patients examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patient examined per day
							Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily average number of patients	Gün olarak hasta başına yatma müddeti Length of stay per patient in days	
Niğde	1957	4	192	19 287	5 324	24 611	270	57 051	156	13	67
	1958	3	190	19 459	6 874	26 335	265	63 452	174	10	72
	1959	3	190	20 917	7 059	27 976	301	64 012	175	10	77
Ordu	1957	1	50	12 431	2 650	15 081	125	19 611	54	7	41
	1958	1	50	15 323	2 710	18 038	100	19 243	53	7	49
	1959	1	50	16 975	3 068	20 033	115	22 447	61	6	55
Rize	1957	1	150	18 593	3 584	22 177	109	29 202	80	15	61
	1958	2	200	20 325	4 026	24 351	115	32 304	89	18	67
	1959	2	200	23 875	5 887	29 762	186	54 509	149	12	81
Sakarya	1957	1	75	29 045	3 859	32 904	232	25 336	69	7	90
	1958	2	135	34 346	4 605	38 951	220	29 411	81	11	107
	1959	2	135	35 065	5 209	140 274	242	37 149	102	9	384
Samsun	1957	3	237	141 261	11 126	152 387	401	101 626	278	8	417
	1958	3	390	125 895	9 550	135 445	343	74 698	205	15	371
	1959	5	400	134 858	10 081	144 936	305	121 171	332	14	397

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Name of province	Yılı	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	
Vilayetin adı	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined pey day
Siirt	1957	2	95	9 896	1 068	10 964	37	3 971	11	32	30
	1958	2	95	16 039	1 609	17 648	52	5 265	14	22	48
	1959	2	95	10 637	1 907	12 544	65	5 190	14	18	34
Sinop	1957	1	75	10 771	1 957	12 728	72	15 154	41	14	35
	1958	1	75	12 041	2 353	14 394	88	18 563	51	12	39
	1959	1	75	7 262	2 294	9 556	82	16 666	46	12	26
Sivas	1957	4	455	77 571	13 196	80 767	455	93 829	257	12	249
	1958	4	610	118 702	13 123	131 825	437	119 200	327	17	361
	1959	4	545	98 173	14 375	112 508	370	95 094	260	14	308
Tekirdağ	1957	2	210	11 256	3 896	15 152	175	53 122	151	20	41
	1958	2	210	9 159	3 575	12 734	151	47 472	130	21	35
	1959	2	330	8 214	2 873	11 087	139	51 806	142	42	30
Tokat	1957	2	210	13 261	4 997	18 258	250	43 504	119	15	50
	1958	2	210	14 665	5 285	19 940	204	53 104	145	15	55
	1959	2	210	15 573	5 507	21 080	145	56 984	156	14	58

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilayetin adı	Yıl	Müessese adedi	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatırılanlar	Muayene edilenler toplamı	Yatırılanlara göre — Occupancy				
							Ölümler	Yatak günü	Vasati günlük hasta adedi	Gün olarak hasta başına yatma müddeti	Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi
Name of province	Year	Number of hospitals	Number of beds	Out-patients	In-patients	Total of patients examined	Deaths	Number of patient days	Daily average number of patients	Length of stay per patient in days	Average number of patients examined per day
Trabzon	1957	3	570	65 247	15 606	80 853	589	161 284	442	13	221
	1958	3	595	63 753	14 587	78 340	546	181 067	496	15	215
	1959	3	595	62 000	13 397	75 397	432	159 731	438	16	206
Tunceli	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1958	1	75	—	—	—	—	—	—	—	—
	1959	1	75	2 981	246	3 227	2	1 444	4	111	9
Urfa	1957	2	195	13 112	2 133	15 245	158	17 916	49	33	42
	1958	2	195	9 356	1 951	11 307	134	20 753	57	36	31
	1959	2	195	15 887	2 981	18 868	176	50 906	139	24	52
Uşak	1957	2	150	15 425	3 320	18 745	148	41 699	114	16	51
	1958	2	150	17 529	3 385	20 914	145	40 930	112	16	57
	1959	2	150	16 001	4 198	20 109	170	48 178	132	13	55
Van	1957	1	80	16 429	1 812	18 241	70	7 183	20	16	50
	1958	1	80	12 758	1 260	14 018	49	12 250	34	23	38
	1959	1	80	11 851	1 644	13 495	83	19 108	52	18	37

Cetvel 73 (devam)

Table 73 (Continued)

Vilayetin adı Name of province	Yıl Year	Müessese adedi Number of hospitals	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out-patients	Yatırılanlar In-patients	Muayene edilenler toplamı Total of patients examined	Yatırılanlara göre — Occupancy				Bir günde muayene edilen ortalama hasta adedi Average number of patients examined per day
							Ölümler Deaths	Yatak günü Number of patient days	Vasati günlük hasta adedi Daily average number of patients	Gün olarak hasta başına yatna müddeti Length of stay per patient in days	
Yozgat	1957	2	150	10 039	4 358	14 397	263	45 340	124	12	39
	1958	2	150	8 953	4 395	13 348	211	31 627	87	12	37
	1959	2	150	10 094	4 730	14 824	220	41 448	113	11	41
Zonguldak	1957	9	660	249 899	24 188	274 087	628	194 884	534	10	751
	1958	9	700	288 127	24 723	312 850	564	214 636	588	10	857
	1959	9	716	316 978	25 907	342 885	685	222 729	610	10	939

Cetvel 74 — Bütün resmî ve hususi hastanelerle sağlık merkezlerinin (Doğumevleri ve akıl hastaneleri hariç) faaliyetleri, 1956 — 1959.

Table 74 — Activities in all official and private hospitals and health centers (excluding maternity and mental hospitals) 1956 — 1959.

Vilâyetin adı	Yılı	Yıl - ortası nüfusu	Müessese adedi	Yatak adedi	Yatak başına isabet eden nüfus adedi	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi	Laboratuvar muayene adedi	Röntgen muayene adedi	Ameliyat adedi	31 Aralıkta yatan hasta adedi
Name of province	Year	Mid - year population	Number of institutions	Number of beds	Number of population per bed	Number of beds per 1000 population	Number of laboratory examinations	Number of X - ray examinations	Number of operations	No. of in-patients 31 XII
Bütün Yurtta — The whole country	**1956**	**24 538 722**	**460**	**32 398**	**757**	**1.3**	**1 259 948**	**578 347**	**95 883**	**21 562**
	1957	**25 166 640**	**488**	**34 512**	**729**	**1,4**	**1 438 325**	**662 711**	**129 485**	**22 732**
	1958	**25 799 558**	**520**	**36 615**	**705**	**1.4**	**1 590 140**	**749 952**	**144 039**	**24 715**
	1959	**26 432 476**	**547**	**38 455**	**687**	**1,4**	**1 722 508**	**899 363**	**162 323**	**23 850**
Adana	1956	650 626	11	575	1 131	0,9	28 672	6 984	3 419	343
	1957	675 732	10	565	1 196	0.8	29 911	8 366	3 167	388
	1958	790 838	12	633	1 107	0.9	33 940	10 257	4 791	443
	1959	725 944	12	693	1 047	0.9	37 755	17 501	5 294	414
Afyon	1956	412 417	4	295	1 398	0.7	3 433	1 415	677	245
	1957	420 102	6	325	1 293	0.8	4 781	1 477	936	175
	1958	427 787	7	350	1 222	0.8	4 344	1 695	880	177
	1959	435 472	7	350	1 244	0.8	4 753	2 840	949	218
Adıyaman	1956	215 132	1	25	8 605	0,1	—	—	23	21
	1957	221 143	1	25	8 846	0,1	38	—	134	11
	1958	227 154	1	25	9 086	0,1	59	—	146	7
	1959	233 165	3	45	5 181	0.2	98	—	139	15
Ağrı	1956	184 757	3	75	2 463	0,4	140	542	108	65
	1957	182 607	3	75	2 528	0,4	9	607	178	15
	1958	194 457	4	85	2 288	0,4	160	—	223	20
	1959	199 307	4	85	2 345	0,4	499	—	231	14

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (Continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population Per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Lavoratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi No, of inpatients at 31. XII
Amasya	1956	230 937	3	195	1 184	0.8	2 497	1 387	662	176
	1957	235 668	3	200	1 180	0.8	3 507	1 524	1 000	166
	1958	240 999	3	200	1 205	0.8	3 139	1 203	768	192
	1959	246 030	3	220	1 118	0.9	5 654	1 111	1 146	180
Ankara	1956	1 154 799	21	3 022	382	2.6	170 123	89 740	9 075	2 058
	1957	1 204 491	24	3 110	387	2.6	204 047	109 476	11 669	1 950
	1958	1 254 183	25	3 765	333	3.0	188 766	130 639	10 673	2 229
	1959	1 303 875	25	3 919	333	3.0	210 935	156 192	12 675	2 068
Antalya	1956	364 317	5	170	2 143	0.5	12 744	5 727	1 299	103
	1957	373 612	6	190	1 966	0.5	6 404	4 897	866	164
	1958	382 907	7	220	1 740	0.6	4 494	2 255	951	154
	1959	392 202	7	220	1 783	0.6	5 105	3 952	1 384	142
Artvin	1956	178 716	8	190	941	1.1	4 775	707	207	102
	1957	181 350	8	190	954	1.0	4 265	1 124	271	106
	1958	183 984	8	190	968	1.0	3 928	589	171	55
	1959	186 618	8	190	982	1.0	11 528	155	289	97

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (Continued)

Vilâyetin adı	Yılı	Yıl - ortası nüfusu	Müessese adedi	Yatak adedi	Yatak başına isabet eden nüfus adedi	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi	Laboratuvar muayene adedi	Röntgen muayene adedi	Ameliyat adedi	31 Aralıkta yatan hasta adedi
Name of province	Year	Mid - year population	Number of institutions	Number of beds	Number of population per bed	Number of beds per 1000 population	Number of laboratory examinations	Number of X - ray examinations	Number of operations	No. of inpatients 31 XII
Aydın	1956	425 698	8	285	1 493	0.7	19 854	5 287	821	206
	1957	440 515	9	330	1 335	0.7	22 109	6 547	1 221	225
	1958	455 422	10	374	1 218	0.8	20 012	6 604	1 266	197
	1959	470 329	11	429	1 096	0,9	29 945	5 416	1 955	268
Balıkesir	1956	620 149	8	500	1 240	0.8	17 675	3 781	1 705	372
	1957	629 819	10	525	1 200	0,8	18 716	5 924	2 247	398
	1958	639 489	12	555	1 152	0.9	25 720	7 181	3 061	436
	1959	649 159	12	560	1 159	0,9	31 719	7 871	3 013	461
Bilecik	1956	140 040	4	105	1 334	0.7	163	98	262	24
	1957	140 761	4	120	1 173	0.8	81	20	248	20
	1958	141 482	4	120	1 179	0.8	563	115	379	50
	1959	142 203	4	120	1 185	0.8	5 200	263	613	56
Bingöl	1956	102 209	1	50	2 044	0,5	—	—	—	—
	1957	103 065	1	50	2 061	0.5	—	—	41	—
	1958	103 921	3	70	1 148	0,7	—	—	—	2
	1959	104 777	3	70	1 497	0.7	—	—	—	16

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (Continued)

Vilâyetin adı	Yılı	Yıl - ortası nüfusu	Müessese adedi	Yatak adedi	Yatak başına isabet eden nüfus adedi	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi	Laboratuvar muayene adedi	Röntgen muayene adedi	Ameliyat adedi	31 Aralıkta yatan hasta adedi
Name of province	Year	Mid - year population	Number titutions	Number of beds	Number of population Per bed	Number of beds per 1000 population	Number of laboratury examinations	Number of X - ray examinations	Number of operations	No, of inpatients at 31. XII
Bitlis	1956	114 868	2	85	1 351	0.7	—	—	181	14
	1957	119 303	2	85	1 403	0.7	—	—	124	8
	1958	123 736	2	85	1 456	0.7	—	—	194	14
	1959	128 170	2	85	1 508	0.7	68	109	144	23
Bolu	1956	321 261	6	265	1 212	0.8	3 238	587	209	116
	1957	325 086	7	275	1 182	0.8	3 388	1 546	549	140
	1958	328 911	7	275	1 196	0.8	3 305	1 594	722	142
	1959	332 736	8	290	1 147	0.9	4 456	2 537	977	179
Burdur	1956	160 870	6	230	699	1.4	14 713	10 648	648	116
	1957	164 569	6	240	686	1.4	18 480	11 868	548	176
	1958	168 268	6	240	701	1.4	13 052	7 263	513	190
	1959	171 967	6	240	716	1.4	74 797	9 278	563	201
Bursa	1956	622 589	9	821	758	1.3	14 174	7 073	830	378
	1957	636 037	12	866	734	1.4	42 759	18 188	7 089	778
	1958	649 485	14	916	709	1.4	43 375	24 429	8 092	861
	1959	662 933	13	905	732	1.4	39 897	20 452	10 502	847

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (Continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yıl Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi No. of inpatients 31 XII
Çanakkale	1956	316 015	7	250	1 264	0,8	3 406	1 822	1 231	242
	1957	320 818	7	280	1 146	0.9	2 001	2 247	1 248	210
	1958	325 621	9	310	1 050	0.9	5 637	2 999	1 726	251
	1959	330 424	9	310	1 066	0.9	9 156	4 675	2 461	268
Çankırı	1956	230 489	4	150	1 536	0.6	4 754	410	298	72
	1957	232 963	4	150	1 553	0.6	3 781	248	244	75
	1958	235 437	4	150	1 569	0.6	3 731	417	270	44
	1959	237 911	4	150	1 586	0.6	4 336	370	256	14
Çorum	1956	408 611	8	345	1 184	0.8	8 848	5 737	829	229
	1957	415 335	8	345	1 206	0.8	16 314	7 190	1 009	303
	1958	423 259	8	345	1 227	0.8	11 203	4 372	1 475	278
	1959	430 583	8	345	1 248	0.8	11 608	5 672	1 750	323
Denizli	1956	373 371	7	235	1 589	0,6	2 021	18 457	598	166
	1957	379 893	8	250	1 519	0.6	16 217	2 476	699	182
	1958	386 415	8	375	1 030	1,0	14 336	2 111	719	180
	1959	392 937	10	410	958	1,0	16 904	2 261	648	176

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (Continued)

Vilâyetin adı	Yılı	Yıl - ortası nüfusu	Müessese adedi	Yatak adedi	Yatak başına isabet eden nüfus adedi	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi	Lavoratuvar muayene adedi	Röntgen muayene adedi	Ameliyat adedi	31 Aralıkta yatan hasta adedi
Name of province	Year	Mid - year population	Number of institutions	Number of beds	Number of population Per bed	Number of beds per 1000 population	Number of laboratory examinations	Number of X - ray examinations	Number of operations	No, of inpatients at 31. XII
Diyarbakır	1956	352 250	10	365	965	1,0	11 408	3 617	401	159
	1957	362 355	10	365	993	1,0	5 636	3 934	811	187
	1958	372 460	10	365	1 020	1,0	6 400	4 085	1 083	168
	1959	382 565	10	365	1 048	0.9	7 536	7 044	1 149	237
Edirne	1956	257 758	4	175	1 473	0,7	4 533	2 466	976	131
	1957	264 168	4	185	1 428	0,7	2 710	1 967	755	43
	1958	270 578	4	190	1 424	0,7	3 056	2 061	649	118
	1959	276 988	4	200	1 385	0,7	135	2 559	828	78
Elazığ	1956	244 705	5	456	537	1.9	4 165	2 203	1 006	351
	1957	250 270	6	476	526	1.9	4 348	3 092	1 029	385
	1958	255 835	6	476	537	1.9	6 180	3 040	1 108	363
	1959	261 400	6	476	549	1.8	8 036	3 038	1 108	349
Erzincan	1956	219 000	2	110	1 991	0.5	294	127	70	73
	1957	222 729	3	130	1 713	0.6	1 006	1 807	384	86
	1958	226 455	3	130	1 742	0.6	1 835	910	355	45
	1959	230 187	3	130	1 771	0.6	741	1 192	384 1 119	86

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yıl Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 popopulation	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in - patients at 31. XII
Erzurum	1956	530 256	6	465	1 140	0,9	5 508	4 108	1 345	142
	1957	542 405	6	480	1 130	0,9	8 287	8 578	1 456	244
	1958	554 554	7	490	1 132	0,9	7 032	7 626	1 725	389
	1959	566 703	8	500	1 133	0,9	6 764	4 950	1 684	362
Eskişehir	1956	330 468	10	800	413	2,4	34 039	15 662	2 486	574
	1957	338 909	10	800	424	2,4	45 762	20 013	3 467	542
	1958	347 350	10	800	434	2,3	71 947	18 556	4 827	644
	1959	355 791	11	810	439	2,3	72 508	22 140	4 599	710
Gaziantep	1956	376 603	7	309	1 219	0,8	30 626	2 688	1 322	251
	1957	385 196	7	395	965	1,0	10 205	1 472	1 903	278
	1958	393 689	7	399	987	1,0	29 785	3 466	1 768	291
	1959	402 182	8	444	906	1,1	29 788	3 495	2 343	288
Giresun	1956	338 947	6	245	1 383	0,7	12 404	901	491	219
	1957	345 074	6	265	1 302	0,8	13 800	4 607	745	205
	1958	351 201	6	270	1 301	0,8	9 423	4 239	724	216
	1959	357 328	6	275	1 299	0,8	9 873	5 743	651	157

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in - patients at 31. XII
Gümüşhane	1956	214 285	2	80	2 678	0.4	108	—	113	57
	1957	217 034	2	80	2 713	0.4	927	—	134	42
	1958	219 783	4	115	1 911	0.5	16	—	114	99
	1959	222 532	4	115	1 935	0.5	162	—	102	49
Hakâri	1956	55 913	2	20	2 796	0.3	—	—	—	—
	1957	57 804	2	20	2 890	0.3	—	—	—	—
	1958	59 695	2	20	2 985	0.3	—	—	—	—
	1959	61 586	2	20	3 079	0.3	—	—	—	—
Hatay	1956	374 454	7	345	1 085	0,9	8 096	1 553	1 370	188
	1957	388 093	7	345	1 125	0,9	9 815	2 854	1 114	125
	1958	410 732	8	355	1 157	0,9	9 926	4 203	1 483	190
	1959	415 371	8	365	1 138	0,9	10 541	3 750	1 726	166
İçel	1956	380 562	7	365	1 043	0,9	6 910	2 864	1 990	241
	1957	391 563	7	369	1 061	0,9	8 449	2 887	2 503	260
	1958	402 564	7	369	1 091	0,9	7 725	2 252	2 937	275
	1959	413 565	10	419	987	1.0	15 533	4 148	2 830	274

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in patients at 31. XII
İsparta	1956	215 127	9	455	473	2.1	10 875	4 258	1 124	317
	1957	220 090	9	645	341	2.9	16 755	7 456	1 292	497
	1958	225 053	10	900	250	4.0	26 131	9 874	2 264	588
	1959	230 016	10	915	251	4.0	23 964	11 083	2 497	624
İstanbul	1956	1 594 726	57	9 278	172	5.8	428 220	241 679	19 350	7 069
	1957	1 669 437	61	9 572	174	5.7	512 292	283 233	27 468	7 378
	1958	1 744 148	61	9 811	178	5.6	570 814	339 734	32 032	8 429
	1959	1 818 859	66	10 189	178	5.6	528 662	390 854	38 326	7 193
İzmir	1956	916 508	31	2 494	367	2.7	146 700	48 146	14 084	1 552
	1957	942 522	32	2 596	363	2.7	126 748	44 037	15 691	1 845
	1958	968 536	32	2 727	354	2.8	158 232	38 195	15 805	1 675
	1959	994 550	32	2 907	343	2.9	192 147	64 429	13 827	1 809
Kars	1956	499 247	8	220	2 269	0.4	1 833	1 486	589	110
	1957	514 881	8	220	2 340	0.4	2 683	1 498	810	111
	1958	530 515	8	220	2 411	0.4	1 651	1 625	668	114
	1959	546 149	9	230	2 374	0.4	1 952	1 331	434	93

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of opetitutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	yat adedi Number of operations	hasta 31 Aralıkta yatan adedi Number of in - patients at 31. XII
Kastamonu	1956	396 410	8	365	1 086	0.9	6 626	602	1 401	246
	1957	399 462	8	365	1 094	0.9	6 101	910	1 566	265
	1958	402 514	8	370	1 088	0.9	4 170	1 584	1 152	247
	1959	405 566	8	400	1 014	1.0	5 115	2 459	2 004	286
Kayseri	1956	429 556	6	413	1 040	1.0	14 656	8 958	1 849	245
	1957	438 745	6	428	1 025	1.0	14 868	8 185	3 285	252
	1958	447 934	7	563	796	1.2	13 680	8 647	4 080	266
	1959	457 123	8	609	751	1.3	12 414	8 594	4 671	322
Kırklareli	1956	216 958	3	85	2 552	0.4	1 497	220	127	60
	1957	221 451	3	85	2 605	0.4	1 478	732	136	80
	1958	225 944	3	85	2 658	0.4	1 522	391	389	75
	1959	230 437	3	85	2 711	0.4	1 351	939	600	61
Kırşehir	1956	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1957	—	3	95	—	—	1 111	—	213	83
	1958	—	3	95	—	—	2 400	—	248	58
	1959	—	3	95	—	—	2 449	—	318	58

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yıl Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in patients at 31. XII
Kocaeli	1956	259 194	5	425	610	1.6	23 220	7 390	1 430	293
	1957	266 309	5	430	619	1.6	18 882	6 567	1 852	252
	1958	273 425	5	430	636	1.6	23 660	13 169	1 993	261
	1959	280 539	5	430	652	1,5	20 551	13 728	2 284	219
Konya	1956	865 136	11	554	1 562	0.6	6 864	3 701	1 077	887
	1957	887 299	13	598	1 484	0,7	21 957	5 365	2 890	391
	1958	909 462	13	598	1 521	0.6	22 270	6 261	3 240	387
	1959	931 626	17	761	1 224	0.8	21 243	12 660	4 989	290
Kütahya	1956	335 012	6	315	1 063	0.9	9 857	2 766	1 489	246
	1957	340 832	6	335	1 018	1.0	15 726	2 512	1 281	241
	1958	346 852	6	370	937	1.1	16 485	2 992	1 216	254
	1959	352 772	6	385	916	1.1	15 707	3 204	1 383	249
Malatya	1956	347 377	5	195	1 781	0,6	2 944	650	440	62
	1957	355 237	5	195	1 821	0.5	3 502	2 362	477	136
	1958	363 097	5	195	1 862	0.5	3 376	2 706	429	125
	1959	370 957	6	219	1 694	0.6	6 863	3 187	615	144

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	yat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in - patients at 31. XII
Manisa	1956	575 719	12	377	1 527	0.6	12 503	6 193	1 984	330
	1957	591 965	13	427	1 386	0.7	12 736	6 662	2 554	300
	1958	608 211	14	467	1 302	0,8	15 767	5 411	2 819	381
	1959	624 457	14	482	1 295	0,8	16 409	5 294	2 819	324
Maraş	1956	344 511	2	145	2 376	0.4	642	196	985	48
	1957	354 288	2	145	2 443	0.4	1 432	1 097	1 391	70
	1958	364 067	3	180	2 022	0.5	1 506	—	1 026	77
	1959	373 845	3	180	2 077	0.5	1 157	254	743	126
Mardin	1956	311 962	4	110	2 836	0.3	1 128	324	454	87
	1957	319 425	4	110	2 904	0.3	682	297	198	62
	1958	326 888	5	120	2 724	0,4	1 264	300	552	55
	1959	334 351	5	120	2 786	0.3	1 033	—	292	54
Muğla	1956	270 624	6	185	1 463	0,7	13 704	922	1 109	97
	1957	276 150	6	190	1 453	0,7	12 625	125	1 157	110
	1958	281 676	6	190	1 482	0,7	21 861	163	712	114
	1959	287 202	6	200	1 436	0,7	14 771	234	763	112

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı	Yıl	Yıl - ortası nüfusu	Müessese adedi	Yatak adedi	Yatak başına isabet eden nüfus adedi	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi	Laboratuvar muayene adedi	Röntgen muayene adedi	Ameliyat adedi	31 Aralıkta yatan hasta adedi
Name of province	Year	Mid - year population	Number of institutions	Number of beds	Number of population per bed	Number of beds per 1000 population	Number of laboratory examinations	Number of X - ray examinations	Number of operations	Number of in - patients at 31. XII
Muş	1956	140 270	4	100	1 403	0.7	114	272	149	7
	1957	146 062	4	100	1 461	0.7	300	285	101	16
	1958	151 854	4	100	1 518	0.6	73	97	166	29
	1959	157 646	4	100	1 576	0.6	172	246	175	20
Nevşehir	1956	243 324	5	155	1 570	0.6	2 118	—	477	51
	1957	248 686	3	70	3 553	0.3	1 838	—	302	39
	1958	254 048	3	70	3 629	0.3	1 930	—	298	24
	1959	259 410	3	70	3 706	0.3	2 154	—	323	44
Niğde	1956	289 927	6	212	1 367	0.7	2 390	671	1 008	155
	1957	295 844	6	212	1 395	0.7	2 547	920	651	151
	1958	301 761	5	210	1 437	0.7	1 889	1 185	1 288	179
	1959	307 678	5	210	1 465	0.7	4 762	2 286	1 518	170
Ordu	1956	415 002	2	60	6 917	0.1	1 062	1 616	559	55
	1957	422 375	3	70	6 034	0.2	994	1 241	569	49
	1958	429 748	3	70	6 139	0.2	1 092	1 586	792	52
	1959	437 121	4	80	5 464	0.2	1 120	1 902	1 105	56

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in - patients at 31.XII
Rize	1956	215 893	4	135	1 599	0.6	1 663	571	345	112
	1957	219 954	4	200	1 100	0,9	2 911	1 924	510	119
	1958	224 015	5	250	896	1.1	1 514	2 063	663	130
	1959	228 076	6	285	800	1,2	4 752	3 756	845	182
Sakarya	1956	304 897	5	120	2 541	0.4	5 777	2 300	666	68
	1957	314 140	5	130	2 416	0.4	9 197	2 378	697	83
	1958	323 383	6	190	1 702	0.6	10 464	2 834	811	104
	1959	332 626	6	190	1 751	0.6	10 618	5 534	692	133
Samsun	1956	561 592	5	262	2 143	0,5	24 376	9 283	1 091	230
	1957	576 685	5	262	2 201	0.4	23 358	9 215	2 190	232
	1958	591 778	7	415	1 426	0.7	27 276	7 767	2 135	172
	1959	606 871	8	435	1 395	0.7	35 073	11 914	2 693	336
Siirt	1956	196 509	1	75	2 620	0.4	—	—	111	25
	1957	203 500	3	105	1 938	0,5	818	—	143	20
	1958	210 491	4	115	1 830	0,5	2 026	—	376	60
	1959	217 482	5	125	1 740	0.6	2 773	—	282	38

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in - patients at 31. XII
Sinop	1956	241 639	4	110	2 197	0.4	2 412	35	534	58
	1957	244 452	4	120	2 037	0.5	2 500	191	511	99
	1958	247 265	4	120	2 060	0.5	2 148	335	620	89
	1959	250 078	4	120	2 084	0.5	1 690	—	518	79
Sivas	1956	597 666	9	515	1 160	0,9	19 541	9 158	2 579	349
	1957	607 443	9	515	1 179	0.8	20 722	8 038	1 922	377
	1958	617 220	9	570	1 083	0.9	19 111	12 472	2 377	359
	1959	626 997	9	605	1 036	1.0	22 092	14 413	2 557	339
Tekirdağ	1956	255 683	6	240	1 065	0,9	3 675	862	388	130
	1957	261 103	6	250	1 044	0,9	3 446	726	1 029	168
	1958	266 523	6	250	1 066	0,9	3 870	—	1 023	178
	1959	271 943	6	370	735	1.4	4 006	401	524	166
Tokat	1956	394 052	4	240	1 642	0,6	1 990	—	439	162
	1957	401 743	5	240	1 674	0,6	2 114	245	994	165
	1958	409 434	6	260	1 575	0,6	961	854	1 119	163
	1959	417 125	6	260	1 604	0,6	2 540	662	1 297	168

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak adedi Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in patients at 31.XII
Trabzon	1956	469 855	7	570	824	1.2	38 747	11 193	771	427
	1957	478 413	9	630	759	1.3	41 595	12 894	4 461	416
	1958	486 971	9	655	743	1.3	41 014	13 780	3 793	516
	1959	495 529	9	655	756	1.3	41 084	8 872	3 921	413
Tunceli	1956	124 151	4	40	3 104	1.3	—	—	—	1
	1957	127 381	4	40	3 184	1.3	—	—	—	1
	1958	130 611	4	105	1 244	0,8	—	—	—	2
	1959	133 841	4	105	1 275	0,8	—	—	—	27
Urfa	1956	354 552	5	145	2 445	0.4	652	742	227	62
	1957	364 416	5	240	1 518	0.6	751	68	233	57
	1958	374 280	5	240	1 559	0.6	596	424	131	73
	1959	384 144	5	240	1 601	0.6	1 795	1 456	270	118
Uşak	1956	168 072	3	160	1 050	0.9	2 856	5 058	610	120
	1957	170 668	4	175	975	1,0	4 488	3 926	785	108
	1958	173 264	4	175	990	1,0	6 245	3 744	531	117
	1959	175 860	4	175	1 005	1,0	8 272	3 772	866	86

Cetvel 74 (devam)

Table 74 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Yılı Year	Yıl - ortası nüfusu Mid - year population	Müessese adedi Number of institutions	Yatak adedi Number of beds	Yatak başına isabet eden nüfus adedi Number of population per bed	1000 nüfusa isabet eden yatak Number of beds per 1000 population	Laboratuvar muayene adedi Number of laboratory examinations	Röntgen muayene adedi Number of X - ray examinations	Ameliyat adedi Number of operations	31 Aralıkta yatan hasta adedi Number of in - patients at 31. XII
Van	1956	180 529	2	90	2 006	0.5	1 397	—	89	22
	1957	186 770	2	90	2 075	0.5	1 072	—	210	35
	1958	193 011	3	100	1 930	0.5	761	—	234	21
	1959	199 252	3	100	1 992	0.5	1 150	—	255	38
Yozgat	1956	399 381	4	170	2 349	0.4	5 146	—	186	167
	1957	408 249	4	170	2 401	0.4	5 158	—	142	135
	1958	417 117	4	170	2 454	0.4	2 462	—	166	109
	1959	425 985	4	170	2 506	0.4	326	567	214	111
Zonguldak	1956	500 629	9	650	770	1.3	35 442	12 509	3 293	278
	1957	512 563	10	670	765	1.3	36 175	14 686	3 985	492
	1958	524 497	12	730	718	1.4	49 327	17 498	5 099	504
	1959	536 431	12	746	719	1.4	55 371	22 018	5 310	574

I.G.3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ve diğer teşekküllere bağlı Doğum ve Çocuk Bakımevleri, 1955 — 1959.

Maternity and Children's Clinics belonging to the Ministry of Health and Social Assistance and other Administrations, 1955 — 1959.

I.G.3.a. 1955 yılı mesaisi — Activities in 1955.

Bu müesseselere ait Cetvel 75 in tetkikinden 1955 yılına ait ölü ve canlı doğum miktarlarının tenbit edilmemiş olduğu müşahede edilmektedir. Bu hal, teşkilât tarafından doldurulan cetvelin matluba uygun bir şekilde düzenlenmemiş olmasından ileri gelmektedir. Bu noksanı telâfi için 1956 da cetvel ıslah edilerek teşkilâttan bu yeni cetvelin tanzimi istenmiştir.

Cetvel 75 te görüldüğü üzere 1955 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğum ve çocuk bakımevlerinin yatak adedi 1,658, diğer teşekküllere ait yatak toplamı ise 215 olup Türkiye'de mecmu doğum ve çocuk bakımevleri yatağı toplamı 1,874 tür. Bütün bu müesseselerde ayakta tedavi edilen hasta adedi 209,489 u Bakanlığa ve 50,260 ı diğer teşekküllere ait müesseselerde olmak üzere 259,749 dur. Yatakta tedavi edilen hastalar toplamı 48,194 ü Bakanlığa ve 8,275 i diğer teşekküllere ait müesseselerde olmak üzere 56,469 dur. Bakanlığa ait doğum ve çocuk bakımevlerine yatan 48,194 hastanın 41,203 ü doğum ve 6,991 i çocuk kliniklerine; diğer teşekküllere ait doğum ve çocuk bakımevlerine yatan 8,275 hastanın 7,766 sı doğum ve 509 u çocuk bakımevlerine yatırılarak tedavi görmüşlerdir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 41,203 hastanın 40,527 si şifa bulmuş 265 i ölmüş ve 411 i 1956 yılına devredilmiştir. Çocuk kliniklerine yatan 6,991 çocuktan 6,418 i şifa bulmuş, 463 ü ölmüş ve 110 u 1956 yılına devredilmiştir.

Diğer teşekküllere ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 7,766 hastanın 7,659 u şifa bulmuş, 22 si ölmüş ve 85 i 1956 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 509 çocuktan 444 ü şifa bulmuş, 36 sı ölmüş ve 29 u 1956 yılına devredilmiştir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğum ve çocuk bakımevlerinin 1956 — 1959 yıllarına ait mesaisi Cetvel 76 da, diğer teşekküllere ait doğum ve çocuk bakımevlerinin aynı devreye ait mesaisi Cetvel 77 de gösterilmiştir. Bu iki cetveldeki rakamlara bakarak bu müesseselerdeki mesai durumunu yıllara göre inceliyelim :

I.G.3.b. Bütün doğum ve çocuk bakımevlerinin 1956 yılı mesaisi — Activities in all Maternity and Children's Clinics, 1956.

1956 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğum ve çocuk bakımevlerinin adedi 19 olup bunların yatak adedi 1,663, diğer teşekküllere ait 8 doğum ve çocuk bakımevinin yatak toplamı ise 168 olup Türkiye'de mecmu doğum ve çocuk bakımevleri yatak toplamı 1,831 dir. Bu rakam 1955 yılında 1,874 idi. Yatak adedinin azalmasına sebep diğer teşekküllere ait doğum yapmıyan bazı müesseselerin 1955 yılı istatistiğine ithal edilmiş bulunmasından ileri gelmektedir. 27 müessesede ayakta tedavi edilen hasta adedi 179,609 u Bakanlığa ve 48,157 si diğer teşekküllere ait müesseselerde olmak üzere 227,766 dır. 27 müessesede yatakta tedavi edilen hastalar toplamı 48-833 ü Bakanlığa ve 10,131 i diğer teşekküllere ait müesseselerde olmak üzere 58,964 tür. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğum ve çocuk bakımevlerine yatan 48,833 hastanın 41,697 si doğum ve 7,139 u çocuk kliniklerine, diğer teşekküllere ait doğum ve çocuk bakımevlerine 10,131 hastanın 9,677 si doğum ve 454 ü çocuk bakımevlerine yatırılarak tedavi görmüşlerdir.

Bakanlığa ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 41,697 hastanın 40,981 i şifa bulmuş, 247 si ölmüş ve 469 u 1957 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 7,139 çocuktan 6,643 ü şifa bulmuş, 435 i ölmüş ve 58 i 1957 yılına devredilmiştir.

Diğer teşekküllere ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 9,677 hastanın 9,563 ü şifa bulmuş, 20 si ölmüş ve 94 ü 1957 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 454 çocuktan 431 i şifa bulmuş, 23 ü ölmüş ve 1957 yılına hiç hasta devredilmemiş bulunmaktadır. Aynı yıl (1956) içerisinde Bakanlığa ait doğum ve çocuk bakımevlerinde 6,898 laboratuvar ve 399 röntgen muayenesile 3,334 ameliyat yapılmıştır. Diğer teşekküllere ait müesseselerde ise 616 laboratuvar muayenesile 164 ameliyat yapılmıştır.

1956 yılında Bakanlığa ait doğumevlerinde doğan çocuklardan 1,213 ü miadında ve 405 i prematüre olmak üzere 1,618 ölü doğum ile 21,517 si miadında ve 909 u prematüre olmak üzere 22,426 canlı doğum vukubulmuştur.

1956 yılında sair teşekküllere ait doğumevlerinde doğan çocuklardan 93 ü miâdında ve 42 si prematüre olmak üzere 135 i ölü doğum ile 3,958 i miâdında ve 75 i prematüre olmak üzere, 4,033 canlı doğum vukubulmuştur.

I.G.3.c. Bütün doğum ve çocuk bakımevlerinin 1957 yılı mesaisi — Acticities in all Maternity and Children's Clinics in 1957.

1957 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğum ve çocuk bakımevlerinin yatak adedi toplamı 1,755 ve diğer teşekküllere ait yatak adedi toplamı ise 169 olup Türkiye'de doğum ve çocuk bakımevleri yatak toplamı 1,924 tür. Bu rakam 1956 yılında 1,874 idi. Bütün müesseselerde ayakta tedavi edilen hasta adedi 185,252 si Bakanlığa ve 73,820 si diğer teşekküllere ait müesseselerde olmak üzere 259,082 dir. Yatakta tedavi edilen hastalar toplamı 65,534 ü Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ve 9,899 u diğer teşekküllere ait müesseselerde olmak üzere 75,433 tür. Bakanlığa ait doğum ve çocuk bakımevlerine yatan 65,534 hastanın 48,307 si doğum ve 17,277 si çocuk kliniklerine; diğer teşekküllere ait doğum ve çocuk bakımevlerine yatan 9,899 hastanın 9,422 si doğum ve 477 si çocuk bakımevlerine yatırılarak tedavi görmüşlerdir.

Bakanlığa ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 48,307 hastanın 47,630 u şifa bulmuş, 223 ü ölmüş ve 454 ü 1958 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 17,277 çocuktan 16,567 si şifa bulmuş 223 ü ölmüş ve 454 ü 1958 yılına devredilmiştir.

Diğer teşekküllere ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 9,422 hastanın 9,299 u şifa bulmuş, 23 ü ölmüş ve 100 adedi 1958 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 477 çocuktan 425 i şifa bulmuş, 48 i ölmüş ve 4 ü 1958 yılına devredilmiş bulunmaktadır.

Ayni yıl (1957) içerisinde Bakanlığa ait doğum ve çocuk bakımevlerinde 11,288 laboratuvar ve 890 röntgen muayenesile 6,694 ameliyat yapılmıştır. Diğer teşekküllere ait müesseseselerde ise 14,022 laboratuvar muayenesile 1,220 ameliyat yapılmıştır.

1957 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğumevlerinde doğan çocuklardan 1,514 ü miâdında ve 428 i prematüre olmak üzere 1,942 si ölü doğum ile 23,914 ü miâdında ve 794 ü prematüre olmak üzere 24,708 canlı doğum vukubulmuştur.

Ayni yıl (1957) içerisinde diğer teşekküllere ait doğum ve çocuk bakımevlerinde doğan çocuklardan 223 ü miâdında ve 73 ü prematüre olmak üzere 296 ölü doğum ve 8,752 si miâdında ve 431 i prematüre olmak üzere 9,183 canlı doğum vukubulmuştur.

Bütün doğum ve çocuk bakımevlerinin 1958 yılı mesaisi — Activities in all Maternity and Children's Clinics in 1958.

1958 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğum ve çocuk bakımevlerinin yatak adedi 1900 ve sair teşekküllere ait yatak adedi ise 179 olup Türkiye'de doğum ve çocuk bakımevleri yatak toplamı 2.079

dur. Bu rakam 1957 yılında 1,924 idi. Bütün müesseselerde ayakta tedavi edilen hasta adedi 191,601 i Bakanlığa ve 71,655 i diğer teşekküllere ait müesseselerde olmak üzere 263,256 dır. Yatakta tedavi edilen hastalar toplamı 66,327 si Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ve 21,425 i sair teşekküllere ait olmak üzere 87,752 dir. Bakanlığa ait doğum ve çocuk bakımevlerine yatan 66,327 hastanın 51,666 sı doğum ve 16,661 i çocuk kliniklerine; diğer teşekküllere ait müesseselere yatan 21,425 hastanın 20,935 i doğum ve 490 ı çocuk bakımevlerine yatırılarak tedavi görmüşlerdir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 51,666 hastanın 50,865 i şifa bulmuş, 282 si ölmüş ve 519 u 1959 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 14,661 hastanın da 13,861 i şifa bulmuş, 602 si ölmüş ve 198 i 1959 yılına devredilmiştir.

Diğer teşekküllere ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 21,425 hastadan 20,749 u şifa bulmuş, 15 i ölmüş ve 171 i 1959 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 490 çocuktan 453 ü şifa bulmuş, 32 si ölmüş ve 5 i 1959 yılına devredilmiş bulunmaktadır.

Ayni yıl (1958) içerisinde Bakınlığa ait müesseselerde 10,406 laboratuvar ve 1,365 röntgen muayenesile 6,694 ameliyat yapılmıştır. Diğer teşekküllere ait müesseselerde ise 18,828 laboratuvar ve 340 röntgen muayenesile 1,533 ameliyat yapılmıştır.

1958 yılında Bakanlığa ait doğum evlerinde doğan çocuklardan 1,249 u miâdında ve 581 i prematüre olmak üzere 1,830 ölü doğumla 24,526 sı miâdında ve 954 ü prematüre olmak üzere 25,480 canlı doğum vukubulmuştur.

Ayni yıl içerisinde diğer teşekküllere ait doğum ve çocuk bakımevlerinde doğan çocuklardan 174 ü miâdında ve 68 i prematüre olmak üzere 242 ölü doğum ve 6,407 si miâdında 240 ı prematüre olmak üzere 6,647 canlı doğum vukubulmuştur.

Bütün Doğum ve Çocuk Bakımevlerinin 1959 yılı menaisi — Acticities in all Maternity and Children's Clinics, 1959.

1959 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğum ve çocuk bakımevlerinin yatak adedi 2,100 ve diğer teşekküllere ait yatak adedi ise 529 olup Türkiye'deki doğum ve çocuk bakımevleri yatak toplamı 2,629 dur. Bu rakam 1958 yılında 2,079 idi. Bütün müesseselerde ayakta tedavi edilen hasta adedi 195,621 i Bakanlığa ve 93,796 sı diğer teşekküllere ait müesseselerde olmak üzere 289,417 dir. Yatakta tedavi edilen hastalar toplamı 77,428 i Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ve 15,105 i diğer teşekküllere ait olmak üzere 92,533 tür.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait doğum ve çocuk bakımevlerine yatan 77,428 hastanın 56,473 ü doğum ve 20,955 i çocuk kliniklerine, diğer teşekküllere ait müesseselere yatan 15,105 hastanın 14,571 i doğum ve 534 i çocuk bakımevlerine yatırılarak tedavi görmüşlerdir.

Bakanlığa ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 56,473 hastanın 55,614 ü şifa bulmuş, 327 si ölmüş ve 532 si 1960 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 20,955 hastanın da 19,902 si şifa bulmuş, 838 i ölmüş ve 215 i 1960 yılına devredilmiştir.

Diğer teşekküllere ait müesseselerin kadın kliniklerine yatan 15,105 hastanın 14,346 sı şifa bulmuş, 28 i ölmüş ve 197 si 1960 yılına devredilmiş olup çocuk kliniklerine yatan 534 hastanın 491 i şifa bulmuş, 38 i ölmüş ve 5 i 1960 yılına devredilmiştir.

Ayni yıl (1959) içerisinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait müesseselerde 15,193 laboratuvar ve 1,302 röntgen muayenesile 8,474 ameliyat yapılmıştır. Diğer teşekküllere ait müesseselerde ise 133,039 laboratuvar ve 2,412 röntgen muayenesi ile 1,859 ameliyat yapılmıştır.

1959 yılında Bakanlığa ait doğumevlerinde doğan çocuklardan 1,448 i miâdında ve 682 si prematüre olmak üzere 2,130 ölü doğumla 87,391 i miâdında ve 1,633 ü prematüre olmak üzere 89,024 canlı doğum vukubulmuştur.

Ayni yıl (1959) içerisinde diğer teşekküllere ait doğum ve çocuk bakımevlerinde doğan çocuklardan 162 si miâdında ve 85 i prematüre olmak üzere 247 ölü doğumla 7,328 i miâdında ve 230 u prematüre olmak üzere 7,558 canlı doğum vukubulmuştur.

Cetvel 75 — Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine bağlı Doğum ve Çocuk Bakımevleri, 1955.

Table 75 — Maternity and Children's Clinics belonging to the Ministry of Health and Social Assistance, 1955.

Doğum evinin adı Name of Maternity Clinic	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out patients	Yatakta Tedavi — In - patients						Laboratuvar Laboratory	Röntgen X - Ray	Ameliyatlar Operations	Yatma müddeti gün Length of stay (days)	Yatan günlük vasatî hasta adedi Daily average of inpatients
			Kadın Kliniği — Maternity Clinic			Çocuk Kliniği — Children's Clinic							
			Şifa Recovered	Ölen Deaths	31.XII	Şifa Recovered	Ölen Deaths	31.XII					
Toplam — Total	1 658	209 489	40 527	265	411	6 418	463	110	3 550	137	600	246 639	676
Adana	45	16 636	2 260	37	27	300	22	6	295	—	—	9 710	27
Ankara	460	39 233	12 179	61	150	—	—	—	2 843	137	—	68 854	189
Antakya	75	13 724	858	6	5	675	42	26	—	—	—	11 841	32
Antalya	70	6 180	836	5	13	390	13	5	—	—	—	6 511	18
Aydın	115	4 195	2 372	18	15	—	—	—	—	—	—	10 318	28
Balıkesir	55	12 329	1 589	16	13	310	32	4	183	—	—	12 613	35
Çankırı	75	1 946	749	4	8	—	—	—	—	—	—	3 827	10
Çorum	70	9 150	1 358	16	20	1 078	68	18	142	—	—	17 317	47
Erzurum	65	10 913	1 558	15	10	382	68	3	—	—	—	7 923	28
Eskişehir	75	13 394	2 119	16	24	488	32	3	—	—	—	16 423	45
Gaziantep	28	13 635	868	9	8	572	34	8	—	—	—	7 578	21
Kars	70	8 643	1 492	10	14		56	14	87	—	—	12 565	34
Konya	90	15 184	1 027	26	20	235	31	7	—	—	286	14 567	40
Malatya	65	12 941	3 159	8	11	273	19	3	—	—	—	8 290	23
Manisa	100	6 480	1 125	5	21	328	25	—	—	—	169	8 064	22
Süleymaniye	125	16 077	5 563	3	34	—	—	—	—	—	—	17 584	48
Trabzon	75	8 829	1 415	10	18	311	21	13	—	—	145	12 564	34

Sair Teşekküllere bağlı Doğum ve Çocuk Bakımevleri, 1955.

Maternity and Children's Clinics belonging to other institutions, 1955.

Doğum evinin adı Name of Maternity Clinic	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Out patients	Yatakta Tedavi — In - patients						Laboratuvar Laboratory	Röntgen X - Ray	Ameliyatlar Operations	Yatma müddeti gün Length of stay (days)	Yatan günlük vasati hasta adedi Daily average of inpatients
			Kadın Kliniği — Maternity Clinic			Çocuk Kliniği — Children's Clinic							
			Şifa Recovered	Ölen Deaths	31.XII	Şifa Recovered	Ölen Deaths	31.XII					
Toplam — Total	216	50 260	7 659	22	85	444	36	29	296	8	820	28 303	78
Ç. E. K. Bakırköy	9	7 170	166	—	—	—	—	—	—	—	—	762	2
İstanbul	20	—	115	1	4	—	—	—	—	—	—	695	2
Kadıköy	7	—	98	—	—	—	—	—	—	—	—	776	2
Samsun	35	26 096	2 611	15	15	444	36	29	296	8	203	—	—
Şişli P. İzzet	20	804	—	1	1	—	—	—	—	—	265	5 438	15
Zeynep Kâmil	125	16 190	4 669	5	5	—	—	—	—	—	352	20 630	57

Cetvel 76 — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı Doğum ve Çocuk Bakımevleri, 1956 — 1959.

Table 76 — Maternity and Children's Hospitals belonging to the Ministry of Health and Social Assistance, 1956 — 1959.

Doğumevinin adı Name of Maternity Clinic	Yılı Year	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Number of out-patients	Yatakta Tedavi — In - patients						Ölü Doğum Stillbirths		Canlı Doğum Live - births	
				Kadın Kliniği — Maternity Clinic			Çocuk Kliniği — Children's Clinic			Mıadında Mature	Prematüre Immature	Mıadında Mature	Prematüre Immature
				Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII	Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII				
Toplam — Total	**1956**	**1 663**	**179 609**	**40 981**	**247**	**469**	**6 643**	**535**	**58**	**1 213**	**405**	**21 517**	**909**
	1957	**1 755**	**185 262**	**47 630**	**223**	**454**	**16 567**	**557**	**103**	**1 514**	**428**	**23 914**	**794**
	1958	**1 900**	**191 601**	**50 865**	**282**	**519**	**13 861**	**602**	**198**	**1 249**	**581**	**24 526**	**954**
	1959	**2 100**	**195 621**	**55 614**	**327**	**532**	**19 902**	**838**	**215**	**1 448**	**682**	**87 391**	**1 633**
Adana	1956	45	14 072	2 068	12	10	308	3	3	118	13	861	26
	1957	45	15 306	1 901	20	7	261	13	4	110	12	860	27
	1958	45	6 769	1 632	12	8	94	7	—	77	53	710	39
	1959	45	6 407	1 557	27	4	—	—	—	79	65	584	180
Ankara	1956	460	37 521	12 313	37	158	—	—	—	190	124	6 473	266
	1957	460	43 215	13 636	34	122	—	—	—	137	58	7 131	356
	1958	460	42 247	14 686	52	155	—	—	—	211	123	7 679	328
	1959	520	45 225	16 215	46	138	—	—	—	189	142	8 374	642
Antakya	1956	75	11 402	1 056	8	18	763	38	2	45	23	357	27
	1957	75	9 535	1 127	4	9	407	26	14	43	15	523	16
	1958	75	8 661	1 191	7	10	595	11	14	60	10	385	12
	1959	75	6 914	1 130	8	22	1 048	32	3	21	8	419	17
Antalya	1956	70	5 982	1 041	6	13	703	20	6	63	25	447	12
	1957	70	6 028	1 129	11	10	1 564	23	13	63	31	463	21
	1958	70	7 180	1 607	14	21	2 227	33	27	49	36	510	14
	1959	70	7 378	2 312	14	27	2 809	50	34	49	88	541	30
Aydın	1956	115	3 051	1 892	14	20	—	—	—	79	4	764	14
	1957	115	3 006	2 002	15	28	—	—	—	83	—	848	33
	1958	115	2 955	2 216	8	24	—	—	—	101	—	787	24
	1959	115	3 818	2 744	9	25	—	—	—	113	—	1 012	25

Cetvel 76 (devam)

Table 76 (continued)

Doğumevinin adı Name of Maternity Clinic	Yılı Year	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Number of out-patients	Yatakta Tedavi — In - patients						Ölü Doğum Stillbirths		Canlı Doğum Live - births	
				Kadın Kliniği — Maternity Clinic			Çocuk Kliniği — Children's Clinic			Mıadında Mature	Prematüre Immature	Mıadında Mature	Prematüre Immature
				Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII	Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII				
Bahkesir	1956	55	13 612	1 868	25	30	411	46	3	54	41	691	101
	1957	55	9 993	2 410	17	26	2 758	86	26	53	29	842	121
	1958	110	11 642	2 242	28	35	2 541	90	35	49	53	895	114
	1959	110	12 504	2 241	14	41	2 642	68	41	79	41	1 022	25
Çankırı	1956	75	1 983	772	9	13	—	—	—	32	12	751	11
	1957	75	2 316	1 252	7	21	33	3	—	25	26	329	16
	1958	75	4 812	1 030	6	4	211	40	—	32	18	328	17
	1959	75	1 346	616	11	10	—	—	—	40	7	302	4
Çorum	1956	70	8 233	1 466	23	18	1 095	84	—	77	17	551	8
	1957	70	10 091	1 624	23	16	1 518	86	—	37	58	545	10
	1958	70	8 716	1 586	37	11	954	53	9	73	40	561	6
	1959	70	8 256	1 950	35	15	995	71	3	88	44	683	24
Erzurum		65	2 728	1 496	10	11	—	—	—	46	24	1 078	43
	1957	65	2 746	2 713	8	20	—	—	—	59	—	1 053	10
	1958	65	4 427	2 084	7	20	—	—	—	47	8	1 168	1
	1959	65	3 114	1 559	23	20	—	—	—	135	18	1 092	5
Eskişehir	1956	75	12 589	2 119	26	15	360	41	9	77	24	795	60
	1957	75	12 259	2 367	27	8	2 007	36	14	14	46	1 022	62
	1958	75	17 118	2 481	37	17	2 627	57	33	38	75	968	79
	1959	75	18 384	2 498	18	16	2 443	50	22	54	42	1 181	71

Cetvel 76 (devam)

Table 76 (continued)

Doğumevinin adı Name of Maternity Clinic	Yıl Year	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Number of out-patients	Yatakta Tedavi — In - patients						Ölü Doğum Stillbirths		Canlı Doğum Live - births	
				Kadın Kliniği — Maternity Clinic			Çocuk Kliniği — Children's Clinic			Mlsdında Mature	Prematüre Immature	Mlsdında Mature	Prematüre Immature
				Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII	Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII				
Gaziantep	1956	28	10 581	878	5	11	267	21	1	58	26	511	36
	1957	95	5 296	1 042	10	20	92	4	—	62	69	666	30
	1958	95	9 508	1 988	15	50	322	67	14	92	60	1 075	47
	1959	130	12 584	2 602	24	32	675	180	19	70	72	1 360	38
K. Ereğlisi	1956	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1957	25	209	70	—	2	—	—	—	8	2	29	2
	1958	25	541	217	1	—	—	—	—	9	4	106	5
	1959	25	719	259	—	6	—	—	—	17	—	126	—
Isparta	1956	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1958	75	858	62	1	7	134	14	7	8	2	20	2
	1959	75	4 059	970	11	—	1 297	54	—	37	11	291	25
Kars	1956	70	7 122	1 607	6	24	1 171	46	16	3	18	634	11
	1957	70	9 317	1 936	1	25	1 579	66	17	381	9	730	2
	1958	85	7 198	2 129	4	21	1 673	50	9	—	—	791	5
	1959	85	6 875	2 059	7	15	1 398	66	20	—	13	763	—
Konya	1956	90	11 781	3 241	33	30	311	38	8	128	17	1 847	83
	1957	90	15 234	3 147	5	25	4 973	78	2	77	18	1 457	—
	1958	90	12 627	4 241	13	27	997	44	27	75	25	1 832	64
	1959	120	12 726	3 700	17	12	3 543	39	12	87	12	2 124	49

Cetvel 76 (devam)

Table 76 (continued)

Doğumevinin adı	Yılı	Yatak adedi	Ayakta tedavi	Yatakta Tedavi — In - patients						Ölü Doğum Stillbirths		Canlı Doğum Live - births	
				Kadın Kliniği — Maternity Clinic			Çocuk Kliniği — Children's Clinic			Mıadında	Prematüre	Mıadında	Prematüre
Name of Maternity Clinic	Year	Number of beds	Number of outpatients	Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII	Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII	Mature	Immature	Mature	Immature
Malatya	1956	65	9 992	823	14	11	201	18	5	22	4	372	23
	1957	65	9 256	1 114	5	10	229	21	5	22	5	342	19
	1958	65	8 795	1 302	6	9	215	18	4	52	6	373	12
	1959	65	6 346	1 415	12	17	209	19	6	39	4	890	10
Manisa	1956	100	8 051	1 459	14	16	484	48	5	82	23	672	30
	1957	100	5 726	1 462	19	19	352	64	6	111	12	710	27
	1958	100	9 643	1 759	19	23	511	64	7	110	12	813	15
	1959	100	11 293	1 846	13	23	510	91	18	82	6	403	41
Süleymaniye	1956	130	12 059	5 264	—	46	—	—	—	58	9	4 035	91
	1957	130	13 009	7 014	11	55	—	—	—	122	34	5 512	29
	1958	130	14 007	6 465	11	47	—	—	—	86	55	4 844	166
	1959	130	13 301	6 922	10	65	—	—	—	114	76	5 256	313
Trabzon	1956	75	8 850	1 518	5	25	539	32	10	81	1	678	67
	1957	75	12 720	1 684	6	31	794	51	2	97	4	852	13
	1958	75	13 897	1 947	4	30	760	54	12	80	1	681	4
	1959	75	11 876	1 820	5	30	730	40	11	125	9	819	19
Tekirdağ	1959	75	2 494	1 199	23	14	1 603	78	26	15	24	149	110

Cetvel 77 — Sair teşekküllere bağlı doğum ve çocuk bakımevleri, 1956-1959.

Table 77 — Maternity an Children's Hospitals belonging to other Orgl-nizations, 1956 — 1959.

Doğumevinin adı Name of Maternity Clinic	Yıl Year	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Number of out-patients	Yatakta tedavi — In - patients						Ölü Doğum Stillbirths		Canlı Doğum Live - births	
				Kadın Kliniği — Maternity Clinic			Çocuk Kliniği Children's Clinic			Miadında	Prematüre	Miadında	Prematürde
				Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII	Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII.	Mature	Immature	Mature	Immature
Toplam — Total	1956	168	48 157	9 563	20	94	431	23	—	93	42	8 752	75
	1957	169	73 820	9 299	23	100	425	48	4	223	73	8 752	431
	1958	179	71 665	20 749	15	171	453	32	5	175	68	6 407	240
	1959	529	93 796	14 346	28	197	491	38	5	162	85	7 328	230
Çocuk Esirgeme Kurumu Bakırköy	1956	9	3 957	127	—	—	—	—	—	—	2	118	—
	1957	10	7 868	139	—	—	—	—	—	—	1	134	—
	1958	10	6 745	153	—	—	—	—	—	—	—	144	3
	1959	10	6 579	131	—	—	—	—	—	2	1	113	—
İstanbul Doğum Kliniği	1956	20	—	573	—	5	—	—	—	—	1	44	—
	1957	20	693	757	2	5	—	—	—	1	1	277	2
	1958	20	712	816	3	11	—	—	—	10	3	327	11
	1959	20	728	818	—	10	—	—	—	3	2	404	10
Kadıköy	1956	7	—	84	1	—	—	—	—	—	6	61	—
	1957	7	—	99	—	—	—	—	—	1	—	49	5
	1958	7	—	71	—	—	—	—	—	—	1	86	1
	1959	7	—	27	—	—	—	—	—	2	—	11	—
Özkan	1956	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1957	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1958	10	—	30	—	—	—	—	—	1	—	20	1
	1959	10	—	146	1	1	—	—	—	—	1	66	4

Cetvel 77 (devam)

Table 77 (continued)

Doğumevinin adı Name of Maternity Clinic	Yılı Year	Yatak adedi Number of beds	Ayakta tedavi Number of out-patients	Yatakta tedavi — In - patients						Ölü Doğum Stillbirths		Canlı Doğum Live - births	
				Kadın Kliniği — Maternity Clinic			Çocuk Kliniği Children's Clinic			Mıadında Mature	Prematüre Immature	Mıadında Mature	Prematüre Immature
				Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII	Şifa Recovered	Ölüm Deaths	31.XII.				
Samsun	1956	30	21 773	2 911	10	10	431	23	—	49	20	1 485	12
	1957	30	23 885	2 208	16	—	425	48	4	150	20	4 322	31
	1958	30	25 697	2 751	9	12	453	32	5	82	27	1 309	13
	1959	30	23 843	2 502	12	9	491	38	5	59	25	1 314	18
Şişli P. İzzet	1956	20	438	487	2	9	—	—	—	—	4	306	1
	1957	20	591	50	—	10	—	—	—	1	3	345	17
	1958	20	625	627	1	7	—	—	—	2	2	419	15
	1959	20	542	532	2	15	—	—	—	1	4	389	8
Zeynep Kâmil	1956	82	21 989	5 381	7	70	—	—	—	44	9	1 944	62
	1957	82	40 783	6 046	5	85	—	—	—	70	48	3 625	376
	1958	82	37 876	16 297	2	141	—	—	—	80	35	4 152	196
	1959	400	62 104	10 021	12	160	—	—	—	93	52	4 959	188
Çamlıca	1959	6	—	109	1	2	—	—	—	2	—	47	2
Erez Kliniği	1959	26	—	60	—	—	—	—	—	—	—	25	—

I.G.4. Göğüs Hastalıkları Hastanelerinin Faaliyeti — Activities of Hospitals of Chest Diseases, 1959.

1959 yılına kadar Türkiye'de mevcut verem tedavi müesseseleri A150 mütevassıt listesine göre tanzim edilmiş istatistik cetvelini doldurup Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına göndermekte idiler. Verem hastalığına yakalananların yaş gruplarının bilinmesinin önemi düşünülerek «Hastalıklar, Tromatizmalar ve Ölüm Sebeblerinin Tasnifi» ne ait Milletlerarası mufassal listeden (999 sebep) tüberküloza ait sebepler seçilerek yeni bir cetvel ihdas edilmiş ve göğüs hastalıkları hastaneleri, sanatoryumlar ve göğüs hastalıkları pavyon ve servisleri 1959 yılı başından itibaren bu cetveli doldurmağa mecbur tutulmuştu.

1959 yılında Türkiye'de mevcut verem tedavi müesseseleri Cetvel 78 de gösterilmiştir.

Cetvel 78 — Türkiye'de Verem Müesseseleri sayısı ve yatak adetleri, 1959.

Table 78 — Institutions for treatment of Tubernulous Patients in Türkey and number of beds, 1959.

Verem tedavi müessesesinin adı Name of Tuberculosis Institution	Sağlık ve S. Yardım Bakanlığı Ministry of Health and Social Assistance		Diğer teşekküller Other organizations	
	Müessese sayısı No. of hospitals	Yatak sayısı Number of beds	Müessese sayısı Number of hospitals	Yatak sayısı Number of beds
Sanatoryumlar — Sanatoria	2	990	12	1 933
Prevantoryumlar — Preventoriums	2	300	6	227
Kemik hastalıkları hastaneleri — Hospitals of Bone Diseases	4	925	—	—
Göğüs hastalıkları hastaneleri — Hospitals of Chest Diseases	23	3 830	—	—
Göğüs hastalıkları pavyon ve servisleri — Pavillons and Services of Chest Diseases	32	2 025	—	—
Sağlık merkezlerinin göğüs hastalıkları pavyonları — Pavillons of Chest Diseases in Helath Centers	6	225	—	—
Toplam — Total	69	8 295	18	2 160

Cetvel 79 da Türkiye'de 1959 yılında verem tedavi müesseselerine yatan hastaların durumu gösterilmiştir. 1959 yılında verem tedavi müesseselerine kabul edilen hastalar 30,812 si erkek ve 17,359 u kadın olmak üzere 48,171 kişidir. 1959 dan 1960 yılına devredilen 4,851 erkek ve 2,603 kadın da hesaba katılırsa verem müesseselerine 1959 da yatarak tedavi gören hastalar toplamının 35,663 erkek ve 19,962 kadın olmak üzere 55,625 kişi olduğu görülür.

Yatanların toplamlarını tetkik ettiğimizde musabiyet fazlalığı itibarile 55,625 hastadan 26,692 si erkek ve 14,204 ü kadın olmak üzere 30,896 hasta akciğer tüberkülozundan (002), daha sonra sırasile 3,106 sı erkek ve 1,917 si kadın olmak üzere 5,023 hasta akciğerlerdeki meslek hastalığının zikrile beraber solunum aygıtı tüberkülozundan (001), 2,070 i erkek ve 1,355 i kadın olmak üzere 3,425 hasta kemik ve eklemlerin faal veya tasrih edilmiyen tüberkülozundan (012), 978 i erkek ve 578 kadın olmak üzere 1,556 hasta plevra tüberkülozundan (003), 633 ü erkek ve 288 i kadın olmak üzere 921 hasta arazlarile beraber bulunan primer tüberkülozdan (004), 584 ü kadın ve 364 ü erkek olmak üzere (948) hasta arazlarile beraber bulunan trakeobronşik gangliyonlar tüberkülozundan (005) muztarip bulunduğu müşahede edilmektedir. En az, 9 u erkek ve 2 si kadın olmak üzere 11 hasta böbrek üstü bezleri tüberkülozundan muztarip bulunmaktadır.

1959 yılında verem müesseselerine yatırılan veremlilerin yaş gruplarına göre yüzde nisbetleri Cetvel 80 de gösterilmiştir. Yatırılan hasta toplamına göre en yüksek yüzde nisbetini 31.7 olmak üzere 25-34 yaş grubu göstermektedir. Yatanların sayısına göre en düşük yüzde nisbetini de bir yaşından aşağı grupunki olup 1.3 tür.

Türkiye'de 1959 yılında verem tedavi müesseselerinde ayakta ve yatakta tedavi edilenlerle, laboratuvar ve röntgen muayeneleri Cetvel 81 de gösterilmiştir.

Cetvel 80 — Tülkiye'de verem müesseselerine yatan veremlilerin yaş gruplarına göre yüzde nisbetleri, 1959.

Table 80 — Percentage of Tuberculous patients admitted to Tuberculosis Institutions by age groups, 1959.

Yaş grubu Age Group	Yatanların sayısı Number of patients admitted	%
Toplam — Total		100.0
1yaşından aşağı — Under one year	599	1.3
5 — 14	3 181	6.6
15 — 24	12 691	26.4
25 — 34	15 284	31.7
35 — 44	7 977	16.6
45 — 64	7 449	15.5
65 +	906	1.9

Cetvel 81 — Türkiye'de verem müesseselerinde ayakta ve yatakta tedavi edilenlerle, laboratuvar ve röntgen muayeneleri, 1959.

Table 81 — Number of out-and in-patients, laboratory and X-ray examinations in Tuberculosis Institutions in Turkey, 1959.

E=Male. K=Female

Yatakta Tedavi In — patients						Ayakta Tedavi Out - patients		Laboratuvar muayenesi Laboratory Examinations	Röngen Muayenesi X-ray examinations	İlaçlara Mukavemet Resistance to drugs		Balgamda Verem Basili Bacillus Tuberculosis in sputum	
31.XII.1958		1959 da yatırılanlar Admittances in 1959		Total Toplam						Muvakemetli vaka adedi Resistant cases	Muvakemet görülmiyen vaka adedi Non — resistant cases	Basil müspet Bacillus positive	Basil Menfi Bacillus negative
E	K	E	K	E	K	E	K						
5 127	2 740	30 812	17 359	35 939	20 099	60 140	42 467	249 771	166 968	2 368	4 805	38 398	63 342

Çetvel 82 — Akıl ve Sinir hastalıkları hastaneleri istatistikleri, 1956-1959.

Table 82 — Statistics of Hospitals of Neurologies and Madhouses, 1956 — 1959.

E = Male. K = Female.

Kod No. su Mufassal liste Code No. Detailed list	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
	Toplam — Total	1956	47	23	2 538	1 237	2 888	456	1 916	935
		1957	118	58	1 620	752	3 086	1 294	1 793	887
		1958	85	42	1 262	538	2 396	889	1 580	599
		1959	131	83	2 138	1 102	3 631	1 614	2 067	885
010	Menenjlerin ve merkezi sinir sisteminin tüberkülozu — Tuberculosis of meninges and central nervous system	1956	—	—	7	5	7	3	1	2
		1957	3	—	4	2	1	4	—	2
		1958	2	1	5	—	—	3	—	1
		1959	1	3	6	2	4	1	1	2
024	Tabes dorsalis — Tabes dorsalis	1956	—	—	15	6	15	9	9	3
		1957	1	—	1	—	9	3	4	4
		1958	1	1	1	1	8	5	3	1
		1959	1	—	—	—	4	2	3	1
025	Paralizi jeneral — General paralysis of insane	1956	—	—	28	18	42	14	23	13
		1957	—	—	—	—	10	4	20	3
		1958	—	—	2	2	6	—	13	1
		1959	—	—	—	—	4	—	11	1
026	Merkezi sinir sistemi frengisinin diğer şekilleri — Other syphilis of central nervous system	1956	—	—	14	4	5	7	3	—
		1957	—	—	7	3	10	3	10	3
		1958	—	—	5	3	11	2	9	2
		1959	—	—	—	—	5	3	8	4
080	Akut poliyomyelit — Acute poliomyelitis	1956	—	—	3	2	2	1	—	—
		1957	1	—	—	—	1	—	—	—
		1958	—	—	—	—	1	—	—	—
		1959	3	—	—	—	1	—	—	—
081	Akut poliyomyelitin geç akıbetleri — Late effects of acute poliomyelitis	1956	—	—	1	—	5	2	3	—
		1957	—	—	—	—	—	—	1	—
		1958	—	—	2	—	1	1	1	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
082	Akut enfeksiyöz ansefalit — Acute infectious encephalitis	1956	—	—	1	—	2	1	—	—
		1957	—	—	4	2	13	8	6	3
		1958	—	—	3	4	9	5	2	3
		1959	—	—	2	—	11	5	2	4

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Ölümler Deaths		Devren kalan (31 Aralık) 31 st December	
65 — 74		75 +									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
320	118	40	11	7 749	3 780	4 357	2 323	584	317	2 808	1 140
591	260	100	43	7 258	3 289	3 551	1 897	523	255	3 184	1 137
614	178	149	42	6 086	2 288	2 986	1 247	419	197	2 681	844
888	124	32	28	8 382	3 836	4 678	2 208	585	408	3 119	1 220
—	—	—	—	15	18	14	9	—	1	1	—
—	—	—	—	8	8	7	6	1	2	—	—
—	—	—	—	7	5	6	4	1	1	—	—
—	—	—	—	12	8	12	5	—	—	—	3
—	—	—	—	39	18	26	14	1	—	12	4
1	—	—	—	16	7	11	5	1	1	4	1
—	—	—	—	13	8	9	6	—	1	4	1
—	—	—	—	8	3	7	3	—	—	1	—
5	—	—	—	98	45	62	17	16	6	20	22
6	—	—	2	36	9	22	7	8	2	6	—
4	—	—	—	25	3	12	2	2	—	11	1
2	1	—	—	17	2	11	2	3	—	3	—
—	—	—	—	22	11	16	7	3	—	3	4
1	—	—	—	28	9	15	6	3	1	10	2
2	1	1	—	28	8	23	5	1	1	4	2
—	—	—	—	13	7	10	7	2	—	1	—
—	—	—	—	5	3	5	3	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	4	—	3	—	—	—	1	—
—	—	—	—	9	2	9	2	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	3	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	1	3	1	—	—	—	—
—	—	—	—	23	13	11	5	5	2	7	6
3	2	—	—	17	14	9	8	2	1	6	5
2	2	—	—	17	11	12	6	5	—	—	5

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod No. su Mufassal liste Code No. Detailed list	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
083	Akut enfeksiyöz ansefalitin geç akıbetleri — Late effects of acute infectious encephalitis	1956	—	—	6	1	3	—	4	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	1	—
		1959	—	1	—	—	—	—	1	—
237	Beynin ve sinir sisteminin diğer kısımlarının tabiatı tasrih edilmiyen urları — Neoplasm of unspecified nature of brain and other parts of nervous system	1956	—	—	7	4	14	7	7	2
		1957	2	—	24	9	30	69	34	77
		1958	—	—	—	—	2	—	1	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
300	Şizofreni bozuklukları (erken bunama) — Schizophrenic disorders (dementia praecox)	1956	21	4	503	361	545	314	384	114
		1957	9	5	201	44	549	196	247	164
		1958	21	15	259	137	406	204	387	186
		1959	20	9	325	115	639	317	461	180
301	Manyak depresif akse — Maniodepressive reaction	1956	4	2	261	95	340	260	253	206
		1957	10	5	145	57	237	128	118	105
		1958	11	2	118	62	186	110	104	80
		1959	9	3	118	74	218	140	93	70
302	Envolütif melankoli — Involutional melancholia	1956	—	—	5	17	8	12	50	37
		1957	—	5	22	17	39	17	25	25
		1958	—	1	21	15	29	15	20	10
		1959	—	—	4	2	16	5	48	28
303	Paranoaya ve paranoid haller — Paranoia and paranoid states	1956	—	—	155	16	181	81	111	47
		1957	—	1	28	15	79	46	43	27
		1958	—	—	36	12	96	38	32	26
		1959	9	4	34	18	41	18	53	23
304	İhtiyarlık psikozu — Senile psychosis	1956	—	—	—	—	—	—	31	15
		1957	—	—	—	—	16	5	15	8
		1958	—	—	6	3	13	8	12	7
		1959	—	—	—	—	—	1	29	17
305	İhtiyarlık öncesi psikozu — Presenile psychosis	1956	—	—	—	—	1	2	4	1
		1957	—	—	3	5	16	12	22	2
		1958	—	—	—	1	5	6	10	8
		1959	—	—	—	—	26	13	13	6

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Deaths Ölümler		Devren kalan (31 Aralık) 31 st December	
65 — 74		75 +									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
—	—	—	—	13	1	10	1	2	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—
1	1	1	—	30	14	13	8	5	1	112	5
48	58	18	4	156	217	5	—	4	1	147	216
—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	31	6	—	1 514	824	627	497	123	64	764	263
111	26	25	14	1 142	449	328	209	93	56	721	184
189	68	70	12	1 332	622	372	236	123	73	837	314
86	10	4	2	1 535	633	293	133	128	56	1 114	444
17	10	3	1	878	574	467	355	51	34	360	185
43	21	1	6	554	322	362	213	25	26	167	83
22	12	3	4	444	270	270	181	21	13	153	76
7	5	—	1	445	293	248	165	31	17	166	11
12	5	—	—	75	71	28	34	3	3	44	34
5	4	—	1	91	69	34	35	7	7	50	27
3	2	3	—	76	43	27	18	9	3	40	22
5	—	—	1	73	36	28	13	9	4	36	19
16	4	—	—	463	193	249	81	60	45	154	67
14	19	1	1	165	109	73	57	12	8	80	44
11	13	2	1	177	90	88	45	7	3	82	42
10	12	2	—	149	75	67	57	8	1	74	17
31	20	10	7	72	42	40	22	6	3	26	17
13	9	3	6	47	28	16	9	11	7	20	12
14	11	4	9	49	38	15	14	11	11	23	13
13	15	10	10	52	43	21	14	12	10	19	19
—	—	—	—	5	3	2	3	1	—	2	—
4	2	—	—	45	21	18	10	4	1	23	10
10	2	3	—	38	17	14	4	4	2	20	11
—	—	—	—	39	19	9	9	3	1	27	9

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod Numarası / Code number	Hastalığın adı / Name of Disease	Yılı / Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous 1 — 14 E	1 — 14 K	15 — 24 E	15 — 24 K	25 — 44 E	25 — 44 K	45 — 64 E	45 — 64 K
306	Beyin arteriyosklerozu ile birlikte bulunan psikoz — Psychosis with cerebral arteriosclerosis	1956	—	—	—	—	3	1	2	2
		1957	—	—	—	—	1	—	2	—
		1958	—	—	83	40	124	59	39	28
		1959	—	—	43	27	124	78	100	43
307	Alkol psikozu — Alcoholic psychosis	1956	—	—	8	—	22	—	26	—
		1957	—	—	4	—	29	—	19	—
		1958	—	—	10	—	64	—	42	—
		1959	—	—	4	—	94	1	58	—
308	Meydana çıkarılması kabil diğer bir etiyolojiden meydana gelen psikoz — Psychosis of other demonstrable ethiology	1956	—	—	26	10	17	7	8	2
		1957	—	—	111	61	111	49	82	24
		1958	—	—	—	2	20	7	19	2
		1959	—	—	—	1	16	1	14	—
309	Diğer ve tasrih edilmiyen psikozlar — Other and unspecified psychosis	1956	—	—	103	50	148	66	67	32
		1957	1	1	32	24	63	25	39	16
		1958	—	—	4	9	42	21	40	16
		1959	—	—	14	2	14	12	6	5
310	Uzvi arazlardan bahsedilmeksizin sıkıntı — Anxiety reaction without mention of somatic symptoms	1956	—	—	13	20	28	19	4	10
		1957	—	—	13	25	42	43	38	29
		1958	—	—	11	8	18	32	9	15
		1959	1	—	2	5	8	18	3	18
311	Sıkıntıdan bahsedilmeksizin isterik reaksiyon — Hysterical reaction without mention of anxiety reaction	1956	—	1	9	22	15	26	9	5
		1957	—	2	11	20	30	23	22	14
		1958	—	2	9	18	23	24	8	8
		1959	—	—	8	17	34	26	21	16
312	Fobiler — Phobic reaction	1956	—	—	20	12	26	13	11	5
		1957	—	1	—	1	3	2	3	—
		1958	—	—	—	—	1	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Ölümler Deaths		Devren kalan (31. Aralık) 31 st December	
65 — 74		75 +									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
—	—	—	—	5	3	2	3	2	—	1	—
4	1	1	2	8	3	5	2	3	—	—	1
16	9	2	4	264	140	193	90	23	12	48	38
29	9	6	3	302	160	231	94	22	14	49	52
1	—	—	—	57	—	42	—	2	—	13	—
13	—	2	—	67	—	26	—	12	—	29	—
2	—	—	—	118	—	52	—	9	—	57	—
3	—	—	—	159	1	83	—	16	—	60	1
—	—	—	—	51	19	43	15	2	1	6	3
20	9	10	—	334	143	204	77	28	13	102	53
—	1	—	—	39	12	17	8	4	1	18	3
—	—	—	—	30	2	28	2	2	—	—	—
16	2	2	—	336	150	185	70	24	16	127	64
17	5	5	—	157	71	81	52	6	8	70	11
13	3	8	—	107	49	48	35	2	3	57	11
2	1	—	—	36	20	33	18	2	1	1	1
2	—	3	—	50	49	47	34	—	2	3	13
10	2	1	2	104	101	89	62	8	7	7	32
—	3	—	—	38	58	32	34	3	2	3	22
—	3	—	—	14	44	12	38	—	1	2	5
1	—	—	—	34	54	23	38	—	3	11	13
7	3	—	—	70	62	49	43	3	3	18	16
4	6	—	4	44	62	21	39	—	—	23	23
—	1	—	—	63	60	28	35	3	2	32	23
2	1	—	—	59	31	49	24	5	—	5	7
—	1	—	—	6	5	6	5	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod Numarası / Code number	Hastalığın adı / Name of Disease	Yıl / Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
313	Obsesyonlar ve kompülsiyonel reaksiyonlar — Obsessive - compulsive reaction	1956	—	—	36	18	34	11	13	1
		1957	2	—	20	5	47	21	26	4
		1958	4	—	19	2	63	11	11	9
		1959	—	—	1	—	8	3	2	—
314	Depresif — nevrotik reaksiyonlar — Neurotic — depressive reaction	1956	—	—	87	44	176	75	55	39
		1957	5	3	59	37	217	121	100	83
		1958	5	1	71	27	178	84	80	52
		1959	—	3	85	42	258	102	74	55
315	Dolaşım sistemini ilgilendiren uzvî arazlı psikonevroz — Psychoneurosis with somatic symptoms (somatization reaction) affecting circulatory system	1956	1	—	36	26	43	12	43	21
		1957	—	—	6	4	21	20	6	4
		1958	—	—	—	1	8	2	4	3
		1959	—	—	—	1	6	3	3	4
316	Sindirim aygıtını ilgilendiren uzvî arazlı (somatizasyon reaksiyonu) psikonevroz — psychoneurosis with somatic symptoms (somatization reaction) affecting digestive system	1956	—	—	36	18	23	8	12	10
		1957	—	—	—	2	5	3	4	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
317	Diğer aygıtları ilgilendiren uzvî arazlı (somatizasyon reaksiyonu) psikonevroz - Psychoneurosis with somatic symptoms (somatization reaction) affecting other systems	1956	—	—	33	12	17	7	8	3
		1957	—	—	2	1	3	3	—	2
		1958	—	—	2	—	2	—	—	1
		1959	—	—	—	—	—	1	1	—
318	Sair tiplerde olan, muhtelif veya tasrih edilmiyen psikonevrotik bozukluklar — Psychoneurotic disorders, other mixed, and unspecified	1956	—	—	56	21	51	31	18	12
		1957	4	2	26	8	59	13	32	14
		1958	—	—	22	12	33	9	12	4
		1959	—	—	20	8	43	15	10	3

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Ölümler Deaths		Devren kalan (31. Aralık) 31 st December	
65 — 74		75 +									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
2	1	—	—	85	31	31	18	8	2	46	11
5	5	4	1	104	36	91	19	5	3	8	14
3	—	—	—	100	22	99	16	—	—	1	6
—	—	—	—	11	3	5	1	—	—	6	2
6	6	—	—	324	158	187	117	22	7	115	34
54	11	11	5	446	260	269	198	24	17	153	45
30	11	8	—	372	175	212	121	14	9	146	45
5	8	—	—	416	210	247	157	13	9	156	44
6	1	2	—	130	60	67	38	10	7	53	15
—	1	—	—	34	29	27	23	3	2	4	4
—	1	—	—	12	7	11	6	1	—	—	1
—	—	—	—	9	8	8	6	—	2	1	—
1	2	1	—	73	38	46	28	5	1	22	9
1	—	—	—	10	5	8	3	2	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	59	22	25	11	3	—	31	11
—	—	—	—	5	6	3	6	—	—	2	—
—	—	—	—	4	1	4	1	—	—	—	—
—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—
2	1	—	—	127	65	85	48	15	8	27	9
1	5	—	—	122	42	67	31	8	3	47	8
10	—	4	—	81	25	31	15	8	5	42	5
11	—	—	—	84	26	37	15	2	—	45	11

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod Numarası Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
320	Şahsiyetin patolojik oluşu — Pathological personality	1956	—	—	16	9	21	12	19	9
		1957	—	—	1	2	3	2	1	—
		1958	—	—	5	5	4	2	—	2
		1959	—	—	8	1	5	10	—	—
321	Afektif gerilik — Immature personality	1956	—	—	—	—	—	—	—	—
		1957	—	—	9	—	19	—	7	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
322	Alkolizm — Alcoholism	1956	—	—	45	—	82	5	73	4
		1957	—	—	59	—	156	5	132	2
		1958	—	—	52	—	199	4	164	2
		1959		—	24	—	163	2	90	—
323	Diğer toksikomaniler — Other drug addiction	1956	1	—	163	—	141	1	71	—
		1957	1	—	29	—	144	1	66	—
		1958	—	—	31	—	67	3	96	—
		1959	—	—	29	1	120	—	36	—
324	Davranışın çocukluk çağındaki iptidai bozuklukları — Primary childhood behaviour disorders	1956	4	—	7	—	12	—	1	1
		1957	—	—	7	—	7	—	—	—
		1958	1	—	5	1	12	—	1	—
		1959	—	—	8	—	15	—	—	—
325	Akıl eksikliği — Mental deficiency	1956	3	3	252	134	284	227	266	145
		1957	26	8	356	196	403	150	144	59
		1958	11	9	152	30	300	89	131	35
		1959	12	3	109	35	168	43	80	38
326	Diğer ve tasrih edilmiyen karakter davranış ve zekâ bozuklukları — Other and unspecified character, behaviour, and Intelligence disorders	1956	4	—	72	27	75	24	67	35
		1957	16	5	125	46	105	88	45	35
		1958	4	—	60	17	114	38	85	40
		1959	5	2	71	31	73	14	15	—

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Deaths		Ölümler Deaths		Devren kalan 31 Aralık) 31. December	
65 — 74		75 +									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
7	1	1	1	64	32	47	18	2	2	15	12
—	—	—	—	5	4	3	2	—	—	2	2
—	—	1	—	9	9	7	9	—	—	2	—
—	—	—	—	13	11	9	10	—	—	4	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	35	—	34	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	200	9	91	7	4	—	105	2
41	1	—	—	388	8	227	7	23	—	138	1
50	1	—	—	465	7	323	6	26	—	116	1
10	1	—	—	287	3	171	2	15	—	101	1
—	—	—	—	376	1	252	1	10	—	114	—
3	—	—	—	245	1	103	1	12	—	130	—
60	—	19	—	273	3	180	3	12	—	81	—
1	—	—	—	186	1	125	1	10	—	51	—
—	—	—	—	24	1	19	1	—	—	5	—
—	—	—	—	14	—	13	—	—	—	1	—
—	—	—	—	19	1	19	1	—	—	—	—
—	—	—	—	23	—	23	—	—	—	—	—
65	10	5	—	875	519	554	341	58	48	263	130
38	7	8	—	974	420	422	241	100	39	452	140
45	2	—	—	639	165	251	47	30	15	358	103
13	3	—	—	382	123	176	64	17	12	189	47
23	2	1	—	242	90	123	61	29	11	90	18
30	7	—	—	321	181	112	128	31	9	178	44
48	4	13	—	324	99	211	88	18	7	95	4
—	—	—	—	164	47	93	40	4	2	67	5

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod Numarası / Code number	Hastalığın adı / Name of Disease	Yılı / Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
330	Araknoid altı kanama — Subarachnoid hemorrhage	1956	—	—	—	—	—	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
331	Beyin kanaması — Cerebral haemorrhage	1956	—	—	—	—	2	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	1	1
		1958	—	—	—	—	—	—	1	—
		1959	—	—	—	—	—	—	2	—
332	Beyin amboli ve trombozu — Cerebral embolism and thrombosis	1956	—	—	—	—	5	1	13	10
		1957	—	—	—	—	5	—	5	4
		1958	—	—	—	—	1	—	6	5
		1959	—	—	—	—	—	—	4	2
333	Beyin arterleri spazmı — Spasm of cerebral arteries	1956	—	—	1	1	2	—	5	—
		1957	1	1	1	1	5	2	20	3
		1958	1	4	7	4	17	7	27	11
		1959	2	5	4	7	11	11	35	18
334	Diğer ve iyice tarif edilmiyen damar lezyonlarının merkezi sinir sistemine dokunması — Other and ill — defined vascular lesions affecting central nervous system	1956	2	—	35	14	55	18	36	27
		1957	1	—	5	3	8	9	24	15
		1958	—	—	1	2	1	3	11	3
		1959	1	—	—	1	1	—	5	1
340	Menengokoklu ve tüberkülöz olanlardan gayri menenjitler — Meningitis, except meningococcal and tuberculous	1956	—	—	—	—	—	1	—	—
		1957	—	—	—	—	3	—	1	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
341	Kafa içi vena sinüsleri flebit ve tromboflebitleri — Phlebitis and thrombophlebitis of intracranial venous sinuses	1956	—	—	—	—	—	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	1	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Deaths		Ölümler Deaths		Devren kalan 31 Aralık) 31. December	
65 — 74		75 +									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—
1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—
—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—
4	3	4	1	26	14	18	9	2	3	6	2
3	2	2	—	15	7	8	4	4	1	3	2
4	3	2	—	13	8	8	7	4	1	1	—
2	3	1	1	7	6	2	4	3	1	2	1
4	1	—	—	12	2	8	2	1	—	3	—
1	2	—	1	28	10	28	8	1	—	1	2
4	6	3	2	59	34	53	22	5	5	1	7
7	9	4	4	63	54	47	38	4	9	12	7
5	9	—	1	133	69	75	46	22	10	36	13
8	9	3	2	49	38	38	27	7	3	4	8
—	3	1	—	14	11	8	7	1	1	5	3
—	1	1	—	8	3	2	—	—	—	6	3
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	4	—	1	—	3	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod Numarası Code Number	Hastalığın adı Name of Disease	Yılı Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
342	Kafa içi ve entraraşidyen abseler — Intracranial and intraspinal abscess.	1956	—	—	—	—	—	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
343	Ansefalit, miyelit ve ansefalomiyelit (akut enfeksiyöz olanı hariç) — Encephalitis, myelitis, and encephalomyelitis (except acute infectious)	1956	3	—	2	1	3	5	2	—
		1957	4	2	3	1	1	—	2	—
		1958	3	4	1	2	2	2	2	3
		1959	3	3	1	—	6	1	5	3
344	Entraraşidyen abse veya piyojen enfeksiyonun geç akibetleri — Late effects of intracranial abscess or pyogenic infection	1956	—	—	4	1	1	2	1	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
345	Skleroz an plak — Multiple sclerosis	1956	—	—	24	8	21	8	6	—
		1957	1	—	25	10	41	9	8	3
		1958	—	—	9	1	9	—	2	—
		1959	—	—	2	—	6	—	4	—
350	Paralizi ajitant — Paralysis agitans	1956	—	—	57	27	39	13	19	9
		1957	—	1	31	17	78	24	92	29
		1958	2	—	32	15	61	20	63	7
		1959	2	—	54	15	40	14	26	8
351	Süt çocuklarının spazmodik beyin paralizisi — Cerebral spastic infantile paralysis	1956	—	—	1	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	1	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
352	Diğer beyin paralizileri — Other cerebral paralysis	1956	—	—	11	6	8	6	1	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	1	—	—	—	1	—
		1959	—	—	—	—	—	—	1	—

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Ölümler Deaths		Devren kalan (31 Aralık) 31.XII	
65 — 74		75+									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	11	6	8	6	2	—		—
1	—	—	—	10	3	7	1	2	—		2
—	1	1	—	9	12	5	8	2	1	1	3
—	2	—	—	16	9	10	6	2	2	2	1
1	—	—	—	6	3	6	3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	52	16	27	9	7	2	18	5
1	1	1	—	77	23	55	18	7	1	15	4
1	—	—	—	21	1	9	1	1	—	11	—
—	—	—	—	12	—	8	—	4	—	—	—
9	—	1	—	125	50	77	31	7	4	41	15
30	13	2	—	233	83	57	44	11	5	165	34
17	10	1	1	176	53	76	28	10	7	90	18
4	—	—	—	126	37	46	24	4	—	77	13
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	20	12	17	6	—	—	3	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod Numarası	Hastalığın adı	Yıl	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
Code Number	Name of Disease	Year	E	K	E	K	E	E	E	K
353	Sar'a — Epilepsy	1956	5	3	148	61	130	51	51	38
		1957	19	6	121	48	193	66	147	48
		1958	15	8	160	73	195	49	90	16
		1959	8	7	170	58	172	41	104	28
354	Migren — Migraine	1956	—	—	1	—	1	5	2	9
		1957	2	—	12	28	20	26	17	16
		1958	3	1	—	14	5	7	4	3
		1959	1	—	3	4	8	3	2	3
355	Diğer beyin hastalıkları — Other brain diseases	1956	—	—	13	15	14	11	10	3
		1957	2	—	27	14	41	20	36	12
		1958	—	—	24	6	14	5	8	1
		1959	—	—	10	4	12	2	7	—
356	Motor nöronların hastalıkları ve adale atrofisi — Motor neurone diseases and muscular atrophy	1956	—	—	—	—	—	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1956	—	—	—	—	—	—	1	—
		1959	—	—	2	—	2	—	—	—
357	Omuriliğin diğer hastalıkları — Other diseases of spinal cord	1956	—	1	15	9	21	10	10	4
		1957	2	—	2	1	5	13	4	2
		1958	1	—	4	2	7	4	4	2
		1959	1	2	3	2	3	6	4	—
360	Yüz paralizisi — Facial paralysis	1956	—	—	2	2	6	1	4	—
		1957	—	—	13	6	16	6	8	4
		1958	—	—	—	—	2	1	4	1
		1959	—	1	1	—	9	3	7	2
361	Trijümo nevraljisi — Trigeminal neuralgia	1956	—	—	22	12	19	7	6	5
		1957	—	—	11	4	26	8	25	4
		1958	—	—	10	5	12	—	5	—
		1959	—	—	12	4	16	8	10	1
362	Brakiyal nevrit — Brachial neuritis	1956	—	—	4	3	4	3	2	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	1	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Ölümler Deaths		Devren kalan (31 Aralık) 31.XII	
65 — 74		75 +									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
7	1	—	—	341	154	182	82	30	16	129	56
27	16	—	—	507	184	142	84	17	8	348	92
37	—	—	—	497	146	156	70	50	16	291	60
36	—	—	—	490	134	175	83	32	18	283	33
—	—	—	—	4	14	4	11	—	—	—	3
3	2	—	1	54	73	52	42	—	1	2	30
—	1	—	—	12	26	7	25	—	—	5	1
—	—	—	—	14	10	8	9	—	—	6	1
—	—	—	—	37	29	27	15	7	4	3	10
—	—	—	—	106	46	79	43	12	3	15	—
5	—	—	—	51	12	31	11	10	1	10	—
—	—	—	—	29	6	15	4	6	1	8	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	4	—	2	—	—	—	2	—
—	—	—	—	46	24	36	14	1	—	9	10
1	1	—	—	14	17	12	14	1	—	1	3
—	1	—	—	16	9	13	7	1	2	2	—
—	2	—	—	11	12	7	10	2	1	2	1
—	—	—	—	12	3	12	3	—	—	—	—
2	3	—	—	39	19	38	19	—	—	1	—
2	—	1	—	9	2	8	1	—	—	1	1
1	—	—	—	18	6	17	4	—	—	1	2
1	—	—	—	48	24	39	19	2	—	7	5
6	6	—	—	68	22	40	21	6	1	22	—
—	—	—	—	27	5	9	2	2	—	16	3
—	—	—	—	38	13	22	11	4	—	12	2
—	—	—	—	10	6	8	4	—	—	2	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod Numarası / Code number	Hastalığın adı / Name of Disease	Yılı / Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
363	Siyatik — Sciatica	1956	—	—	25	12	45	19	37	13
		1957	2	1	15	8	62	22	31	11
		1958	—	1	6	1	20	5	12	3
		1959	8	9	26	14	53	27	24	21
364	Polinevrit ve poliradikülit — Polineuritis and poliradiculitis	1956	—	—	12	6	11	5	7	3
		1957	—	—	4	3	9	2	3	3
		1958	—	—	—	—	3	—	1	—
		1959	—	2	—	2	2	1	1	—
365	Polinevritik eritrödem — Erythroedema polyneuritis	1956	—	—	1	—	1	1	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
366	Diğer ve tasrih edilmiyen nevralji ve nevrit şekilleri — Other and unspecified froms of neuralgia and neuritis	1956	—	—	54	21	52	16	21	16
		1957	—	1	15	6	19	10	21	14
		1958	—	—	—	1	—	—	—	2
		1959	—	—	—	1	—	2	—	4
367	Kafa sinirlerinin diğer hastalıkları — Other diseases of cranial nerves	1956	—	—	—	—	—	—	—	1
		1957	—	—	—	—	—	—	2	—
		1958	—	—	1	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
368	Nöro — vejetatif olanlar hariç periferik sinirlerin diğer hastalıkları — Other diseases of peripheral nerves except autonomic	1956	—	—	—	—	—	—	1	—
		1957	—	—	6	2	1	—	—	—
		1958	—	—	—	—	1	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
369	Nöro — vejetatif sinir sisteminin hastalıkları — Diseases of peripheral autonomic nervous system	1956	—	—	—	—	—	—	—	—
		1957	—	—	1	—	1	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Ölümler Deaths		Devren kalan (31. Aralık) 31.XII	
65 — 74		75 +									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
6	3	—	—	113	47	83	25	1	—	29	22
11	3	—	—	121	45	103	42	—	—	18	3
2	1	1	1	41	12	29	11	—	—	12	1
11	3	—	4	120	78	99	75	4	1	17	2
—	—	—	—	30	14	25	14	—	—	5	—
—	—	—	—	16	8	15	4	1	4	—	—
—	—	—	—	4	—	4	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	5	3	4	—	—	—	1
—	—	—	—	2	1	2	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	1	—	—	130	54	82	33	18	8	30	13
3	1	1	—	60	32	53	31	1	1	6	—
1	—	—	—	1	3	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	7	—	5	—	—	—	2
—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	7	2	6	1	1	1	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod Numarası / Code number	Hastalığın adı / Name of Disease	Yıl / Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
751	Spina bifida ve menengosel — Spina bifida and meningocele	1956	—	—	17	6	8	2	3	1
		1957	2	1	3	—	1	—	3	2
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
753	Sinir sistemi ve duyu organlarının doğuştan olma şekil bozuklukları — Other congenital malformations of nervous system and sense organs	1956	—	—	—	—	—	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	1	—	—	—
780	Sinir sistemi ve özel duyularla ilgili bazı arazlar — Certain symptoms referable to nervous system and special senses	1956	—	—	34	22	21	12	11	11
		1957	1	3	26	8	25	12	18	5
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	1	—	—
781	Sinir sistemi ve özel duyularla ilgili sair arazlar — Other symptoms referable to nervous system and special senses	1956	—	—	23	10	15	6	8	11
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
N 806	Belkemiğinin, omurilik leziyonu ile beraber bulunan kırığı ve çıkıklı kırığı — Fracture and fracture dislocation of vertebral column with spinal cord lesion	1956	—	—	—	—	—	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
N 852	Beyin kommosyonu — Concussion	1956	—	—	—	—	4	2	1	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	1	—

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Ölümler Deaths		Devren kalan (31. Aralık) 31.XII	
65 — 74		75+									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
—	—	—	—	28	9	24	5	—	—	4	4
3	2	—	—	12	5	7	3	2	1	3	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
5	1	—	—	71	46	44	32	10	4	17	10
—	—	—	—	70	28	43	24	5	4	—	—
1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
1	1	—	—	1	2	—	1	—	1	1	—
2	2	—	—	48	29	32	20	2	—	14	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	5	2	5	2	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—

Cetvel 82 (devam)

Table 82 (continued)

E = Male. K = Female.

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Geçen seneden kalan 31.XII of previous							
			1 — 14		15 — 24		25 — 44		45 — 64	
			E	K	E	K	E	K	E	K
N 853	Beyin yırtık ve kontüzyonları — Cerebral laceration and contusion	1956	—	—	3	1	3	—	1	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
N 854	Tromatizma sonucu araknoid altı, dura altı, ve dura dışı kanamalar (beyin kontüzyonundan bahsedilmeksizin) — Subarachnoid, subdural, and extradural hemorrhage following injury (without mention of cerebral laceration or contusion)	1956	—	—	4	1	4	—	—	1
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—	1	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
N 855	Tromatizma sonucu diğer tasrih edilmiyen kafa içi kanamalar (beyin yırtık ve kontüzyonundan bahsedilmeksizin) — Other and unspecified intracranial haemorrhage following injury (without mention of cerebral laceration or contusion)	1956	—	—	—	—	4	1	2	2
		1957	—	—	—	—	—	—	—	1
		1958	—	—	1	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—
N 950-N 959	Kemik tromatizması olmaksızın sinirlerle omurilikte bulunan tromatizmalar — Injury to nerves and spinal cord without bone injury	1956	—	—	1	1	—	—	—	—
		1957	—	—	—	—	—	—	—	—
		1958	—	—	1	—	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—	—	—	—	—

ve yeni sene içinde girenler year and new admissions				Toplam Total		Çıkan Discharged		Ölümler Deaths		Devren kalan 31 Aralık 31 st December	
65 — 74		75+									
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
—	—	—	—	7	1	7	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	8	2	8	2	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	6	3	6	3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

I.G.5. Akıl ve Sinir Hastalıkları Hastanelerinin Faaliyetleri — Activities of Hospitals of Neurologies and Mental Diseases, 1956 — 1959.

Akıl hastanelerince 1956 yılına kadar tanzim edilen istatistik cetvelleri «Milletlerarası Hastalıklar, Tromatizmalar ve Ölüm Sebepleri tasnifi» ile hiç ilgisi bulunmıyan çok basit terimleri ihtiva etmekte idi. Bu durumu müşahede eden bu raporun yazarı Londra Hıfzıssıhha Okulu'nda okumak suretile edindiği bilgilere ve muhtelif memleketlerde yaptığı tetkikler sonucuna dayanarak bu istatistiklerde de bir ıslahat yapılması lüzumuna kâni olmuş ve (999 sebepli mufassal liste)den akıl ve sinir hastalıklarını seçerek akıl ve sinir hastalıkları hastaneleri için yeni bir istatistik cetveli tanzim etmiş ve bunu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının muvafakatile 1956 yılı başından itibaren tatbik mevkiine koymuştur. Bu tatbikatın bir neticesi olarak 1956 — 1959 yılları arasındaki devreye ait bilgileri ihtiva eden Cetvel 82 meydana getirilmiş bulunmaktadır.

Cetvel 82 nin tetkikinde 74 aklî ve asabî hastalık ihtiva etmekte olduğu görülür. Akıl ve sinir hastalıkları hastanelerine yatırılan hastalar toplamına göre yaş gruplarının yüzde nisbetleri Cetvel 83 de gösterilmiştir. Yatırılan hastaların yüzde nisbetlerine göre en yüksek nisbet 24-44 yaş grubuna ve en düşük nisbetin de 75 yaşından yukarı yaş grubuna dahil bulunduğu müşahede edilmektedir.

Cetvel 82 deki 74 akıl ve sinir hastalığına müptela olup 1956-1959 yılları arasındaki devrede Akıl ve Sinir Hastanelerine yatırılanların yatmalarına en çok sebep olan 10 hastalıkla bu hastalıkların yatan hastalar toplamına göre yüzde nisbetleri Cetvel 84 de gösterilmiştir.

Cetvel 83 — Türkiye'de Akıl ve Sinir hastalıkları hastanelerine yatırılan hastaların yaş gruplarına göre yüzde nisbetleri, 1956 - 1959.

Table 83 — Percentage of patients admitted to Hospitals of Neurologies and Mental Diseases by age groups, 1956 — 1959.

Yaş grupu Age Group	1956		1957		1958		1959	
	Hasta adedi Number of patients	%	Hasta adedi Number of patients	%	Hasta adedi Number of patients	%	Hasta adedi Number of patients	%
Toplam-Total	10 529	100.0	10 547	100.0	8 374	100.0	12 218	100.0
1 — 14	70	0.7	171	1.6	127	1.5	214	1.8
15 — 24	3 775	35.8	2 372	22.5	1 800	21.5	3 240	26.5
25 — 44	3 344	31.7	4 330	41.0	3 285	39.2	5 245	42.9
45 — 64	2 851	27.1	2 680	25.4	2 179	26.0	2 952	24.2
65 — 74	438	4.2	851	8.1	792	9.5	507	4.1
75+	51	0.5	143	1.4	191	2.3	60	0.5

Cetvel 84 — Akıl ve Sinir hastanelerine yatırılmağı en çok sebep olan 10 hastalık ve umûm yatanlara göre yüzde nisbetleri, 1956-1959.

Table 84 — Ten major causes of morbidity for admittance to Hospitals of Neurologies and Mental Diseases and their percentage according to all in-patients, 1956 — 1959.

Kod No. si Code Number	Hastalığın adı Name of Disease	1956		1957		1958			
		Hasta sayısı Number of patients	%	Hasta sayısı Number of patients	%	Hasta sayısı Number of patients	%	Hasta sayısı	%
	Toplam — Total	11 559	100.0	10.547	100,0	8 374	100,0	8,514	100.0
300	Şizofreni bozuklukları (erken bunama) — Schizophrenic disorders (dementia) praecox	1 451	12.6	1 591	15.1	1 954	23.4	2 168	25.5
301	Manyak depresif akse — Manic - depressive reaction	1 452	12.6	876	8.3	714	8.6	738	8,7
303	Paranoaya ve paranoid haller — Paranoia and paranoid states	656	5.7	274	2,6	267	3.2	224	2.6
309	Diğer ve tasrih edilmiyen psikozlar — Other and unspecified psychosis	486	3,9	228	2.2	166	1,9	56	0.6
314	Depresif - nevrotik reaksiyonlar — Neurotic-depressive reaction	482	3.9	706	6.7	547	6.6	626	7.4
322	Alkolizm — Alcholism	209	1.9	396	3.8	472	5,7	290	3.4
323	Diğer toksikomaniler — Other drug addiction	377	3.4	246	2,3	276	3.5	187	2.2
325	Akıl eksikliği — Mental deficiency	1 394	12.1	842	8.0	416	5.0	299	3.4
326	Diğer ve tasrih edilmiyen karakter, davranış ve zekâ bozuklukları — Other and unspe-cified character, beahviour, and intelligence disorders	332	2.9	502	4,7	423	5,1	211	2,5
363	Siyatik — Sciatica	160	1.5	166	1.6	53	0.1	198	2.3
	Geri kalan sebepler — Residual	4 560	39,5	4 720	44.7	3 086	36.9	3 517	41.4

II. ÖZEL BÖLÜM

II. MAIN PART

Giriş — Introduction

Hayatî İstatistik Tarihine Kısa bir Bakış

A Short History of Vital Statistics

Hayatî istatistik, halkın hayat hikâyesini ilgilendiren ve başka hiç bir veçhile elde edilmesine imkân olmayan kıymetli malûmatı verir. Hayat hadisesinin kemmî (quantitatif) olarak mütalâasının haiz olduğu ehemmiyetin gittikçe daha iyi idrak edildiği, birçok meselelerin hallinde istatistikî müşahedelerin tıbbî şahsiyetler tarafından kullanılmasından anlaşılmaktadır.

Dünyanın bütün ileri memleketlerinde bugün, ölümlerin ve bu ölümlere sebep olan hastalıkların tesbitine büyük önem verilmektedir. Ölüm sebeplerinin sahih bir şekilde tesbitinden elde edilen neticelere göre sağlık plânları hazırlanmakta ve yerine göre muhtelif ölüm sebeplerinin izalesi için esaslı tedbirler alınmaktadır. Böylece halk sağlığını korumak ve sıhhatli bir nesil yetiştirmek imkân dahiline girmektedir.

Hayatî istatistiğin bu vesile ile tarihinden kısaca bahsetmek faydalı olur kanaatindeyiz. İnsanların toplu bir halde yaşamağa başladıkları ilk günlerdenberi keyfî (qualitatif) ve kemmî olaylar üzerinde durdukları anlaşılmaktadır. İnsanların hayatî hadiselere olan bu alâkaları sonucu hayatın istatistiği meydana gelmiştir.

Gerçekten tarih Mısırlıların, Yunanlıların, Çinlilerin, Romalıların, Arapların ve Türklerin malî ve askerî gayelerle istatistikler yapmış olduklarını teyit etmektedir. Kazılar sonunda meydana çıkarılan en eski Mısır âbidelerinde, Mısırlıların ticaret istatistiklerine ve nüfus sayımlarına önem verdiklerini gösteren vesikalar bulunmuştur. Mısır'da Milâttan 1250 yıl önce İkinci Ramses zamanında oldukça ihtimamla tutulan bir kayıt sisteminin mevcudiyetini müşahede etmekteyiz. Bu istatistiklerin bütün halka teşmil edilmiş olmaları ve ancak tatbik edildikleri yerlerde ölüm ve doğum kayıtlarının hariç tutulmuş olması şüphelidir.

Milâttan 500 yıl önce Kral Anasis'in, nüfusun her yıl sayılmasını emrettiği ve sayım memurlarına adını, mesleğini ve kazancını bildirmeyenler hakkında ölüm cezası tertip ettiği tarihçe müsbettir.

Musa peygamberin Avâmiri Aşere'sinde, çölde yaptırılan bir sayımdan ve Tevrat'ta Musa'nın doğan çocukları kayıt ve tescil ettirdiğinden bahsedilmektedir. Hazreti Davut, idaresi altındaki memleket sınırları içerisinde silah taşımağa muktedir şahısların miktarını tesbit ettirmiştir.

Roma'da Milâttan önce VI ncı yüzyıl ortalarında, vatandaşlar doğumları üç gün zarfında bildirmeğe mecbur tutulmakta idi. Diğer taraftan vilâyetlere tayin edilen memurlar doğumları, gençleri ve ölümleri kaydediyorlardı.

Doğumdan 443 yıl önce Servius Tallus tarafından bir nüfus sayımı yaptırılmıştır. S. Tallus'dan sonra doğumdan evvelki Üçüncü Yüzyılın sonlarına kadar devam eden devrede, intizamsız aralıklarla yapılmakta olan sayımların, bu tarihten sonra her beş yılda bir yapılması karar altına alındı. Bu şekil, doğumdan evvelki ikinci yüzyılın sonlarına kadar devam etti. Roma'da Cumhuriyet devrinde son sayım doğumdan evvelki ikinci yüzyılın sonlarına kadar devam etti. Roma'da Cumhuriyet devrinde son sayım doğumdan evvel 69-70 yıllarında yapılmıştır. Doğumdan 42 ve 72 yıl sonra da birer sayım yaptırılmıştır.

Fransa'da 1406 da akrabalar arasında vukua gelen evlenmeleri önlemek maksadile papazlar kayıtlar tutmuşlardır. İspanya'da 1450-1499 yılları arasında hayatî hadiselerin tutulmasına başlanmıştır. İngiltere'de 1532 yılında bir veba salgınının zuhuru üzerine ölümlerin kaydına başlanmıştır. 1537 de her papaz bir kayıt defteri tutmağa mecbur tutulmuştur. Bu deftere her papaz tarafından âyinden sonra haftanın ölümleri, evlenmeleri ve vaftizleri kaydediyordu. Fransa'da ise vaftiz, evlenme ve ölümlerin kaydına 1539 yılında başlanmıştır.

En eski kayıt defterleri hâlen İsveç'te bulunmakta olup bunlar 1608 yılına aittir.

Bundan sonra İrlanda 1628, Finlandiya 1628, Danimarka 1646, İngiltere 1662, Paris 1670, İtalya 1865, İspanya 1871 ve 1900 de olmak üzere Amerika gelmektedir.

İslâmiyetin zuhurundan sonra Abbasiler ve Endülüs Emevileri de nüfus istatistiklerine önem vermişlerdir. Osmanlı devleti de yeni kurulduğu sıralarda, toprak yazımlarına önem vermiştir. İlk toprak yazımının Sultan Orhan zamanında yani 1626—1660 yıllarında yapıldığı söylenmektedir. Kanunî Sultan Süleyman genel bir sayım yaptırmağa teşebbüs etmiş ve bu yazımların her yüzyılda bir tekrar edilmesi usulünü kanunnameye yazmış ise de bu usule hiç riayet edilmemiştir.

Osmanlı devletinde ilk istatistik dairesi 1874 yılında tesis edilmiş ve müdürlüğüne bir Rus tâyin edilmiştir. Bu daire Ruslarla aramızda çıkan muharebe üzerine 1877 yılında kapatılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nde hâlen Başbakanlığa bağlı bulunan İstatistik Genel Müdürlüğü 1 Şubat 1930 tarih ve 1554 sayılı kanunla kurulmuş bulunmaktadır. Sağlık ve ulaştırma istatistikleri hariç, bütün devlet ista-

tistikleri bu daire tarafından tanzim ve neşredilmektedir. 1957 yılı Mart'ından itibaren ölüm istatistikleri bu genel müdürlük tarafından toplanıp tasnif edilmektedir.

Türkiye'deki demografik durumu iki kısımda mütâlaa edeceğiz. Bunun sebebi şudur: Ölümler, doğumlar ve evlenmeler 1 Mart 1957 tarihine kadar aşağıda belirtileceği veçhile hükûmet tabiplerinin verdikleri bilgiye istinaden Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında toplanırdı. Bütün yurda şâmil bir kayıt sisteminin tesisine imkân görülemediği cihetle 1 Mart 1957 tarihinden itibaren yalnız vilâyet ve kaza merkezlerine münhasır olmak üzere ölümlerin kaydına ait bir sistem ihdas edilmiş bulunmaktadır.

1 Mart 1957 yılından önce hükûmet tabipleri tarafından tanzim edilen nüfus hareketleri cetvellerinin tevhidi ile elde edilen istatistiki bilgileri incelemeden önce Türkiye nüfusunun 1955 sayımına göre miktar ve dağılışı ile artış nisbetlerini gözden geçirelim.

II.A. Türkiye'nin Sağlık Durumu — Health Status in Turkey.

Yaş, cinsiyet vesaire itibarile nisbetler — Rates by age, sex, etc.

1955 sayımının yüzde 10 örnekleme usulile Türkiye nüfusunun yaş gruplarına ve cinsiyete göre miktarları ve her yaş grubunun genel nüfusa göre yüzde nisbeti Cetvel 85 de gösterilmiştir. 50-54 yaş grubuna kadar olan nisbetlere dikkat edilirse erkek nisbetinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bilhassa 0-4 yaş grubunun genel nüfusun yüzde 6 sına yakın kısmını teşkil etmesi doğum nisbetinin çok yüksek olduğunu göstermekte ve nüfusun beş senede binde 30 nisbetinde artışını izah etmektedir. Cetvel 86 nın tetkikinden 1927, 1935 ve 1940 yıllarında yapılan nüfus sayımlarında erkek adedinin kadın sayısına göre düşük bulunmasına mukabil 1945, 1950 ve 1955 yılları nüfus sayımlarında ise erkek adedinin kadınlarınkine nazaran süratle arttığı ve erkek yüzde nisbetinin 1927 de yüzde 48.1 den 1955 de yüzde 50.8 e yükseldiği müşahede edilmektedir.

Cetvel 87, 15 yaşından yukarı olan erkek ve kadın miktarlarını göstermektedir. Evli erkeklere nazaran evli kadın miktarında 147,851 fazlalık görülmektedir. Bu fazlalığın köylerde evlilikleri tescil edilmemiş veya kanunen tescil edilememiş kadınlara ait bulunduğu anlaşılmaktadır.

Cetvel 88 de din yönünden nüfusun durumu gösterilmektedir. Nüfusun yüzde 98.9 unun islâm ve geri kalan yüzde 1.1 inin diğer dinlere mensup olduğu müşahede edilmektedir.

Cetvel 89, 1927 — 1960 yılına kadar olan geometrik nüfus tahminlerini göstermektedir.

Cetvel 90, Türkiye nüfusunun ana dil, ve ikinci diller itibarile dağılış şeklini göstermektedir. Bu cetvele göre nüfusun yüzde 92 sinin anadili türkçedir.

II.A.2. Şehir ve köylerde yaşıyan nüfus adedi — Population of Urban and Rural Areas.

Cetvel 91 de Türkiye'nin köy ve şehirlerinde ayrı ayrı olmak üzere nüfus toplamları ve ikâmet mahalleri adedi gösterilmiştir. Nüfusun dörtte üçüne yakın kısmını köylülerin teşkil ettiği görülmektedir.

Cetvel 92 ise vilâyetlerdeki şehir ve köy nüfuslarını ayrı ayrı göstermektedir.

II.A.3. Nüfus artış nisbeti ve neticeleri — Population Rate of Increase and its Results.

Türkiye'de nüfus sayımı beş senede bir Ekim ayında yapılmaktadır. 1927 den 1960 a kadar yapılan nüfus sayımları ve iki nüfus sayımı arasındaki, yani beşer yıllık yüzde artış nisbetleri Cetvel 93 de gösterilmiştir. Bu cetvelin tetkikinde en az artışın 5.4 olmak üzere 1940-1945 yılları arasındaki devrede vukua geldiği görülür. Bu devre İkinci Dünya Harbinin devam ettiği senelere tekabül etmekte olup artıştaki azalma Türkiye'nin çocuk meydana getirme kudretini haiz gençleri silâh altında tutmasından ileri gelmektedir. Harp sonu devresinde, yani 1945-1950 yılları arasındaki artış yüzde 11.4, 1950-1955 yılları arasındaki 15,1 ve 1955-1960 yılları arasındaki ise yüzde 15,2 dir. Bunun sebebini harpten sonra silâh altındaki gençlerin terhisi ve müteakip yıllarda evlenme çağını idrak eden gençler adedinin artmasında aramak lâzımdır.

1955-1960 nüfus sayımları arasındaki beş yıllık artış miktarı 3,664,291 dir. Bu hale göre Türkiye'nin nüfusu yılda 732,858 artmakta olup tabiî yıllık artış miktarı binde 30.4 tür.

Cetvel 85 — Yaş grupları ve cinsiyet itibarile nüfus (% 10 örnekleme) 1955.

Table 85 — Population by age groups and by sex (10 % sample) 1955.

Yaş Age	Erkek Male	%	Kadın Female	%	Toplam Total	%
0 — 4	2 040 431	8.6	1 908 618	7.9	3 949 049	16.2
5 — 9	1 668 050	6.9	1 563 264	6.5	3 229 314	13.4
10 — 14	1 332 644	5.6	1 112 334	4.6	2 444 978	10.1
15 — 19	1 252 725	5.2	1 083 336	4.5	2 336 061	9.7
20 — 24	1 218 489	5.0	1 120 562	4.6	2 339 051	9.7
25 — 29	965 563	4.0	1 023 135	4.2	1 988 698	8.2
30 — 34	752 181	3.1	721 505	3.0	1 473 686	6.1
35 — 39	487 636	2.0	520 671	2.2	1 008 307	4.2
40 — 44	649 385	2.7	618 678	2.6	1 268 063	5.3
45 — 49	517 311	2.1	471 028	2.0	988 339	4.1
50 — 54	492 835	2.0	522 210	2.2	1 015 045	4.2
55 — 59	313 088	1.3	306 061	1.3	619 149	2.6
60 — 64	227 650	0.9	392 949	1.6	620 599	2.6
65 — 69	125 333	0.5	164 638	0.7	289 971	1.2
70 — 74	96 137	0.4	169 438	0.7	265 575	1.1
75 — 79	40 655	0.2	59 332	0.2	99 987	0.4
80 — 84	29 386	0.1	57 603	0.2	86 989	0.4
85 — 89	8 039	0.03	14 108	0.06	22 147	0.1
90 +	14 168	0.06	24 137	0.1	38 305	0.2
Meçhul Unknown	18 698	0.08	19 767	0.08	38 465	0.2
Toplam — Total	12 248 404	50.8	11 873 374	49.2	24 121 778	100.0
Ortanca Yaş — Median age	18 9		20.5		20.1	

Cetvel 86 — Sayım yılları ve cinsiyet itibariyle nüfus, 1927-1960

Table 86 — Population by Census Years and by sex, 1927 - 1960

Yıl Years	Erkek Male		Kadın Female		Toplam Total	
	Sayı Number	%	Sayı Number	%	Sayı Number	%
1927	6 563 879	48,1	7 084 391	51,9	13 048 270	100.0
1935	7 986 770	49.1	8 221 248	50.9	16 158 018	100.0
1940 (1)	8 898 912	49.9	8 922 038	50.1	17 820 950	100.0
1945	9 446 580	50.3	9 343 594	49,7	18 790 174	100.0
1950	10 527 085	50,3	10 420 103	49.7	20 947 188	100.0
1955 (2)	12 248 404	50.8	11 873 374	49.2	24 121 778	100.0
1960					27 809 198	100.0

(1) % 2,5 örnekleme — 2,5 % sample.

(2) % 10 örnekleme — 10 % sample.

Cetvel 87 — Medeni hal itibariyle nüfus (% 10 örnekleme) 1955.

Table 87 — Population by Marital Status (10 % sample) 1955.

Medeni Hal	Erkek — Male		Kadın — Female		Toplam — Total	
	Sayı Number	%	Sayı Number	%	Sayı Number	%
Bekâr — Single	1 930 515	26,8	994 529	13.6	2 925 044	20.2
Evli — Maried	5 032 366	69.8	5 180 217	71.1	10 212 583	70.4
Dul — Widowed	157 799	2,2	975 541	13.4	1 133 340	7,8
Boşanmış — Divorced	46 674	0.6	70 461	1,0	117 135	0.8
Meçhul — Unknown	41 925	0.6	68 411	0.9	110 336	0.8
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus — Population 15 years old and over	7 209 279	100,0	7 289 159	100,0	14 498 438	100.0
0 — 14 yaştaki nüfus — Population under 15 years	5 039 125		4 584 215		9 623 340	
Toplam — Total	12 248 404		11 873 374		24 121 778	

Cetvel 88 — Dinler itibarile nüfus (% 10 örnekleme) 1955.

Table 88 — Population by religion (10 % sample) 1955.

Dinler Religion	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
İslâm — Moslems	12 126 290	11 735 872	23 862 162
Katolik — Catholics	10 729	11 608	22 337
Ortodoks — Ortohodox	37 965	76 794	84 759
Protestan — Protestants	5 729	4 759	10 488
Gregoryan — Gregorians	25 857	29 546	55 403
Mezhebi ayrıt edilemeyen hıristiyanlar — Christians not identifiable their church	20 267	20 318	40 585
Musevi — Jewish	18 578	21 767	40 345
Diğer dinler — Other religions	1 580	1 220	2 800
Dinsiz — İrreligious	99	100	199
Meçhul — Unknown	1 310	1 390	2 700
Toplam — Total	12 284 404	11 873 374	24 121 778

Cetvel 89 — Yıllar itibariyle Türkiye Nüfusu, 1927 — 1960 [*]

Table 89 — Population of Turkey, 1927 — 1960 [*]

(1000 olarak) (in thousands)

Yıllar Year	Nüfus Population	Yıllar Year	Nüfus Population	Yıllar Year	Nüfus Population	Yıllar Year	Nüfus Population
1927	14 250	1936	16 434	1945	18 790	1954	23 433
1928	14 476	1937	16 725	1946	19 203	1955	24 065
1929	14 705	1938	17 016	1947	19 625	1956	24 771
1930	14 928	1939	17 517	1948	20 056	1957	25 498
1931	15 174	1940	17 821	1949	20 497	1958	26 247
1932	15 414	1941	18 011	1950	20 947	1959	27 017
1933	15 658	1942	18 203	1951	21 634	1960	27 809
1934	15 906	1943	18 396	1952	22 219		
1935	16 158	1944	18 592	1953	22 818		

[*] Geometrik tahminler — Geometrical estimates.

Cetvel 90 — Anadil ve ikinci diller itibariyle nüfus (% 10 örnekleme) 1955

Table 90 — Population by Mother Tongues and by Second Languages (10 % sample) 1955.

Diller Language	Anadil itibariyle nüfus Population by mother tongues			İkinci dil bilen nüfus Population knowing a second language		
	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
Türkçe — Turkish	11 076 329	10 715 926	21 792 255	577 532	451 602	1 029 134
Kürtçe — Kurdish (1)	766 180	738 302	1 504 482	126 824	107 345	234 169
Arapça — Arabic	173 967	172 437	346 404	58 583	46 054	104 637
Rumca — Greek	36 115	45 684	81 799	32 345	26 407	58 752
Ermenice — Armenian	21 837	25 097	46 934	6 489	7 289	13 778
Yahudice — Jewish (2)	13 438	15 769	29 207	1 590	2 030	3 620
Gürcüce — Georgian	26 497	27 126	53 623	8 659	8 379	17 038
Çerkezce — Circassian	44 124	46 614	90 738	12 488	13 708	26 196
Lazca — Laziah	12 748	14 268	27 016	10 569	12 098	22 667
Abazaca — Abazian	6 549	6 199	12 748	1 400	1 840	3 240
Bulgarca — Bulgarian (3)	17 658	14 188	31 846	61 531	42 495	104 026
Hırvatça — Grovatian (4)	5 309	4 800	10 109	7 369	5 629	12 998
İngilizce — English	5 649	4 120	9 769	43 774	19 737	63 511
Fransızca — French	3 410	3 739	7 149	58 953	24 196	78 149
Almanca — German	1 820	2 679	4 499	13 748	6 959	20 707
Diğer diller — Others	35 164	34 756	69 920	53 984	30 277	84 261
Meçhul — Unknown	1 160	1 670	3 280	2 780	2 849	5 629
Toplam — Total	12 248 404	11 873 374	24 121 778	1 073 618	808 294	1 882 512

(1) Zazaca ve Kırdaşça dahildir — Includes Zazish and Kırdash

(2) İspanyolca dahildir — Includes Spanish

(3) Pomakça dahildir — Includes Pomakian

(4) Boşnakça dahildir — Includes Boshnakian.

Cetvel 91 — Nüfus grupları itibariyle nüfus toplamları ve ikâmet mahalleri adedi (vilâyet ve kaza merkezleriyle köyler) (1955 nüfus sayımı)

Table 91 — Total number of population and number of places of residence (province centers + district centers and villages) by population groups (Census of 1955)

Nüfus grupları Population groups	Şehirler nüfusu (Vilâyet ve kaza merkezleri) Population of cities		Köyler nüfusu Population of villages	
	İkâmet mahalli adedi Number of places of residence	Nüfus Toplamı Total number of population	İkâmet mahalli adedi Number of places of residence	Nüfus Toplamı Total number of population
Toplam — Total	**544**	**6 927 343**	**34 787**	**17 137 420**
0 — 200	—	—	6 149	874 118
201 — 250	—	—	3 423	772 591
251 — 300	—	—	3 468	955 632
301 — 400	1	342	5 757	2 009 611
401 — 500	2	912	4 324	1 936 042
501 — 750	12	7 635	6 089	3 712 042
751 — 1000	11	9 973	2 725	2 335 387
1001 — 1250	16	17 765	1 251	1 390 049
1251 — 1500	22	30 268	605	823 757
1 501 — 1750	22	35 589	344	554 511
1751 — 2000	25	46 937	200	375 265
2001 — 2250	25	52 662	141	299 182
2251 — 2500	17	40 098	94	222 334
2501 — 2750	26	67 738	46	121 398
2751 — 3000	16	45 867	32	91 044
3001 — 3250	18	55 999	30	94 400
3251 — 4000	33	119 235	109	570 057
4001 — 5000	54	237 720	—	—
5001 — 6000	41	226 421	—	—
6001 — 7000	36	232 201	—	—
7001 — 8000	25	187 648	—	—
8001 — 9000	11	92 796	—	—
9001 — 10 000	10	95 144	—	—
10 001 — 15 000	35	422 538	—	—
15 001 — 20 000	32	550 123	—	—
20 001 — 25 000	11	252 216	—	—
25 001 — 50 000	26	902 216	—	—
50 001 — 100 000	11	763 138	—	—
100 001 +	6	2 434 166	—	—

Cetvel 92 — Vilâyetler itibariyle şehir ve köy nüfusu (1955 sayımı)

Table 92 — Urban and rural population by provinces, (1955 census)

Vilâyetin adı Name of province	Şehir nüfusu Urban population	Köy nüfusu Rural population	Toplam Total	Yıllık artış nisbeti (binde) Annual rate of increase (per 1000)		
				Şehir nüfusu Urban population	Köy nüfusu Rural population	Toplam Total
Toplam — Total	**6 873 826**	**17 247 952**	**24 121 778**	**55**	**22**	**30**
Adana	242 716	390 509	633 225	90	29	49
Adıyaman	31 923	179 079	211 002	34	33	33
A. Karahisar	74 434	332 642	407 126	20	21	21
Ağrı	33 506	147 916	181 422	100	19	31
Amasya	49 306	178 171	227 479	46	20	25
Ankara	552 369	568 253	1 120 622	110	20	57
Antalya	68 049	289 870	357 919	52	25	30
Aydın	108 810	306 542	415 352	63	38	44
Balıkesir	166 783	446 664	613 447	49	7	17
Bilecik	28 014	111 518	139 532	25	1	5
Bingöl	13 387	101 610	114 997	93	30	36
Bitlis	27 525	84 264	111 789	48	50	49
Bolu	41 144	277 468	318 612	53	8	13
Burdur	35 043	123 259	158 302	54	20	26
Bursa	218 252	395 011	613 263	43	16	25
Çanakkale	60 067	252 612	312 679	37	12	17
Çankırı	28 355	200 422	228 777	41	8	11
Çoruh (Artvin)	20 746	156 142	176 888	45	13	16
Çorum	63 151	340 376	403 527	31	18	20
Denizli	72 405	297 448	368 853	32	16	19
Diyarbakır	100 612	244 635	345 247	64	24	34
Edirne	73 801	179 518	253 319	47	22	29
Elâzığ	59 576	181 266	240 842	76	14	26
Erzincan	37 091	179 322	216 413	55	13	19
Erzurum	102 617	419 219	521 836	53	21	26

Cetvel 92 (devam)

Table 92 (continued)

Vilâyetin adı Name of province	Şehir Nüfusu Urban population	Köy Nüfusu Rural population	Toplam Total	Yıllık artış nisbeti (binde) Annual rate of increase (per 1000)		
				Şehir nüfusu Urban population	Köy nüfusu Rural population	Toplam Total
Eskişehir	140 791	183 823	324 614	65	9	30
Gaziantep	154 262	216 546	370 808	57	8	26
Giresun	40 784	293 917	334 701	35	18	20
Gümüşhane	23 366	189 010	212 376	47	10	14
Hakâri	7 318	47 286	54 604	16	46	42
Hatay	130 535	234 457	364 992	93	26	46
Isparta	66 665	145 022	211 687	89	21	27
İçel	114 213	258 719	372 932	64	24	35
İstanbul	1 240 233	302 708	1 542 941	48	162	64
İzmir	431 560	466 920	898 480	40	28	34
Kars	82 021	406 385	488 406	94	29	38
Kastamonu	49 980	344 319	394 299	19	7	8
Kayseri	127 565	295 624	423 189	40	18	24
Kırklareli	60 908	162 935	223 843	33	21	23
Kocaeli	86 141	168 122	254 263	129	2	33
Konya	215 742	634 029	849 771	64	20	30
Kütahya	55 084	275 822	330 906	57	13	20
Malatya	91 306	250 619	341 925	53	18	26
Manisa	173 098	391 359	564 457	40	31	34
Maraş	66 426	271 307	337 735	46	31	34
Mardin	62 173	244 611	306 784	42	24	28
Muğla	44 990	221 799	266 789	26	22	23
Muş	18 936	117 312	136 248	100	48	54
Nevşehir	54 827	184 781	239 606	24	25	25
Niğde	47 202	238 622	285 824	31	22	23
Ordu	39 706	370 185	409 891	32	19	20
Rize	38 712	174 363	213 075	71	12	21
Sakarya	74 124	224 364	298 488	89	23	37

Table 92 (continued)

Cetvel 92 (devam)

Vilâyetin adı Name of province	Şehir Nüfusu Urban population	Köy Nüfusu Rural population	Toplam Total	Yıllık artış nisbeti (binde) Annual rate of increase (per 1000)		
				Şehir nüfusu Urban population	Köy nüfusu Rural population	Toplam Total
Samsun	122 605	428 520	551 125	58	25	32
Siirt	38 448	153 209	191 657	60	41	45
Sinop	21 787	217 901	239 688	34	11	12
Sivas	115 445	475 445	590 890	40	13	18
Tekirdağ	55 629	196 291	251 920	43	19	24
Tokat	84 440	304 284	388 724	51	15	22
Trabzon	59 824	404 094	463 918	47	17	20
Tunceli	14 713	107 194	121 907	47	28	31
Urfa	100 375	247 337	347 712	41	30	33
Uşak	41 301	124 970	166 271	27	14	17
Van	33 393	142 810	176 203	55	40	43
Yozgat	42 918	350 317	393 235	56	22	25
Zonguldak	94 544	397 878	492 422	58	21	28

Cetvel 93 — Türkiye'de nüfusun yüzde artış nisbetleri, 1927 — 1960

Table 93 — Population rate of increase in Turkey, 1927 — 1960.

Yıl Year	Nüfus Population	Artış nisbeti (%) Rate of increase (%)
1927	13 648 270	
1935	16 158 018 (1)	11.5
1940	17 820 960	10.0
1945	18 790 174	5.4
1950	20 947 188	11.4
1955	24 121 778	15.1
1960	27 809 198	15.2

(1) Bu rakam 1930-1935 yılları arasındaki beş yıllık devre içindir.

(1) This figure is for the five-year-period 1930-1935

II.A.4. Türkiye'nin coğrafi durum ve iklim itibarile mıntakaları — Regions by Geographical Condition and Climate in Turkey.

Türkiye'nin arz üzerindeki mevkii, yüz ölçümü, hudut ve sahil boyları — The Place of Turkey on the Globe, its Surface, Length of its Borders and Shores.

Mevkii — Place : Türkiye, Asya kıt'asının batıya uzanan kısmında, Akdeniz ve Karadeniz arasında, coğrafî bakımdan olduğu kadar kültürel bakımdan da doğu ile batıyı birbirine bağlıyan bir köprü vazifesi görmesi itibarile çok mühim stratejik ehemmiyeti haiz bir yarımadadır. Avrupa kıtasının Balkan yarımadası güney doğu kısmındaki Trakya ile birlikte iki büyük kara parçasından meydana gelmiştir.

Yüz ölçümü, hudutlar ve komşular — Surface, borders and neighbours.

İtalya, Fransa, Almanya ve İngiltere'den büyük, Yunanistan'ın 6 ve Bulgaristan'ın 7 misli olan Türkiye'nin yüz ölçüsü aşağıda gösterildiği gibi (767,119) kilometre kare olup bunun 8,434 kilometre karesini göller teşkil etmektedir.

Trakya	23 485 Km²	%	3.12
Anadolu	743 634 Km²	%	96.88
Türkiye	767 119 Km²		

Trakya dediğimiz Avrupa kıtasındaki kısım Asya Türkiye'sinden Çanakkale, Marmara Denizi ve büyük tarihî önemi haiz İstanbul Boğazile ayrılır.

5,872 kilometresi Anadolu'ya, 734 kilometresi Trakya'ya ve 520 kilometresi adalara ait olmak üzere cem'an 7,126 kilometre sahile malik Türkiye'nin kara hudutları boyu 2,631.5 kilometredir. Bunlar :

Bulgaristan	hududu	200	Km.	1913 ve 1923 Andlaşmasile
Yunanistan	»	204	Km.	1923 Lozan Anlaşmasile
Sovyet Rusya	»	590.5	Km.	1921 Moskova Anlaşmasile
İran	»	470	Km.	1639 Kasrişirin Anlaşması ve 1933 düzeltmesile.
Irak	»	378	Km.	1921 Ankara Anlaşmasile çi-
Suriye	»	789	Km.	zilmiştir.

II.A.4.a. Coğrafi Durum — Georgraphic Condition.

Dağlar, bölgeler, denizler, boğazlar, adalar, nehirler ve göller.

Dağlar — Mountains. Türkiye'nin iklim, ziraat ve ekonomisine başlıca âmil olan dağları, yüzeyinin kenarlarına ve hemen hemen sınır ve sahil boylarına paralel olarak toplanmıştır.

Çok yerleri geniş, düz ovalardan ve bir çok bölgeleri de dar, derin, geniş ve sathî vadilerden meydana gelen Türkiye arazisinin iklim itibarile de bu kadar çok tehavvül göstermesini icap ettiren arızalar; doğu Ağrı bölgesinden biri batıya doğru Karadeniz sahillerine muvazi olarak uzanan sahil sıra dağları ile bunların devamı olan ve Trakya'da kuzey - batıya doğru giderek Balkanlarla birleşen Istranca sıra dağları, diğeri ise güney ve güney - batı istikametlerine uzanan Toroslar ve Antitoroslar ve bunların batıdaki rabıtalarından Erciyas ve Menendiz silsileleri gibi Orta Anadolu'nun münferit dağ silsilelerinden ileri gelmektedir.

Bölgeler — Regions. Türkiye'nin dağları yedi bölgede gruplandırılır:

1. Karadeniz	bölgesi
2. Marmara	»
3. Trakya	»
4. İç Anadolu	»
5. Güney Anadolu (Akdeniz)	»
6. Güney - Doğu Anadolu	»
7. Doğu Anadolu	»

Bu tabiî arızalar arasında, bilhassa Doğu Anadolu Bölgesi ayrı bir karakter taşır. Çöküntü ve çatlaklar boyunca sönmüş volkan konileri ve lav örtülerile Anadolu'nun diğer bölgelerinden ayrılan bu sahalarda tektonik olarak meydana gelen Erzurum, Pasinler ve Iğdır ovaları deniz yüzünden çok yüksektir: Meselâ Erzurum 1950 ve Kars 1750 rakımlarındadır.

Doğudan, Orta Anadolu, batı ve güneye doğru yayılan Erzincan, Urfa, Mardin, Muş, Konya, Çukurova, Gediz ve Menderes gibi çok geniş sahalardan maada Sivas, Kayseri, Ankara, Çorum, Gaziantep, Maraş, Merzifon ve Trakya, ova karakterlerine ship hafif arızalı sahalardırki, bu yerler Türkiye'nin ziraî ürünlerinin mühim bir kısmını sağlarlar.

Denizler — Seas. Kıyı uzunlukları, 7,126 kilometre tutan Türkiye'nin Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdenizle çevrilmiş bulunması Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarile ekonomik, kültürel ve stratejik bir bağlantı sağlaması, dünya coğrafyası üzerindeki önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Türkiye'nin çok girintili - çıkıntılı olan **Ege Denizi Kıyıları** aynı zamanda bir çöküntü bölgesi olduğundan, buralarda bir çok adalar meydana gelmiştir. Bu sahil güvenli limanlara da sahiptir. Bunlar, kuzeyden itibaren: Edremit, Ayvalık, Çandarlı, İzmir ve daha güneyde Kuşada, Mandalya, Kerme körfezleridir.

Karadeniz ve **Akdeniz** böyle değildir. Kıyıya yakın ve paralel dağlarla çevrili bu sahiller daha az dantellidir. **Karadeniz**'de göze çarpan Sinop, Samsun, Ereğli ve Zonguldak birer tabii liman sayılmakla beraber, son senelerde Ereğli, Zonguldak, Amasra, Samsun ve Trabzonda inşa olunan modern limanlar aynı zamanda son sistem tahmil ve tahliye tesisleriyle de mücehhezdir.

Marmara, Türkiye'nin bir iç denizidir. Anadolu sahillerinde İzmit, Gemlik, Bandırma ve Erdek körfezlerile Armutlu ve Kapudağ yarımadaları bulunur. Diğer kıyıları çok sadedir. Sahilleri genel olarak kumsal ve yamaçları ağaçlıktır. Mutedil bir iklime sahip bu saha sayfiye yerleri ve plajlarla çevrilidir. Marmara'nın. bilhassa boğazlar kısmında, balıkçılık mühim bir yer tutmaktadır.

Adalar — Islands. İstanbul'a bağlı başlıca dört adadan mürekkep bir kazadır. Merkezi Büyükada olup; biri Heybeli, öteki Burgaz olmak üzere iki nahiyesi vardır. Adaların güzel manzarası, çamlarla kaplı olmaları, temiz havası, plajlar, gazino ve otelleri bakımından birer sayfiye ve mesire yerleridir.

Bunlardan başka Pide veya Kaşık, Yassı, Sivri, Sedef ve Tavşan adlarını taşıyan beş küçük ada daha vardır.

Boğazlar — Straits. İstanbul ve Çanakkale boğazları olmak üzere ikidir. **İstanbul boğazının** Anadolu feneri ve Kızkule arası kıyıları 34 ve Rumeli feneri Ahırkapu arası 46 kilometre olup düz çizgi üzerinde uzunluğu 31.5 kilometredir. **Çanakkale boğazının** Lapseki Kumkale arası 52, Gelibolu Seddülbahir arası 44 kilometre ve düz çizgi üzerinde uzunluğu 68 kilometre olup en dar yeri ise 1300 metredir.

Nehirler — Rivers. Türkiye'nin akarsularını denizlere kadar uzanan ve ulaşmıyan olmak üzere iki grupta gözden geçirmek gerekir.

Denizlere dökülen nehirlerini Karadeniz'den başlıyarak şöyle sıralıyabiliriz :

Çoruh (368 kilometre) Yeşilırmak (416 kilometre,) Kızılırmak (1 156 km.), Sakarya (790 km.); **Marmaraya dökülen** Susurluk nehrile Gönen ve Biğa gibi çaylar vardır. Susurluk nehri (260 km.), Manyas gölünden Kocaçayı, Ulubat gölünden gelen Kirmasti ırmağile Nilüfer çayını kendi mecrasına katarak denize varır.

Ege'ye dökülen akar sular: Gediz (350 km.), Küçük Menderes (140 km.), Büyük Menderes (495 kilometre) Bakırçay ve Meriç (490 km.) dir.

Akdenize dökülen nehirler : Ceyhan (474 km.), Göksu (250 km.), Asi nehri (380 km.) dir.

Basra körfezine akan sular : Fırat (2,800 km. olup hudutlarımız içindeki boyu 1000 km.) ve Dicle (1,900 kilometre uzunluğunda olup hudutlarımız içindeki boyu 452 kilometre) dir.

Hazer Denizine dökülen sular: Aras (900 km. tır. Aras ve kuzey kolu olan Arpaçay Türkiye ile Ermenistan arasında hudut vazifesi görürler.

İç Anadolu'da bazı akar sular varsa da bunlar göllere veya bataklıklara karışarak kaybolurlar.

Göller — Lakes. Türkiye'nin hemen her bölgesine serpilmiş olan göllerin sayısı (60) a varmaktadır.

1) Doğu ve İç Anadolu gölleri : Van gölü (3,764 km²), Tuz (Koçhisar) gölü (1,620 km²) ve Akşehir gölü ile Hazer ve Amik gölleridir.

2) Batı Torosların iç kısmındaki göller: Beyşehir, Suğla, Burdur, Eğridir, Kovada, Uluborlu ve bir kaç küçük göl.

3) Marmara bölgesindeki göller : Anadolu kısmında Sapanca, İznik, Apolyont, Manyas göllerile Paşaelinde Terkos, Büyük ve Küçük Çekmece gölleridir. Ayrıca Antalyanın Elmalı kazasında Ayhan, Bolunun güney batısında Abant, Afyon vilâyetinde Eber ve Aydında Bafa göllerinden başka bir çok ufak göller vardır.

II.A.4.b. İklim — Climate. Türkiye, yeryüzünün mutedil iklim mıntakasına dahil bulunmakla beraber yükseklik, denizlere olan yakınlık ve uzaklık, sahillere paralel dağların denizlerin tesirini kesmesi gibi sebeplerle bu mutedil iklim yer yer ve bariz farklar göstererek değişmekte ve başlıca üç iklim bölgesi meydana gelmektedir.

1) Akdeniz İklimi — Mediterranean Climate. Akdeniz ve Batı Anadolu kıyıları iklimidir. Karakteri; yazların çok sıcak ve kurak, kışların ılık ve yağışlı olmasıdır. Bu iklim Güney Anadolu'da kenar dağları dolayısiyle içerilere kadar giremediği halde, Batı Anadolu vâdilerinden içerilere sokulabilir. Akdeniz kıyılarında, yazın durgun havalarda, termometrenin 40 derecenin üstüne çıktığı görülür. Sıfırın altına düştüğü pek seyrektir.

Sonbaharda başlayıp ilkbahara kadar devam eden yağış miktarı yılda yarım metrenin üstünde olup denize bakan yamaçlarda daha fazladır. Ege ve hattâ Marmara kıyılarına da Akdeniz iklimi hâkimdir. Yalnız kuzeyden ve Balkanlar üzerinden gelen rüzgârlar sebebile Marmara bölgesinde yazlar daha serin, kışlar biraz sert geçer.

2) Karadeniz kıyıları iklimi — Black Sea Climate. Bu kıyılarda batıdan doğuya doğru gidildikçe kuraklık kaybolmağa başlar ve her mevsimde yağışlı bir iklime girilir. Doğu Karadeniz dağlarının dik yamaçla-

rı etrafında, Rize ve civarında yağış miktarının iki buçuk metreyi bulduğu vâkidir. Yazlar pek sıcak olmaz. Kışlar Kafkas dağları siperi sayesinde Batı Karadeniz kıyılarına nisbetle hafif geçer.

3) **İç Kısımlar Step İklimi** — Steppe Climate of Central Anatolia. Kışlar çok soğuk, yazlar çok sıcak geçer. Bu fark iç Anadolu'da ve doğuya doğru daha artar. Yazın yüksek yaylalar ve dağ yamaçları serin olur. Günlük suhunet farkı çok geniştir, termometrenin gölgede 35 dereceyi gösterdiği gün, sabaha karşı 5 dereceye düştüğü çok görülmüştür. Yağış mevsimi kış ve ilkbahardır. Erzurum ve Kars yaylalarında ilkbahar yaza doğru görülür.

O kadar yüksek olmamakla beraber, doğu Trakya iklimi İç Anadolu'ya benzer. Güney Doğu Anadolu'da ise, kuzeydeki dağlar sebebile, kışlar az sert ve yazlar çok sıcak geçer. Yağmur en ziyade dağların güneye bakan yamaçlarına düşer.

II. B. Eski Kayıt Sistemine göre Türkiye'de Demografik Durum — Demographic Situation according to the Old Recording System in Turkey.

1950 ve 1955 yılarında yapılan nüfus sayımlarına göre 1950 - 1959 yılları arasındaki genel nüfus, vilâyet ve kaza merkezleri, vilâyet merkezleri ve Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Bursa gibi şehirlerin ve 25 büyük şehrin yıl ortası nüfusları hesaplanarak Cetvel 94 de gösterilmiştir. 1960 daki rakamlar, diğerlerinde olduğu gibi aynı senenin 1 Temmuz'daki yani yılortası nüfuslarını gösterdiklerine ve nüfus sayımı da Ekim 1960 da yapılacağına göre sayımla elde edilecek rakamların, aradaki 3,5 aydan fazla bir zamana ait bir artışın ilâvesile daha yüksek olacağı tabiidir. Bu hale göre 1960 daki Türkiye genel nüfusu 27 milyonun üstünde olacaktır. 1955 de yapılan sayımda 1950 dekine nazaran beş yılda nüfusun binde 30.2 arttığı görülür.

Evlenmeler, Doğumlar ve Ölümler — Marriages, Births and Deaths.

II. B. 1. Evlenmeler — Marriages. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı 1956 yılı sonuna kadar Hükûmet ve Belediye tabiplerinin verdikleri evlenme raporlarına göre evlenme istatistikleri tanzim etmekte idi. Resmî makamlara müracaat etmeden ve tescil edilmeden vukua gelen evlenmelerin adedi yüksek olduğundan bu istatistiklerin büyük bir kıymeti haiz olmadıkları görülmüştür. Bu cihet beş senede bir yapılan nüfus sayımlarında tesbit edilen ve gayri kanunî birleşmelerden doğan çocuk adedinin fazlalığı ile sabittir. Bu sebeple 1955 ve 1956 yılları sonlarında yurdumuza gelen bir Dünya Sağlık Teşkilâtı Müşavirinin de iştirakile Başbakanlık İstatistik Genel Müdürü ve müşavirlerile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Ankara Belediyesi ve Nüfus Umum Müdürlüğü mümessillerinden müteşekkil bir komisyonda bu konu esaslı bir şekilde tetkik edilmiştir. Neticede Türkiye'de bugün için bütün yurda şâmil bir evlenme, doğum ve ölüm istatistik kayıt sisteminin ihdasına gerek maddi ve gerekse eleman noksanlığı bakımlarından imkân bulunmadığı müşahade edilmiş ve bugün için yalnız vilâyet ve kaza merkezlerinde vukua gelen ölümlerin tesbiti cihetine gidilmesi uygun görülmüştür. Bu kararın tatbikine 1 Mart 1957 tarihinde başlanmıştır.

Cetvel 94 — Yıl Ortası Nüfus Tahminleri, 1950 — 1960

Table 94 — Mid-year population estimates, 1950 — 1960

(1000 olarak) (in thousands)

Yılı Year	Genel nüfus General Population	Vilâyet ve kaza merkezleri Province and district centers	Vilâyet merkezleri Province Centers	Ankara şehri City of Ankara	İstanbul şehri City of İstanbul	İzmir şehri City of İzmir	Adana şehri City of Adana	Bursa şehri City of Bursa	23 (+) Büyük şehir 23 major cities
1950	20 803	5 229	3 144	284	991	228	117	103	2 369
1951	21 369	5 481	3 311	310	1 029	238	125	107	2 487
1952	22 002	5 800	3 524	343	1 072	249	136	113	2 635
1953	22 835	6 119	3 737	376	1 114	260	147	118	2 784
1954	23 268	6 438	3 951	409	1 157	271	158	124	2 933
1955	23 901	6 757	4 164	442	1 200	283	169	129	3 081
1956	24 534	7 077	4 377	475	1 243	294	180	135	3 230
1957	25 167	7 396	4 591	508	1 286	305	191	141	3 378
1958	25 800	7 715	4 804	541	1 329	316	202	146	3 567
1959	26 432	8 034	5 017	574	1 372	327	213	152	3 675
1960	27 065	8 354	5 230	607	1 414	338	224	157	3 824

(+) 23 büyük şehir şunlardır : Adana, Antalya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Kayseri, Kocaeli, Konya, Manisa, Samsun, Sivas, Trabzon.
The 23 major cities are :

Yukarıda belirtilen eski kayıt sistemine göre 1950 - 1956 yıllarında tesbit edilen rakamları bir fikir vermek maksadiyle aşağıda Cetvel 95 te bildiriyoruz.

Cetvel 95 — Türkiye'de evlenmeler, boşanmalar ve diri doğumlar, 1950 — 1956.

Table 95 — Marriages, divorces and live-births in Turkey, 1950 - 1956.

Yıllar Years	Evlenmeler Marriages	Boşanmalar Divorces	Diri doğumlar Live - births
1950	172·770	9 579	310 589
1951	168 585	10 570	324 740
1952	186 969	12 604	336 260
1953	179 737	12 317	319 715
1954	183 319	11 378	336 846
1955	204 144	11 763	376 176
1956	181 514	11 570	370 445

II. B. 2. Doğumlar — Births.— Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca evvelce toplanmakta olan istatistiklere göre 1950 de 310,589 diri doğum kaydedilmiş, 1955 yılında 376,176 gibi en yüksek bir seviyeye yükselmiş, 1956 da 370,445 e düşmüştür. 1950-1955 yılları arasındaki devrede nüfusun binde 30.2 arttığı nazarı itibara alınırsa sağlık teşkilâtının tesbit ettiği diri doğum, bu artış nisbetinin ancak yarısını teşkil etmektedir. Yani doğumların ancak yüzde 50 si kaydedilmektedir demektir. Gayri meşru çocukların tescil edilmemesinin bu cihetten büyük bir etkisi vardır. Yukarıda belirtilen sebepler dolayısile doğumların kaydından sarfınazar edilmiş bulunmaktadır.

II. B. 3. Ölümler — Deaths.— Bütün yurda şâmil istatistik kıymeti haiz bir kayıt sistemi mevcut değildir. Doğumlar için vârit olan sebepler ölümler için de vârittir. Evlenme, boşanma, diri doğumlar ve ölümler 1 Mart 1957 tarihine kadar Hükûmet tabipliklerinin üç ayda bir «Nüfus Hareketleri Cetveli» nin tevhidi ile elde edilmekte idi. Bu cetvelin tevhidi neticesi, Cetvel 96 da görüldüğü üzere yaş gruplarına göre ölümler hesaplanmış ve bütün yaşlardan vukua gelen ölümler nisbeti 100 kabul edilerek her yaş grubu için elde edilen nisbet o yaş grubu hizasına işlenmiş bulunmaktadır.

Cetvel 96 ya göre 0-1 yaş grubunun ölüm nisbeti 1950 de yüzde 15.5 iken bu nisbet gittikçe yükselerek 1956 da 22.4 rakamına ulaşmış bulunmaktadır. 1-4 yaş grubunda önemli bir değişiklik müşahade edilmemektedir. 5-14 yaş grubunda yüzde ölüm nisbeti 1950 6.7 iken 1956 da 5.4 e

Cetvel 96 — Türkiye'de ölümlerin yaş guruplarına göre yüzde nisbetleri, 1950 — 1956

Table 96 — Death rates according to age groups in Turkey, 1950 — 1956

Yaş grubu / Age group	1950		1951		1952		1953		1954		1955		1956	
	Ölüm sayısı / Number of Deaths	%	Ölüm sayısı / Number of Deaths	%	Ölüm sayısı / Number of Deaths	%	Ölüm sayısı / Number of Deaths	%	Ölüm sayısı / Number of Deaths	%	Ölüm sayısı / Number of Deaths	%	Ölüm sayısı / Number of Deaths	%
0—1	23 331	15.5	27 973	16.3	29 673	17.8	30 264	18.8	33 966	20.7	36 061	22.0	37 708	22.4
1—4	19 688	13.1	26 973	15.7	22 336	13.4	21 441	13.3	22 948	14.0	23 716	14.4	22 450	13.3
5—14	10 025	6.7	10 905	6.4	10 068	6.0	8 881	5.5	8 897	5.4	9 692	5.9	9 164	5.4
15—24	12 344	8.2	12 548	7.3	12 124	7.2	10 386	6.5	9 942	6.0	9 765	5.9	9 182	5.5
25—34	10 801	7.2	11 346	6.6	10 658	6.4	9 759	6.1	9 132	5.6	9 432	5.7	9 497	5.6
35—44	11 533	7.7	12 420	7.2	11 840	7.1	10 675	6.6	10 087	6.1	9 756	5.9	9 706	5.8
45—54	13 773	9.2	14 976	8.7	14 929	9.0	14 231	8.8	13 819	8.4	13 396	8.2	13 658	8.1
55—64	16 596	11.1	18 189	10.6	17 994	10.8	18 070	11.2	17 961	11.0	17 158	10.5	18 513	11.1
65—74	17 356	11.6	19 469	11.4	19 972	11.9	20 219	12.5	20 266	12.3	18 667	11.4	20 458	12.1
75+	14 560	9.7	16 752	9.8	17 447	10.4	17 296	10.7	17 312	10.5	16 522	10.1	18 122	10.8
Toplam / Total	150 007	100.0	171 551	100.0	167 046	100.0	161 152	100.0	164 350	100.0	164 165	100.0	168 458	100.0

düşmüştür. 15-24 yaş grubunda yüzde ölüm nisbeti de 1950 de 8.2 iken 1956 da 5.5 a düşmüştür. Müteakip yaş gruplarında da aynı düşmeler görülmektedir. Ancak 1956 da 65-74 ve 75 ten yukarı yaş gruplarında 1950 ye nazaran yükselme müşahade edilmektedir.

1 Mart 1957 tarihine kadar İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana gibi beş büyük şehirde ölümler yaş gruplarına ve A150 başlıklı listeye göre düzenlenmekte idi. Ölüm sebeplerinin tevhidinde bu şehirlerde 1955 yılında 28,366 ve 1956 da ise 32,061 kişinin öldüğü görülür. Bütün bu ölümler o şehirlerde ikamet eden şahıslar arasında vukua gelmeyip bunların bir kısmının hariçten gelmiş yani köylerden şehirlere gelerek şehirde ölmüş kimseler olduklarını bilmemize rağmen hangi yaş gruplarında ve hangi hastalıkların en çok ölüme sebebiyet verdiklerine dair bir fikir vermek maksadiyle bu rakamları raporumuza almış bulunuyoruz. Her gruptaki ölümlerle bunların umum ölümlere nazaran 1000 de nisbetleri Cetvel 97 de gösterilmiştir.

Cetvel 97 nin tetkikinde bir yaşından aşağı çocuk ölümü 1955 de 272.7 yani bütün ölümlerin dörtte birinden fazla iken 1956 da bu nisbet daha da yükselerek 286.2 ye çıkmıştır. 1955 yılında neşredilmiş olan İstatistik Yıllığında da belirtildiği gibi yurdumuzun en kültürlü ve müreffeh durumda oldukları kabul edilebilen bu beş vilâyetimizdeki çocuk ölümlerinin bu derece yüksek oluşu bilhassa câlibi dikkattir ve bir etüd mevzuu olmağa lâyıktır.

Cetvel 97 — Beş Büyük Şehirde Ölüm (1955 ve 1956). (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana)

Table 97 — Deaths in Five Major Cities (1955 and 1956), (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa and Adana).

Yaş grubu Age group	1955		1956	
	Ölüm adedi Number of deaths	Ölüm 1000 de nisbeti Death rate per 1000	Ölüm adedi Number of deaths	Ölüm 1000 de nisbeti Death rate per 1000
0—1	7 736	272.7	9 177	286.2
1—4	2 122	74.8	2 164	67.5
5—14	762	26.9	836	26.0
15—24	1 443	50.9	1 404	43.8
25—44	3 103	109.4	3 404	106.2
45—64	5 944	209.5	6 790	211.8
65—74	3 977	140.2	4 413	137.7
75+	3 279	115.6	3 873	120.8

II. B. 3. a. Bir yaşından aşağı çocuklarda ölüm — Death of children under 1 year.

1955 ve 1956 yıllarında bir yaşından aşağı çocuklar arasında ölüme sebep olan başlıca hastalıklar ve bunların yıl içinde beş büyük şehirde vâki bütün çocuk ölümlerine nazaran binde nisbetleri Cetvel 98 de gösterilmiştir.

Cetvel 98 in tetkikinde 1955 de en çok vefiyata sebep olan hastalıklardaki ölüm nisbetlerinin 1956 da şayanı memnuniyet derecede düşüş arzettikleri müşahade edilmektedir .Bilhassa bronkopnömoniden 1955 teki binde ölüm nisbti 1956 da yüzde 50 den fazla bir düşüş göstermiştir.

II.B.3.b. Beş büyük şehirde genel ölüm nisbetleri — Death Rates in Five Major Cities.

1955 yılında beş büyük şehirde bütün yaşlarda vukua gelen ölüm miktarı 28,360 iken bu miktar 1956 da 32,061 e yükselmiştir. Cetvel 99 da 150 hastalıktan en çok ölüme sebep olan 18 hastalık grubu gösterilmiştir.

Cetvel 99 un tetkikinde kalbin diğer hastalıklarına ait ölüm sayısının 1955 de bütün ölümlere göre binde nisbeti 185.5 iken 1956 da ölüm nisbetinin 220.0 ye yükselmiş olduğu görülür. Ölüm nisbeti 1956 da 1955'e nazaran binde 34.5 artmış bulunmaktadır. Bu ölüm sebebinden sonra 1955 de meçhul kalan hastalık ve ölüm sebeplerile süt çocuğu çağının iyi tarif edilmiyen hastalıkları gelmektedir. 1956 da ise ikinci derecede ölüme sebep olan bronkopnömoni gelmekte ve bunu süt çocuğu çağının iyi tarif edilmiyen hastalıkları takip etmektedir. Bu vaziyete göre gerek 1955 ve gerekse 1956 yıllarında ölüme sebebiyet verme ve nisbet itibarile süt çocuğunun iyi tarif edilmiyen hastalıkları üçüncü dereceyi muhafazaya devam etmektedir. Bu da çocuk sağlığını koruma faaliyetlerinin arttırılması yönünden Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Ana ve Çocuk sağlığı merkezleri adedinin arttırılması hususunda sarfettiği gayretlerin ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir. Haddi zâtında bronkopnömoninin de yüksek bir nisbet dahilinde görülmesi bir yaşından aşağı çocuklarda görülen vak'a adedinin çokluğundan ileri gelmektedir. Bundan, süt çocuğu ölümünün en yüksek olduğu neticesini çıkarmak mümkündür. Bilhassa İstanbul Göğüs Hastalıkları Hastanelerile sanatoryumlarının hariçten hasta akışına rağmen tüberküloz listede 1955 de en çok ölüme sebep olan hastalıkların beşincisi ve 1956 da dördüncüsü gelmektedir. Bu durum, son tedavi usullerile akciğer tüberkülozu tedavisinde veya salâhında sağlanan başarının bir sonucudur.

Cetvel 98 — Beş büyük şehirde 1 yaşından aşağı çocuklarda başlıca ölüm sebepleri, (1955 ve 1956).

Table 98 — Main causes of death in five major cities among children under 1 year of age (1955 and 1956).

Hastalığın Adı Name of Disease	A150 liste numarası A150 list number	Mufassal liste numarası Detailed list number	1955		1956	
			Ölüm adedi Number of deaths	Bir yaşından aşağı bütün çocuk ölümüne göre 1000 de nisbeti Rate per 1000 according to total deaths of children under 1 year	Ölüm adedi Number of deaths	Bir yaşından aşağı bütün çocuk ölümüne göre 1000 de nisbeti Rate per 1000 according to total deaths of children under 1 year
Toplam — Total			**7 736**	**1000.0**	**9 149**	**1000.0**
Süt çocukluğu çağının iyice tarif edilemiyen hastalık ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmamak halleri — Ill - defined diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqalified	135	773-776	1 889	244.2	1 016	111.0
Yeni doğmuş çocuk enfeksiyonları — In - fections of the new - born	132	763-768	1 236	159.8	519	95.9
Bronkopnömoni — Bronchopneumonia	90	491	1 096	141.7	616	67.4
Gastro - anterit ve yeni doğmuş çocukların ishal halleri hariç kolit — Gastro - enteritis and colitis except diarrhea of the new - born	104	571,572	927	119.8	519	56.7
Süt çocukluğu çağı başlangıcının diğer muayyen hastalıkları — All other defined diseases of early infancy ...	134	769,771 772	602	77.8	589	65.4
Lober pnömoni — Lobar pneumonia	89	490	565	73.0	678	74.1
İyice tasrih edilemiyen ve meçhul kalan hastalık ve ölüm sebepleri — Ill - defined and unknown causes of morbidity and mortality	137	780,793 795	336	43.4	308	33.7
Tetanoz — Tetanus	26	061	107	13.8	81	8.8
Diğer sebepler — All other causes			978	116.5	1 456	487.0

Cetvel 99 — Beş büyük şehirde başlıca ölüm sebeplerinin nisbetlerine göre tasnifi (1955 ve 1956).

Table 99 — Classification of causes of death according to their rates in five major cities (1955 and 1956).

Hastalığın Adı Name of Disease	A150 liste numarası A150 list number	1955 Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Rate per 1000 as to all causes	1956 Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Rate per 1000 as to all causes
Arterioskleretik ve dejeneratif kalb hastalığı ile kalbin diğer hastalıkları — Arteriosclerotic and degenerative heart diseases and other heart diseases	81,82	185.5	220.0
Meçhul kalan hastalık ve ölüm sebepleri — Ill - defined and unknown causes of morbidity and mortality	137	67.4	47.1
Süt çocukluğu çağı başlangıcının iyice tarif edilemiyen hastalıkları ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmamak halleri — Ill - defined diseases peculiar to early infancy and immaturity unqualified	135	66.8	61.6
Bronkopnömoni — Bronchopneumonia	90	64.8	62.2
Solunum cihazı tüberkülozu — Tuberculosis of respiratory system	1	55.5	55,3
Gastro - anterit ve yeni doğmuş çocukların ishali hariç kolit — Gastro - enteritis and colitis except diarrhea of the newborn	104	51.8	47.9
Merkezi sinir sistemine dokunan leziyonlar — Vascular lesions affecting central nervous system	70	51.0	52.5
Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar — Infections of the newborn	132	43.6	47.5
Lober pnömoni — Lobar pneumonia	89	38.8	49,5

Cetvel 99 (devam)

Table 99 (continued)

Hastalığın Adı Name of Disease	A150 liste numarası A150 list number	1955 Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Rate per 1000 as to all causes	1956 Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Rate per 1000 as to all causes
Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık — Senility without mention of psychosis	136	35.3	39.9
Bütün ve diğer tasrih edilmeyen yerlerdeki habis urlar — Malignant neoplasm of all other and unspecified sites	57	22.8	22.3
Süt çocukluğu çağı başlangıcının diğer muayyen hastalıkları — All other defined diseases of early infancy	134	21.2	21.8
Sindirim aygıtının diğer hastalıkları — Other diseases of digestive system	107	18.2	14.7
Menenjlerin ve merkezi sinir sisteminin tüberkülozu — Tuberculosis of meninges and central nervous system	2	13.1	10.9
Midenin habis urları — Malignant neoplasms of stomach	46	11.7	10.7
Trakea habis urları ve bronşlarla akciğerlerin tali oldukları tasrih edilmiyen habis urları — Malignant neoplasm of trachea and of bronchus and lung not specified as secondary	50	11.5	10.5
Motorlü taşıt kazaları — Motor vehicles accidents	138	10.3	7.1
Karaciğer sirozu — Cirrhosis of liver	105	10.1	9.7

II.B.3.c. Beş büyük şehirde akciğer veremiden ölüm — Death from Lung Tuberculosis in Five Major Cities.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının nüfus hareketi istatistiklerinin tetkiki sonunda Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana şehirlerinde akciğer vereminden 1950 — 1956 yıllarında ölenlerin nisbetleri hesaplanmıştır. Her ne kadar beş büyük şehirde 1950 — 1956 yıllarında 100,000 nüfusta ölenlerin nisbeti gösterilmiş ise de ölümler ikâmet mahalline göre tasnif edilmemiş olduğu cihetle bu nisbetler adı geçen şehirlerin dışından tedavi maksadile gelip bu şehirlerde ölenleri de ihtiva ettiğinden rakamlar mutlak olarak kabul edilemez. Biz bunu şehirler arasında veremden vâki ölümleri, takribi de olsa, mukayese maksadile yapmış bulunuyoruz. Cetvel 100 ün tetkikinde beş büyük şehrin her birinde yüz bin nüfusta veremden ölüm nisbetinin 1950 ye nazaran 1956 da bâriz bir düşüş kaydettiği müşahede edilmektedir. 1950 de 1945 e ve 1956 da 1950 ye nazaran bu beş şehrin her birinde nisbetlerdeki yüzde azalış nisbetleri Cetvel 101 de gösterilmiştir.

Cetvel 100 — Beş büyük şehirde (Adana, Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir) akciğer vereminden 100,000 nüfusta ölüm nisbetleri, 1950 — 1956.

Table 100 — Deaths from Pulmonary Tuberculosis per 100,000 persons in five major cities (Adana, Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir), 1950 — 1956.

Şehrin adı Name of City	Yıllar — Years						
	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Adana	102,9	100.0	87.5	54.4	49.4	42,6	95,1
Ankara	92.4	122.7	111.8	59,2	70,1	52.9	49.7
Bursa	209.5	207.4	154.0	134.1	118.5	131,2	125.9
İzmir	153,1	141.8	123.3	82,3	80.5	62.0	67.2
İstanbul	175.1	195,4	154.9	116.0	117.5	128.1	122,9

Cetvel 101 — Beş Büyük Şehirde 1945 e nazaran 1950 de, 1950 ye nazaran 1956 da ölüm nisbetleri azalmaları.

Table 101 — Decrease of Death Rates in 1950 as compared with 1945, and in 1956 as compared with 1950 in five major cities.

Şehrin adı Name of city	1945 e nazaran 1950 deki azalış (%) Decrease in 1950 as compared with 1945 (%)	1950 ye nazaran 1955 deki azalış (%) Decrease in 1956 as compared with 1950 (%)
Adana	10.6 (artış-increase)	7.6
Ankara	27.8	46.2
Bursa	26.1	39.9
İstanbul	39.4	56.1
İzmir	4.5	29.8

Her iki halde de nisbetlerde azalış müşahede edilmekte ise de bu azalış en çok İstanbul nisbetlerinde vukua gelmiş bulunmaktadır. Adana'da 1950 de 1945 e nazaran nisbetlerde 10.6 bir artış görülmüş iken 1956 da 1950 ye nazaran yüzde 7.6 azalış göstermiştir. Adana'nın 1956 nisbeti 1950 deki ile mukayese edilirse düşüşün çok az olduğu görülür. Mamafih nisbetlerin düşüş miktarları genel olarak çok memnuniyet vericidir.

II. B. 3. d. Beş Büyük Şehirde Kalb Hastalıklarından Ölüm — Deaths from Heart Diseases in five Major Cities.

Akciğer vereminde olduğu gibi beş büyük şehirde kalb hastalıklarından ölümü, istatistiki yönden bir kıymeti haiz oluşu dolayısiyle değil bir fikir vermek maksadiyle ele almış bulunuyoruz.

Cetvel 102 nin tetkikinde kalb hastalıklarından 100,000 nüfusta ölüm nisbeti İzmir'de 1950 de 235.1 iken 1956 da 161.3 e, Ankara'da 1950 de 246.8 iken 1956 da 172.2 ye, Bursa'da 1950 de 321.5 iken 1956 da 298.5 e düşmüş, İstanbul ve İzmir'de ise yükselmiştir. Nitekim kalb hastalıklarından 100,000 nüfusta ölüm nisbeti İstanbul'da 1950 de 337.3 iken 1956 da 365.3 e, İzmir'de de 1950 de nisbet 323.6 iken 1956 da 409.2 ye yükselmiş bulunmaktadır. Zamanımızda bulaşıcı ve sair hastalıklardan ölüm, tedavi usulleri sayesinde haddi asgariye inmiş bulunduğu cihetle ölüm nisbetleri düşmüş, buna mukabil kalb hastalıklarından vukua gelen ölüm nisbetlerinin yükselişini tabiî telâkki etmek icap eder.

Cetvel 102 — Beş Büyük Şehirde Kalb Hastalıklarından 100,000 nüfusta ölüm nisbetleri, 1950 — 1956.

Table 102 — Deaths from Heart Diseases per 100,000 population in five Major Cities, 1950 — 1956.

Şehir adı Name of City	Yıllar — Years						
	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Adana	235.1	200.8	139.0	189,2	96,3	69.4	161.3
Ankara	246.8	329.4	238.7	89.8	67.9	83.2	172.2
Bursa	321.5	306.1	285.8	255.7	300.0	280.3	298.5
İstanbul	337.3	338.9	370.3	360.9	360.3	314.9	365.3
İzmir	323.6	417.3	394.2	394.5	350.0	310.6	409.2

23 büyük şehirde veremden ölüm — Deaths from tuberculosis in 23 major cities.

Cetvel 103 ün tetkikinde 23 büyük şehirde ölüm nisbetinin 1950 de 100,000 nüfusta 214.1 den 1956 da 108.1 e düşmüş bulunmaktadır. Bu vaziyete göre ölüm nisbeti yarı yarıya inmiş olmaktadır ki bu da çok memnuniyet vericidir.

Cetvel 103 — 23 Büyük Şehirde (*) veremden ölenlerin adedi ile 100,000 nüfusta nisbetleri, 1950 — 1956.

Table 103 — Number of Deaths and Death per 100,000 population in 23 major cities (*), 1950 — 1956.

Yıl Year	Yıl ortası Mid - year population	Akciğer veremi Lung tuberculosis	Diğer azâ veremi Other forms of tuberculosis	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death rate per 100.000 population
1950	2 369 612	3 388	1 685	5 073	214.1
1951	2 487 362	3 674	1 621	5 295	212.9
1952	2 635 835	3 453	1 520	4 973	188.7
1953	2 784 308	2 591	1 137	3 728	134.0
1954	2 932 781	2 739	1 061	3 800	129.6
1955	3 081 254	2 302	885	3 187	103.4
1956	3 229 727	2 655	838	3 493	108.1

Vilâyet merkezlerinde tüberkülozdan ölüm — Deaths from tuberculosis in Province Centers.

Cetvel 104 ün tetkikinde vilâyet merkezlerinde veremden ölümün 100,000 nüfusa nisbetinin 1950 de 197.0 dan 1956 da 107.9 a düştüğü görülür.

(*) 23 Büyük şehir — 23 major cities : Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Kayseri, Kocaeli, Konya, Kütahya, Manisa, Samsun, Sivas, Trabzon.

Cetvel 104 — Vilâyet merkezlerinde veremden ölenlerin adedi ile 100,000 nüfusta nisbetleri, 1950 — 1956.

Table 104 — Number of deaths and death per 100,000 population in province centers, 1950 — 1956.

Yıl Year	Yıl ortası nüfusu Mid - year population	Ölüm adedi Number of deaths	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
1950	3 143 587	6 194	197.0
1951	3 310 822	6 513	196.7
1952	3 524 106	6 211	176.2
1953	3 737 390	4 770	127.6
1954	3 950 674	4 927	124.7
1955	4 163 958	4 210	101.1
1956	4 377 242	4 726	107.9

Vilâyet ve kaza merkezlerinde tüberkülozdan ölüm — Deaths from tuberculosis in province and district centers.

Cetvel 105 in tetkikinde vilâyet ve kaza merkezlerinde ölümün 100,000 nüfusa nisbetinin 1950 de 152.0 den 1958 de 81.6 ya düştüğü görülür. Düşüş nisbeti yüzde 46.3 tür.

1957de Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğünce elde edilmiş 10 aylık ölüm miktarına göre 100,000 nüfusta ölüm nisbeti (79.3) (*) tür. Ölüm adedi yıllığa iblağ edildiği takdirde ölüm nisbetinin 95.1 olduğu görülür.

Cetvel 105 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde veremden ölenlerin adedi ile 100,000 nüfusta nisbetleri, 1950 — 1958.

Table 105 — Number of deaths and death per 100,000 population from tuberculosis in province and district centers, 1950—1956.

Yıl Year	Yıl ortası nüfusu Mid - year population	Ölüm adedi Number of deaths	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Deaths per 100,000 population
1950	5 228 982	7 946	152,0
1951	5 480 511	8 393	153,1
1952	5 799 737	7 841	135.2
1953	6 118 963	5 972	97.6
1954	6 438 189	6 057	94.1
1955	6 757 415	5 384	79,7
1956	7 076 691	5 922	83.7
1957	7 395 867	5 862	79.3 (*)
1958	7 715 093	6 297	81.6

II.C. Türkiye'de yeni kayıt sistemine göre ölüm istatistikleri,1957-59.
Death statistics according to the new recording system in Turkey, 1957 — 1959.

Daha önce belirttiğimiz gibi bütün yurda şâmil istatistikî kıymeti haiz bir ölüm kayıt sistemi mevcut değildir. Böyle bir sistemin de tesisine bugün için gerek maddî ve gerekse personel bakımından imkân görülemediği cihetle 1 Mart 1957 tarihinden itibaren yalnız vilâyet ve kaza merkezlerine münhasır olmak üzere ölümlerin kaydına mahsus bir sistem ihdas edilmiş bulunmaktadır.

1957 yılı Mart ayından itibaren vilâyet ve kaza merkezlerinden gelip Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğünde toplanan ölüm-istatistik fişlerinin tasnifinden elde edilen neticeleri tetkik edelim :

Cetvel 106 da vilâyet ve kaza merkezlerinde 1958 yılında, ölüm yeri ve daimî ikametgâha göre ölümler gösterilmiştir. Cetvel 107 de 1958 yılında vilâyet ve kaza merkezlerinde vukua gelen ölümlerin toplamı 99,765 olarak gösterildiği halde Cetvel 106 da toplamın 104,665 gösterilmiş ol-

[*] On aylıktır — Ten months

masının sebebi bu rakama ölü doğumların dahil edilmesinden ileri gelmektedir.

Cetvel 107 de 1957-1959 yıllarında vilâyet ve kaza merkezlerinde aylar itibariyle ölüm sayısı ve 100,000 nüfusta nisbetleri gösterilmiştir. 1957 yılının on ayında yıl ortası nüfusuna göre ölümlerin en çok Ağustos ayında (10,466), daha sonra sırasiyle Ekim'de (10,216), Eylûl'de (10,109) ve Aralık'da (10,046) vukua geldiği görülür. 1958 yılında ise ölümler en çok Ocak ayında (10,056), daha sonra sırasiyle Mart'ta (9,675), Şubat'ta (9,345) ve Aralık'da (9,188) görülmüştür. 1959 yılında ise ölümler en çok Mart ayında (11,579) daha sonra sırasiyle Şubat (10,054), Temmuz (8,908) ve Aralık'da (8,797) görülmüştür. En az ölüm 1957 de Mayıs'da (8,016), 1958 de Eylûl ayında (7,551) ve 1959 da Haziran ayında (7,066) görülmüştür.

Cetvel 107 nin tetkikinde 1957 de en yüksek ölüm nisbetinin 100,000 nüfusta 141.5 olmak üzere Ağustosta ve en düşük ölüm nisbetinin de 100,000 de 108.4 olmak üzere Mayıs ayında vukua geldiği görülür. 1958 de en yüksek ölüm nisbeti Ocak'ta 130.3 ve en düşük nisbet ise 97.9 olmak üzere Eylûl'de, 1959 da en yüksek ölüm nisbeti Mart'ta 144.1 ve en düşük nisbet ise Haziran'da vukua gelmiş olup 87.9 dur. Nisbetler yükseklik ve düşüklük itibarile ölüm miktarlarına tevafuk etmektedirler.

Vilâyet ve kaza merkezlerinde 1959 yılında aylar itibarile ölüm sebepleri Cetvel 108 de gösterilmiştir.

Vilâyet ve kaza merkezlerinde 1959 yılında yaş grupları itibarile ölüm sebepleri Cetvel 109 da gösterilmiştir.

1957, 1958 ve 1959 yıllarında B50 listesine göre vilâyet ve kaza merkezlerinde ölümler ve her ölüm sebebinin 100,000 nüfusta nisbetleri Cetvel 110 da, A150 listesine göre ayni yıllara ait ölümler ve her ölüm sebebinin 100,000 nüfusta nisbetleri Cetvel 111 de gösterilmiştir.

1957, 1958 ve 1959 yıllarında B50 listesine göre vilâyet ve kaza merkezlerinde ölümler ve bütün sebeplere göre 1000 de nisbetleri Cetvel 112 de, A150 listesine göre ayni yıllara ait ölümler ve her ölüm sebebinin bütün sebeplerden vukua gelen ölüm toplamına göre 1000 de nisbetleri Cetvel 113 de gösterilmiştir.

gâha göre ölümler, 1958

Table 106 — Deaths according to place and permanent residence in province and district centers, 1958

Vilâyetler	Ölenlerin öldükleri yerler itibarile dağılışı — Distribution according to place of occurrence			Ölenlerin daimî ikâmetgâhları itibarile dağılışı								
				Toplam — Total			Şehir — City			Köy — Village		
	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female
Toplam — Total	104 665	56 624	48 041	104 665	56 624	48 041	93 447	49 886	43 561	11 218	6 738	4 480
Adana	2 843	1 565	1 278	2 860	1 572	1 288	2 733	1 476	1 257	127	96	31
Adıyaman	469	350	219	499	237	232	467	247	220	32	20	12
A. Karahisar	1 455	759	696	1 496	782	714	1 302	655	647	194	127	67
Ağrı	297	157	140	312	166	146	308	162	146	4	4	—
Amasya	901	478	423	911	487	424	775	398	377	136	89	47
Ankara	7 729	4 315	3 414	7 678	4 276	3 402	6 880	3 769	3 111	798	507	291
Antalya	953	484	469	957	488	469	845	432	413	112	56	56
Artvin	160	86	74	174	96	78	144	80	64	30	16	14
Aydın	1 708	931	777	1 727	945	782	1 500	806	694	227	139	88
Balıkesir	2 894	1 579	1 315	2 937	1 613	1 324	2 494	1 347	1 147	443	266	177
Bilecik	420	209	211	443	221	222	390	195	195	53	26	27
Bingöl	66	37	29	70	39	31	64	35	29	6	4	2
Bitlis	266	155	111	270	158	112	232	134	98	38	24	14
Bolu	553	283	270	570	294	276	499	249	250	71	45	26
Burdur	595	298	297	580	287	293	446	317	229	134	70	64
Bursa	4 210	2 247	1 963	4 232	2 258	1 974	3 868	2 028	1 841	363	230	133
Çanakkale	960	546	414	968	554	414	871	488	383	97	66	31
Çankırı	581	308	273	588	311	277	407	206	201	181	105	76
Çorum	1 457	770	687	1 450	768	687	994	524	470	456	244	212
Denizli	1 232	652	580	1 229	656	573	945	492	453	284	164	120
Diyarbakır	1 355	809	546	1 289	754	535	1 135	633	502	154	121	33
Edirne	1 329	686	643	1 325	680	645	1 194	605	589	131	75	56
Elâzığ	824	468	356	821	463	358	764	427	337	57	36	21
Erzincan	557	310	347	546	300	346	459	229	200	117	71	46
Erzurum	1 924	1 002	922	1 819	927	892	1 554	764	790	265	163	102
Eskişehir	2 598	1 309	1 268	2 572	1 317	1 255	2 430	1 229	1 180	163	88	75
Gaziantep	2 525	1 912	1 613	3 511	1 908	1 603	3 369	1 811	1 558	142	97	45
Giresun	562	305	257	274	313	261	346	183	163	228	130	98
Gümüşhane	155	81	74	205	109	96	137	67	70	68	42	26
Hakkâri	57	36	21	58	37	21	56	35	21	2	2	—
Hatay	1 352	737	615	1 359	740	619	1 204	647	557	155	93	62
İçel	1 765	926	839	1 589	837	752	1 402	729	673	187	108	79
Isparta	981	511	470	1 010	524	486	828	421	407	182	103	79
İstanbul	19 002	10 323	8 679	18 768	10 184	8 584	18 325	9 930	8 395	443	254	189
İzmir	6 701	3 620	3 081	6 658	3 574	3 084	6 275	3 335	2 940	383	239	144
Kars	782	424	358	768	422	346	703	379	324	65	43	22
Kastamonu	953	475	478	977	488	489	655	316	339	322	172	150
Kayseri	1 878	970	908	1 786	906	870	1 477	741	736	309	175	134
Kırklareli	912	484	428	922	493	429	843	441	402	79	52	27
Kırşehir	344	163	181	355	173	182	319	150	169	36	23	13
Kocaeli	1 348	807	541	1 339	797	542	1 258	744	514	81	53	28
Konya	3 400	1 804	1 596	3 414	1 809	1 605	3 010	1 575	1 435	404	234	170
Kütahya	879	449	430	874	443	431	696	353	343	178	90	88
Malatya	679	374	305	689	380	309	585	323	262	104	57	47
Manisa	3 141	1 730	1 411	3 206	1 767	1 439	2 985	1 639	1 346	221	128	93
Maraş	885	484	401	915	502	413	888	488	400	27	14	13
Mardin	585	333	252	620	361	259	529	300	229	91	61	30
Muğla	650	315	335	666	326	340	533	254	279	133	72	61
Muş	206	117	89	211	121	90	163	91	72	48	30	18
Nevşehir	585	294	291	644	327	317	539	275	264	105	52	53
Niğde	970	525	445	983	534	449	788	398	340	245	136	109
Ordu	396	227	169	408	237	171	303	174	129	105	63	42
Rize	209	127	82	216	131	85	139	81	58	77	50	27
Sakarya	1 199	666	533	1 231	688	543	1 202	675	527	29	13	16
Samsun	1 798	985	813	1 796	990	806	1 590	856	734	206	134	72
Siirt	398	240	158	417	248	169	382	222	160	35	26	9
Sinop	344	183	161	372	204	168	228	122	106	144	82	62
Sivas	1 215	649	566	1 206	648	558	900	478	422	306	170	136
Tekirdağ	1 200	645	555	1 200	644	556	1 129	602	527	71	42	29
Tokat	1 311	681	630	1 330	690	640	1 257	646	611	73	44	29
Trabzon	1 007	598	409	1 012	600	412	470	260	210	542	340	202
Tunceli	172	85	87	182	92	90	160	77	83	22	15	7
Urfa	1 466	821	645	1 457	816	641	1 384	771	613	73	45	28
Uşak	682	359	323	743	405	338	710	384	326	33	21	12
Van	368	189	179	377	197	180	356	183	173	21	14	7
Yozgat	750	393	357	817	432	385	641	332	309	176	100	76
Zonguldak	1 517	963	654	1 477	838	639	1 083	571	512	395	267	127

Cetvel 107 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde aylar itibarile ölüm sayısı ve 100,000 nüfusta nisbeti, 1957 — 1959.

107 — Number of deaths and death per 100,000 population by months in province and district centers, 1957 — 1959

Aylar Months	Yılı Year	Ölüm adedi Number of deaths	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Deaths per 100,000 population
Ocak January	1957	.....	.....
	1958	10 056	130,3
	1959	9 396	116.9
Şubat February	1957	.....	.....
	1958	9 345	121.1
	1959	10 054	125.1
Mart March	1957	9 639	130,3
	1958	9 675	125.4
	1959	11 579	144.1
Nisan April	1957	8 369	113.1
	1958	8 647	112.1
	1959	8 453	105.2
Mayıs May	1957	8 016	108.4
	1958	8 159	105.8
	1959	7 676	95.5
Haziran June	1957	8 371	113,2
	1958	7 803	101.1
	1959	7 066	87.9
Temmuz July	1957	8 920	120.6
	1958	8 655	112,2
	1959	8 908	110,9
Ağustos August	1957	10 466	141.5
	1958	8 503	110.2
	1959	8 534	106.2
Eylül September	1957	10 109	136,7
	1958	7 551	97.9
	1959	7 345	91.4
Ekim October	1957	10 216	138.1
	1958	8 301	107,6
	1959	7 704	95,9
Kasım November	1957	9 353	126.5
	1958	8 782	113.8
	1959	7 785	96.9
Aralık December	1957	10 046	135,8
	1958	9 188	119.1
	1959	8 797	109.5
Toplam Total	1957	88 919	1 202.3
	1958	99 765	1 293,1
	1959	103 297	1 285,7

Not : Ölü doğum toplamlara dahil edilmemiştir.

Stillbirths are not included into the totals.

Cetvel 108 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde aylar itibarile ölüm sebepleri, 1959.

Table 108 — Causes of death according to months in province and district centers, 1959.

Kod No. su Code No.	Hastalığın adı Name of Disease	Aylar			
		Toplam Total	1	2	3
	Toplam — Total	108 297	9 396	10 054	11 579
B 1	**Solunum aygıtının tüberkülozu** — Tuberculosis of respiratory system	5 044	462	410	598
B 2	**Frengi ve sekelleri** — Syphilis and its sequelae	1 126	88	87	108
B 3	**Diğer âzâ tüberkülozu** — Tuberculosis, other forms	21	1	1	2
B 4	**Tifo** — Typhoid fever	442	33	32	22
B 5	**Kolera** — Cholera	—	—	—	—
B 6	**Her çeşit dizanteri** — Dysentery, all forms	48	2	—	1
B 7	**Kızıl ve streptokoklu anjin** — Scarlet fever and streptococcal sore throat	15	1	—	2
B 8	**Difteri** — Diphteria	623	91	81	71
B 9	**Boğmaca öksürüğü** — Whooping-cough	143	7	17	18
B 10	**Menengokok enfeksiyonları** — Meningococcal infections	66	12	5	11
B 11	**Veba** — Plague	—	—	—	—
B 12	**Akut poliyomyelit** — Acute poliomyelitis	30	1	3	—
B 13	**Çiçek** — Smallpox	2	—	—	—
B 14	**Kızamık** — Measles	461	59	67	86
B 15	**Lekeli humma ve diğer Rickettsia hastalıkları** — Typhus and other rickettsial diseases	2	—	—	2
B 16	**Sıtma** — Malaria	7	—	1	—
B 17	**Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları** — All other diseases classified as infective and parasitic	1 141	76	79	86
B 18	**Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları dahil habis urlar** — Malignant neoplasms, including neoplasms of lymphatic and haematopoietic tissues	5 035	400	409	425
B 19	**Selim urlar ve tabiatı tasrih edilmiyen urlar** — Benign neoplasms and neoplasms of unspecified nature	54	2	2	8

— Months

4	5	6	7	8	9	10	11	12
8 453	7 676	7 066	8 908	8 534	7 345	7 704	7 785	8 797
497	445	340	376	348	335	405	390	438
119	110	100	103	117	80	74	65	75
—	5	1	3	—	1	1	3	3
19	24	28	46	57	55	52	33	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	1	6	2	6	11	9	4	5
3	2	1	—	2	—	1	1	2
41	30	20	28	34	49	65	62	51
15	12	6	12	20	11	11	3	11
7	8	2	3	3	3	5	2	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	5	7	6	2	3	3	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	53	46	28	21	3	4	7	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	1	1	—	—	2	—	—	1
98	108	85	131	111	103	91	85	88
393	442	415	436	399	430	427	397	462
4	4	2	3	3	6	4	9	7

Cetvel 108 (devam)

Table 108 (continued)

Kod No. sı Code No.	Hastalığın adı Name of Disease	Aylar			
		Topiam Total	1	2	3
B 20	**Şekerli diyabet** — Diabetes mellitus	354	26	39	41
B 21	**Kansızlıklar** — Anaemias	1 306	105	95	105
B 22	**Merkezi sinir sistemine dokunan damar lezi-yonları** — Vascular lesions affecting central nervous system	3 972	380	354	387
B 23	**Menengokoksuz menenjitler** — Nonmeningo-coccal meningitis	498	53	48	44
B 24	**Akut eklem romatizması** — Rheumatic fever	5	1	—	—
B 25	**Kronik romatizmal kalb hastalığı** — Chronic rheumatic heart disease	113	17	7	7
B 26	**Arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arteriosclerotic and degenerative heart disease	302	29	23	47
B 27	**Kalbin diğer hastalıkları** — Other diseases of heart	17 698	1 841	1 921	2 115
B 28	**Kalb hastalığı ile beraber bulunan ipertansiyon** — Hypertension with heart disease	7	1	—	1
B 29	**Kalbten bahsedilmeksizin ipertansiyon** — Hypertension without mention of heart	819	82	86	83
B 30	**Grip** — Influenza	218	20	28	56
B 31	**Pnömoni** — Pneumonia	16 889	1 842	2 400	2 945
B 32	**Bronşit** — Bronchitis	568	56	87	97
B 33	**Mide ve duodenum üiseri** — Ulcer of stomach and duodenum	424	39	30	47
B 34	**Apandisit** — Appendicitis	01	3	6	9
B 35	**Bağırsak tıkanması ve fıtık** — Intestinal obstruction and hernia	902	53	49	73
B 36	**Gastrit, duodenit ve yeni doğmuş çocuk ishali hariç anterit ve kolit** — Gastritis, duodenitis, enteritis, and colitis, except diarrhoea of the newborn	11 176	448	360	407
B 37	**Karaciğer sirozu** — Cirrhosis of liver	718	56	61	61

— Months								
4	5	6	7	8	9	10	11	12
27	39	19	27	22	23	21	28	42
84	80	96	131	170	115	122	105	98
334	316	308	319	275	288	338	311	362
52	35	35	46	33	30	42	37	38
—	—	—	—	2	1	—	1	—
8	9	7	6	8	11	7	9	17
39	29	22	23	10	14	15	25	26
1 515	1 338	1 157	1 173	1 062	1 059	1 437	1 364	1 716
—	3	—	—	—	1	1	—	—
72	64	47	59	50	40	85	73	78
29	17	6	8	4	7	8	15	20
1 675	1 219	906	905	657	707	905	1 164	1 664
66	44	21	28	18	37	29	33	52
29	26	27	33	24	32	52	36	49
6	6	6	13	13	10	6	7	6
65	66	70	101	120	83	65	82	75
313	488	888	2 083	2 510	1 516	951	693	519
53	56	45	64	66	61	65	63	67

Cetvel 108 (devam)

Table 108 (continued)

Kod No. su Code Number	Hastalığın adı Name of Disease	Aylar			
		Toplam Total	1	2	3
B 38	**Nefrit ve nefroz** — Nephritis and nephrosis ...	1 001	122	93	98
B 39	**Prostat hiperplazisi** — Hyperplasia of prostate	215	24	15	19
B 40	**Gebelik, doğurma ve lohusalık hallerinin komplikasyonları** — Deliveries and complications of pregnancy, childbirth, and the puerperium	614	54	46	69
B 41	**Doğuştan olma şekil bozuklukları** — Congenital malformations	138	7	9	6
B 42	**Doğum tromatizmaları, doğumdan sonraki asfeksi ve atelektazi** — Birth injuries, postnatal asphyxia and atelectasis	440	37	54	62
B 43	**Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar** — Infections of the newborn	5 053	499	662	680
B 44	**Süt çocukluğu çağı başlangıcına ait diğer hastalıklar ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmama halleri** — Other diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified	6 392	731	694	782
B 45	**Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık (sénilité) iyice tarif edilmiyen ve meçhul kalan sebepler** — Senility without mention of psychosis, ill - defined and unknown causes	8 449	707	848	1 000
BE 46	**Bütün diğer hastalıklar** — All other diseases	6 468	615	579	723
BE 47	**Motorlu taşıt kazaları** — Motor vehicles accidents	657	31	38	34
BE 48	**Bütün diğer kazalar** — All other accidents ...	2 929	253	199	196
BE 49	**Kendini öldürme ve kendini tromatize etme** — Suicide and self - inflicted injury	135	8	6	12
BE 50	**Adam öldürme ve harp harekâtından ileri gelen tromatizma** — Homicide and operaions of war	493	21	23	33

— Months

4	5	6	7	8	9	10	11	12
74	86	81	60	58	49	81	99	100
21	21	23	13	10	23	19	13	14
48	46	33	64	71	39	43	53	48
5	9	12	22	11	12	19	13	13
28	23	27	43	38	24	24	37	43
445	391	306	405	304	328	336	337	360
575	478	421	446	424	374	406	464	597
774	665	621	645	591	538	608	758	694
549	511	485	552	450	454	481	518	551
49	51	48	72	71	60	77	75	51
208	257	236	307	264	258	256	264	231
9	15	5	19	9	16	13	12	11
43	50	50	63	62	44	40	32	39

Cetvel 109 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde yaş grupları itibarile ölüm sebepleri, 1959

Table 109 — Causes of deaths according to age groups in province and district centers, 1959.

Kod. No. su Code Number	Hastalığın adı Name of Disease	Yaş Grupları — Age Groups		
		Toplam Total	Bir yaşından aşağı Under 1 year	1—4
	Toplam — Total	**103 297**	**32 697**	**11 223**
B 1	**Solunum aygıtının tüberkülozu** — Tuberculosis of respiratory system	**5 044**	**153**	**283**
B 2	**Diğer âzâ tüberkülozu** — Tuberculosis, other forms	**1 126**	**75**	**262**
B 3	**Frengi ve sekelleri** — Syphilis and its sequelae	**21**	**1**	**—**
B 4	**Tifo** — Typhoid fever	**442**	**5**	**38**
B 5	**Kolera** — Cholera	**—**	**—**	**—**
B 6	**Her çeşit dizanteri** — Dysentery, all forms	**48**	**12**	**11**
B 7	**Kızıl ve streptokoklu anjin** — Scarlet fever and streptococcal sore throat.	**15**	**5**	**4**
B 8	**Difteri** — Diphteria	**623**	**58**	**353**
B 9	**Boğmaca öksürüğü** — Whooping-cough	**143**	**69**	**60**
B 10	**Menengokok enfeksiyonları** — Meningococcal infections	**66**	**8**	**9**
B 11	**Veba** — Plague	**—**	**—**	**—**
B 12	**Akut poliyomiyelit** — Acute poliomyelitis	**30**	**8**	**15**
B 13	**Çiçek** — Smallpox	**—**	**—**	**—**
B 14	**Kızamık** — Measles	**461**	**163**	**256**
B 15	**Lekeli humma ve diğer Rickettsia hastalıkları** — Typhus and other rickettsial diseases	**2**	**—**	**—**
B 16	**Sıtma** — Malaria	**7**	**1**	**1**
B 17	**Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları** — All other diseases classified as infective and parasitic	**1 141**	**131**	**137**
B 18	**Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları dahil habis urlar** — Malignant neoplasma, including neoplasms of lymphatic and haematopoietic tissues	**5 035**	**20**	**55**
B 19	**Selim urlar ve tabiatı tasrih edilmiyen urlar** — Benign neoplasms and neoplasms of unspecified nature	**54**	**4**	**4**

Age Groups								
5 — 14	15 — 24	25 — 34	35 — 44	45 — 54	55 — 64	65 — 74	75 +	Mechul Un-known
3 470	4 115	5 463	4 403	7 525	11 319	11 218	11 164	700
135	650	1 151	721	794	717	304	109	27
174	182	191	78	69	51	27	9	8
—	—	1	4	7	3	3	1	1
77	134	97	37	27	20	4	2	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	5	4	1	3	1	4	5	—
3	—	—	—	—	3	—	—	—
187	5	3	2	1	4	4	3	3
14	—	—	—	—	—	—	—	—
13	12	5	6	4	6	—	1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	1	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	1	—	1	—		—
1	—	—	1	1	1	—	1	—
144	120	172	87	77	44	27	9	11
94	134	242	387	989	1 452	1 065	572	25
2	6	3	2	11	9	9	4	—

Cetvel 109 (devam)

Table 109 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yaş Grupları — Toplam Total	Bir yaşından aşağı Under 1 year	1 — 4
B 20	**Şekerli diyabet** — Diabetes mellitus	354	2	5
B 21	**Kansızlıklar** — Anaemias	1 806	404	241
B 22	**Merkezi sinir sistemine dokunan damar lezyonları** — Vascular lesions affecting central nervous system	3 972	35	36
B 23	**Menengokoksuz menenjitler** — Nonmeningococal meningitis	498	79	123
B 24	**Akut eklem romatizması** — Rheumatic fever	5	—	—
B 25	**Kronik romatizmal kalb hastalığı** — Chronic rheumatic heart disease	113	—	—
B 26	**Arteriyoskierotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arteriosclerotic and degenerative heart disease	302	—	—
B 27	**Kalbin diğer hastalıkları** — Other diseases of heart	17 698	245	170
B 28	**Kalb hastalığı ile beraber bulunan ipertansiyon** — Hypertension with heart disease	7	—	—
B 29	**Kalbten bahsedilmeksizin ipertansiyon** — Hypertension without mention of heart	819	—	—
B 30	**Grip** — Influenza	218	112	47
B 31	**Pnömoni** — Pneumonia	16 889	10 366	4 246
B 32	**Bronşit** — Bronchitis	568	242	76
B 33	**Mide ve duodenum ülseri** — Ulcer of stomach and duodenum	424	—	—
B 34	**Apandisit** — Appendicitis	91	1	4
B 35	**Bağırsak tıkanması ve fıtık** — Intestinal obstruction and hernia	902	53	21
B 36	**Gastrit, duodenit ve yeni doğmuş çocuk ishali hariç anterit ve kolit** — Gastritis, duodeintis, enteritis, and colitis, except diarrhoea of the newborn	11 176	7 092	3 153
B 37	**Karaciğer sirozu** — Cirrhosis of liver	718	—	7

Age Groups								
5 — 14	15 — 24	25 — 34	35 — 44	45 — 54	55 — 64	65 — 74	75 +	Mechu Un-known
2	14	17	12	52	98	106	39	7
56	67	68	49	64	124	112	112	9
51	89	126	172	489	943	1 130	870	35
122	54	48	28	12	14	5	2	6
1	—	—	—	2	—	—	1	1
16	21	18	10	6	17	12	13	—
2	3	5	14	33	78	79	86	2
248	386	580	812	2 142	4 260	4 389	4 110	156
—	—	1	1	—	3	—	2	—
—	—	9	75	112	204	233	180	6
17	3	2	4	5	12	8	7	1
547	148	164	125	239	319	310	336	69
13	5	5	10	36	83	47	46	5
2	17	49	50	92	113	61	35	5
13	17	20	12	7	15	1	1	—
40	69	93	98	173	177	108	55	15
200	69	80	73	113	122	123	115	36
28	26	52	101	145	199	110	43	7

Cetvel 109 (devam)

Table 109 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yaş Grupları — Toplam	Bir yaşından aşağı Under 1 year	1 — 4
B 38	**Nefrit ve nefroz** — Nephritis and nephrosis ...	1 001	31	101
B 39	**Prostat hiperplazisi** — Hyperplasia of prostate	215	—	—
B 40	**Gebelik, doğurma ve lohusalık hallerinin komplikasyonları** — Deliveries and complications of pregnancy, childbirth, and the puerperium	614	—	—
B 41	**Doğuştan olma şekil bozuklukları** — Congenital malformations	188	113	11
B 42	**Doğum travmatizmaları, doğumdan sonraki asfeksi ve atelektazi** — Birth injuries, postnatal asphyxia and atelectasis	440	439	—
B 43	**Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar** — Infections of the newborn	5 053	5 052	—
B 44	**Süt çocukluğu çağı başlangıcına ait diğer hastalıklar ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmama halleri** — Other diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified	6 392	6 291	101
B 45	**Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık (sénilité) iyice tarif edilmiyen ve meçhul kalan sebepler** — Senility without mention of psychosis, ill-defined and unknown causes	8 449	469	345
B 46	**Bütün diğer hastalıklar** — All other diseases	6 468	680	436
BE 47	**Motorlu taşıt kazaları** — Motor Vehicles accidents	657	8	37
BE 48	**Bütün diğer kazalar** — All other accidents ...	2 929	86	567
BE 49	**Kendini öldürme ve kendini tromatize etme** — Suicide and self-inflicted injury	135	—	—
BE 50	**Adam öldürme ve harp harekâtından ileri gelen tromatizma** — Homicide and operations of war	493	2	8

Age Groups								
5 — 14	15 — 24	25 — 34	35 — 44		55 — 64	65 — 74	75 +	Meçhul Unknown
73	107	124	92	152	152	97	64	8
—	—	—	—	16	42	76	80	1
—	183	272	130	14	4	—	—	11
9	3	—	1	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—
182	210	333	237	406	739	1 719	3 692	117
310	571	794	598	843	1 002	712	459	63
111	116	143	76	69	49	25	11	12
512	499	418	226	241	200	89	62	29
—	50	24	12	22	13	7	4	3
24	139	148	58	61	25	12	3	13

Cetvel 110 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde ölümler ve 100,000 nüfusta nisbetleri, 1957 — 1959.

Table 110 — Number of deaths and death per 100,000 population in province and district centers, 1957 — 1959.

Kod Numarası Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
	Toplam — Total	1957	48 065	40 854	88 919	1 202,3
		1958	53 817	45 948	99 765	1 293.1
		1959	55 951	47 346	103 297	1 285,7
B 1	Solunum aygıtı tüberkülozu — Tuberculosis of respiratory system	1957	2 954	1 678	4 632	62.6
		1958	3 067	1 904	4 961	64,3
		1959	3 222	1 822	5 044	62.8
B 2	Diğer âzâ tüberkülozu — Tuberculosis, other forms	1957	717	513	1 230	16.6
		1958	739	597	1 336	17.3
		1959	624	502	1 126	14.0
B 3	Frengi ve sekelleri — Syphilis and its sequelae	1957	17	13	30	0,4
		1958	11	6	17	0,2
		1959	12	9	21	0,3
B 4	Tifo — Typhoid fever	1957	291	273	564	7.6
		1958	331	324	655	8.5
		1959	223	219	442	5,5
B 5	Kolera — Cholera	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
B 6	Her çeşit dizanteri — Dysentery, all forms	1957	43	70	113	1.5
		1958	48	28	76	1.0
		1959	31	17	48	0.6
B 7	Kızıl ve streptokokkus anjin — Scarlet fever and streptococcal sore throat	1957	36	18	54	0.7
		1958	19	19	38	0,5
		1959	10	5	15	0,2
B 8	Difteri — Dyphteria	1957	402	318	720	9.7
		1958	435	389	824	10.7
		1959	340	283	623	7.7
B 9	Boğmaca öksürüğü — Whooping cough	1957	115	118	233	3,1
		1958	100	114	214	2.8
		1959	74	69	143	1.8

Cetvel 110 (devam)

Table 110 (continued)

Kod Numarası Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
B 10	**Menengokok enfeksiyonları — Meningococcal infections**	1957	27	23	50	0.7
		1958	61	50	111	1.4
		1959	40	26	66	0,8
B 11	**Veba — Plague**	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
B 12	**Akut poliyomiyelit — Acute poliomyelitis**	1957	7	10	17	0.2
		1958	13	19	32	0.4
		1959	15	15	30	0.4
B 13	**Çiçek — Smallpox**	1957	1	—	1	0,01
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
B 14	**Kızamık — Measles**	1957	465	476	941	12.7
		1958	301	255	556	7.2
		1959	220	241	461	5.7
B 15	**Lekeli humma ve diğer Rickettsia hastalıkları — Typhus and other rickettsial diseases**	1957	2	—	2	0,03
		1958	2	—	2	0,02
		1959	2	—	2	0,02
B 16	**Sıtma — Malaria**	1957	11	9	20	0.3
		1958	5	—	5	0.06
		1959	2	5	7	0,09
B 17	**Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları — All other diseases classified as infective and parasitic**	1957	956	609	1 265	17.1
		1958	676	598	1 274	16,5
		1959	595	546	1 141	14,2
B 18	**Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları dahil habis urlar — Malignant neoplasms, including neoplasms of lymphatic and haematopoietic tissues**	1957	2 288	1 598	3 886	52,5
		1958	2 830	1 992	4 822	62.5
		1959	2 924	2 111	5 035	62.7

Cetvel 110 (devam)

Table 110 (continued)

Kod Numarası Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100.000 population
B 19	**Selim urlar ve tabiatı tasrih edilmiyen urlar** — Benign neoplasms and neoplasms of unspecified nature	1957	26	27	53	0.7
		1958	42	47	89	1.1
		1959	31	23	54	0.7
B 20	**Şekerli diyabet** — Diabetes mellitus	1957	148	156	304	4.1
		1958	137	186	323	4.2
		1959	152	202	354	4.4
B 21	**Kansızlıklar** — Anaemias	1957	523	510	1 083	14,0
		1958	558	522	1 080	14,0
		1959	673	633	1 306	16,2
B 22	**Merkezi sinir sistemine dokunan damar lezyonları** — Vascular lesions affecting central nervous system	1957	1 289	1 366	2 655	26.2
		1958	1 707	1 803	3 510	45.5
		1959	1 906	2 066	3 972	49.4
B 23	**Menengokoksuz menenjitler** — Nonmeningococcal meningitis	1957	179	144	323	4.4
		1958	254	201	455	5.9
		1959	285	208	493	6.1
B 24	**Akut eklem romatizması** — Rheumatic fever	1957	11	18	29	0.4
		1958	3	3	6	0,06
		1959	3	2	5	0.06
B 25	**Kronik romatizmal kalb hastalığı** — Chronic Rheumatic heart disease	1957	89	89	178	2.4
		1959	88	96	184	2.4
		1958	45	68	113	1.4
B 26	**Arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arterio - s clerotic and degenerative heart disease	1957	142	104	246	3.3
		1958	133	95	228	2.9
		1959	178	124	302	3.7
B 27	**Kalbin diğer hastalıkları** — Other diseases of heart	1957	7 711	6 577	14 288	193,2
		1958	8 776	7 914	16 690	216,3
		1959	9 387	8 311	17 698	220.3
B 28	**Kalb hastalığı ile beraber bulunan ipertansiyon** — Hypertension with heart disease	1957	8	6	14	0.2
		1958	9	10	19	0,2
		1959	4	3	7	0.09

Cetvel 110 (devam)

Table 110 (continued)

Kod Numarası Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta Ölüm nisbeti Death per 100,000 population
B 29	**Kalbten bahsedilmeksizin ipertansiyon** — Hypretension without mention of heart	1957	361	446	807	10.9
		1958	391	490	881	11.4
		1959	358	461	819	10.2
B 30	**Grip** — Influenza	1957	171	153	324	4.4
		1958	107	107	214	2.8
		1959	111	107	218	2.7
B 31	**Pnömoni** — Pneumonia	1957	6 839	6 422	13 261	179.3
		1958	7 874	7 177	15 051	195.1
		1959	9 035	7 854	16 889	210.2
B 32	**Bronşit** — Bronchitis	1957	262	202	464	6.3
		1958	321	240	561	7.3
		1959	349	219	568	7.1
B 33	**Mide ve duodenum ülseri** — Ulcer of stomach and duodenum	1957	275	132	407	5.5
		1958	291	123	414	5.4
		1959	315	109	424	7.1
B 34	**Apandisit** — Appendicitis	1957	262	202	464	6.3
		1958	49	41	90	1.2
		1959	67	24	91	1.1
B 35	**Bağırsak tıkanması ve fıtık** — Intestinal obstruction and hernia	1957	635	253	888	12.0
		1958	731	286	1 017	13.2
		1959	633	269	902	11.2
B 36	**Gastrit, duodenit ve yeni doğmuş çocuk ishali hariç anterit ve kolit** — Gastritis, duodenitis, enteritis, and colitis, except diarrhoea of the new - born	1957	6 752	6 457	13 209	178.6
		1958	5 557	5 169	10 726	139.0
		1959	5 761	5 415	11 176	139.1
B 37	**Karaciğer sirozu** — Cirrhosis of liver	1957	427	259	686	9.3
		1958	451	265	716	9.3
		1959	464	254	718	8.9

Cetvel 110 (devam)

Table 110 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100.000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
B 38	**Nefrit ve nefroz** — Nephritis and nephrosis	1957 1958 1959	460 537 532	403 469 469	863 1 006 1 001	11.7 13.0 12.4
B 39	**Pros tat hiperp lazisi** — Hyperplasia of prostate	1957 1958 1959	135 181 215	— — —	135 181 215	1,8 2,3 2.7
B 40	**Gebelik, doğurma ve lohusalık hallerinin komplikasyonları** — Deliveries and complications of pregnancy, child-birth, and the puerperium ...	1957 1958 1959	— — —	540 603 614	540 603 614	7.5 7,8 7.6
B 41	**Doğuştan olma şekil bozuklukları** — Congenital malformations	1957 1958 1959	73 52 69	40 57 69	113 109 138	1.5 1.4 1.7
B 42	**Doğum travmatizmaları, doğumdan sonraki asfeksi ve atelektazi** — Birth injuries, postnatal asphyxia and atelectasis	1957 1958 1959	288 262 256	183 163 184	471 425 440	6.4 5,5 5.5
B 43	**Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar** — Infections of the newborn	1957 1958 1959	873 2 611 2 883	763 2 111 2 170	1 636 4 622 5 053	22.1 59.9 62.9
B 44	**Süt çocukluğu çağı başlangıcına ait diğer hastalıklar ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmama halleri** — Other diseases peculiar to early infancy and immaturity unqualified	1957 1958 1959	3 414 3 755 3 475	2 852 3 108 2 917	6 266 6 863 6 392	84.7 88.9 79.5
B 45	**Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık (sénilité), iyice tarif edilmiyen ve meçhul kalan sebepler** — Senility without mention of psychosis, ill - defined and unknown causes	1957 1958 1959	2 915 3 391 3 706	3 758 4 527 4 743	6 673 7 918 8 449	90.2 102,6 105,2

Cetvel 110 (devam)

Table 110 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
B 46	**Bütün diğer hastalıklar** — All other diseases	1957	3 279	2 245	5 521	74.7
		1958	3 748	2 700	6 448	83.6
		1959	3 740	2 728	6 468	80.5
BE 47	**Motorlu taşıt kazaları** — Motor vehicles accidents	1957	599	133	732	9.9
		1958	549	112	661	8.6
		1959	536	121	657	8.2
BE 48	**Bütün diğer kazalar** — All other accidents	1957	1 602	771	2 373	32.1
		1958	2 143	902	3 045	39.5
		1959	1 956	973	2 929	36.4
BE 49	**Kendini öldürme ve kendini tromatize etme** — Suicide and self-inflicted injury	1957	81	23	104	1.4
		1958	90	40	130	1.7
		1959	86	49	135	1.7
BE 50	**Adam öldürme ve harp harekâtından ileri gelen tromatizma** — Homicide and operations of war	1957	370	71	441	6.0
		1958	391	86	477	6.2
		1959	406	87	493	6.1

Cetvel 111 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde ölümler ve 100,000 nüfusta nisbetleri, 1957 — 1959.

Table 111 — Number of deaths and death per 100,000 population in province and district centers, 1957 — 1959.

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
	Toplam — Total	**1957**	**48 065**	**40 854**	**88 919**	**1 202.3**
		1958	**53 817**	**45 948**	**99 765**	**1 293.1**
		1959	**55 951**	**47 346**	**103 297**	**1 285.7**
A 1	**Solunum aygıtı tüberkülozu** — Tuberculosis of respiratory system	1957	2 954	1 678	4 632	62.6
		1958	3 057	1 904	4 961	64.3
		1959	3 222	1 822	5 044	62.8
A 2	**Menenjlerin ve merkezi sinir sisteminin tüberkülozu** — Tuberculosis of meninges and central nervous system	1957	453	298	751	10.1
		1958	494	405	899	11.6
		1959	432	365	797	9.1
A 3	**Bağırsak, periton ve mezanter gangliyonları tüberkülozu** — Tuberculosis of intestines, peritoneum, and mesenteric glands	1957	130	128	158	3.4
		1958	117	112	229	3.0
		1959	116	78	194	2.4
A 4	**Kemik ve eklem tüberkülozu** — Tuberculosis of bones and joints ...	1957	51	39	90	1.2
		1958	57	43	100	1.3
		1959	48	40	88	1.1
A 5	**Diğer organların tüberkülozu** — Tuberculosis, all other forms	1957	83	48	131	1.7
		1958	71	37	108	1.4
		1959	28	19	47	0.6
A 6	**Doğuştan gelme frengi** — Congenital syphilis	1957	1	6	6	0.08
		1958	—	—	—	—
		1959	1	—	1	0.01
A 7	**Erken frengi** — Early syphilis ...	1957	2	—	2	0.03
		1958	2	—	2	0.02
		1959	1	—	1	0.01
A 8	**Tabes dorsalis** — Tabes dorsalis ...	1957	1	—	1	0.01
		1958	—	—	—	—
		1959	1	—	1	0.01

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. sı Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 9	**Paralizi jeneral** — General paralysis of insane	1957	9	7	16	0.2
		1958	9	6	15	0.2
		1959	6	9	15	0.2
A 10	**Frenginin diğer şekilleri** — All other syphilis	1957	4	1	5	0,07
		1958	—	—	—	—
		1959	3	—	3	0.04
A 11	**Gonokok enfeksiyonu** — Gonococcal infection	1957	—	—	—	—
		1958	—	1	1	0,01
		1959	1	—	1	0,01
A 12	**Tifo** — Typhoid rever	1957	291	273	564	7.6
		1958	331	324	655	8.5
		1959	219	219	442	5,5
A 13	**Paratifolar ve diğer salmonella enfeksiyonları** — Paratyhoid fever and other Salmonella infections ...	1957	7	3	10	0.1
		1958	12	11	23	0.3
		1959	13	9	22	0.3
A 14	**Kolera** — Cholera	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 15	**Brüselloz (dalgalı humma)** — Brucellosis (undulant fever)	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 16	**Bütün şekillerile dizanteri** — Dysentery, all forms	1957	44	70	114	1.5
		1958	48	28	76	1,0
		1959	31	17	48	0.6
A 17	**Kızıl** — Scarlet fever	1957	2	5	7	0,09
		1958	2	1	3	0.04
		1959	—	2	2	0.02
A 18	**Streptokokiu anjin** — Streptococcal sore throat	1957	34	13	47	0.6
		1958	17	18	35	0.4
		1959	10	3	13	0.2

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 19	Yılancık — Erysipelas	1957	19	20	39	0.5
		1958	7	10	17	0,2
		1959	8	12	15	0,2
A 20	Septisemi ve piyemi — Septicaemia and pyaemia	1957	216	297	513	6.9
		1958	227	295	522	6,8
		1959	160	231	391	4.9
A 21	Difteri — Diphteria	1957	402	318	720	9.7
		1958	435	389	824	10,7
		1959	340	283	623	7.7
A 22	Boğmaca öksürüğü — Whooping-cough	1957	115	118	233	3.1
		1958	100	114	214	2.8
		1959	74	69	143	1.8
A 23	Menengokok enfeksiyonları — Meningococcal infections	1957	27	24	51	0.7
		1958	61	50	111	1,4
		1959	40	26	66	0.8
A 24	Veba — Plague	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 25	Cüzam — Leprosy	1957	8	7	15	0.2
		1958	5	6	11	0,1
		1959	13	7	20	0.2
A 26	Tetanoz — Tetanus	1957	283	196	479	6.5
		1958	259	194	453	5.9
		1959	258	187	445	5.5
A 27	Şarbon — Anthrax	1957	22	17	39	0.5
		1958	21	—	21	0,3
		1959	18	14	32	0.4
A 28	Akut poliyomyelit — Acute poliomyelitis	1957	7	10	17	0.2
		1958	13	19	32	0,4
		1959	15	15	30	0,4

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 29	**Akut enfeksiyöz ansefalit** — Acute infectious encephalitis	1957	22	16	38	0.5
		1958	30	18	48	0.6
		1959	15	6	21	0.3
A 30	**Akut poliyomyelitle akut enfeksiyöz ansefalitin geç akıbetleri** — Late effects of acute poliomyelitis and acute infectious encephalitis	1957	3	—	3	0,04
		1958	—	3	3	0,04
		1959	—	—	—	—
A 31	**Çiçek** — Smallpox	1957	1	—	1	0.01
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 32	**Kızamık** — Measles	1957	465	476	941	12,7
		1958	301	255	556	7.2
		1959	220	241	461	5.7
A 33	**Sarı humma** — Yellow fever	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 34	**Enfeksiyöz epatit** — Infectious hepatitis	1957	—	1	1	0,01
		1958	—	2	2	0.02
		1959	1	—	1	0,01
A 35	**Kuduz** — Rabies	1957	37	17	54	0.7
		1958	48	13	61	0.8
		1959	39	11	50	0.6
A 36	**Lekeli humma ve diğer rickettsia hastalıkları** — Typhus and other rickettsial diseases	1957	2	—	2	0.03
		1958	2	—	2	0,02
		1959	2	—	2	0,02
A 37	**Sıtma** — Malaria	1957	11	9	20	0.3
		1958	5	—	5	0.06
		1959	2	5	7	0,09
A 38	**Şistozomyaz** — Schistosomiasis ...	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 39	**İdatik hastalığı** — Hydatid disease	1957	5	11	16	0.2
		1958	11	7	18	0.2
		1959	6	5	11	0.1
A 40	**Filariyoz** — Filariasis	1957	6	2	8	0.1
		1958	2	3	5	0.06
		1959	3	2	5	0.06
A 41	**Ankilostomyaz** — Ankylostomiasis	1957	1	—	1	0,01
		1958	5	—	5	0.06
		1959	1	—	1	0,01
A 42	**Bağırsak kurtlarından ileri gelen diğer hastalıklar** — Other diseases due to helminths	1957	—	—	—	—
		1958	4	1	5	0.06
		1959	—	1	1	0,01
A 43	**Enfeksiyon ve parazit hastalığı olarak tasnif edilen diğer bütün hastalıklar** — All other diseases classified as infective and parasitic	1957	27	22	49	0.7
		1958	45	34	79	1,0
		1959	64	61	125	1.5
A 44	**Ağız ve farenksin habis urları** — Malignant neoplasm of buccal cavity and pharynx	1957	27	9	36	0.5
		1958	32	13	45	0.6
		1959	21	6	27	0.3
A 45	**Özefagusun habis urları** — Malignant neoplasm of oesophagus	1957	24	15	39	0.5
		1958	33	10	43	0.5
		1959	42	15	57	0.7
A 46	**Midenin habis urları** — Malignant neoplasm of stomach	1957	495	328	823	11,1
		1958	583	392	875	12.6
		1959	565	428	993	12,3
A 47	**Rektum hariç bağırsakların habis urları** — Malignant neoplasm of intestine, except rectum	1957	51	57	108	1.5
		1958	101	109	210	2.7
		1959	123	137	260	3,2
A 48	**Rektumun habis urları** — Malignant neoplasm of rectum	1957	26	15	41	0.5
		1958	9	14	23	0.3
		1959	2	10	12	0.1

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 49	**Larenksin habis urları** — Malignant neoplasm of larynx	1957	145	44	189	2.5
		1958	177	67	244	3.2
		1959	162	51	213	2.6
A 50	**Trakea habis urları ve bronşlarla akciğerlerin tali oldukları tasrih edilmiyen habis urları** — Malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung, not specified as secondary	1957	439	158	597	8.1
		1958	570	165	735	9.5
		1959	630	179	809	10.1
A 51	**Memenin habis uru** — Malignant neoplasm of breast	1957	14	123	137	1.8
		1958	17	117	134	1.7
		1959	8	148	156	1.9
A 52	**Rahim boynunun habis uru** — Malignant neoplasm of cervix uteri	1957	—	30	30	0.4
		1958	—	20	20	0.2
		1959	—	8	8	0.1
A 53	**Rahmin diğer ve tasrih edilmiyen kısımlarının habis urları** — Malignant neoplasm of other and unspecified parts of uterus	1957	—	91	91	1.7
		1958	—	165	165	2.1
		1959	—	189	189	2.3
A 54	**Prostatın habis uru** — Malignant neoplasm of pros tate	1957	49	—	49	0.7
		1958	94	—	94	1.2
		1959	102	—	102	1.3
A 55	**Derinin habis uru** — Malignant neoplasm of skin	1957	14	14	28	0.4
		1958	23	20	43	0.5
		1959	19	14	33	0.4
A 56	**Kemik ve konjonktif dokunun habis uru** — Malignant neoplasm of bone and connective tissue ...	1957	12	5	17	0.2
		1958	9	3	12	0.1
		1959	8	8	16	0.2
A 57	**Bütün diğer yerlerdeki ve tasrih edilmiyen yerlerdeki habis urlar** — Malignant neoplasm of all other and unspecified sites	1957	829	643	1 472	19.9
		1958	994	802	1 796	23.3
		1959	1 065	827	1 892	23.5

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 58	**Lösemi ve alösemi** — Leukaemia and aleukaemia	1957	101	47	148	2.0
		1958	138	62	200	2.6
		1959	125	65	190	2.4
A 59	**Lenfosarkom ve lemfatik ve ematopoiyetik sistemin diğer urları** — Lymphosarcoma and other neoplasms of lymphatic and hematopoietic system	1957	62	19	81	1.1
		1958	50	33	83	1.1
		1959	52	26	78	1.0
A 60	**Selim urlar ve tabiatı tasrih edilmiyen urlar** — Benign neoplasms and neoplasms of unspecified nature	1957	26	27	53	0.7
		1958	42	47	89	1.1
		1959	31	23	54	0.7
A 61	**Toksik olmıyan guvatır** — Nontoxic goiter	1957	2	8	10	0.1
		1958	1	7	8	0.1
		1959	6	5	11	0.1
A 62	**Guvatırlı veya guvatırsız tirotoksikoz** — Tyrotoxicosis with or without goiter	1957	3	7	10	0.1
		1958	2	—	2	0.02
		1959	3	1	4	0.05
A 63	**Şekerli diyabet** — Diabetes mellitus	1957	148	156	304	4.1
		1958	137	186	323	4.2
		1959	152	202	354	4.4
A 64	**Vitaminsizlikler ve diğer karans halleri** — Avitaminosis and other deficiency states	1957	136	94	230	3.1
		1958	38	44	82	1.1
		1959	25	21	46	0.6
A 65	**Kansızlıklar** — Anaemias	1957	523	510	1 033	14.0
		1958	558	522	1 080	14.0
		1959	673	633	1 306	16.2
A 66	**Allerjik bozukluklar, iç salgı bezlerinin, metabolizmanın ve kanın diğer bütün hastalıkları** — Allergic disorders: all other endocrine, metabolic, and blood diseases	1957	164	155	319	4.3
		1958	313	181	494	6.4
		1959	298	194	492	6.1

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 67	**Psikozlar** — Psychoses	1957	208	105	313	4 2
		1958	313	180	493	6.4
		1959	284	205	489	6,1
A 68	**Psikonevroz ve şahsiyet bozuklukları** — Psychoneuroses and disorders of personality	1957	34	8	42	0.6
		1958	51	21	72	0.9
		1959	30	11	41	0,5
A 69	**Akıl eksikliği** — Mental deficiency	1957	15	8	23	0.3
		1958	24	11	35	0.4
		1959	15	10	25	0,3
A 70	**Merkezi sinir sistemine dokunan damar leziyonları** — Vascular lesions affecting central nervous system	1957	1 289	1 366	2 655	35.9
		1958	1 707	1 803	3 510	45.6
		1959	1 906	2 066	3 972	49.4
A 71	**Menengokoksuz menenjit** — Nonmeningococcal meningitis	1957	179	144	323	4.4
		1958	254	201	455	5.9
		1959	285	208	493	6.1
A 72	**Skleroz anplak** — Multiple sclerosis	1957	6	3	9	0.1
		1958	5	5	10	0.1
		1959	2	3	5	0.06
A 73	**Sar'a** — Epilepsy	1957	75	48	123	1.7
		1958	88	70	158	2.0
		1959	80	59	139	1.7
A 74	**İltihaplı göz hastalıkları** — Inflammatory diseases of eye	1957	—	—	—	—
		1958	1	2	3	0.04
		1959	—	—	—	—
A 75	**Katarakt** — Cataract	1957	2	—	2	0.03
		1958	2	2	4	0.05
		1959	1	—	1	0.01
A 76	**Glokom** — Glaucoma	1957	—	2	2	0.03
		1958	1	3	4	0.05
		1959	1	—	1	0.01

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 77	**Orta kulak iltihabı ve masoidit** — Otitis media and mastoiditis	1957	34	32	66	0.9
		1958	60	26	86	1.1
		1959	60	30	90	1.1
A 78	**Sinir sistemi ve duyu organlarının bütün diğer hastalıkları** — All other diseases of the nervous system and sense organs	1957	288	230	518	7.0
		1958	332	255	587	7.6
		1959	413	287	700	8.7
A 79	**Akut ekiem romatizması** — Rheumatic fever	1957	11	18	29	0.4
		1958	3	3	6	0.06
		1959	3	2	5	0.06
A 80	**Kronik romatizmal kalb hastalığı** — Chronic rheumatic heart disease	1957	89	89	178	2.4
		1958	88	96	184	2.4
		1959	45	68	113	1.4
A 81	**Arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arteriosclerotic and degenerative heart disease ...	1957	142	104	246	3.3
		1958	133	95	228	2.9
		1959	178	124	302	3.7
A 82	**Kalbin diğer hastalıkları** — Other diseases of heart	1957	7 711	6 577	14 288	193.2
		1958	8 776	7 914	16 690	216.3
		1959	9 387	8 311	17 698	220.3
A 83	**Kalb hastalığı ile birlikte bulunan hipertansiyon** — Hypertension with heart disease	1957	8	6	14	0.2
		1958	9	10	19	0.2
		1959	4	3	7	0.09
A 84	**Kalbten bahsedilmeksizin ipertansiyon** — Hypertension without mention of heart	1957	361	446	807	10.9
		1958	391	490	881	11.4
		1959	358	461	819	10.2
A 85	**Arter hastalıkları** — Diseases of arteries	1957	183	152	335	4.5
		1958	189	139	328	4.2
		1959	121	88	209	2.6
A 86	**Dolaşım aygıtının diğer hastalıkları** — Other diseases of circulatory system	1957	457	311	768	10.4
		1958	454	400	854	11.1
		1959	599	464	1 063	13.2

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. sı Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 87	**Üst solunum yollarının akut enfeksiyonları** — Acute upper respiratory infections	1957	34	38	72	1.0
		1958	53	37	90	1.2
		1959	35	24	59	0.7
A 88	**Grip** — Influenza	1957	171	153	324	4.4
		1958	107	107	214	2.8
		1959	111	107	218	2.7
A 89	**Lobar pnömoni** — Lobar pneumonia	1957	3 060	2 904	5 964	80.6
		1958	3 820	3 642	7 462	96.7
		1959	4 373	3 972	8 345	103.9
A 90	**Bronkopnömoni** — Bronchopneumonia	1957	3 392	3 145	6 537	88.4
		1958	3 749	3 284	7 033	91.1
		1959	4 655	3 879	8 534	106.2
A 91	**Atipik iptidai pnömoni ve diğer tasrih edilmiyen pnömonler** — Primary atypical, other, and unspecified pneumonia	1957	387	373	760	10.3
		1958	305	251	556	7.2
		1959	7	3	10	0.1
A 92	**Akut bronşit** — Acute bronchitis	1957	39	42	81	1.1
		1958	3	5	8	0.1
		1959	8	1	9	0.1
A 93	**Kronik bronşit ve vasfı bildirilmiyen bronşit** — Bronchitis, chronic and unqualified	1957	223	160	383	5.2
		1958	318	235	553	7.2
		1959	341	218	559	6.9
A 94	**Bademciklerin ve adenoit vejetasyonların ipertrofisi** — Hypertrophy of tonsils and adenoids	1957	11	1	12	0.2
		1958	4	2	6	0.08
		1959	3	2	5	0.06
A 95	**Ampiyem ve akciğer absesi** — Empyema and abscess of lung	1957	89	31	120	1.6
		1958	88	33	121	1.6
		1959	67	33	100	1.2
A 96	**Plörezi** — Pleurisy	1957	125	93	218	2.9
		1958	186	159	345	4.5
		1959	160	130	290	3.6
A 97	**Solunum yollarının bütün diğer hastalıkları** — All other respiratory diseases	1957	159	113	272	3.7
		1958	231	147	378	4.9
		1959	243	190	433	5.4

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 98	**Diş ve dişleri destekliyen dokuların hastalıkları** — Diseases of teeth and supporting structures ...	1957 1958 1959	2 4 2	1 1 —	3 5 2	0.04 0.06 0.02
A 99	**Mide ülseri** — Ulcer of stomach	1957 1958 1959	262 270 302	123 115 107	385 385 409	5.2 5.0 5.1
A 100	**Düodenum ülseri** — Ulcer of duodenum	1957 1958 1959	13 21 13	9 8 2	22 29 15	0.3 0.4 0.2
A 101	**Gastrit ve duodenit** — Gastritis and duodenitis	1957 1958 1959	3 2 4	2 3 2	5 5 6	0.07 0.06 0.07
A 102	**Apandisit** — Appendicitis	1957 1958 1959	96 49 67	25 41 24	121 90 91	1.6 1.2 1.1
A 103	**Bağırsak tıkanması ve fıtık** — Intestinal obstruction and hernia	1957 1958 1959	635 731 633	253 286 269	888 1 017 902	12.0 13.2 11.2
A 104	**Gastro - anterit ve yeni doğmuş çocukların ishali hariç kolit** — Gastro - enteritis and colitis, except diarrhea of the newborn	1957 1958 1959	6 749 5 555 5 757	6 455 5 166 5 413	13 204 10 721 11 170	178.5 139.0 139.0
A 105	**Karaciğer sirozu** — Cirrhosis of liver	1957 1958 1959	427 451 464	259 265 254	686 716 718	9.3 9.3 8.9
A 106	**Safra taşı ve kolesistit** — Cholelithiasis and cholecystitis	1957 1958 1959	28 29 65	35 40 54	63 69 119	0.8 0.9 1.5
A 107	**Sindirim aygıtının diğer hastalıkları** —Other diseases of digestive system	1957 1958 1959	832 919 933	529 639 620	1 361 1 558 1 553	18.4 20.2 19.3

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 108	**Akut nefrit** — Acute nephritis ...	1957	36	58	94	1.3
		1958	7	4	11	0.1
		1959	4	2	6	0.07
A 109	**Kronik nefrit, diğer nefritler ve tasrih edilmeyen nefrit** — Chronic, other, and unspecified nephritis ...	1957	424	345	769	10.4
		1958	530	465	995	12.9
		1959	528	467	995	12.4
A 110	**Böbrek enfeksiyonları** — Infections of kidney	1957	162	41	203	2.7
		1958	88	60	148	1.9
		1959	97	62	159	2.0
A 111	**İdrar ayğıtı taşları** — Calculi of urinary system	1957	40	8	48	0.6
		1958	40	4	44	0.6
		1959	37	6	43	0.5
A 112	**Prostat iperplazisi** — Hyperplasia of prostate	1957	135	—	139	1.8
		1958	181	—	181	2.3
		1959	215	—	215	2.7
A 113	**Meme hastalıkları** — Diseases of breast	1957	—	3	3	0.04
		1958	—	1	1	0.01
		1959	—	—	—	—
A 114	**Üro-genital ayğıtının diğer hastalıkları** — Other diseases of genito-urinary system	1957	58	57	115	1.5
		1958	66	113	179	2.3
		1959	49	106	155	1.9
A 115	**Gebelik, doğurma ve lohusalık hali enfeksiyonları** — Sepsis of pregnancy, childbirth, and the puerperium	1957	—	10	10	0.1
		1958	—	22	22	0.3
		1959	—	3	3	0.04
A 116	**Gebelik ve lohusalık hali toksemileri** — Toxaemias of pregnancy and childbirth	1957	—	11	11	0.1
		1958	—	12	12	0.1
		1959	—	2	2	0.02
A 117	**Gebelik ve doğurma kanamaları** — Haemorrhage of pregnancy and childbirth	1957	—	23	23	0.3
		1957	—	23	23	0.3
		1958	—	11	11	0.1

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 118	**Enfeksiyon veya toksemiden bahsedilmeksizin çocuk düşmesi** — Abortion without mention of sepsis or toxaemia	1957 1958 1959	— — —	53 35 39	53 35 39	0,7 0.4 0.5
A 119	**Enfeksiyonla birlikte olan çocuk düşmesi** — Abortion with sepsis ...	1957 1958 1959	— — —	13 17 11	13 17 11	0.2 0,2 0,1
A 120	**Gebelik, doğurma ve lohusalık halinin diğer komplikasyonları** — Other complications of pregnancy, childbirth, and the puerperium ... **Komplikasyondan bahsedilmeksizin doğurma** — Delivery without mention of complication	1957 1958 1959	— — —	430 494 548	430 494 548	5.8 6.4 6.8
A 121	**Deri ve deri altı hücreyre dokusunun enfeksiyonları** — Infections of skin and subcutaneous tissue	1957 1958 1959	59 32 43	36 22 36	95 54 79	1,3 0.7 1.0
A 122	**Artrit ve spondilit** — Arthritis and spondilitis	1957 1958 1959	1 1 —	1 — —	2 1 —	0.03 0,01 —
A 123	**Adale romatizması ve tasrih edilmiyen romatizma** — Muscular rheumatism and rheumatism unspecified	1957 1958 1959	44 83 49	60 59 74	104 142 123	1.4 1.8 1.5
A 124	**Osteomiyelit ve periyostit** — Osteomyelitis and periostitis	1957 1958 1959	17 34 13	12 13 7	29 47 20	0.4 0.6 0,2

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 125	**Ankiloz ve sonradan olma kemik - adale biçimsizlikleri** — Ankylosis and acquired musculoskeletal deformities	1957 1958 1959	— 1 —	1 1 1	1 2 1	0.01 0.02 0.01
A 126	**Deri ve kemik - adale ayğıtının bütün diğer hastalıkları** — All other diseases of skin and musculoskeletal system	1957 1958 1959	10 15 7	21 23 5	31 38 12	0.4 0.5 0.1
A 127	**Spina bifida ve menengosel** — Spina bifida and meningocele	1957 1958 1959	21 15 30	13 23 41	34 38 71	0.4 0.5 0.9
A 128	**Dolaşım ayğıtının doğuştan gelme şekil bozuklukları** — Congenital malformations of circulatory system	1957 1958 1959	12 4 4	— 2 2	12 6 6	0.2 0.08 0.07
A 129	**Doğuştan olma bütün diğer şekil bozuklukları** — All other congenital malformations	1957 1958 1959	40 33 35	27 32 26	67 65 61	0.9 0.8 0.7
A 130	**Doğum tromatizmaları** — Birth injuries	1957 1958 1959	163 131 96	91 73 101	254 204 197	3.4 2.6 2.4
A 131	**Doğum sonrası asfiksi ve atelektazi** — Postnatal asphyxia and atelectasis	1957 1958 1959	125 131 160	92 90 83	217 221 243	2.9 2.9 3.0

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. si Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
A 132	Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar — Infections of the newborn	1957 1958 1959	873 2 611 2 883	763 2 111 2 170	1 636 4 722 5 053	22.1 61.2 62.9
A 133	Yeni doğmuş çocukların emolitik hastalığı — Haemolytic disease of the newborn	1957 1958 1959	4 1 1	2 3 1	6 4 2	0,08 0,05 0.02
A 134	Süt çocukluğu çağı başlangıcının diğer muayyen hastalıkları — All other defined diseases of early infancy	1957 1958 1959	8 9 3	6 8 5	14 17 8	0.2 0.2 0,1
A 135	Süt çocukluğu çağı başlangıcının iyice tarif edilemiyen hastalıkları ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmamak halleri — Ill - defined diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified	1957 1958 1959	3 402 3 745 2 471	2 843 3 097 2 911	6 245 6 842 6 382	84.7 88.9 79.5
A 136	Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık — Senility without mention of psychosis	1957 1958 1959	1 489 1 745 1 806	2 600 3 243 3 198	4 089 4 988 5 004	55.3 64.6 62,3
A 137	İyice tarif edilemiyen ve meçhul kalan hastalık ve ölüm sebepleri — Ill - defined and unknown causes of morbidity and mortality ...	1957 1958 1959	1 426 1 646 1 900	1 159 1 284 1 545	2 585 2 930 3 445	34.9 38.0 42.9
AE 138	Motorlu taşıt kazaları — Motor vehicle accidents	1957 1958 1959	599 549 536	133 112 121	732 661 657	9.9 8.6 8.2

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
AE 139	**Diğer taşıt kazaları** — Other transport accidents	1957 1958 1959	38 21 8	18 15 9	56 36 17	0.7 0.5 0.2
AE 140	**Kaza neticesi zehirlenmeler** — Accidental poisoning	1957 1958 1959	109 149 160	64 69 101	173 218 261	2,3 2,8 2.5
AE141	**Kaza neticesi düşmeler** — Accidental falls	1957 1958 1959	125 102 49	46 39 30	171 141 79	2.3 1,8 1.0
AE142	**Makinelerin sebep olduğu kazalar** — Accident caused by machinery	1957 1958 1959	9 1 —	2 — —	11 1 —	0,1 0.01 —
AE143	**Yanıcı madenlerin ateş alması ve patlamasından ileri gelen kaza** — Accident caused by fire and explosion of combustible material	1957 1958 1959	16 19 12	21 5 2	37 24 14	0.5 0.3 0,2
AE144	**Sıcak bir maddeden, korrosif bir mayiden, buhardan ve radiyasyondan ileri gelen kaza** — Accident caused by hot substance, corrosive liquid, steam and radiation	1957 1958 1959	281 188 360	358 26 503	639 214 863	8,6 2.8 10.7
AE145	**Ateşli silâhlardan çıkan kaza** — Accident caused by firearm	1957 1958 1959	81 188 105	9 26 10	90 214 115	1,2 2.8 1,4

Cetvel 111 (devam)

Table 111 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	100.000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population
AE146	**Kaza neticesi suda boğulma ve suya düşme** — Accidental drowning and submersion	1957 1958 1959	265 294 242	93 74 51	358 368 293	4.8 4.8 3.6
AE147	**Bütün diğer kaza sebepleri** — All other accidental causes	1957 1958 1959	678 993 1 020	160 240 267	838 1 233 1 287	11.3 16.0 16.0
AE148	**Kendini öldürme ve kendini tromatize etme** — Suicide and self-inflicted injury	1957 1958 1959	81 90 86	23 40 49	104 130 135	1.4 1.7 1.7
AE149	**Bile bile adam öldürme ve tromatize etme (harp harekâtından ileri gelmiyen)** — Homicide and injury purposely inflicted by other person (not in war)	1957 1958 1959	370 391 406	71 86 87	441 477 493	6.0 6.2 6.1
AE150	**Harp harekâtından ileri gelen tromatizmalar** — Injury resulting from operations of war	1957 1958 1959	— — —	— — —	— — —	— — —

Cetvel 112 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde ölüm adedi ve bütün sebeplere göre 1000 de nisbeti, 1957 — 1959.

Table 112 — Number of deaths and death per 1000 as to all causes in province and district centers, 1957 — 1959.

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
	Bütün sebepler — All causes ...	**1957**	**48 065**	**40 854**	**88 919**	**1000.0**
		1958	**53 817**	**45 948**	**99 765**	**1000.0**
		1959	**55 951**	**47 346**	**103 297**	**1000.0**
B 1	**Solunum aygıtı tüberkülozu — Tuberculosis of respiratory system**	1957	2 954	1 678	4 632	52.1
		1958	3 057	1 904	4 961	49.7
		1959	3 222	1 822	5 044	48.8
B 2	**Diğer âzâ tüberkülozu — Tuberculosis, other forms**	1957	717	513	1 230	13.8
		1958	739	597	1 336	13.4
		1959	624	502	1 126	10.9
B 3	**Frengi ve sekelleri — Syphilis and its sequelae**	1957	17	13	30	0.3
		1958	11	6	17	0.2
		1959	12	9	21	0.2
B 4	**Tifo — Typhoid fever**	1957	291	273	564	6.3
		1958	331	324	655	6.6
		1959	223	219	442	4.3
B 5	**Kolera — Cholera**	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
B 6	**Her çeşit dizanteri — Dysentery, all forms**	1957	43	70	113	1.3
		1958	48	28	76	0.8
		1959	31	17	48	0.5
B 7	**Kızıl ve streptokoklu anjin — Scarlet fever and streptoccal sore throat**	1957	36	18	54	0.6
		1958	19	19	38	0.5
		1959	10	5	15	0.1
B 8	**Difteri — Diphteria**	1957	402	318	720	8.1
		1958	435	389	824	8.2
		1959	340	283	623	6.0
B 9	**Boğmaca öksürüğü — Whooping-cough**	1957	115	118	233	2.6
		1958	100	114	214	2.1
		1959	74	69	143	1.4

Cetvel 112 (devam)

Table 112 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
B 10	Menengokok enfeksiyonları — Meningococcal infections	1957	27	23	50	0.6
		1958	61	50	111	1.1
		1959	40	26	66	0.6
B 11	Veba — Plague	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
B 12	Akut poliyomyelit — Acute poliomyelitis	1957	7	10	17	0.2
		1958	13	19	32	0.3
		1959	15	15	30	0.3
B 13	Çiçek — Smallpox	1957	1	—	1	0.01
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
B 14	Kızamık — Measles	1957	465	476	941	10.6
		1958	301	255	556	5.6
		1959	220	241	461	4.5
B 15	Lekeli humma ve diğer Rickettsia hastalıkları — Typhus and other rickettsial diseases	1957	2	—	2	0.02
		1958	2	—	2	0.02
		1959	2	—	2	0.02
B 16	Sıtma — Malaria	1957	11	9	20	0.2
		1958	5	—	5	0.05
		1959	2	5	7	0.07
B 17	Bütün diğer enfeksiyon ve parazit hastalıkları — All other diseases classified as infective and parasitic	1957	956	609	1 265	14.2
		1958	676	598	1 274	12.8
		1959	595	546	1 141	11.0
B 18	Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları dahil habis urlar — Malignant neoplasms, including neoplasms of lymphatic and haematopoietic tissues	1957	2 288	1 598	3 886	43.7
		1958	2 830	1 992	4 822	48.3
		1959	2 924	2 111	5 035	48.7

Cetvel 112 (devam)

Table 112 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
B 19	**Selim urlar ve tabiatı tasrih edilmiyen urlar** — Benign neoplasms and neoplasms of unspecified nature	1957 1958 1959	26 42 31	27 47 23	53 89 54	0.6 0.9 0.5
B 20	Şekerli diyabet — Diabetes mellitus	1957 1958 1959	148 137 152	156 186 202	304 323 354	3.4 3.2 3.4
B 21	**Kansızlıklar** — Anaemias	1957 1958 1959	523 558 673	510 522 633	1 083 1 080 1 306	11.6 10.8 12.6
B 22	**Merkezi sinir sistemine dokunan damar lezyonları** — Vascular lesions affecting central nervous system	1957 1958 1959	1 289 1 707 1 906	1 366 1 803 2 066	2 655 3 510 3 972	29.9 35.3 38.4
B 23	**Menengokoksuz menenjitler** — Nonmeningococcal meningitis	1957 1958 1959	179 254 285	144 201 208	323 455 493	3.6 4.6 4.8
B 24	**Akut eklem romatizması** — Rheumatic fever	1957 1958 1959	11 3 3	18 3 2	29 6 5	0.3 0.06 0.05
B 25	**Kronik romatizmal kalb hastalığı** — Chronic rheumatic heart disease	1957 1958 1959	89 88 45	89 96 68	178 184 113	2.0 1.8 1.1
B 26	**Arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arteriosclerotic and degenerative heart disease	1957 1958 1959	142 133 178	104 95 124	246 228 302	2.8 2.3 2.9
B 27	**Kalbin diğer hastalıkları** — Other diseases of heart	1957 1958 1959	7 711 8 776 9 387	6 577 7 914 8 311	14 288 16 690 17 698	160.7 167.3 171.3

Cetvel 112 (devam)

Table 112 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
B 28	**Kalb hastalığı ile beraber bulunan ipertansiyon** — Hypertension with heart disease	1957 1958 1959	8 9 4	6 10 3	14 19 7	0.1 0.2 0.07
B 29	**Kalbten bahsedilmeksizin ipertansiyon** — Hypertension without mention of heart	1957 1958 1959	361 391 358	446 490 461	807 881 819	9.1 8.8 7.9
B 30	**Grip** — Influenza	1957 1958 1959	171 107 111	153 107 107	324 214 218	3.6 2.1 2.1
B 31	**Pnömoni** — Pneumonia	1957 1958 1959	6 839 7 874 9 035	6 422 7 177 7 854	13 261 15 051 16 889	149.1 150.9 163.5
B 32	**Bronşit** — Bronchitis	1957 1958 1959	262 321 349	202 240 219	464 561 568	5.2 5.6 5.5
B 33	**Mide ve duodenum ülseri** — Ulcer of stomach and duodenum	1957 1958 1959	275 291 315	132 123 109	407 414 568	4.6 4.1 4.1
B 34	**Apandisit** — Appendicitis	1957 1958 1959	262 49 67	202 41 24	464 90 91	1.4 0.9 0.9
B 35	**Bağırsak tıkanması ve fıtık** — Intestinal obstruction and hernia	1957 1958 1959	635 731 633	253 286 269	888 1 017 902	10.0 10.2 8.7
B 36	**Gastrit, duodenit ve yeni doğmuş çocuk ishali hariç anterit ve kolit** — Gastritis, duodenitis, enteritis and colitis, except diarheea of the newborn	1957 1958 1959	6 752 5 557 5 761	6 457 5 169 5 415	13 209 10 726 11 176	148.5 107.5 108,2

Cetvel 112 (devam)

Table 112 (continued)

Kod No, si Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
B 37	**Karaciğer sirozu** — Cirrhosis of liver	1957	427	259	686	7.7
		1958	451	265	716	7.2
		1959	464	254	718	6.9
B 38	**Nefrit ve nefroz** — Nephritis and nephrosis	1957	460	403	863	9.7
		1958	537	469	1 006	10.1
		1959	532	469	1 001	9.7
B 39	**Prostat hiperplazisi** — Hyperplasia of prostate	1957	135	—	135	1.5
		1958	181	—	181	1.8
		1959	215	—	215	2.1
B 40	**Gebelik, doğurma ve lohusalık hallerinin komplikasyonları** — Deliveries and complications of pregnancy, child - birth, and the puerperium	1957	—	540	540	6.1
		1958	—	603	603	6.0
		1959	—	614	614	5.9
B 41	**Doğuştan olma şekil bozuklukları** — Congenital malformations	1957	73	40	113	1.3
		1958	52	57	109	1.1
		1959	69	69	138	1.3
B 42	**Doğum tromatizmaları, doğumdan sonraki asfeksi ve atelektazi** — Birth injuries, postnatal asphyxia and atelectasis	1957	288	183	471	5.3
		1958	262	163	425	4.3
		1959	256	184	440	4.2
B 43	**Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar** — Infections of the newborn	1957	873	763	1 636	18.4
		1958	2 611	2 111	4 622	47.3
		1959	2 883	2 170	5 053	48.9
B 44	**Süt çocukluğu çağı başlangıcına ait diğer hastalıklar ve vasfı bildirilmeyen olgunlaşmama halleri** — Other diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified	1957	3 414	2 852	6 266	70.5
		1958	3 755	3 108	6 863	68.8
		1959	3 475	2 917	6 392	61.9

Cetvel 112 (devam)

Table 112 (continued)

Kod No. sı Code number	Hastalığın adı Name of Disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
B 45	**Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık (sénilité), iyice tarif edilmeyen ve meçhul kalan sebepler** — Senility without mention of psychosis, ill - defined and unknown causes	1957 1958 1959	2 915 3 391 3 706	3 758 4 527 4 743	6 673 7 918 8 449	75.0 79.4 81.8
B 46	**Bütün diğer hastalıklar** — All other diseases	1957 1958 1959	3 279 3 748 3 740	2 245 2 700 2 728	5 521 6 448 6 468	62.1 64.6 62.6
BE47	**Motorlu taşıt kazaları** — Motor vehicles accidents	1957 1958 1959	599 549 536	133 112 121	732 661 657	8.2 6.6 6,4
BE48	**Bütün diğer kazalar** — All other accidents	1957 1958 1959	1 602 2 143 1 956	771 902 973	2 373 3 045 2 929	26.7 30.5 28.3
BE49	**Kendini öldürme ve kendini tromatize etme** — Suicide and self-inflicted injury	1957 1958 1959	81 90 86	23 40 49	104 130 135	1.2 1.3 1,3
BE50	**Adam öldürme ve harp harekâtından ileri gelen tromatizma** — Homicide and operations of war ...	1957 1958 1959	370 391 406	71 86 87	441 477 493	4.9 4.8 4.8

Cetvel 113 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde ölüm adedi ve bütün sebeplere göre 1000 de nisbeti, 1957 — 1959.

Table 113 — Number of deaths and death per 1000 as to all causes in province and district centers, 1957 — 1959.

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
	Bütün sebepler — All causes	1957	48 065	40 854	88 919	1000,0
		1958	53 817	45 948	99 765	1000,0
		1959	55 951	47 346	103 297	1000,0
A 1	**Solunum aygıtı tüberkülozu** — Tuberculosis of respiratory system	1957	2 954	1 678	4 632	52.1
		1958	3 057	1 904	4 961	49,7
		1959	3 222	1 822	5 044	48.8
A 2	**Menenjlerin ve merkezi sinir sisteminin tüberkülozu** — Tuberculosis of meninges and central nervous system	1957	453	298	751	8.4
		1958	494	405	899	9.0
		1959	432	365	797	7.7
A 3	**Barsak, periton ve mezanter ganglıyonları tüberkülozu** — Tuberculosis of intestines, peritoneum and mesenteric glands	1957	130	128	258	2,9
		1958	117	112	229	2.3
		1959	116	78	194	1.9
A 4	**Kemik ve eklem tüberkülozu** — Tuberculosis of bones and joints	1957	51	39	90	1,0
		1958	57	43	100	1.0
		1959	48	40	88	0,8
A 5	**Diğer organların tüberkülozu** — Tuberculosis, all other forms ...	1957	83	48	131	1.5
		1958	71	37	108	1.0
		1959	28	19	47	0.4
A 6	**Doğuştan gelme frengi** — Congenital syphilis	1957	1	5	6	0,07
		1958	—	—	—	—
		1959	1	—	1	0,01
A 7	**Erken frengi** — Early syphilis ...	1957	2	—	2	0.02
		1958	2	—	2	0.02
		1959	1	—	1	0,01
A 8	**Tabes dorsalis** — Tabes dorsalis ...	1957	1	—	1	0.01
		1958	—	—	—	—
		1959	1	—	1	0,01

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 9	Paralizi jeneral — General paralysis of insane	1957	9	7	16	0.2
		1958	9	6	15	0.1
		1959	6	9	15	0.1
A 10	Frengiuin diğer şekilleri — All other syphilis	1957	4	1	5	0.06
		1958	—	—	—	—
		1959	3	—	3	0.03
A 11	Gonokok enfeksiyonu — Gonococcal infection	1957	—	—	—	—
		1958	—	1	1	0.01
		1959	1	—	1	0.01
A 12	Tifo — Typhoid fever	1957	291	273	564	6,3
		1958	331	324	655	6.6
		1959	223	219	442	4,3
A 13	Paratifolar ve diğer salmonella enfeksiyonları — Paratyphoid fever and other Salmonella infections	1957	7	3	10	0.1
		1958	12	11	23	0.2
		1959	13	9	22	0.2
A 14	Kolera — Cholera	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 15	Brüselloz (dalgalı humma) — Brucellosis (undulent fever)	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 16	Bütün şekillerile dizanteri — Dysentery, all forms	1957	44	70	114	1,3
		1958	48	28	76	0,8
		1959	31	17	48	0.5
A 17	Kızıl — Scarlet fever	1957	2	5	7	0.08
		1958	2	1	3	0.03
		1959	—	2	2	0.02

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 18	Streptokokiu anjin — Streptococcal sore throat	1957	34	13	47	0,5
		1958	17	18	35	0.3
		1959	10	3	13	0.1
A 19	Yılancık — Erysipelas	1957	19	20	39	0.4
		1958	7	10	17	0,2
		1959	3	12	15	0,1
A 20	Septisemi ve piyemi — Septicaemia and pyaemia	1957	216	297	513	5.8
		1958	227	295	522	5.2
		1959	160	231	391	3,8
A 41	Difteri — Diphteria	1957	402	318	720	8.1
		1958	435	389	824	8,2
		1959	340	283	623	6.0
A 22	Boğmaca öksürüğü — Whooping-cough	1957	115	118	233	2.6
		1958	100	114	214	2.1
		1959	74	69	143	1.4
A 23	Menengokok enfeksiyonları — Meningococcal infections	1957	27	24	51	0.6
		1958	61	50	111	1.1
		1959	40	26	66	0.6
A 24	Veba — Plague	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 25	Cüzam — Leprosy	1957	8	7	15	0,2
		1958	5	6	11	0.1
		1959	13	7	20	0,2
A 26	Tetanoz — Tetanus	1957	283	196	479	5.4
		1958	259	194	453	4.5
		1959	258	187	445	4.3
A 27	Şarbon — Anthrax	1957	22	17	39	0.4
		1958	21	—	21	0,2
		1959	18	14	32	0.3

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 28	Akut poliyomyelit — Acute poliomyelitis	1957	7	10	17	0.2
		1958	13	19	32	0,3
		1959	15	15	30	0.3
A 29	Akut enfeksiyöz ansefalit — Acute infectious encephalitis	1957	22	16	38	0,4
		1958	30	18	48	0.5
		1959	15	6	21	0.2
A 30	Akut poliyomyelitle akut enfeksiyöz ansefalitin geç akıbetleri — Late effects of acute poliomyelitis and acute infectious encephalitis	1957	3	—	3	0.03
		1958	—	3	3	0.03
		1959	—	—	—	—
A 31	Çiçek — Smallpox	1957	1	—	1	0.01
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 32	Kızamık — Measles	1957	465	476	941	10.6
		1958	301	255	556	5.6
		1959	220	241	461	4,5
A 33	Sarı Humma — Yellow fever	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 34	Enfeksiyöz epatit — Infectious hepatitis	1957	—	1	1	0.01
		1958	—	2	2	0,02
		1959	1	—	1	0.01
A 35	Kuduz — Rabies	1957	37	17	54	0.6
		1958	48	13	61	0,6
		1959	39	11	50	0,6
A 36	Lekeli humma ve diğer ricketsia hastalıkları — Typhus and other rickettsial diseases	1957	2	—	2	0.02
		1958	2	—	2	0.02
		1959	2	—	2	0.02

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 37	**Sıtma** — Malaria	1957	11	9	20	0,2
		1958	5	—	5	0.05
		1959	2	5	7	0,07
A 38	**Şistozomyaz** — Schistosomiasis	1957	—	—	—	—
		1958	—	—	—	—
		1959	—	—	—	—
A 39	**İdatik hastalığı** — Hydatid disease	1957	5	11	16	0.2
		1958	11	7	18	0.2
		1959	6	5	11	0.1
A 40	**Filaryoz** — Filariasis	1957	6	2	8	0,09
		1958	2	3	5	0,05
		1959	3	2	5	0.05
A 41	**Ankilostomyaz** — Ankylostomiasis	1957	1	—	1	0,01
		1958	5	—	5	0,05
		1959	1	—	1	0.01
A 42	**Bağırsak kurtlarından ileri gelen diğer hastalıklar** — Other diseases due to helminths	1957	—	—	—	—
		1958	4	1	5	0,05
		1959	—	1	1	0.01
A 43	**Enfeksiyon ve parazit hastalığı olarak tasnif edilen diğer hastalıklar** — All other diseases classified as infective and parasitic ...	1957	27	22	49	0,5
		1958	45	34	79	0,8
		1959	64	61	125	1.2
A 44	**Ağız ve farenksin habis urları** — Malignant neoplasm of buccal cavity and pharynx	1957	27	9	36	0.4
		1958	32	13	45	0,4
		1959	21	6	27	0.3
A 45	**Özefagusun habis urları** — Malignant neoplasm of oesophagus	1957	24	15	39	0,4
		1958	33	10	43	0.4
		1959	42	15	57	0.5
A 46	**Midenin habis urları** — Malignant neoplasm of stomach	1957	495	328	823	9.2
		1958	583	392	875	9,8
		1959	565	428	993	9,6

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 47	**Rektum hariç bağırsakların habis urları — Malignant neoplasm of intestine, except rectum**	1957 1958 1959	51 101 123	57 109 137	108 210 260	1.2 2.1 2.5
A 48	**Rektumun habis urları — Malignant neoplasm of rectum**	1957 1958 1959	26 9 2	15 14 10	41 23 12	0.5 0.2 0.1
A 49	**Larenksin habis urları — Malignant neoplasm of larynx**	1957 1958 1959	145 177 162	44 67 51	189 244 213	2.1 2.4 2.1
A 50	**Trakea habis urları ve bronşlarla akciğerlerin tali oldukları tasrih edilmiyen habis urları — Malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung, not specified as secondary**	1957 1958 1959	439 570 630	158 165 179	597 735 809	6.7 7.4 7.8
A 51	**Memenin habis uru — Malignant neoplasm of breast**	1957 1958 1959	14 17 8	123 117 148	137 134 156	1.5 1.3 1.5
A 52	**Rahim boynunun habis uru — Malignant neoplasm of cervix uteri**	1957 1958 1959	— — —	30 20 8	30 20 8	0.3 0.2 0.08
A 53	**Rahmin diğer ve tasrih edilmiyen kısımlarının habis urları — Malignant neoplasm of other and unspecified parts**	1957 1958 1959	— — —	91 165 189	91 165 189	1.0 1.6 1.8
A 54	**Prostatın habis uru — Malignant neoplasm of prostate**	1957 1958 1959	49 94 102	— — —	49 94 102	0.5 0.9 1.0
A 55	**Derinin habis uru — Malignant** eoplasm of skin	1959 1957 1957	14 23 19	14 20 14	28 43 33	0.3 0.4 0.3
A 56	**Kemik ve konjonktif dokunun habis uru — Malignant neoplasm of bone and connective tissue**	1958 1958 1959	12 9 8	5 3 8	17 12 16	0.2 0.2 0.1

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 57	**Bütün diğer yerlerdeki ve tasrih edilmiyen yerlerdeki habis urlar** — Malignant neoplasm of all other and unspecifid sites	1957 1958 1959	829 994 1 065	643 802 827	1 472 1 796 1 892	16.5 18.0 23.5
A 58	**Löszmi ve alösemi** — Leukaemia and aleukaemia	1957 1958 1959	101 138 125	47 62 65	148 200 190	1.7 2.8 1.8
A 59	**Lenfosarkom ve lemfatik ve ematopoiyetik sistemin diğer urları** — Lymphosarcoma and other neoplasm of lymphatic and hematopoietic system	1957 1958 1959	62 50 52	19 33 26	81 83 78	0.9 0.8 0.7
A 60	**Selim urlar ve tabiatı tasrih edilmiyen urlar** — Benign neoplasms and neoplasm of unspecified nature	1957 1958 1959	26 42 31	27 47 23	53 89 54	0.6 0.9 0.5
A 61	Toksik olmıyan guvatır — Nontoxic goiter	1957 1958 1959	2 1 6	8 7 5	10 8 11	0.1 0.08 0.1
A 62	**Guvartırlı veya guvartırsız tirotoksikoz** — Tyrotoxicosis with or without goiter	1957 1958 1959	3 2 3	7 — 1	10 2 4	0.1 0.02 0.04
A 63	**Şekerli diyabet** — Diabetes mellitus	1957 1958 1959	148 137 152	156 186 202	304 323 354	3.1 3.2 3.4
A 64	**Vitaminsizlikler ve diğer karans halleri** — Avitaminosis and other deficiency states	1957 1958 1959	136 38 25	94 44 21	230 82 46	2.6 0.8 0.4
A 65	**Kansızlıklar** — Anaemias	1957 1958 1959	523 558 673	510 522 633	1 033 1 080 1 306	11.6 10.8 12.6

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 66	Allerjik bozukluklar, iç salgı bezlerinin, metabolizmanın ve kanın diğer bütün hastalıkları — Allergic disorders; all other endocrine, metabolic, and blood diseases ...	1957	164	155	319	3.6
		1958	313	181	494	4.9
		1959	298	194	492	4.8
A 67	Psikozlar — Psychoses	1957	208	105	313	3.5
		1958	313	180	493	4.9
		1959	284	205	489	4.7
A 68	Psikonevroz ve şahsiyet bozuklukları — Psychoneuroses and disorders of personality	1957	34	8	42	0.5
		1958	51	21	72	0.7
		1959	30	11	41	0.4
A 69	Akıl eksikliği — Mental deficiency	1957	15	8	23	0.2
		1958	24	11	35	0.3
		1959	15	10	25	0.2
A 70	Merkezi sinir sistemine dokunan damar lezyonları — Vascular lesions affecting central nervous system	1957	1 289	1 366	2 655	29,8
		1958	1 707	1 803	3 510	35.2
		1959	1 906	2 066	3 972	49.4
A 71	Menengokoksuz menenjit — Non-meningococcal meningitis	1957	179	144	323	3.6
		1958	254	201	455	4.6
		1959	285	208	493	4.8
A 72	Skleroz an plak — Multiple sclerosis	1957	6	3	9	0.1
		1958	5	5	10	0.1
		1959	2	3	5	0.05
A 73	Sar'a — Epilepsy	1957	75	48	123	1.4
		1958	88	70	158	1.6
		1959	80	59	139	1.3
A 74	İltihaplı göz hastalıkları — Inflammatory diseases of eye	1957	—	—	—	—
		1958	1	2	3	0.03
		1959	—	—	—	—

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 75	**Katarakt** — Cataract	1957	2	—	2	0,02
		1958	2	2	4	0.04
		1959	1	—	—	0,01
A 76	**Glokom** — Glaucoma	1957	—	2	2	0.02
		1958	1	3	4	0.04
		1959	1	—	1	0.01
A 77	**Orta kulak iltihabı ve mastoidit** — Otitis media and mastoiditis ...	1957	34	32	66	0,7
		1958	60	26	86	0,9
		1959	60	30	90	0.9
A 78	**Sinir sistemi ve duyu organlarının bütün diğer hastalıkları** — All other diseases of the nervous system and sense organs	1957	288	230	518	5.8
		1958	332	255	587	5,9
		1959	413	287	700	6.8
A 79	**Akut eklem romatizması** — Rheumatic fever	1957	11	18	29	0,3
		1958	3	3	6	0.06
		1959	3	2	5	0.05
A 80	**Kronik romatizmal kalb hastalığı** — Chronic rheumatic heart disease	1957	89	89	178	2.0
		1958	88	96	184	1.8
		1959	45	68	113	1,1
A 81	**Arteriyosklerotik ve dejeneratif kalb hastalığı** — Arteriosclerotic and degenerative heart disease ...	1957	142	104	246	2.8
		1958	133	95	228	2.3
		1959	178	124	302	2.9
A 82	**Kalbin diğer hastalıkları** — Other diseases of heart	1957	7 711	6 577	14 288	160.7
		1958	8 776	7 914	16 690	167.3
		1959	9 387	8 311	17 698	171.3
A 83	**Kalb hastalığı ile birlikte bulunan hipertansiyon** — Hypertension with heart disease	1957	8	6	14	0,1
		1958	9	10	19	0.2
		1959	4	3	7	0,07
A 84	**Kalbten bahsedilmeksizin ipertansiyon** — Hypertension without mention of heart	1957	361	446	807	9.1
		1958	391	490	881	8.8
		1959	358	461	819	7.9

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 85	Arter hastalıkları — Diseases of arteries	1957	183	152	335	3,8
		1958	189	139	328	3,3
		1959	121	88	209	2.0
A 86	Dolaşım aygıtının diğer hastalıkları — Other diseases of circulatory system	1957	457	311	768	8.6
		1958	454	400	854	8.6
		1959	599	464	1 063	10,3
A 87	Üst solunum yollarının akut enfeksiyonları — Acute upper respiratory infections	1957	34	38	72	0.8
		1958	53	37	90	0,9
		1959	35	24	59	0.6
A 88	Grip — Influenza	1957	171	153	324	3.6
		1958	107	107	214	2.1
		1959	111	107	218	2.1
A 89	Lober pnömoni — Lobar pneumonia	1957	3 060	2 904	5 964	67,1
		1958	3 820	3 642	7 462	74,8
		1959	4 373	3 972	8 345	80.8
A 90	Bronkopnömoni — Bronchopneumonia	1957	3 392	3 145	6 537	73.5
		1958	3 820	3 642	7 462	70,5
		1959	4 373	3 972	8 345	82.6
A 91	Atipik iptidai pnömoni ve diğer tasrih edilmiyen pnömoniler — Primary atypical, other, and unspecified pneumonia	1957	387	373	760	8,5
		1958	305	251	556	7.2
		1959	7	3	10	0.1
A 92	Akut bronşit — Acute bronchitis	1957	39	42	81	0.9
		1958	3	5	8	0,08
		1959	8	1	9	0,09
A 93	Kronik bronşit ve vasfı bildirilmiyen bronşit — Bronchitis, chronic and unqualified	1957	223	160	383	4.3
		1958	318	235	553	5.5
		1959	341	218	559	5,4

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 94	**Bademciklerin ve adenoit vejetasyonların ipertrofisi** — Hypertrophy of tonsils and adenoids	1957	11	1	12	0.1
		1958	4	2	6	0,06
		1959	3	2	5	0.05
A 95	**Ampiyem ve akciğer absesi** — Empyema and abscess of lung ...	1957	89	31	120	1.3
		1958	88	33	121	1.2
		1959	67	33	100	1.0
A 96	**Plörezi** — Pleurisy	1957	125	93	218	2,4
		1958	186	159	345	3.4
		1959	243	190	433	2.8
A 97	**Solunum yollarının bütün diğer hastalıkları** — All other respiratory diseases	1957	159	113	272	3,0
		1958	231	147	378	3.8
		1959	243	190	433	4.2
A 98	**Diş ve dişleri destekliyen dokuların hastalıkları** — Diseases of teeth and supporting structures	1957	2	1	3	0.03
		1958	4	1	5	0.05
		1959	2	—	2	0.02
A 99	**Mide ülseri** — Ulcer of stomach	1957	262	123	385	4,3
		1958	270	115	385	3,8
		1959	302	107	409	3.9
A100	**Düodenum ülseri** — Ulcer of duodenitis	1957	13	9	22	0.2
		1958	21	8	29	0,3
		1959	13	2	15	0.1
A101	**Gastrit ve duodenit** — Gastritis and duodenitis	1957	3	2	5	0,06
		1958	2	3	5	0.05
		1959	4	2	6	0.06
A102	**Apandisit** — Appendicitis	1957	96	25	121	1.4
		1958	49	41	90	0,9
		1959	67	24	91	1.1
A103	**Bağırsak tıkanması ve fıtık** — Intestinal obstruction and hernia	1957	635	253	888	10.0
		1958	731	286	1 017	10.2
		1959	633	269	902	8.7

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A104	**Gastro-anterit ve yeni doğmuş çocukların ishali hariç kolit** — Gastroenteritis and cholitis, except diarrhoea of the newborn	1957	6 749	6 455	13 204	148.5
		1958	5 555	5 166	10 721	107,5
		1959	5 757	5 413	11 170	108.1
A105	**Karaciğer sirozu** — Cirrhosis of liver	1957	427	259	686	7.7
		1958	451	265	716	7.2
		1959	464	254	718	6,9
A106	**Safra taşı ve kolesistit** — Cholelithiasis and cholecystitis	1957	28	35	63	0,7
		1958	29	40	69	0,7
		1959	65	54	119	1.1
A107	**Sindirim aygıtının diğer hastalıkları** — Other diseases of digestive system	1957	832	529	1 361	15.3
		1958	919	639	1 558	15,6
		1959	933	620	1 553	15.0
A108	**Akut nefrit** — Acute nephritis ...	1957	36	58	94	1.0
		1958	7	4	11	0.1
		1959	4	2	6	0.06
A109	**Kronik nefrit, diğer nefritler ve tasrih edilmiyen nefrit** — Chronic, other, and unspecified nephritis ...	1957	424	345	769	8.6
		1958	530	465	995	10,0
		1959	528	467	995	9,6
A110	**Böbrek enfeksiyonları** — Infections of kidney	1957	162	41	203	2.3
		1958	88	60	148	1.5
		1959	97	62	159	1.5
A111	**İdrar aygıtı taşları** — Calculi of urinary system	1957	40	8	48	0,5
		1958	40	44	44	0.4
		1959	37	6	43	0.4
A112	**Prostat iperplazisi** — Hyperplasia of prostate	1957	135	—	135	1,5
		1958	181	—	181	1.8
		1959	215	—	215	2.1
A113	**Meme hastalıkları** — Diseases of breast	1957	—	3	3	0.03
		1958	—	1	1	0,01
		1959	—	—	—	—

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A114	Üro-genital aygıtın diğer hastalıkları — Other diseases of genito - urinary system	1957 1958 1959	58 66 49	57 113 106	115 179 155	1,3 1.8 1.5
A115	Gebelik, doğurma ve lohusalık hali enfeksiyonları — Sepsis of pregnancy, childbirth, and the puerperium	1957 1958 1959	— — —	10 22 3	10 22 3	0,1 0.2 0,03
A116	Gebelik ve lohusalık hali toksemileri — Toxaemias of pregnancy and childbirth	1957 1958 1959	— — —	11 12 2	11 12 2	0.1 0.1 0.02
A117	Gebelik ve doğurma kanamaları — Haemorrhage of pregnancy and childbirth	1957 1958 1959	— — —	23 23 11	23 23 11	0.2 0.2 0,1
A118	Enfeksiyon veya toksemiden bahsedilmeksizin çocuk düşmesi — Abortion without mention of sepsis or toxaemia	1957 1958 1959	— — —	53 35 39	53 35 39	0,6 0.4 0.4
A119	Enfeksiyonla birlikte olan çocuk düşmesi — Abortion with sepsis	1957 1958 1959	— — —	13 17 11	13 17 11	0.1 0,2 0.1
A120	Gebelik, doğurma ve lohusalık halinin diğer komplikasyonları, komplikasyondan bahsedilmeksizin doğurma — Other complications of pregnancy, childbirth, and the puerperium, delivery without mention of complication	1957 1958 1959	— — —	430 494 548	430 494 548	4,8 4.9 5.3

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
A121	**Deri ve deri altı hüceyre dokusunun enfeksiyonları** — Infections of skin and subcutaneous tissue	1957 1958 1959	59 32 43	36 22 36	95 54 79	1.1 0,5 0.8
A122	**Artrit ve spondilit** — Arthritis and spondilitis	1957 1958 1959	1 1 —	1 — —	2 1 —	0.02 0.01 —
A123	**Adale romatizması ve tasrih edilmiyen romatizma** — Muscular rheumatism and rheumatism unspecified	1957 1958 1959	44 83 49	60 59 74	104 142 123	1,2 1.4 1,2
A124	**Osteomyelit ve peryostif** — Osteomyelitis and periostitis	1957 1958 1959	17 34 13	12 13 7	29 47 20	0.3 0.5 0.2
A125	**Ankiloz ve sonradan olma kemik - adale biçimsizlikleri** — Ankylosis and acquired musculoskeletal deformities	1957 1958 1959	— 1 —	1 1 1	1 2 1	0,01 0,02 0,01
A126	**Deri ve kemik - adale ayğıtının bütün diğer hastalıkları** — All other diseases of skin and musculoskeletal system	1957 1958 1959	10 16 7	21 23 5	31 38 12	0.3 0,4 0.1
A127	**Spina bifida ve menengosel** — Spina bifida and meningocele ...	1957 1958 1959	21 15 30	13 23 41	34 38 71	0,4 0,4 0.7

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yılı Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de 1000 de Death per 1000 as to all causes
A128	Dolaşım aygıtının doğuştan gelme şekil bozuklukları — Congenital malformations of circulatory system	1957 1958 1959	12 4 4	— 2 2	12 6 6	0.1 0.06 0.06
A129	Doğuştan olma bütün diğer şekil bozuklukları — All other congenital malformations	1957 1958 1959	40 33 35	27 32 26	67 65 61	0.7 0,6 0,6
A130	Doğum tromatizmaları — Birth injuries	1957 1958 1959	163 131 96	91 73 101	254 204 197	2.8 2,0 1.9
A131	Doğum sonrası asfiksi ve atelektazi — Postnatal asphyxia and atelectasis	1957 1958 1959	125 131 160	92 90 83	217 221 243	2.4 2,2 2,3
A132	Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar — Infections of the newborn	1957 1958 1959	873 2 611 2 883	763 2 111 2 170	1 636 4 722 5 053	18.4 47.3 49,9
A133	Yeni doğmuş çocukların emolitik hastalığı — Haemolytic diseases of the newborn	1957 1958 1959	4 1 1	2 3 1	6 4 2	0.07 0.04 0.02
A134	Süt çocukluğu çağı başlangıcının diğer muayyen hastalıkları — All other defined diseases of early infancy	1957 1958 1959	8 9 3	6 8 5	14 17 8	0,1 0.2 0,08

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. / Code number	Hastalığın adı / Name of disease	Yılı / Year	Erkek / Male	Kadın / Female	Toplam / Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti / Death per 1000 as to all causes
A135	Süt çocukluğu çağı başlangıcının iyice tarif edilemiyen hastalıkları ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmamak halleri — Ill - defined diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified	1957	3 402	2 843	6 245	70,2
		1958	3 745	3 097	6 842	68.6
		1959	2 471	2 911	6 382	61.8
A136	Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık — Senility without mention of psychosis	1957	1 489	2 600	4 089	46,0
		1958	1 745	2 243	4 988	50.0
		1959	1 806	3 198	5 004	48.4
A137	İyice tarif edilemiyen ve meçhul kalan hastalık ve ölüm sebepleri — Ill - defined and unknown causes of morbidity and mortality	1957	1 426	1 159	2 585	29,1
		1958	1 646	1 284	2 930	29,4
		1959	1 900	1 545	3 445	33.3
AE138	Motorlu taşıt kazaları — Motor vehicle accidents	1957	599	133	732	8,2
		1958	549	112	661	6,6
		1959	536	121	657	6.4
AE139	Diğer taşıt kazaları — Other transport accidents	1957	38	18	56	0.6
		1958	21	15	36	0,4
		1959	8	9	17	0.2
AE140	Kaza neticesi zehirlenmeler — Accidental poisoning	1957	109	64	173	1.9
		1958	149	101	218	2.2
		1959	160	69	261	2,5
AE141	Kaza neticesi düşmeler — Accidental falls	1957	125	46	171	1.9
		1958	102	39	141	1,4
		1959	49	30	79	0,8

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
AE142	**Makinelerin sebep olduğu kazalar** — Accident caused by machinery	1957 1958 1959	9 1 —	2 — —	11 1 —	0.1 0.01 —
AE143	**Yanıcı maddelerin ateş alması ve patlamasından ileri gelen kaza** — Accident caused by fire and explosion of combustible material	1957 1958 1959	16 19 12	21 5 2	37 24 14	0.4 0.3 0.1
AE144	**Sıcak bir maddeden, korrosif bir mayiden, buhardan ve radiyasyondan ileri gelen kaza** — Accident caused by hot substance, corrosive liquid, steam and radiation	1957 1958 1959	281 188 360	358 26 503	639 214 863	7.2 8.1 8.3
AE145	**Ateşli silahlardan çıkan kaza** — Accident caused by firearm	1957 1958 1959	81 188 105	9 26 10	90 214 115	1.0 2.1 1.1
AE146	**Kaza neticesi sında boğulma ve suya düşme** — Accidental drowning and submersion	1957 1958 1959	265 294 242	93 74 51	358 368 293	4.0 3.7 2.8
AE147	**Bütün diğer kaza sebepleri** — All other accidental causes	1957 1958 1959	678 993 1 020	160 240 267	838 1 233 1 287	9.4 12.3 12.4
AE148	**Kendini öldürme ve kendini tromatize etme** — Suicide and self-inflicted injury	1957 1958 1959	81 90 86	23 40 49	104 130 135	1.4 1.2 1.3

Cetvel 113 (devam)

Table 113 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
AE149	Bile bile adam öldürme ve tromatize etme (harp harekâtından ileri gelmiyen) — Homicide and injury purposly inflicted by other person (not in war)	1957 1958 1959	370 391 406	71 86 87	441 477 493	4.9 4.8 4.8
AE150	Harp harekâtından ileri gelen tromatizmalar — Injury resulting from operations of war	1957 1958 1959	— — —	— — —	— — —	— — —

Tetkikte kolaylık sağlamak üzere B50 listesine göre tanzim edilmiş olan ve vilâyet ve kaza merkezlerinde ölümler ve 100,000 nüfusta nisbetlerini gösteren Cetvel 110 ile vilâyet ve kaza merkezlerinde ölüm adedi ve bütün sebeplere göre 1000 de nisbetlerini gösteren Cetvel 112 den en çok ölüme sebep olan 10 hastalık seçilerek cetvel 114 de gösterilmiştir. Ölüme en çok sebep olandan başlıyarak bu 10 hastalığın sırası şöyledir :

1) Kalbin diğer hastalıkları (B27) :

Bu hastalıktan gerek 100,000 nüfusta ve gerekse bütün hastalıklardan vâki ölümlere göre 1000 de nisbetinin her sene biraz daha yükseldiği görülmektedir. Bu hastalıktan 100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 193.2 iken 1959 da 220.3 e yükselmiştir. Buna mütenazır olarak bütün ölümlere göre bu hastalıktan ölenlerin 1000 de nisbeti 1957 de 160.7 iken 1959 da 171.3 e yükselmiştir. Bu hastalığın her iki nisbeti geri kalan kırk dokuz sebepten vukua gelen ölümlerin aynı yıllara ait nisbetlerine kıyasen ikinci gelmektedir.

2) Pnömoni (B31) :

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 179.3 iken 1959 da 210.2 ye, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki ölüm nisbeti 1957 de 1000 de 149.1 iken 1959 da 163.5 e yükselmiştir.

3) Gastrit, duodenit ve yeni doğmuş çocuk ishali hariç kolit (B36):

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 178.6 iken 1959 da 1958 e nazaran çok az farkla yüksek olmak üzere 139.1 e, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki ölüm nisbeti 1957 de 1000 de 148.5 iken 1959 da 108.2 ye düşmüştür.

4) Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık, iyice tarif edilmiyen ve meçhul kalan sebepler (B45) :

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 90.2 iken 1959 da 105.2 ye, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 75.0 iken 1959 da 81.8 e yükselmiştir.

5) Süt çocukluğu çağı başlangıcına ait diğer hastalıklar ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmama halleri (B44) :

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 84.7 iken 1958 de 88.9 a yükselmiş ve 1959 da 1957 nisbetinin altına 79.5 a düşmüştür. Bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 70.5 iken 1959 da 61.9 a düşmüştür.

6) Bütün diğer hastalıklar (B46) :

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 74.7 iken 1958 de 83.6 ya yükselmiş ve 1959 da 80.5 a düşmüş ise de 1957 deki nisbetten 1000 de 5.8 yüksek kalmıştır. Ayni hal bütün ölümlere göre 1000 de nisbetlerinde de müşahede edilmektedir.

7) Veremin bütün şekilleri (B1 + B2) :

100,000 nüfusa göre ölüm nisbeti 1957 de 79.3 iken 1959 da 76.8 e düşmüştür. Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti de 1957 de 65.9 iken 1959 da 59.7 ye düşmüştür. Bu şayanı memnuniyet netice, son yıllarda göğüs cerrahisinde ve tüberküloz tedavisinde kullanılan müessir ve modern tedavi usullerinin muvaffakiyetinden ileri gelmektedir.

8) Lenfatik ve ematopoiyetik dokuların urları dahil habis urlar (B18) :

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 52.5 iken 1959 da 62.7 ye yükselmiştir. Bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 43.7 iken 1959 da 48.7 ye yükselmiştir.

9) Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar (B43) :

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 22.1 iken 1959 da 62.9 a, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki 1000 de ölüm nisbeti de 1957 de 18.4 ten 1959 da 48.9 a yükselmiştir. Yeni doğmuş çocuk ölümünün bu artışını önlemek maksadile gerekli tedbirlerin alınmasında zaruret bulunduğu aşikârdır.

10) Bütün diğer kazalar (BE48) :

100,000 nüfusta ölüm 1957 de 32.1 iken 1958 de 39.5 a yükselmiş ve 1959 da her nekadar 36.4'e düşmüş ise de 1957 deki seviyeden yukarıda kalmıştır. Bütün ölümlere göre vâki 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 26.7 iken 1959 da 28.3 e yükselmiştir.

Yine tetkikte kolaylık olmak üzere A150 listesine göre tanzim edilmiş olan vilâyet ve kaza merkezlerinde ölümler ve 100,000 de nisbetlerini gösteren Cetvel 111 ile vilâyet ve kazalarda ölüm adedi ve bütün sebeplere göre 1000 de nisbetlerini gösteren Cetvel 113 den en çok ölüme sebep olan on hastalık seçilerek Cetvel 115 de gösterilmiştir. Ölüme en çok sebep olandan başlıyarak bu on hastalığın sırası şöyledir :

1) Kalbin diğer hastalıkları (A82) :

100,000 nüfusa göre ölüm nisbeti 1957 de 193.2 den 1959 da 220.3 e yükselmiştir. Bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 160.7 den 1959 da 171.3 e yükselmiştir.

Cetvel 114 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde en çok ölüme sebep olan on hastalıktan ölüm adedi, 100,000 nüfusa göre nisbetleri-le bütün ölümlere göre 1000 de nisbetleri, 1957 — 1959.

Table 114 — Number of deaths and death per 100,000 population, and death per 1000 as to all causes from the 10 major causes of death in province and district centers, 1957-1959

Kod numarası Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Ölüm adedi Number of deaths	100.000 nüfusta nisbeti Death per 100,000 population	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
	Bütün sebepler — All causes	**1957**	**88 919**	**1 202.3**	**1000.0**
		1958	**99 765**	**1 298.1**	**1000.0**
		1959	**103 297**	**1 285.7**	**1000.0**
B1+B2	**Veremin bütün şekilleri** — Tuberculosis, all forms	1957	5 862	79.3	65.9
		1958	6 297	81.6	63.1
		1959	6 170	76.8	59.7
B 18	**Lenfatik ve ematopoiyetik (kan yapıcı) dokuların urları dahil habis urlar** — Malignant neoplasms, including neoplasms of lymphatic and hematopoietic tissues	1957	3 886	52.5	43.7
		1958	4 822	62.5	48.3
		1959	5 035	62.7	48.7
B 27	**Kalbin diğer hastalıkları** — Other diseases of heart	1957	14 288	193.2	160.7
		1958	16 690	216.3	167.3
		1959	17 698	220.3	171.3
B 31	**Pnömoni** — Pneumonia	1957	13 261	179.3	149.1
		1958	15 051	195.1	150.9
		1959	16 889	210.2	163.5
B 36	**Gastrit, duodenit ve yeni doğmuş çocuk ishali hariç enterit ve kolit** — Gastritis, duodenitis, enteritis and colitis, except diarrhoea of the newborn	1957	13 209	178.6	148.5
		1958	10 726	139.0	107.5
		1959	11 176	139.1	108.2

Cetvel 114 (devam)

Table 114 (continued)

Kod No. su Code number	Hastalığın adı Name of disease	Yıl Year	Ölüm adedi Number of deaths	100.000 nüfusta nisbeti Death per 100,000 population	Bütün ölümlere göre 1000 de nisbeti Death per 1000 as to all causes
B 43	**Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar** — Infections of the newborn	1957	1 636	22,1	18,4
		1958	4 622	59.9	46.4
		1959	5 053	62.9	48,9
B 44	**Süt çocukluğu çağı başlangıcına ait diğer hastalıklar ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmama halleri** — Other diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified	1957	6 266	84.7	70,5
		1958	7 918	88,9	68.8
		1959	6 392	79.5	61.9
B 45	**Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık (sénilité), iyice tarif edilmiyen ve meçhul kalan sebepler** — Senility without mention of psychosis, ill-defined and unknown causes	1957	6 673	90,2	75,0
		1958	7 918	102,6	79.4
		1959	8 449	105.2	81.8
B 46	**Bütün diğer hastalıklar** — All other diseases	1957	5 524	74.7	62.2
		1958	6 448	83,6	64,6
		1959	6 468	80.5	62.6
BE48	**Bütün diğer kazalar** — All other accidents	1957	2 373	32.1	26,7
		1958	3 045	39.5	30,5
		1959	2 929	36,4	28.3
	Bütün diğer sebepler — All other causes	1957	15 931	215.6	179.3
		1958	17 283	224,1	173,2
		1959	17 038	212,3	165.1

2) Gastro-anterit ve yeni doğmuş çocukların ishali hariç kolit (A104):

100,000 nüfusa göre ölüm nisbeti 1957 de 178.5 dan 1959 da 139.0 a, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 148.5 dan 1958 de 107.5 a düşmüş ve 1959 da çok az bir yükselme ile 108.2 olmuştur. Nisbetler B50 listesindekilerin aynidir. Ancak bu hastalık B50 listesinde üçüncü iken A150 listesinde ikinciliğe geçmiştir.

3) Bronkopnömoni (A90) :

Bilhassa yeni doğmuş çocuklarda görülen bu hastalık A150 listesindeki hastalıklar arasında, ölüme en çok sebep olan hastalıklar arasında üçüncü gelmektedir. Bu hastalıktan 100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 88.4 iken 1959 da 106.2 ye, bütün ölümlere göre 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 73.5 iken 1959 da 82.6 ya yükselmiştir.

4) Lober pnömoni (A89) :

En çok ölüme sebep olan hastalıklar arasında dördüncü gelen bu hastalıktan 100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 80.6 iken 1959 da 103.9 a, bütün ölümlere göre 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 67.1 iken 1959 da 80.9 a yükselmiştir.

5) Veremin bütün şekilleri (A1 — A5) :

Ölüme en çok sebep olan hastalıklar arasında beşinci ve B50 listesinde yedinci gelen bu hastalıktan A150 listesine göre 100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 79.3 iken 1959 da 76.8 e, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki ölüm binde nisbeti 1957 de 65.9 dan 1959 da 59.7 ye düşmüştür. Nisbetler B50 listesindekilerin aynidir.

6) Süt çocukluğu çağının başlangıcının iyice tarif edilemiyen hastalıkları ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmama halleri (A135) :

B50 listesinde beşinci olan bu hastalık A150 listesinde altıncı gelmektedir. Nisbetler için yürütülecek mütalâa B50 dekinin aynidir.

7) Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık (A136) :

Bu hastalık B50 listesinde dördüncü gelmektedir. Bu hal B50 listesindeki rakama meçhul kalan sebeplerden ölümlerin ilave edilmiş olmasından doğmaktadır. 100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 55.3 iken 1959 da 62.3 e, bütün sebeplerden vâki ölümlere göre 1000 de nisbeti 1957 de 46.0 iken 1958 de 50.0 ye yükselmiş ve 1959 da 48.4 e düşmüş ise de 1957 deki nisbetin üstünde kalmıştır.

Cetvel 115 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde en çok ölüme sebep olan on hastalıktan ölüm adedi, 100,000 nüfusa göre nisbetlerile bütün ölümlere göre 1000 de nisbetleri, 1957-1959.

Table 115 — Number of deaths and death per 100,000 population, and death per 1000 as to all causes of death in Province and District centers, 1957-1959.

Kod Numarası Code number	Hastalığın adı Neme of disease	Yıl Year	Ölüm adedi Number of of deaths	100 000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population	Bütün Ölümlere göre 1000 nisbeti Death per 1000 as to all causes
	Bütün sebepler — All causes	**1957**	**88 919**	**1 202.3**	**1000.0**
		1958	**99 765**	**1 293.1**	**1000.0**
		1959	**103 297**	**1 285.7**	**1000.0**
A1 — A5	Veremin bütün şekilleri — Tuberculosis, all forms	1957	5 862	79.3	65.9
		1958	6 297	81.6	63.1
		1959	6 170	76.8	59.7
A 70	Merkezi sinir sistemine dokunan damar lezyonları — Vascular lesions affecting central nervous system	1957	2 655	35.9	29.8
		1958	3 510	45.6	35.2
		1959	3 972	49.4	38.4
A 82	Kalbin diğer hastalıkları — Other diseases of heart	1957	14 288	193.2	160.7
		1958	16 690	216.3	167.3
		1959	17 698	220.3	171.3
A 89	Lober pnömoni — Lobar pneumonia	1957	5 964	80.6	67.1
		1958	7 462	96.7	74.9
		1959	8 345	103.9	80.9
A 90	Bronkopnömoni — Bronchopneumonia	1957	6 537	88.4	73.5
		1958	7 033	91.1	70.5
		1959	8 534	106.2	82.6

Cetvel 115 (devam)

Table 115 (continued)

Kod Numarası Code number	Hastalığın adı Neme of disease	Yılı Year	Ölüm adedi Number of deaths	100,000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 100,000 population	Bütün Ölümlere göre 1000 nisbeti Death per 1000 as to all causes
A 104	**Gastro - anterit ve yeni doğmuş çocukların ishali hariç kolit** — Gastro - enteritis and colitis, except diarrhoea of the newborn	1957	13 204	178.5	148.5
		1958	10 721	139.0	107.5
		1959	11 170	139.0	108.2
A 132	**Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar** — Infections of the newborn	1957	1 636	22.1	18.4
		1958	4 722	61.2	47.3
		1959	5 053	62.9	48.9
A 135	**Süt çocukluğu çağının başlangıcının iyice tarif edilemiyen hastalıkları ve vasfı bildirilmiyen olgunlaşmamak halleri** — Ill - defined diseases peculiar to early infancy, and immaturity unqualified	1957	6 266	84.7	70.5
		1958	6 863	88.9	68.8
		1959	6 392	79.5	61.9
A 136	**Psikozdan bahsedilmeksizin ihtiyarlık** — Senility without mention of psychosis	1957	4 089	55.3	46.0
		1958	4 988	64.6	50.0
		1959	5 004	62.3	48.4
A 137	**İyice tarif edilemiyen ve meçhul kalan hastalık ve ölüm sebepleri** — Ill - defined and unknown causes of morbidity and mortality	1957	2 585	34.9	29.1
		1958	2 930	38.0	29.4
		1959	3 445	42.9	33.3
	Geri kalan sebepler — All other causes	1957	25 833	349.4	290.5
		1958	28 549	370.0	286.0
		1959	27 514	342.5	266.4

8) Merkezi sinir sistemine dokunan damar leziyonları (A70) :

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 35.9 iken 1959 da 49.4 e, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki binde ölüm nisbeti ise 1957 de 29.8 den 1959 da 38.4 e yükselmiştir.

9) Yeni doğmuş çocuklardaki enfeksiyonlar (A132) :

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 22.1 den 1959 da 62.9 a, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki 1000 de ölüm nisbeti ise 1957 de 18.4 ten 1959 da 48.9 a yükselmiştir. Nisbetler B50 listesindekinin ayni olup bu hastalık B50 listesinde de en çok ölüme sebep olan hastalıklar arasında dokuzuncu gelmektedir.

10) İyice tarif edilemiyen ve meçhul kalan hastalık sebepleri (A137):

100,000 nüfusta ölüm nisbeti 1957 de 34.9 iken 1959 da 42.9 a, bütün ölümlere göre bu hastalıktan vâki 1000 de ölüm nisbeti 1957 de 29.1 iken 1959 da 33.3 e yükselmiştir.

Vilâyet ve kaza merkezlerinde ölüm adedi ve 1000 nüfusta nisbetleri:

Bütün kazalarda ölümleri tesbit edecek tabip bulunmadığı nazarı itibara alınırsa Doğu Vilâyetlerindeki ölümlerin ve bunlara ait nisbetlerin doğruluğunu kabul etmek doğru değildir. İstatistikî büyük bir değer taşımamakta ise de biz ancak en çok 1000 de ölüm nisbetini tebarüz ettirmek maksadile Cetvel 116 yı hazırlamış bulunuyoruz. 1000 nüfusta en yüksek ölüm nisbetleri gösteren başlıca 10 vilâyeti Cetvel 116 dan seçerek Cetvel 117 de göstermiş bulunmaktayız.

Cetvel 117 — 1000 nüfusta en yüksek ölüm nisbeti gösteren 10 vilâyet ve kaza merkezi, 1957 — 1959.

Table 117 — Ten Provinces and district centers showing the highest death rates per 1000 population, 1957 — 1959.

Vilâyetin adı Name of Province	1957	1958	1959
Çorum	22.0	14.7	21.8
Gaziantep	19.2	19.5	20.7
A. Karahisar	17.9	16.6	20.6
Sakarya	13.1	14.1	19.9
Kastamonu	16.6	12.5	18.7
Bursa	15.7	12.2	18.6
Niğde	18.3	14.6	18.5
Kütahya	17.1	11.3	18.1
Uşak	17.1	16.2	17.8
Yozgat	16.7	14.8	17.1

Cetvel 116 — Vilâyet ve kaza merkezlerinde ölüm adedi ve 1000 nüfusta nisbetleri, 1957 — 1959

Table 116 — Number of deaths and death per 1000 population in province and distict centers, 1957 — 1959.

Vilâyetin adı Name of Province	Yıl Year	Ölümler — Deaths Erkek Male	 Kadın Female	 Toplam Total	Yıl ortası nüfusu Mid - Year population	1000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 1000 Population
Toplam — Total	**1957**	**48 065**	**40 854**	**88 919**	**7 395 867**	**12.0**
	1958	**53 817**	**45 948**	**99 765**	**7 715 008**	**12.9**
	1959	**55 951**	**47 346**	**103 297**	**8 084 319**	**12,8**
Adana	1957	1 316	1 044	2 360	268 231	8.8
	1958	1 476	1 257	2 733	283 301	9.6
	1959	1 664	1 341	3 005	298 371	10.1
Adıyaman	1957	231	203	434	33 492	12.9
	1958	247	220	467	34 419	13.6
	1959	331	257	588	35 346	16.6
Afyon	1957	747	629	1 376	76 715	17.9
	1958	655	647	1 302	78 046	16.6
	1959	854	779	1 633	79 370	20.6
Ağrı	1957	147	143	290	37 271	7,8
	1958	162	146	308	39 501	7.8
	1959	140	100	240	41 731	5.7
Amasya	1957	386	347	733	52 435	14.0
	1958	398	377	775	54 289	14.3
	1959	480	431	911	56 143	16.2
Ankara	1957	3 780	3 090	6 870	618 715	11.1
	1958	3 767	3 111	6 878	658 027	10.4
	1959	4 371	3 440	7 811	697 339	11.2
Antalya	1957	427	354	781	72 801	10.7
	1958	432	413	845	75 616	11.2
	1959	549	458	1 007	78 431	18.8
Artvin	1957	81	83	164	22 025	7.4
	1958	80	64	144	22 782	6,3
	1959	94	65	159	23 539	6.7
Aydın	1957	747	638	1 385	117 590	11.8
	1958	806	694	1 500	122 775	12,2
	1959	1 029	836	1 865	127 960	14.6
Balıkesir	1957	1 375	1 056	2 431	177 876	13.7
	1958	1 347	1 147	2 494	184 425	13,5
	1959	1 583	1 427	3 010	190 974	15.8

Cetvel 116 (devam)

Table 116 (continued)

Vilâyetin adı Name of Province	Yılı Year	Ölümler — Deaths Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Yıl ortası nüfusu Mid - Year population	1000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 1000 Population
Bilecik	1957	185	198	383	29 056	13.2
	1958	195	195	390	29 672	13.1
	1959	275	183	458	30 288	15.1
Bingöl	1957	34	20	54	14 836	3.6
	1958	35	29	64	15 689	4.1
	1959	10	9	19	16 542	1.1
Bitlis	1957	104	87	191	29 318	6.5
	1958	134	98	232	30 377	7.5
	1959	153	111	264	31 436	8.4
Bolu	1957	279	235	514	44 050	11.7
	1958	249	250	499	45 766	10.9
	1959	384	292	676	47 482	14.2
Burdur	1957	267	243	510	37 549	13.6
	1958	217	229	446	39 029	11.4
	1959	282	280	562	40 509	13.9
Bursa	1957	1 898	1 728	3 626	231 230	15.7
	1958	2 028	1 841	3 869	238 895	12.2
	1959	2 418	2 177	4 595	246 560	18.6
Çanakkale	1957	465	350	815	63 216	12.9
	1958	488	383	871	65 076	13.4
	1959	514	463	977	66 936	14.6
Çankırı	1957	282	285	567	29 982	18.9
	1958	206	201	407	30 941	13.1
	1959	259	194	453	31 900	14.2
Çorum	1957	758	694	1 452	66 033	22.0
	1958	524	470	994	67 737	14.7
	1959	800	714	1 514	69 441	21.8
Denizli	1957	534	454	988	75 827	13.0
	1958	492	453	945	77 846	12.1
	1959	699	586	1 285	79 865	16.1
Diyarbakır	1957	749	522	1 271	108 879	11.7
	1958	633	502	1 135	113 757	10.0
	1959	656	501	1 157	118 635	9.7

Cetvel 116 (devam)

Table 116 (continued)

Vilâyetin adı Name of Province	Yıl Year	Ölümler — Deaths Erkek Male	 Kadın Female	 Toplam Total	Yıl ortası nüfusu Mid - Year population	1000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 1000 Population
Edirne	1957	698	542	1 240	78 559	15,8
	1958	805	589	1 194	81 369	14.7
	1959	790	628	1 418	84 179	16.8
Elazığ	1957	379	321	700	65 111	10,7
	1958	427	337	764	68 377	11.2
	1959	510	427	937	71 643	13.1
Erzincan	1957	243	230	470	38 801	12.2
	1958	229	200	429	39 807	10,8
	1959	329	268	597	40 813	14.6
Erzurum	1957	898	811	1 709	109 913	15,5
	1958	764	790	1 554	114 222	13,6
	1959	1 050	819	1 869	118 531	15.8
Eskişehir	1957	1 290	1 156	2 446	152 436	16.0
	1958	1 229	1 180	2 409	159 311	15,1
	1959	1 515	1 298	2 813	166 186	16.9
Gaziantep	1957	1 622	1 563	3 185	165 866	19.2
	1958	1 811	1 558	3 369	172 715	19.5
	1959	1 983	1 736	3 719	179 564	20,7
Giresun	1957	277	226	503	42 821	11.7
	1958	183	163	346	44 024	7,8
	1959	301	267	568	45 227	12,5
Gümüşhane	1957	75	65	140	24 865	5.6
	1958	67	70	137	25 750	5.3
	1959	74	42	116	26 635	4,3
Hakâri	1957	27	18	45	7 505	6.0
	1958	35	21	56	7 615	7.3
	1959	29	20	49	7 725	6.3
Hatay	1957	746	626	1 372	144 609	9,5
	1958	647	557	1 204	152 917	7.9
	1959	752	632	1 384	161 225	8,6
İçel	1957	869	747	1 616	123 623	13,1
	1958	729	673	1 402	129 179	10.8
	1959	1 007	808	1 815	134 735	13.5

Cetvel 116 (devam)

Table 116 (continued)

Vilâyetin adı Name of Province	Yıl Year	Ölümler — Deaths Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Yıl ortası nüfusu Mid - Year population	1000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 1000 Population
Ispar	1957	433	417	850	70 339	12,1
	1958	421	407	828	72 506	11.4
	1959	532	525	1 057	74 673	14.1
İstanbul	1957	9 287	7 614	16 901	1 320 877	12.8
	1958	9 930	8 395	18 325	1 368 507	13.4
	1959	10 720	9 431	20 151	1 416 137	14.2
İzmir	1957	3 225	2 613	5 838	456 012	12,8
	1958	3 335	2 940	6 275	470 450	13,3
	1959	4 064	3 280	7 344	484 888	15.1
Kars	1957	450	326	776	90 936	8.5
	1958	379	324	703	96 200	7.3
	1959	397	312	709	101 464	7.0
Kastamonu	1957	450	402	852	51 421	16.6
	1958	316	339	655	52 272	12.5
	1959	503	492	995	53 123	18.7
Kayseri	1957	883	811	1 694	134 768	12.6
	1958	741	736	1 477	139 019	10.6
	1959	961	779	1 740	143 270	12.1
Kırklareli	1957	430	406	836	53 331	15.7
	1958	441	402	843	54 761	15.4
	1959	517	472	989	56 191	17.6
Kırşehir	1958	150	169	319	24 221	13.2
	1959	193	167	360	25 316	10.5
Kocaeli	1957	614	505	1 119	97 565	11.5
	1958	744	512	1 258	104 313	12,0
	1959	705	624	1 329	111 061	12.0
Konya	1957	1 596	1 484	3 080	233 512	13,2
	1958	1 575	1 435	3 010	244 004	12,3
	1959	1 711	1 549	3 260	254 496	12.8

Cetvel 116 (devam)

Table 116 (continued)

Vilâyetin adı Name of Province	Yılı Year	Ölümler — Deaths Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Yıl ortası nüfusu Mid - Year population	1000 nüfusta ölüm nisbeti Death per 1000 Population
Kütahya	1957	589	424	1 013	59 228	17.1
	1958	353	343	696	61 675	11.3
	1959	590	573	1 163	64 122	18.1
Malatya	1957	319	210	529	97 759	5.4
	1958	323	262	585	101 568	5.7
	1959	355	279	634	105 377	6.0
Manisa	1957	1 431	1 322	2 753	182 836	15.0
	1958	1 639	1 346	2 985	188 584	15.8
	1959	1 717	1 417	3 134	194 332	16.1
Maraş	1957	445	402	847	70 638	12.0
	1958	488	400	888	73 124	12.1
	1959	426	353	779	75 610	10.3
Mardin	1957	317	233	550	65 800	8.3
	1958	300	229	529	67 944	7.8
	1959	294	223	517	70 088	7.4
Muğla	1957	256	265	521	47 049	11.1
	1958	254	279	533	48 094	11.1
	1959	337	278	615	49 139	12.5
Muş	1957	101	103	204	21 073	9.7
	1958	91	72	163	22 332	7.3
	1959	91	65	156	23 591	6.6
Nevşehir	1957	275	276	551	33 827	16.3
	1958	275	264	539	35 525	15.8
	1959	289	298	587	36 184	16.2
Niğde	1957	502	401	901	49 354	18.3
	1958	398	340	738	50 626	14.6
	1959	558	403	961	51 898	18.5
Ordu	1957	231	185	416	41 562	10.0
	1958	174	129	303	42 658	7.1
	1959	241	171	412	43 754	9.4

Cədvəl 116 (davam)

Table 116 (continued)

Vilâyətin adı Name of Province	Yıl Year	Ölümler — Deaths Erkək Male	Kadın Female	Toplam Total	Yıl ortası nüfusu Mid - Year population	1000 nüfusta ölüm nisbəti Death per 1000 Population
Rize	1957	92	76	168	42 140	4.0
	1958	81	58	139	44 162	3.1
	1959	140	97	237	46 184	5.1
Sakarya	1957	571	496	1 067	81 149	13.1
	1958	675	527	1 202	85 300	14.1
	1959	649	595	1 244	89 451	19.9
Samsun	1957	852	751	1 603	131 952	12.1
	1958	858	734	1 590	137 471	11.6
	1959	1 084	808	1 892	142 990	13.2
Siirt	1957	170	131	301	41 465	7.2
	1958	222	160	382	43 242	8.8
	1959	215	134	349	45 019	7.7
Sinop	1957	145	128	273	22 848	11.9
	1958	122	106	228	23 475	9.7
	1959	194	138	332	24 102	13.8
Sivas	1957	615	576	1 191	122 024	9.8
	1958	478	422	900	125 907	7.1
	1959	665	570	1 235	129 790	9.5
Tekirdağ	1957	559	434	993	58 998	16.8
	1958	602	527	1 129	60 985	18.1
	1959	794	591	1 385	62 972	12.0
Tokat	1957	608	579	1 187	90 253	13.1
	1958	646	611	1 257	93 686	13.4
	1959	718	667	1 385	97 119	14.3
Trabzon	1957	530	411	941	63 664	14.8
	1958	260	210	470	65 931	7.1
	1959	528	385	913	68 198	13.4
Tunceli	1957	54	45	99	15 669	6.3
	1958	77	83	160	16 233	9.8
	1959	83	71	154	16 797	9.2

Cetvel 116 (devam)

Table 116 (continued)

Vilâyetin adı Name of Province	Yılı Year	Ölümler — Deaths Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Yıl ortası nüfusu Mid - Year population	1000 nü fusta ölü nisbeti Death pe 1000 Populatio
Urfa	1957	727	608	1 335	106 135	12.6
	1958	771	613	1 384	109 536	12.6
	1959	774	683	1 457	112 937	12.9
Uşak	1957	368	368	736	42 942	17.1
	1958	384	326	710	43 911	16.2
	1959	439	362	801	44 880	17.8
Van	1957	161	131	282	35 852	8.1
	1958	183	173	356	37 300	9.5
	1 959	214	133	347	38 748	8.9
Yozgat	1957	390	331	721	43 238	16.7
	1958	332	309	641	43 427	14.8
	1959	413	332	745	43 616	17.1
Zonguldak	1957	771	599	1 370	101 686	13.5
	1958	571	512	1 063	105 918	10.2
	1959	800	622	1 422	110 150	12.9